LEÏLA
SLIMANI

AUTOAREA ROMANULUI *CÂNTEC LIN* (PRIX GONCOURT 2016)

Priviți-ne cum dansăm!

Țara celorlalți
**

Traducere de
Daniel Nicolescu

TREI

Anansi
CONTEMPORAN

LEÏLA
SLIMANI

AUTOAREA ROMANULUI *CÂNTEC LIN* (PRIX GONCOURT 2016)

Priviți-ne cum dansăm!

Țara celorlalți
**

Traducere de
Daniel Nicolescu

TREI

Anansi
CONTEMPORAN

LEÏLA
SLIMANI

AUTOAREA ROMANULUI *CÂNTEC LIN* (PRIX GONCOURT 2016)

Priviți-ne cum dansăm!

Țara celorlalți
**

Traducere de
Daniel Nicolescu

TREI

Anansi
CONTEMPORAN

ANANSI. WORLD FICTION este un imprint al Editurii Trei

LEÏLA
SLIMANI

Priviți-ne cum dansăm!

Țara celorlalți

* *

Traducere din limba franceză și note de
Daniel Nicolescu

3
TREI

editori

:

Silviu Dragomir

Magdalena Mărculescu

Vasile Dem Zamfirescu

director editorial

anansi. world fiction:

Bogdan-Alexandru Stănescu

redactare:

Alexandra Turcu

design:

Andrei Gamarț

director producție:

Cristian Claudiu Coban

dtp:

Mirela Voicu

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice

altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.

Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Editura Trei SRL.

Titlul original: Regardez-nous danser

Autor: Leïla Slimani

Copyright © Éditions Gallimard, 2022

Copyright © Editura Trei, 2024

pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București

Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20

ISBN (print): 978-606-40-2267-7

ISBN (EPUB): 978-606-40-2331-5

Lui Bounty, fără de care nimic n-ar fi posibil

Index de personaje

Mathilde Belhaj: Născută în 1926 în Alsacia, îl întâlnește pe Amin Belhaj în 1944, atunci când regimentul acestuia face un bivuac în satul ei. Se căsătorește cu el în 1945 și, un an mai târziu, i se alătură la Meknès, în Maroc. După trei ani în casa familiei din medina, în inima cartierului Berrima, se stabilesc la o fermă și Mathilde naște doi copii. Aïcha, apoi Selim. În timp ce soțul ei lucrează din greu ca să transforme ferma într-o afacere prosperă, deschide un dispensar unde îi îngrijește pe țăranii din împrejurimi. Odată ajunsă în Maroc, învață araba și berbera și, în ciuda dificultăților și dezacordului ei față de anumite obiceiuri ale locului, mai cu seamă cele privind statutul femeilor, se atașează de acel ținut.

Amin Belhaj: Venit pe lume în 1917, fiu al lui Kadur Belhaj, traducător în armata colonială și al lui Mouilala, Amin este cel dintâi născut și va deveni capul familiei la moartea tatălui său, în 1939. Moștenește pământurile lui Kadur, însă la începutul Celui de-Al Doilea Război Mondial, se hotărăște să se înroleze într-un regiment de spahii. Alături de aghiotantul lui, Murad, e întemnițat într-un lagăr din Germania, din care va reuși să scape. În 1944, o întâlnește pe Mathilde și se căsătorește cu ea la biserică, în Alsacia. În anii '50, în vreme ce Marocul e pradă unor răzmerițe, se dedică stăruitor fermei sale, din care năzuiește să facă o afacere de succes. Pasionat de agronomie și de tehnicile moderne, dezvoltă noi varietăți de citrice și de măslini. După ani întregi de neajunsuri, asocierea cu doctorul maghiar Dragan Pelosi îi îngăduie în sfârșit să realizeze beneficii.

Aïcha Belhaj: Născută în 1947, Aïcha este fiica Mathildei și a lui Amin. Își face studiile la o școală de maici unde are rezultate excelente. Copil mistic și sălbatic, e mândria părinților ei.

Selim Belhaj: Născut în 1947, Selim este fiul Mathildei și al lui Amin. Băiat răsfățat de mamă, studiază și el la o școală colonială.

Omar Belhaj: Născut în 1927, Omar este unul dintre frații lui Amin. În timpul copilăriei și adolescenței, nutrește un amestec de admirație și de ură față de fratele său mai mare. Îi reproșează, mai ales, că s-a înrolat în armata franceză și că este preferatul mamei lor, Mouilala. Personalitate violentă, impulsivă, se apropie de naționaliști în timpul conflictului mondial. În timpul anilor '50, implicarea lui sporește și pune la cale acțiuni violente în cursul evenimentelor care preced cucerirea independenței.

Jalil Belhaj: Născut în 1932, Jalil este cel mai tânăr dintre frații Belhaj. Atins de nenorocirea care planează asupra familiei lui Mouilala, suferă de o maladie mintală. Trăiește închis la el în cameră și nu se poate abține să se privească tot timpul în oglindă. Atunci când mama lui, bolnavă, se stabilește la fermă, Jalil e trimis la un unchi, în Ifran. Refuzând să se hrănească, moare de foame în 1959.

Mouilala Belhaj: Născută la începutul secolului XX, Mouilala îl ia de bărbat pe Kadur Belhaj. Născută într-o familie din clasa mijlocie, nu învață să scrie, nici să citească. Printre strămoșii ei, mulți au suferit de o boală mintală, plimbându-se goi pe străzi sau vorbind despre fantome. Naște șapte copii, dintre care vor supraviețui patru: Amin, Omar, Jalil și Selma. Mamă iubitoare și neînfricată, își adoră de-a dreptul primul născut și o admiră pe nora ei, Mathilde, pentru libertatea și educația ei. Spre 1955, îi apar primele simptome ale unei maladii mintale, înrudită cu demența. Atunci își părăsește casa din Berrima, aflată în medina din Meknès, și își trăiește ultimii ani la fermă. Moare cu câteva luni înainte de fiul ei Jalil, în 1959.

Selma Belhaj: Născută în 1937, Selma este sora lui Amin, a lui Omar și a lui Jalil. Adorată de mama ei, această copilă înzestrată cu o frumusețe solară este constant supravegheată de frații ei și maltratată de Omar. Elevă haotică, chiulește regulat de la cursuri și îl întâlnește, în primăvara anului 1955, pe tânărul pilot Alain Crozières, cu care rămâne însărcinată. Ca să evite scandalul și oprobriul, Amin o căsătorește cu fostul lui aghiotant, Murad. În

1956, Selma dă naștere unei fetițe, Sabah.

Murad: Născut în 1920, Murad se trage dintr-un sătuc aflat la optzeci de kilometri de Meknès. În 1939, e înrolat în armată și trimis pe front, unde devine aghiotantul lui Amin, pe atunci ofițer. Nutrește față de șeful lui puternice și tainice sentimente de iubire și e gelos pe Mathilde. La sfârșitul războiului pleacă în Indochina împreună cu contingentele marocane. Scârbit de atâta violență, dezertează și izbutește să ajungă în Maroc și să-l reîntâlnească pe Amin. Angajat ca supraveghetor pe moșia lui Belhaj, își exercită funcția autoritar și este detestat de lucrători. În 1955, se căsătorește cu Selma.

Monette Barte: Născută în 1946, Monette Barte este fiica lui Émile Barte, un aviator de la baza din Meknès. Elevă la școala de maici, se apropie de Aïcha în timpul perioadei de studii. Cele două fete devin bune prietene și confidente. Tatăl ei, Émile, moare în 1957.

Tamo: Fiică a lui Ito și a lui Ba Miloud, doi lucrători care trăiesc în duarul [1] de lângă fermă, Tamo e angajată ca servitoare de către Mathilde, încă de la sosirea ei pe plantație. Tratată cu asprime de patroana ei alsaciană, ajunge să-și facă loc în sânul acestei familii alături de care va munci până la sfârșitul vieții.

Dragan Palosi: Ginecolog maghiar de origine evreiască, se refugiază în Maroc în timpul războiului, împreună cu soția lui, Corinne. După o experiență neplăcută la o clinică din Casablanca, hotărăște să se stabilească la Meknès, unde își deschide un cabinet. În 1954 îi propune lui Amin să se asocieze ca să exporte portocale în Europa. O privește cu prietenie și admirație pe Mathilde și îi vine în ajutor atunci când aceasta e depășită de problemele propriului dispensar. O ia sub aripa lui pe Aïcha și, pe toată durata școlii, o va ajuta să-și ostoiască setea de cunoaștere oferindu-i cărți.

Corinne Palosi: originară din Dunkerque, Corinne este soția lui Dragan. Femeie foarte senzuală, stârnește pasiuni printre bărbați și temeri în rândul femeilor. Suferă că nu a făcut copii și trăiește, la Meknès, într-o relativă singurătate.

1. Duar, în Magreb, denumeşte un pâlc de case, o aglomerare de locuinţe fixă sau mobilă, temporară sau permanentă, care strânge laolaltă indivizi legaţi, de cele mai multe ori, prin rudenie pe linie paternă.

Partea întâi

Epoca nu ține seama de ceea ce sunt, îmi impune ceea ce are chef să-mi impună. Îngăduiți-mi să ignor faptele.

Boris Pasternak

Mathilde stătea la fereastră și privea grădina. Grădina ei îmbelșugată și în neorânduială, aproape vulgară. Răzbunarea ei pentru austeritatea la care o constrângea, pe toate planurile, soțul ei. De-abia se crăpase de ziuă și soarele, încă timid, răzbea prin frunzișuri. Un jacaranda, ale cărui flori violet încă nu se deschiseseră. Bătrâna salcie și cei doi avocado care se încovoiau sub povara fructelor pe care nu le mânca nimeni și care putrezeau în iarbă. Niciodată grădina nu era mai frumoasă ca în această perioadă a anului. Ne aflam la începutul lui aprilie 1968, și Mathilde s-a gândit că Amin nu alesese întâmplător acest moment. Trandafirii, pe care îi comandase la Marrakech, îmbobociseră cu câteva zile înainte și în grădină plutea un parfum proaspăt și suav. La poalele arborilor se lățeau pâlcuri de tuberoze, de dalii, tufe mari de levănțică și de rozmarin. Mathilde spunea că aici crește orice. Pentru aceste flori, era un pământ binecuvântat.

Îi ajungea de pe-acum la ureche cântul sturzilor și a zărit, țopăind prin iarbă, două mierle care bocăneau cu ciocurile lor portocalii în țărână. Una dintre ele avea niște pene albe pe cap, iar Mathilde s-a întrebat dacă celelalte mierle își băteau joc de ea ori dacă, dimpotrivă, acest semn o transforma într-o pasăre rară pe care suratele ei o respectau. „Oare cine știe, s-a gândit Mathilde, cum trăiesc mierlele...“

A auzit zgomot de motor și vocea lucrătorilor. Pe poteca ce ducea spre grădină s-a ivit un monstru uriaș și galben. Mai întâi a văzut brațul metalic și, la capătul acestui braț, enorma cupă mecanică. Mașinăria era atât de mare încât se strecura cu greu printre aleile de măslini, iar lucrătorii îi urlau indicații șoferului al cărui excavator smulgea crăci în timpul mersului. În cele din urmă, mașina s-a oprit locului și s-a făcut din nou liniște.

Grădina asta fusese bârlogul ei, refugiul, mândria ei. Aici se jucase cu copiii ei. Își făcuseră siesta sub salcie și luaseră masa la iarbă verde sub ficusul brazilian. Îi învățase să dibuiască jivinele care se piteau prin copaci și tufișuri. Cucuveaua și liliecii, cameleonii pe care îi ascundeau în cutii de carton și-i lăsau adesea să moară pe sub paturile lor. După ce copiii au crescut, după ce s-au sastisit de jocurile și de duioșia ei, venise aici să uite de singurătate. Sădise, tăiase, semănase, plantase din nou. Învățase să recunoască, pentru fiecare ceas al zilei, cântul păsărilor. Cum de putea, acum, să năzuiască la debandadă și la distrugere? Să dorească nimicirea a tot ceea ce iubise?

Lucrătorii au pătruns în grădină și au înfipt țăruși astfel încât să formeze un dreptunghi de douăzeci de metri pe cinci. Se mișcau cu băgare de seamă, astfel încât să nu strivească florile sub cizmele de

cauciuc, iar această grijă, mișcătoare, dar zadarnică, a emoționat-o pe Mathilde. I-au făcut semn șoferului de pe excavator, care și-a aruncat țigara pe fereastră și a pornit motorul. Mathilde a tresărit și a închis ochii. Când i-a deschis din nou, uriașa cupă metalică se înfigea în pământul negru, eliberând un iz de mușchi și de humus. Smulgea totul în cale și, pe măsură ce se scurgeau ceasurile, s-a adunat un colnic înalt de pământ și de grohotiș peste care zăcea arbuști fără viață și flori decapitate.

Mâna asta de fier era a lui Amin. La asta s-a gândit Mathilde în acea dimineață, pe care și-a petrecut-o neclintită în spatele ferestrei de la salon. S-a mirat că soțul ei nu dorise să asiste la spectacol și să vadă prăbușindu-se, la rând, plantele și arborii. Susținuse că groapa nu putea fi decât acolo. Că va trebui săpat la poalele casei, pe partea cea mai însorită a terenului. Da, acolo unde se afla tufa de liliac. Acolo unde pe vremuri crescuse portocalămâiul.

Mai întâi spusese nu. Nu, pentru că nu le era la îndemână. Pentru că apa era un bun rar și prețios, de care nu te puteai folosi pentru plăcerea ta. Spusese nu zbierând, pentru că nu suporta să afișeze acest spectacol deșănțat în fața unor țărani amărâți. Ce-or să creadă despre felul cum își educa fiul, despre relația cu soția lui, atunci când o vor vedea, pe jumătate goală, înotând într-o piscină? Nu va părea deloc mai breaz decât foștii coloniști sau decât burghezii aceia cu năravuri decadente de care era doldora tot ținutul și care își afișau, fără jenă, succesul fără seamăn. Dar Mathilde nu a capitulat. I-a alungat refuzurile. Ani la rând, a tot stăruit. În fiecare vară, când sufla vântul chergui și căldura, zdrobitoare, o scotea din minți, lansa ideea acestei piscine care îl indigna pe soțul ei. Își închipuia că nu e în stare să înțeleagă, pentru că nu știa să înoate și îi era frică de apă. S-a arătat plină de tandrețe, i-a șoptit vorbe duioase, l-a rugat. Nu era o rușine să-și arate succesul. Nu făceau nimic rău, aveau din plin dreptul să se bucure de viață, după ce-și sacrificaseră cei mai frumoși ani pe altarul războiului și apoi pe cel al exploatării acestei ferme. Își dorea piscina, o voia ca pe o compensație pentru sacrificiile ei, pentru singurătatea ei, pentru tinerețea ei pierdută. Acum trecuseră de patruzeci de ani și nu mai aveau nimic de dovedit nimănui. Toți fermierii din împrejurimi, mă rog, cei care duceau o viață modernă, aveau piscină. Prefera oare Amin s-o vadă afișându-se la bazinul municipal?

I-a cântat în strună. I-a lăudat succesele în cercetarea asupra soiurilor de măslini și în exporturile de citrice. A crezut că o să-l înduplece stând acolo, în fața lui, cu obrajii trandafirii și fierbinți, cu părul lipit de tâmplele asudate, cu pulpele pline de varice. I-a amintit că tot ceea ce câștigaseră se datora muncii și îndârjirii lor. El a corectat-o: „Eu sunt cel care-a muncit. Eu hotărăsc cum folosim banii“.

După ce a spus asta, Mathilde nu a plâns și nu s-a înfuriat. A surâs lăuntric, gândindu-se la tot ce făcea pentru el, pentru fermă, pentru muncitorii pe care-i doftoricea. La timpul petrecut cu creșterea copiilor, cu ducerea lor la cursurile de dans și de muzică, cu supravegherea temelor pentru școală. De câțiva ani, Amin îi încredințase contabilitatea fermei. Completa facturile, plătea salariile și pe furnizori. Și da, uneori i se întâmpla să falsifice evidențele contabile. Schimba un rând, născocea un muncitor în plus sau o comandă care nu fusese niciodată făcută. Iar într-un sertar a cărui cheie o avea doar ea, ascundea teancurile de bancnote pe care le prindea cu un elastic de culoare bej. Făcea asta de atâta amar de vreme, încât nu se mai rușina și nici măcar nu se mai temea că va fi dată în vileag. Suma creștea, iar ea socotea că e un bir binemeritat, o taxă pe care o percepea ca să-i compenseze umilințele. Și ca să se

răzbune.

Mathilde îmbătrânise, fără doar și poate, din vina lui, arăta mai în vârstă decât anii pe care-i avea. Pielea feței, constant expusă la soare și bătută de vânt, părea mai groasă. Fruntea și colțurile gurii se umpluseră de riduri. Până și verdele ochilor își pierduse din strălucire, ca o rochie prea îndelung purtată. Se îngrășase. Ca să-și întărâte soțul, a înșfăcat într-o zi furtunul de care se slujeau în grădină și s-a stropit din cap până-n picioare. Hainele i s-au lipit de corp, lăsând la vedere sfârcurile întărite și părul pubian. În ziua aceea, argații s-au rugat la Cel de Sus trecându-și limba printre dinții înnegriți pentru ca Amin să nu-și piardă mințile. De ce ar face așa ceva un om în toată firea? E-adevărat, copiii mai erau stropiți câteodată, atunci când stăteau să leșine, atunci când soarele năprasnic îi făcea să delireze. Li se spunea să-și astupe nările și gura, fiindcă apa din puț putea să-i îmbolnăvească și să-i omoare. Mathilde era asemenea copiilor și, ca și ei, nu se sătura nicicând să fie rugată. Evoca fericirea de altădată, vacanțele la mare din căsuța lui Dragan din Mehdia. De altfel, Dragan nu-și construise o piscină în casa din oraș? „De ce să aibă Corinne, a zis ea, ceva ce eu nu am?“ S-a încredințat că acesta a fost argumentul care l-a făcut pe Amin să se predea. A spus-o cu cruzimea și fermitatea unui șantajist. Credea că soțul ei avusese o relație de câteva luni cu Corinne, în 1967. Era convinsă, deși nu dobândise vreodată alte indicii în afara unui miros de pe cămășile lui, o urmă de ruj — indiciile acelea vulgare și dezgustătoare care cad în sarcina femeilor de serviciu. Nu, n-avea dovezi, iar el nu mărturisise vreodată, dar se vedea limpede că între acele două ființe arde un foc de scurtă durată, dar care trebuie îndurat. Mathilde încercase o dată, cu stângăcie, să i se confeseze lui Dragan. Dar doctorul, pe care timpul îl făcuse și mai îngăduitor și mai înțelept, s-a prefăcut că nu pricepe. A refuzat să-i ia partea, să se dedea la astfel de meschinării și să ducă, alături de înfocata Mathilde, ceea ce el considera că e un război fără noimă. Mathilde n-a știut niciodată cât timp își petrecuse Amin în brațele acelei femei. Nu știa dacă fusese vorba de dragoste, dacă își spuseseră vorbe tandre sau dacă, dimpotrivă — iar asta ar fi fost cel mai rău —, trăiseră o pasiune tăcută și carnală. Odată cu vârsta, Amine se făcuse și mai arătos. Tâmplele i se înspicaseră cu alb și-și lăsase o mustăcioară sură, care-i dădea un aer de Omar Sharif. Asemenea vedetelor de cinema, purta ochelari de soare, de care nu se despărțea niciodată. Însă nu doar chipul bronzat, maxilarele pătrate, dinții albi pe care-i dezvelea în rarele dăți când zâmbea, nu doar astea îl făceau să fie frumos. Vârsta îl ajutase să-și cultive virilitatea. Gesturile îi deveniseră mai libere, vocea îi căpătase profunzime. Acum, rigiditatea lui trecea drept cumpătare, aerul lui grav îl făcea să semene cu una

dintre acele fiare trântite în nisip, aparent impasibile, dar care, dintr-un salt, se năpustesc asupra prăzii. Nu era pe deplin conștient de seducția pe care o exercita, o descoperea treptat, pe măsură ce se etala, parcă străină de el. Iar explicația succesului său la femei rezida fără îndoială tocmai în acest mod de a se arăta aproape surprins de sine. Amine dobândise siguranță de sine și se înavuțise. Nu-și mai petrecea nopțile cu ochii deschiși, pironiți în tavan și socotindu-și datoriile. Nu-și mai visa viitorul faliment, eșecul copiilor, nici umilințele cărora le vor cădea victime. Amin dormea. Fusese părăsit de coșmaruri și devenise o personalitate respectată în oraș. De-acum erau poftiți la recepții, lumea voia să-i cunoască, să-i frecventeze. În 1965 li s-a propus să intre în Rotary Club, iar Mathilde a știut că nu de dragul ei, ci al lui Amin, și că nevestele avuseseră un cuvânt de spus. Soțul ei, deși taciturn, se bucura de toată atenția celor din jur. Femeile îl invitau la dans, își lipeau obrazul de al lui, îi trăgeau mâna pe coapsele lor și, chiar dacă el nu știa ce să spună, chiar dacă nu știa să danseze, i se întâmpla să-și închipuie că această viață era posibilă, că era o viață la fel de spumoasă ca șampania al cărei miros îl simțea în respirația lor. În timpul recepțiilor, Mathilde se socotea nesuferită. Găsea că vorbește prea mult, că bea prea mult, după care zile în șir își regreta comportamentul. Credea că lumea o judecă, că o socotește neroadă și inutilă, vrednică de dispreț pentru că închide ochii la infidelitățile soțului.

Iar dacă membrii Rotary au insistat, dacă s-au arătat atât de binevoitori, atât de amabili cu Amin, au făcut-o și pentru că era marocan și clubul voia să demonstreze că, integrându-i pe arabi printre membrii săi, vremea colonizării, a vieților paralele se încheiase. Desigur, mulți plecaseră din țară în cursul toamnei anului 1956, când mulțimea furioasă năvălise pe străzi dând frâu liber pornirilor sângeroase. Fabrica de cărămizi fusese incendiată, oamenii fuseseră uciși în plină stradă, iar străinii înțeleseseră că nu mai sunt la ei acasă. Unii își strânseseră calabalâcul, lăsând în urmă apartamente ale căror mobile s-au acoperit de praf înainte să fie cumpărate de vreo familie marocană. Unii proprietari au renunțat la pământuri și la anii de muncă la care se înhămaseră. Amin se întreba dacă cei care fugiseră erau cei mai fricoși sau cei mai lucizi. Acest val de plecări nu a fost însă decât o paranteză. O reechilibrare, înainte ca viața să intre pe făgașul ei firesc. La zece ani după independență, Mathilde trebuia să admită că orașul Meknès nu se schimbase prea mult. Nimeni nu știa noile nume ale străzilor, numele arabe, și oamenii își dădeau în continuare întâlnire pe avenue Paul-Doumer sau pe rue de Rennes, în fața farmaciei dlui André. Notarul rămăsese acolo, dar și frizerul împreună cu nevastă-sa, proprietarii prăvăliei de confecții de pe

bulevard, dentistul, doctorii. Toți voiau să se bucure, poate cu mai multă discreție, mai multă moderație, de bucuriile acestui oraș înflorit și cochet. Nu, nu fusese o revoluție, ci doar o schimbare în atmosferă, un soi de prudență, o iluzie de împăciuire și de egalitate. În timpul cinelor de la Rotary, la mesele unde stăteau otova burghezii marocani și membrii comunității europene, părea că procesul de colonizare nu fusese nimic altceva decât o neînțelegere, o greșeală pe care francezii o regretau acum și pe care marocanii se prefăceau că au uitat-o. Unii încercau să precizeze că nu fuseseră niciodată rasiști și că toată această poveste îi stânjenise la culme. Jurau că acum se simt ușurați, că lucrurile se limpeziseră și că, la rândul lor, respirau mai bine de când orașul îndepărtase elementele vătămătoare. Străinii erau atenți la ce spun. Nu plecaseră doar ca să nu grăbească năruirea unei țări care avea nevoie de ei. Bineînțeles, într-o bună zi vor lăsa locul altora, se vor duce de-acolo, iar farmacistul, dentistul, medicul sau notarul vor fi marocani. Până atunci, însă, rămâneau și se făceau folositori. Și, până la urmă, nici nu erau atât de diferiți de marocanii aceia cu care stăteau la masă. Bărbații aceia eleganți și onești, coloneii aceia sau înalți funcționari ale căror soții arborau rochii occidentale și purtau părul tuns scurt. Nu, nu erau atât de diferiți de acei burghezi care, fără vinovăție, fără gânduri ascunse, îi lăsau pe niște copii desculți să le care cumpărăturile în fața pieței centrale. Care refuzau să cedeze în fața milogelii cerșetorilor, „fiindcă sunt ca niște câini pe care-i hrănești pe sub masă. Se obișnuiesc și își pierd și bruma de interes pe care o aveau pentru străduanie și muncă“. Francezii n-ar fi îndrăznit niciodată să se plângă și să spună că această înclinație populară spre cerșit e penibilă. N-ar fi îndrăznit niciodată, așa cum o făceau marocanii, să incrimineze necinstea slujnicelor, lenea grădinarilor, înapoierea oamenilor de rând. Și râdeau, cam zgomotos, când prietenii lor din Meknès se arătau descurajați în fața ideii de a construi cândva o țară modernă, cu o populație de analfabeți. De fapt, marocanii ăștia erau ca ei. Vorbeau aceeași limbă, vedeau lumea la fel și era greu de crezut că au putut, cândva, să nu facă parte din aceeași tabără și să se considere dușmani. La început, Amin s-a arătat prudent. „Și-au întors haina pe dos, îi spunea Mathildei. Înainte, eram arăbetele, harapul, iar acum am dreptul la chestii de-astea: domnule Belhaj, vrei, poftim de ia.“ Mathilde a înțeles că are dreptate într-o seară, la o cină dansantă la hacienda. Monica, soția frizerului, băuse prea mult și, în toiul unei conversații, a scăpat cuvântul „arăboi“. Și-a dus mâinile la gură de parcă ar fi vrut să vâre la loc cuvântul acela de ocară și a slobozit un „oh“ prelung, cu ochii holbați și obrajii stacojii. Nimeni în afară de Mathilde n-o auzise, dar Monique n-a încetat cu scuzele. Repeta: „Zău, nu asta am vrut să spun. Nu știu ce m-a apucat“.

Mathilde n-a știut niciodată cu siguranță ce anume îl convinsese pe Amin. Dar în aprilie 1968, i-a comunicat că va fi construită piscina. După excavare, au trebuit să fie turnați pereții de beton și instalat un sistem de țevi și de filtre, iar Amin a supravegheat autoritar lucrările. A dispus plasarea unui rând de cărămizi ocru, iar Mathilde a fost nevoită să admită că dau o anumită eleganță ansamblului. Au asistat amândoi la umplerea bazinului. Mathilde s-a așezat pe cărămizile fierbinți, așteptând cu nerăbdare de copil ca apa să-i ajungă la glezne.

Da, Amin a cedat. În fond, el era șeful, patronul, cel care dădea de mâncare muncitorilor de la fermă, iar ei n-aveau de ce să crâcnească. Când au căpătat independența, cele mai bune pământuri încă se aflau în mâinile francezilor și majoritatea țăranilor marocani trăiau în mizerie. De când cu protectoratul, care favorizase realizarea unor uriașe progrese sanitare, creșterea demografică a țării era galopantă. În zece ani de independență, parcelele de pământ ale țăranilor se fărâmițaseră, ajungând atât de mici încât nu le mai ofereau posibilități de trai. În 1962, Amin răscumpărase o parte din domeniul familiei Mariani și pământurile văduvei Mercier, care se stabilise în oraș, într-un apartament mizerabil de lângă piața Poeymirau. Recuperase mașinile, șeptelul, stocurile și, pentru un preț derizoriu, închiriase unor familii de lucrători niște petice de pământ pe care aceștia le irigau prin câteva canale. În vecinătăți, se vorbea de Amin ca despre un patron aspru, încăpățânat, coleric, dar nimeni nu-i contestase integritatea și simțul dreptății. În 1964, s-a bucurat de ajutoare importante de la minister pentru irigarea unei părți din plantație și cumpărarea de materiale moderne. Amin îi tot repeta Mathildei: „Hassan al II-lea a înțeles că suntem, înainte de orice, o țară rurală și că agricultura trebuie sprijinită“.

După ce a fost gata piscina, Mathilde a organizat o recepție cu noii lor prieteni de la Rotary Club. Timp de o săptămână a pregătit ceea ce numea garden-party-ul ei. A angajat servitori și a închiriat, de la un restaurant din Meknès, tăvi de argint, veselă de Limoges și cupe de șampanie. A pus să se ridice mese în grădină și a strecurat buchete de flori de câmp în niște vaze micuțe. Maci, gălbenele, piciorul-cocoșului, pe care lucrătorii le tăiaseră, la porunca ei, chiar în dimineața aceea. Comesenii au complimentat-o. Femeile repetau că li se pare „încântător, de-a dreptul încântător“. Iar bărbații îl băteau pe Amin pe umăr, admirând piscina.

„Hei, Belhaj, asta da izbândă!“ Mielul la proțap a fost întâmpinat cu aplauze, iar Mathilde a insistat ca oaspeții să se servească cu mâna, „în stil marocan“. S-au năpustit cu toții asupra animalului, i-au ridicat

pielea friptă și și-au afundat degetele în carne, rupând bucăți fragede și grase pe care le întingeau apoi prin sare și chimion. Masa a durat până la jumătatea după-amiezii. Alcoolul, căldura, clipocitul blând al apei îi relaxase. Dragan clătina ușor din cap, cu ochii mijiți. Pe suprafața piscinei luneca un nor de libelule roșii. „Casa asta e raiul pe pământ, s-a bucurat Michel Cournaud. Dar fii cu băgare de seamă, Amin. E mai bine să nu treacă regele pe-aici. Știți ce mi s-a spus?“ Cournaud avea un pântec de femeie însărcinată și se așeza mereu cu picioarele răscrăcărate și mâinile așezate pe burdihan. Fața lui, stacojie și congestionată, era foarte expresivă, iar ochii micuți și verzi păstraseră ceva copilăresc, ghiduș, un fel de mirare care-l apropia de ceilalți. Sub umbrela portocalie instalată de Mathilde, pielea lui Cournaud părea și mai îmbujorată, iar lui Amin, care acum se uita țintă la el, i s-a părut că noul lui prieten stătea să explodeze. Lucra la camera de comerț și avea relații în mediile de afaceri. Își petrecea timpul între Meknès și capitală, iar la Rotary Club era apreciat pentru umorul lui și, mai ales, pentru harul cu care istorisea povești despre Curte și despre intrigile țesute acolo. Răspândea pățaniile ca pe niște zaharicale cadorisite unor copilandri înfometați.

La Meknès nu se întâmpla nimic sau, oricum, nu mare lucru. Cei din lumea bună se simțeau exilați, cantonați într-un mod de viață provincial și plicticos. Nu aveau habar despre ce se urzea cu adevărat în marile orașe de pe coastă, acolo unde se hotăra viitorul țării. Locuitorii din Meknès erau siliți să se mulțumească cu înștiințările oficiale privind zvonurile despre comploturi, despre răzmerițe, despre dispariția lui Mahdi Ben Barka la Paris sau a altor opozanți ale căror nume nu erau niciodată rostite cu voce tare. Majoritatea nici măcar nu știau că țara trăiește de trei ani încoace în stare de excepție, că Parlamentul fusese dizolvat, iar Constituția fusese suspendată. Desigur, nimeni nu era străin de faptul că începuturile domniei lui Hassan al II-lea fuseseră anevoioase și că trebuia să facă față unei opoziții din ce în ce mai radicale. Cine ar fi putut însă afirma că deține adevărul? Centrul puterii era un loc îndepărtat și opac, care trezea, deopotrivă, mânie și fascinație. Femeilor, mai cu seamă, le plăcea să asculte povești privind haremul, în care regele ar fi sechestrat aproape treizeci de concubine. Își închipuiau că îndărătul zidurilor din mechouar[2] se dădeau petreceri ca în filmele cu subiecte din antichitate produse la Hollywood și că, acolo unde stătea descendentul Profetului, whisky-ul și șampania curgeau gârlă. Acesta era genul de povești cu care-i adăpa Cournaud. A încercat să se apropie de masă și a început să vorbească pe un ton conspirativ. Cu excepția lui Dragan, care adormise și ale cărui buze vibrau ușor, invitații au ciulit urechile.

— Închipuiți-vă că acum câteva săptămâni regele a trecut cu mașina

prin fața unui domeniu arătos. În Gharb, cred, mă rog, nu mai știu. Cert este că locul i-a plăcut. A cerut să viziteze plantația, să-l întâlnească pe proprietar. Și iată cum, în doi timpi și trei mișcări, a răscumpărat domeniul cu o sumă stabilită după bunul lui plac. Bietul proprietar nu a crâcnit.

Spre deosebire de ceilalți convivi, Amin nu a râs. Nu-i plăceau cancanurile, nu-i plăcea să se vorbească de rău despre acest monarh care, din momentul venirii pe tron în 1961, făcuse din dezvoltarea agriculturii o prioritate națională.

— Astea-s basme, a zis el. Zvonuri veninoase născocite de la cap la coadă de oameni pizmași. Adevărul e că regele este singurul care a înțeles că Marocul poate fi transformat într-o nouă Californie. În loc să toarne minciuni, ar face mai bine să se bucure de politica barajelor, de programul de irigații care va îngădui tuturor țăranilor să trăiască de pe urma muncii lor.

— Îți faci iluzii, l-a întrerupt Michel. Din câte știu, acest rege tânăr e preocupat mai ales de lungile nopți de petrecere de la palat și de partidele de golf. N-aș vrea să te dezamăgesc, dragul meu Amin, dar iubirea lui față de felahi nu e decât praf în ochi. O manevră politică meschină, ca să rămână în grațiile ținuturilor rurale. Altminteri ar fi demarat deja o adevărată reformă agrară, ar fi dat pământ milioanelor de țărani care nu au nimic. La Rabat se știe prea bine că nu vor fi niciodată suficiente pământuri pentru toată lumea.

— Ce-ți închipui? s-a întărâtat Amin. Că puterea avea să naționalizeze dintr-o dată toate terenurile coloniale și să ruineze țara? Dacă ai pricepe ceva din munca mea, ți-ai da seama că Palatul are dreptate s-o ia cu binișorul. Ce se știe la Rabat? Că potențialul nostru agricol este imens. Producția de cereale crește continuu. Eu însumi export de două ori mai multe citrice decât acum zece ani.

— Atunci, ar trebui să fii prudent. Poate vor veni curând să-ți ia pământurile ca să le împartă felahilor care nu au așa ceva.

— Nu mă deranjează ca sărmanii să primească averi. Dar nu în detrimentul celor care, asemeni mie, au construit exploatări trainice, după ani întregi de muncă. Regele știe asta. Țăranii sunt și vor rămâne cei mai buni apărători ai tronului.

— Ei, da! Să te-audă Dumnezeu, cum se zice, a continuat Michel. Dacă vrei însă părerea mea, pe rege nu-l interesează decât uneltirile. Economia o lasă în seama marilor burghezi care se îmbogățesc

datorită lui și repetă în dreapta și-n stânga că în Maroc doar regele contează.

Amin și-a dres vocea. S-a uitat țintă la fața îmbujorată a vecinului său, la mâinile lui păroase, și a simțit nevoia să-i închidă nasturele de la gâtul cămășii ca să-l vadă cum se sufocă.

— S-ar cuveni să fii atent la ce spui. Pentru asemenea vorbea ai putea fi surghiunit.

Michel și-a lungit picioarele. Părea gata să lunece de pe scaun și să se prăbușească pe jos. Pe față îi încremenise un zâmbet.

— N-am vrut să te jignesc, s-a scuzat el.

— Nu m-ai jignit. Ce-ți spun e pentru sufletul tău. Zici întruna că știi bine țara asta, că ești la tine acasă. Atunci ar trebui să înțelegi că aici nu poți să spui chiar orice.

2. În Maroc, o incintă vastă, în general descoperită și împodobită cu pilaștri și basoreliefuri, care face parte din palatul suveranului.

A doua zi, Amin a agățat de peretele din birou o fotografie în ramă aurită. O imagine alb-negru în care Hassan al II-lea, în costum de flanel, scrutează orizontul cu aer grav. A așezat-o între o planșă de agronomie despre tăierea viței-de-vie și un articol de ziar despre ferma lui, care îl descria pe Amin ca pe un pionier al cultivării măslinului. Amin a crezut că atunci când va primi clienți și furnizori sau când muncitorii lui vor veni să se plângă de sărăcie, imaginea îi va impresiona. Oftau neîncetat, cu mâinile jegoase puse pe birou, cu chipurile zbârcite, înecate în lacrimi. Se plângeau de lipsuri. Priveau afară, prin ușa cu geam, și păreau să insinueze că, în schimb, Amin are de toate. Nu putea pricepe ce-nseamnă să fii un simplu pălmaș, un rupt-în-cur care-și hrănește familia doar cu un petic de pământ și două găini. Îi cereau un avans, o proptea, un credit, iar Amin îi refuza. Le spunea să-și vină în fire și să fie inimoși, așa cum fusese și el la începuturi pe această plantație. „De unde credeți că-mi vin toate astea?“, întreba el cu brațul întins. „Credeți c-am avut noroc? Norocul n-are nici în clin nici în mânecă...“ A aruncat o privire la fotografia monarhului și a simțit că țara asta aștepta prea mult de la makhzen[3] și de la cei aflați la putere. Regele își dorea, în schimb, lucrători, țărani orgolioși, marocani mândri de independența pe care și-o cuceriseră cu greu. Plantația lui creștea și a fost nevoit să angajeze lucrători care să muncească în sere și să recolteze măslinele. L-a trimis pe Murad în duarurile din regiune, până la Azrou și Ifran. Supraveghetorul s-a întors de-acolo însoțit de o ceată de băieți flămânzi care crescuseră pe câmpurile de ceapă și care nu-și găseau de lucru. Amin i-a întrebat pe tineri la ce se pricep. I-a pus să viziteze serele, hambarele, le-a explicat cum se mânuiește presa de ulei. Băieții mergeau după el, tăcuți și ascultători. Nu au pus alte întrebări în afară de aceea legată de salariu. Doi dintre ei au vrut un avans, iar ceilalți, încurajați de cutezanța tovarășilor lor, au zis că ar avea și ei nevoie. Amin nu s-a putut plânge de munca tinerilor lucrători, care se înființau în zori și trudeau pe ploaie și arșiță. După câteva luni însă, unii au dispărut. De îndată ce puneau mâna pe salariu, duși erau! Nu încercau să se stabilească aici, să-și întemeieze o familie sau să fie bine văzuți de patron ca să obțină un spor la salariu. Nu le stătea capul decât la un singur lucru: să câștige ceva bani și să plece de la țară și din mizeria de acolo. Bordeiele, mirosul de găinaț, spaima de iernile fără ploaie și cea pricinuită de moartea femeilor în chinurile facerii. În timpul zilelor pe care le petreceau sub măslini scuturând fructele de pe crengi ca să cadă în plase, își șopteau visele de fugă la Casablanca sau la Rabat, în bidonville-urile unde fiecare avea câte un unchi, câte un văr ori câte un frate mai mare dus să facă avere și despre care nu se mai știa nimic. Amin îi cerceta din priviri. A descoperit în ochii lor o fierbere,

o furie nemaiîntâlnite până atunci, care l-au înspăimântat. Băieții ăia afuriseau pământul. Urau muncile pe care, de bine de rău, le duceau la bun sfârșit. Iar Amin s-a gândit că misiunea lui nu mai era doar să facă arborii să crească și să le culeagă fructele, ci și să-i rețină pe băieții ăia acolo. Acum toți voiau să trăiască la oraș. Orașul îi copleșea, orașul despre care cel mai adesea nu știau nimic devenise un gând abstract și obsesiv. Și mergea tot înainte, ca o târâtoare, ca o amenințare. Săptămână de săptămână, părea mai aproape, iar luminile lui devorau ținuturile rurale. Orașul trăia. Palpita, înainta și căra cu sine tulburări și vise vătămătoare. Uneori, lui Amin i se părea că o lume era pe cale să dispară, ori, cel puțin, un mod de a vedea lumea. Până și fermierii voiau să fie burghezi. Noii proprietari de pământuri, iviți în urma cuceririi independenței, vorbeau despre bani exact ca industriașii. Habar n-aveau de noroi, de îngheț, de zorii trandafirii când te preumbli printre șirurile de migdali în floare și când fericirea de a trăi în natură ți se pare la fel de naturală ca propria respirație. Nu știau nimic despre amărăciunile pe care ți le provoacă stihiile și despre câtă încăpățânare și optimism e nevoie ca să continui să te încrezi în anotimpuri. Nu, se mulțumeau să-și colinde domeniile în mașină, ca să se fălească, dar nu aflau nimic despre ele. Amin nutrea doar dispreț pentru acești fermieri de doi bani care-și angajau supraveghetori și preferau să trăiască la oraș, să aibă relații, să frecventeze lumea bună. În țara aceasta, care trăise vreme de secole de pe urma pământului și a războiului, nu se mai vorbea decât despre oraș și despre progres.

Amin a început să urască orașul. Luminile lui galbene, trotuarele murdare, prăvăliile cu miros stătut și marile bulevarde pe care băieții colindau fără țel, cu mâinile în buzunare ca să-și ascundă o erecție. Orașul și gâtlejul cafenelelor sale pe care se ducea virtutea fetelor și forța de muncă a bărbaților. Orașul unde-ți pierdeai nopțile dansând. De când simțeau oare oamenii nevoia să danseze? Nu era o tâmpenie, nu era caraghios, gândea Amin, acest chef de petrecere care-i fermecase pe toți? De fapt, Amin nu știa nimic despre marile orașe și, ultima oară când fusese la Casablanca, francezii încă stăpâneau țara. Nu pricepea mare lucru nici din politică și nu-și irosea timpul citind ziarele. Tot ce știa aflase de la fratele lui, Omar, care trăia acum la Casablanca și lucra pentru serviciile de informații. Omar venea uneori să-și petreacă duminicile la fermă, unde toată lumea, slujbașii, dar și Mathilde și Selim, îi știau de frică. Era mai slăbănog ca altădată și avea sănătatea șubredă. Fața și brațele îi erau acoperite de coji. Iar pe gât, gâtul lui lung și uscățiv, mărul lui Adam se zbătea de parcă nu reușea să-și înghită saliva. Omar, care nu conducea mașina din pricina vederii slabe, era lăsat de către Brahim, șoferul lui, la intrarea pe

domeniu. Lucrătorii se năpusteau atunci asupra mașinii luxoase și Brahim îi îndepărta strigând. Omar deținea un post important, asupra căruia nu insista niciodată. Nu intra în detaliile misiunilor sale și abia dacă pomenise, o dată, că lucra în colaborare cu Mossadul și că fusese în Israel, unde, i-a spus el fratelui său, „plantațiile de portocali“ nu sunt mai prejos decât ale noastre. Omar răspundea evaziv întrebărilor lui Amin. Da, stăvilise niște comploturi împotriva regelui și făcuse câteva zeci de arestări. Da, țara asta adăpostea, în bidonville-uri, în universități, în medinele ticsite, o mulțime de descreierați și de ucigași care chemau lumea la revoluție. „Marx sau Nicea“ șuiera el, cu trimitere la Nietzsche și la părintele comunismului. Omar evoca nostalgic vremea luptei pentru independență, când toți erau uniți sub un același ideal și sub un naționalism care, i se părea lui, trebuia reînsuflețit. Omar a reușit să-l convingă pe Amin. Orașele erau periculoase și bântuite de oameni primejdioși. Iar regele avea dreptate să-i prefere pe țărani proletarilor.

În mai 1968, Amin a ascultat în fiecare seară la radio evocarea evenimentelor din Franța. A fost cuprins de îngrijorare pentru fiica lui, pe care nu o mai văzuse de mai bine de patru ani și care studia medicina la Strasbourg. Nu credea că ar fi putut să fie influențată de colegii ei, fiindcă Aïcha era, ca și el, preocupată doar de muncă, perseverentă și tăcută. Se temea însă pentru ea, fiica lui, micuța lui, mândria și bucuria lui, rătăcită în toată babilonia aia. Nu a mărturisit niciodată nimănui, însă acceptase să construiască piscina doar de dragul Aïchei. Ca să fie mândră de el, să nu-i fie rușine, ei, viitor medic, să-și invite cândva prietenii la fermă. Nu se lăuda cu reușita fiicei lui. Mathildei îi spunea, sec: „Nu știi cât e de mare gelozia oamenilor. Și-ar scoate un ochi numai ca să fim noi orbi“. Prin fiica lui, prin copila lui, devenea altcineva. Îl ridica, îl smulgea din mizerie și din mediocritate. Când se gândea la ea, se simțea cuprins de o emoție profundă, ca un foc în piept care-l silea să deschidă larg gura și să inspire. Aïcha era cea dintâi din familie care-și făcea studiile. Cât de departe ai scotoci printre strămoșii lor, nimeni nu știuse atâtea lucruri ca ea. Trăiseră toți în ignoranță, într-un soi de obscuritate și de supunere oarbă față de ceilalți și de natură. Cunoscuseră doar o viață a clipei prezente, o viață a constatărilor și a aservirii. Îngenunchează în fața regilor și a imamilor, în fața patronilor și a coloneilor din armată. I se părea că, de când erau pe lume alde Belhaj, oricât de vechi le-ar fi fost originile, se perindaseră existențe fără consistență, în care se transmiteau cunoștințe rudimentare sau adevăruri de bun simț, nimic din ceea ce se găsea în cărțile Aïchei. La capătul vieții, tot ce știau venea din experiență.

A rugat-o pe Mathilde să-i scrie fiicei lor să revină cât mai grabnic

acasă. Examenele fuseseră amânate și nu mai avea nimic de făcut acolo, în țara aia unde totul se năruia. Aïcha avea să se întoarcă în curând și o să se plimbe împreună cu ea printre plantațiile de piersici și de migdali. Altădată, era capabilă să pună degetul, fără să se înșele vreodată, pe copacul care producea fructe amare. Amin refuzase mereu să taie copacii aceia, să scape de ei. Spunea că merită să li se dea o șansă, că trebuie așteptată o altă înflorire, că trebuie sperat în continuare. Fetița de altădată, fetița cu căpățână de oaie, devenise doctoriță. Avea pașaport, vorbea englezește, și, orice-ar fi făcut, ar fi făcut mai bine decât mama ei și nu și-ar fi irosit viața cerșind. Aïcha va construi piscine pentru copiii ei. O să știe ce înseamnă banul câștigat cu greu.

3. Derivat al verbului khazana, care înseamnă „a ascunde“ sau „a proteja“, makhzen desemnează, în limbajul popular, statul și reprezentanții lui, mai precis regele și anturajul său (n.a.).

După ce s-au terminat cursurile, Selim a plecat de la liceu și și-a parcat motocicleta în fața clubului nautic. Când a intrat în vestiare, o gașcă de puști în pielea goală se hârjoneau, izbindu-se cu prosoapele. Pe unii, care erau cu el în ultimul an la colegiul iezuit, i-a recunoscut. I-a salutat, s-a dus spre dulapul lui și, încet, s-a dezbrăcat. Și-a făcut ghem ciorapii. Și-a împăturit pantalonii și cămașa. Și-a agățat cureaua într-un cui. Apoi, în oglinjoara din fața dulapului său metalic, s-a văzut în chiloți. De o vreme încoace, i se părea că propriul trup nu-i mai aparținea pe de-a-ntregul. Se mutase în corpul altuia, un necunoscut despre care nu știa nimic. Bustul, picioarele i se umpluseră de peri bălai. Datorită înotului, pe care îl practica asiduu, i se dezvoltaseră pectoralii. Semăna din ce în ce mai mult cu mama lui, față de care era acum mai înalt cu zece centimetri. De la ea moștenise părul blond, umerii lați și pofta de activitate fizică. Această asemănare îl stânjenea, îl deranja ca o haină prea strâmtă de care nu se putea descotorosi. Nicicând n-avea să se poată despărți de ea.

Corpul lui nu își schimbase doar înfățișarea. Avea acum și dorințe, pulsiuni, dureri de a căror existență nici nu știuse până atunci. Visele lui nu mai aveau nicio legătură cu cele din copilărie, deveniseră un soi de otravă care îl cotropea și îl intoxica zile la rând. Da, era înalt și puternic, dar căpătase acest trup de bărbat sacrificându-și tihna. Era mereu copleșit de neliniște. Trupul i se tulbura din senin. I se umezeau palmele, avea frisoane în ceafă, i se învârtoșa sexul. Această evoluție nu i s-a părut o izbândă, ci o pustiire.

Pe vremuri, lucrătorilor le plăcea să-l ia pe Selim peste picior. Fugeau după el pe câmpuri, râdeau de pulpele lui slăbănoage, de pielea lui albă pe care o înroșea soarele. Îi ziceau „puștiul“, „sfrijitul“ și, uneori, chiar „neamțul“, ca să-l înfurie. Selim era un băiețandru ca toți ceilalți și se confunda cu ei fără ca cineva să vadă vreo deosebire. Tot frecându-și părul blond de hălăciugile copiilor-ciobani, se pricopsise cu păduchi. Avusese râie, fusese mușcat de un câine și jucase, cu țâncii din vecinătate, jocuri deșănțate. Lucrătorii și lucrătoarele își împărțeau cu el merindele și nu le trecuse niciodată prin cap că nu fuseseră îndeajuns de bune pentru feciorul șefului. Ca să se facă mare, unui copil nu-i trebuie nimic altceva decât pâine, ulei de măsline și ceai cald și dulce. Femeile îl ciupeau de obraji. „Ai zice că ești berber. Cu ochii ăștia verzi și cu pistruii, parcă te-ai născut în Rif[4].“ În orice caz, nu un copil de pe-aici, asta înțelegea Selim.

Cu câteva luni înainte, un muncitor îi spusese pentru prima oară „Sidi[5]“ și îi arătase o stimă la care nu se aștepta. Selim fusese uluit. N-a știut, la vremea aceea, dacă fusese mândru sau dacă, dimpotrivă, îl

încercase un sentiment de stânjeneală, de impostură. Într-o zi erai copil, apoi, dintr-odată, deveneai bărbat. Puteai auzi: „Un bărbat nu face așa ceva“ sau „De-acum ești bărbat, poartă-te ca atare“. Fusese copil, iar acum nu mai era, așa brusc, fără nici o explicație. Fusese expulzat din lumea mângâierilor, a vorbelor duioase, din lumea blândeții, și fusese zvârlit, fără îngăduință, fără explicații, în viața bărbaților în toată firea. În țara aceasta nu exista adolescență. Nu exista timp, nici spațiu pentru tărăgănările acestei vârste șovăielnice, pentru această obscură stare intermediară și indecisă. Societatea ura orice formă de ambiguitate și îi privea circumspect pe adulții în devenire, asemănându-i cu acei înspăimântători fauni mitologici cu picioare de țap și tors de băiat.

În vestiarul în sfârșit pustiu, și-a dat jos chiloții și a scos din geantă maioul albastru-deschis pe care i-l făcuse cadou mama lui. În timp ce-l punea pe el, s-a gândit că nu văzuse niciodată sexul tatălui său. Gândul l-a făcut să se îmbujoreze, iar fața a prins să-i ardă. Cum arăta oare taică-său când era despuiat? Pe când erau copii, Amin îi ducea uneori la mare, la căsuța doctorului Palosi și a soției lui, Corinne. Cu vremea, căpătase obiceiul să-i lase acolo și să se întoarcă să-i ia după două sau trei săptămâni. N-a coborât niciodată pe plajă și nici nu și-a pus costumul de baie. Susținea că are prea mult de lucru și că vacanța e un lux pe care nu și-l putea permite. Dar Selim o auzise pe Mathilde afirmând că lui Amin îi frică de apă și că nu se amesteca în bucuriile lor estivale pentru că nu știa să înoate.

Veselia. Vacanța. Nu știa cum arată sexul tatălui său și, tot așa, nu-și amintea să-l fi văzut distrându-se, jucându-se, relaxându-se, râzând sau făcându-și siesta. Tatăl lui nu înceta să-i înfiereze pe pierde-vară, pe puturoși, pe netrebnici, pe cei care nu prețuiau munca și-și iroseau timpul plângându-se. Lui Amin i se părea că pasiunea lui Selim pentru sport era caraghioasă: clubul nautic, dar și echipa de fotbal din care făcea parte și pentru care juca la fiecare sfârșit de săptămână. Pe cât își putea aduce aminte, Selim trăia cu impresia că tatăl lui îl privise dintotdeauna cu un aer mustrător.

Tatăl lui îl înghețа, îl paraliza. Era de-ajuns să știe că Amin era pe-acolo, prin preajmă, și nu mai izbutea să fie el însuși. Dar adevărul e că întreaga societate avea acest efect asupra lui. Lumea în care trăia se uita la el exact ca tatăl său, așa încât i se părea imposibil să fie liber. Lumea asta era plină de tați cărora trebuia să le arăți respect: Dumnezeu, regele, militarii, eroii independenței și lucrătorii. Întotdeauna, când te aborda careva, în loc să te întrebe cum te cheamă, se interesa al cui fiu ești.

Pe măsură ce trecea vremea și era tot mai limpede că nu va ajunge, ca taică-său, țăran, Selim s-a simțit din ce în ce mai puțin fiul lui Amin. Se gândea uneori la artizanii aceia de pe străzile din medina și la tinerii care uceniceau în atelierele lor din subsoluri. Căldărarii, țesătorii, brodérii și dulgherii care legau cu stăpânii lor relații pline de respect și de recunoștință. Lumea funcționa așa: vârstnicii le transmiteau tinerilor arta lor, iar trecutul putea astfel să continue să impregneze prezentul. Asta era pricina pentru care trebuia să sărute mâna tatălui său, pentru care se cuvenea să se plece în prezența lui și să-i arate deplină ascultare. Te eliberai de această datorie de-abia în ziua când deveneai tu însuți tată și puteai să domini la rândul tău. Viața semăna cu acele ceremonii ale jurământului de credință, când toți demnitarii regatului, toți șefii de trib, toți bărbații mândri și falnici, înveșmântați în djellabe albe, în burnuzuri, sărutau palma suveranului.

Antrenorul lui de la club susținea că, dacă se va strădui, va putea deveni un mare campion. Dar Selim habar n-avea ce fel de bărbat putea fi. Nu-i plăcea învățătura. Profesorii lui, iezuiți, îi sancționau lenea și indolența. Nu se purta necuviincios, nu le răspundea adulților și își pleca fruntea când i se aruncau în față extemporalele mediocre. Avea sentimentul că nu se află în lumea potrivită, în locul cuvenit. De parcă cineva îl lăsase acolo din greșeală, în orașul acela plicticos și stupid, printre mic-burghezii aceia cu aspirații mărunte. Școala a fost un chin pentru el. Întotdeauna s-a concentrat cu greu asupra cărților și caietelor lui. Gândurile îi zburau aiurea, spre copacii din curte, spre praful care tremura într-o rază de soare, spre un chip de fată care îi zâmbea prin fereastră. Când era copil, orele de matematică erau o adevărată cazană. Nu pricepea nimic. Totul se învălmășea într-o masă atât de confuză, încât îi venea să urle. Profesorul îl întreba, iar Selim bâiguia, cu vocea degrabă acoperită de râsetele colegilor. Mama lui citise niște cărți pe acest subiect. Dorise să consulte niște doctori. Dintotdeauna, Selim se simțise crispat, constrâns, sufocat. Avea impresia că trăiește în acele carcere în care prizonierii nu pot nici să stea în picioare, nici să se întindă pe jos.

Își regăsea oarecum liniștea în bazinul de înot. Simțea nevoia să-și istovească trupul. În apă, când nu avea alt scop decât să respire și să înainteze rapid, își putea aduna gândurile. De parcă și-ar fi găsit pulsul potrivit, ritmul adecvat, corpul și sufletul lui intrau într-un soi de armonie. În ziua aceea, în timp ce-și făcea lungimile de bazin sub supravegherea antrenorului, gândurile au început să-i umble haihui. S-a întrebat dacă părinții lui se iubesc. Nu-i auzise vreodată spunându-și

cuvinte duioase și nici nu-i văzuse sărutându-se. Stăteau uneori zile în șir fără să-și vorbească, iar Selim simțea cum circulă între ei un șuvoi de ură și de dojeni. Când era furioasă sau tristă, Mathilde uita de rușine și de bună-cuviință. Folosea vorbe grosolane, zbiera, iar Amin îi poruncea să tacă. Îi scotea ochii cu toate trădările și înșelăciunile lui, iar Selim, chiar dacă era adolescent, a înțeles că tatăl lui umblă și cu alte femei decât Mathilde, ai cărei ochi erau mereu roșii și care suferea din pricina asta. Imaginea sexului lui Amin i-a răsărit iar în minte, atât de șocantă încât și-a ieșit din ritm, iar antrenorul l-a mustruluit.

Lui Amin puțin îi păsa de rezultatele slabe ale fiului său. Cu o zi înainte, un profesor o convocase pe Mathilde să-i spună că Selim e un nevrednic și că nu va trece în veci examenul de bacalaureat. Nici Amin nu-l trecuse. „Și nici că mi-e mai rău din pricina asta“, i-a mărturisit fiului său. Amin îl luase cu el pe plantație. În căldura umedă a serelor, în hangarele supraîncălzite unde erau încărcați puieții în camioane, îi făcuse inventarul a ceea ce, curând, avea să fie al lui. Părea să pândească pe chipul feciorului său o oarecare umbră de bucurie, ba chiar de mândrie că va deveni într-o bună zi stăpânul acelui domeniu. Dar Selim nici măcar nu reușise să-și ascundă plictiseala. În timp ce taică-său vorbea despre noile tehnici de irigație în care va trebui să investească, Selim a zărit o sticlă de plastic care zăcea pe jos. Fără să stea pe gânduri, i-a dat un șut și a trimis-o către un băiat care stătea sprijinit de un zid și care a întâmpinat gestul râzând. Amin l-a pocnit peste ceafă: „Nu vezi că oamenii ăștia muncesc?“. Și a început să suduie și să spună, în gura mare, că regretă că Selim nu este serios precum sora lui cea mare, al cărei singur defect era că-i femeie.

Aïcha, Aïcha. Era de ajuns să audă prenumele surorii sale ca să-i sară țandăra. Când plecase în Franța, cu patru ani înainte, Selim simțise o mare ușurare. Fusese tăiat arborele care-i ținea umbră și putea, în sfârșit, în plină lumină a soarelui, să-și reia cursul firesc al dezvoltării. În seara aceea însă, Aïcha se întorcea acasă.

4. Rif este regiunea septentrională a Marocului, mărginită la nord de Marea Mediterană, de Algeria la est. Șesurile o despart de Munții Atlas la sud și de Oceanul Atlantic la vest. Alcătuit din munți și câmpii, Riful se întinde pe aproape 55 de kilometri, de la Tanger până la Moulouya.

5. Domn, în limbajul nord-africanilor.

În septembrie 1964, Aïcha s-a stabilit în capitala Alsaciei. Înainte de asta, nici nu-i dăduse prin cap că iarna putea veni atât de devreme și că se înstăpânea, cu suita ei de nori cenușii și de zile ploioase, încă din luna octombrie. În copilărie, ascultase cu o atenție pioasă poveștile mamei ei despre Alsacia, dar nu se gândise că aceasta era și țara ei, că făcea parte din ea. În realitate, i se părea că poveștile mamei descriu un tărâm imaginar, un ținut al basmelor, unde se mâncau tarte cu prune, în căsuțe de lemn. Orașul i s-a părut frumos și a fost uimită de bogăția locuitorilor lui, de străzile pavate, de lemnul întunecat al paiantelor, de măreția monumentelor, în primul rând a catedralei — mai mare decât cea mai mare moschee —, unde, în primele luni, s-a refugiat adesea. Închiriase o cămăruță la marginea orașului, într-un cartier nou, trist și lipsit de suflet. Proprietăreasa, doamna Muller, a întâmpinat-o cu o autoritate veninoasă. Primise de la Mathilde o scrisoare plângăcioasă în care o lămurea că e alsaciană și că își lăsa fiica în grija ei. Când însă doamna Muller a văzut-o pe Aïcha, cu părul ei scurt și creț, cu tenul colorat de soare, s-a simțit trădată, trasă pe sfoară. Nu-i putea suferi nici pe francezii din interior, nici pe străini. Detesta să vorbească altfel decât în alsaciană și ideea că trebuia să primească la ea în garsonieră o astfel de fată o indigna. În timp ce-i arăta casa și îi explica cum funcționează bucătăria, a întrebat-o:

— Deci așa, ești alsaciană?

— Da, mă rog, mama e de-aici, i-a răspuns Aïcha.

— Din Strasbourg?

— Nu, din altă parte.

— De unde anume?

Fața lui Aïcha s-a îmbujorat. A început să îngaime:

— Nu-mi amintesc.

Doamna Muller nu s-a putut plânge de cea căreia în discuții private îi spunea „africana“. Trebuia să admită că locatara ei era serioasă și nu făcea nimic altceva decât să muncească. În cursul celor patru ani petrecuți la Strasbourg, Aïcha nu a primit pe nimeni la ea în garsonieră și nu ieșit seara decât foarte rar. Viața ei se rezuma la mersul la Facultatea de Medicină și la studiul de-acasă, la masa din bucătărie. Nu se plimba decât atunci când era atât de obosită de studiu încât mersul în aer liber devenea absolut necesar sau când trebuia să-și facă cumpărăturile la supermarket. În clipele acelea i se

părea că e invizibilă, iar dacă cineva i se adresa ori doar o privea, era surprinsă. Nu-i venea să creadă că poate fi văzută. I se părea că, pur și simplu, trece neobservată. A trebuit să învețe totul: să trăiască la oraș, să trăiască singură, să gătească și să facă curat. Să-și petreacă nopțile fără somn, ca să-și recitească temele. I s-a schimbat culoarea pielii, care a prins o nuanță pământie, fără strălucire. Sub ochii ei mari și negri au apărut cearcăne.

A trudit cum nu o mai făcuse până atunci, până la istovire și, uneori, până la nebunie. Dormea atât de puțin și bea atâta cafea, încât îi tremurau mâinile și îi era greață tot timpul. A reușit din prima la examen și le-a scris părinților că nu o să vină acasă în vara aceea. Găsise o slujbă într-o clinică, unde avea să se ocupe de treburile de secretariat. Își chivernisea banii cu grija unei bătrânici.

***

În anul al treilea, studenții au fost duși într-o sală spațioasă, cu ferestre mari, în care erau expuse vreo zece cadavre. Trupurile stăteau întinse pe niște mese înalte și negre care, pe o latură, aveau niște armături din fier pe care să fie întinse brațele mortului. Masa avea niște șanțuri în care se strângeau lichidele și reziduurile. Când au intrat, studenții au scăpat câteva mici strigăte îngrețoșate sau caraghioase. Unii au făcut glume proaste, alții au pretins că nu mai rezistă și că o să leșine. Profesorul, un alsacian bătrân cu ochi cenușii, era obișnuit cu reacțiile astea copilărești. Le-a cerut să tacă. A format grupuri de patru persoane, care erau însărcinate, fiecare în parte, să disece câte o parte din cadavru.

Aïchei nu i-a fost nici frică, nici silă. Cadavrele, conservate în formol, nu miroseau urât, iar ea știa că de-abia după câteva săptămâni duhoarea va deveni insuportabilă. Toată tinerețea fusese fascinată de anatomie și încă era în stare, cu ochii închiși, să vadă planșele pe care doctorul Palosi i le oferise când era mică. Văzuse de mii de ori, la fermă, cum erau animalele pe dinlăuntru. O vacă moartă pe câmp, a cărei burtă se umflase de la soare și care apoi a răbufnit. Încă își mai amintea de mirosul acela, de miasmă. Un miros atât de puternic, de respingător, încât lucrătorii, înainte să ardă animalul, își vârâseră frunze de mentă în nări.

Aïcha s-a apropiat de cadavrul care-i fusese repartizat. Pielea acestuia prinsese o nuanță cenușie, iar trăsăturile îi erau deformate, de parcă un sculptor încercase să modeleze un chip dintr-o bucată de lut și își

abandonase lucrarea înainte s-o isprăvească. Pe David l-a întâlnit deasupra acestui corp, acestui corp rece și gol, al cărui sex era ca o pată neagră. Spre deosebire de alți studenți, băiatul nu râdea. Examina serios și solemn umărul stâng al cadavrului pe care trebuia să-l disece. Nu a înșfăcat bisturiul, ci și-a împreunat mâinile sub masă. A părut că se cufundă în sine. Se uita la cobaiul din fața lui de parcă nu era un necunoscut, ci propriul lui tată, fratele său ori chiar el însuși. Când a ridicat ochii, a băgat de seamă că Aïcha îl aștepta. Se alăturase rugăciunii lui și părea să înțeleagă că are nevoie, înainte să despice carnea acelui om, înainte să-i dezvelească nervii, să-și ceară iertare de la el. În clipa aceea, David nu a simțit pic de fascinație pentru complexitatea anatomiei umane sau pentru amploarea cunoștințelor medicale pe care oamenii le acumulaseră în decursul secolelor. Dimpotrivă, a fost năpădit de un apăsător și melancolic sentiment de neputință. Cândva, acest cadavru trăise, avusese un nume și fusese iubit. Acolo unde colegii lui vedeau un corp, David zărea întruchiparea unui mister.

A ridicat bisturiul și a început. În fața lui, gesturile Aïchei erau sigure, precise, iar când s-a apropiat de ea, profesorul a scos un mormăit care, în opinia lui David, însemna admirație. David a întrebat-o dacă mai făcuse așa ceva. Iar Aïcha, pe care timiditatea o împiedica îndeobște să vorbească, i-a povestit, cu ochii țintă la arterele goale ale cadavrului, amintirile sale legate de serbarea Aïd el-Kebir de la fermă și de felul cum își vâra degetul în aorta sau în carotida oilor.

David i-a devenit prieten. Cu părul lui cârlionțat, sprâncenele stufoase și obrajii bucălați care-l făceau să arate de nici șaisprezece sau șaptesprezece ani, Aïcha l-a găsit simpatic. David făcea parte din comunitatea evreiască a Strasbourgului și tatăl lui preda la Facultatea de Teologie. Mai târziu, i-a explicat Aïchei că e descendentul unui foarte vechi neam de savanți alsacieni. Se întâlneau la sfârșitul zilei în bibliotecă ca să-și recapituleze lecțiile, iar în amfiteatru stăteau unul lângă altul.

În iarna anului 1968, a dus-o adesea să ia masa într-un restaurant cușer a cărui patroană avea un fund atât de mare încât îi era greu să treacă printre mese. Se purta cu cei tineri ca o mamă cu copiii ei și insista să-și termine mâncarea din farfurie, pentru că erau sleiți de atâta învățătură. Socotea că Aïcha era prea slabă și îi strecura mereu, după masă, o cutie de aluminiu cu rămășițele de la cină. Cu baeckeofe[6], volovan cu ciuperci sau cu gefilte fish[7] pe pat de orez. Aïchei îi plăcea acel restaurant, zgomotul care domnea acolo, fumul de țigară în care fețele oamenilor se pierdeau. Îi plăcea să se uite la David, a cărui lăcomie era încântătoare. În prietenia lor nu s-a

strecurat niciodată vreo urmă de ambiguitate, vreun moment de stânjeneală. Oricum, Aïcha se credea urâtă și nu-și închipuia că un băiat se poate uita la ea. Mai știa și că prietenul ei era foarte legat de familia și de religia sa, că urma rânduielile cu o evlavie emoționantă. L-a rugat adesea să-i vorbească despre iudaism, despre rituri și rugăciuni. Despre locul pe care-l ocupa Dumnezeu în viața lui. Ea i s-a spovedit și i-a povestit despre iubirea pe care i-o purta Sfintei Fecioare și despre reazemul pe care-l găsise, pe vremuri, în capela înghețată a internatului. În iarna aceea, David i-a făcut cunoștință cu colegii lui de liceu care studiau filosofia, teatrul sau economia și cu care se întâlnea din când în când. Aïcha fost uimită de căldura acestor tineri alsacieni, de numeroasele întrebări pe care i le-au pus și de privirile lor admirative, atunci când și-a evocat copilăria de la fermă. Uneori, era stingherită de felul în care o tratau și i se părea că îi minte, că îi înșală. Era, pentru ei, un fel de ideal. Era o femeie din lumea a treia, o fiică de țărani, o indigenă cu păr creț și piele măslinie care reușise să-și depășească condiția. Discuțiile lor se învârteau adesea în jurul politicii. Au întrebat-o cu cine votează. A răspuns: „N-am votat niciodată. Și nici părinții mei“. Au întrebat-o despre condiția femeii și au vrut să afle dacă Simone de Beauvoir e cunoscută în Maroc. A răspuns că n-a auzit vreodată de ea.

O iertau că nu înțelege nimic din teorie și că face ochii mari când vorbesc despre materialismul istoric. Aïcha era timidă și incultă. Într-o zi mărturisise că n-a participat niciodată la vreo manifestație și că, la ea în casă, nimeni nu citește ziarele. Discuțiile despre lupta de clasă, despre anti-imperialism, războiul din Vietnam o incomodau și îi ruga să nu-i mai ceară părerea. Fetele râdeau de ea pentru că roșea dintr-un fleac și își mușca obrajii pe dinlăuntru când se vorbea despre sex și contracepție. Pentru acești studenți, Aïcha era dincolo de teorie: reprezenta revoluția în plină mișcare. Era dovada vie că îți puteai depăși condiția și dobândi, grație studiilor, emanciparea. Într-o zi, s-a lăsat dusă de gașca lui David într-o cafenea din preajma catedralei. Joeseph, care purta pantaloni de pânză kaki și o cămașă americană, i-a cerut părerea despre independența din Algeria și despre muncitorii marocani care veneau să lucreze în uzinele din Nord. Toată lumea a amuțit în așteptarea răspunsului tinerei. Aïchei i s-a făcut frică. A crezut că va fi acuzată de ceva, că se solidarizaseră împotriva ei și că aveau s-o pună în dificultate în această cafenea zgomotoasă unde o siliseră să-și comande o bere. A bălmăjit că nu avea habar. Cu o voce ascuțită, a adăugat că nu are nicio legătură cu acei marocani. S-a uitat la ceas și și-a cerut scuze că trebuie să plece. Avea de recapitulat niște lecții.

La Facultatea de Medicină i se dusese vorba că e strălucită și, ca o

demnă fiică a tatălui ei, o îngrijora invidia pe care ar fi putut-o trezi. Colegii o luau peste picior, îi zeflemiseau aerul spăimos, felul în care mergea zorită pe culoarele facultății, cu cărțile la subraț, cu părul zbârlit. O socoteau îngrămădită, fricoasă, excesiv de politicoasă față de autoritatea pe care o întruchipau profesorii. În timpul cursurilor, era atât de concentrată încât părea să uite de prezența celorlalți. Își ronțăia stiloul și scuipa în palmă bucățelele de plastic. Adesea, buzele îi erau pătate de cerneală. Dar ce-i scotea cel mai tare din sărite pe colegii ei era un tic — felul în care-și smulgea de pe frunte, unul câte unul, smocuri de păr. Nu-și dădea seama ce face și, la sfârșitul cursului, pupitrul îi era plin de șuvițe.

Pe Aïcha nu o interesa decât medicina. Puțin îi păsa de conflictul israelo-palestinian, de soarta lui de Gaulle sau de condiția negrilor din Africa. Nu, ceea ce o fascina, ceea ce reprezenta pentru ea un izvor de exaltare era incredibilul drum al vieții. Faptul că, atunci când mâncăm, fiecare aliment este asimilat și că fiecare element se duce exact unde trebuie. Cel mai mult o tulbura tenacitatea și îndărătnicia bolii, atunci când se insinua într-un organism sănătos, care era hotărât s-o înfrângă.

Din ziare nu citea decât articolele științifice și fusese entuziasmată de primul transplant de inimă din Africa de Sud. Avea o memorie fenomenală, iar David, când lucra cu ea, îi tot spunea: „Nu pot să te urmăresc, ești prea rapidă pentru mine“. Îl impresiona cu puterea ei de concentrare și cu ușurința de care dădea dovadă în studiul cazurilor clinice. Într-o zi, pe când ieșeau de la bibliotecă, a întrebat-o de unde i se trage pasiunea pentru medicină. Aïcha și-a băgat mâinile în buzunarele hainei și, după ce a chibzuit câteva clipe, i-a răspuns: „Spre deosebire de prietenii tăi, eu nu cred că lumea poate fi schimbată. Dar dacă e cu putință să vindeci, asta înseamnă deja ceva“.

Aïcha nu a priceput nimic din evenimentele petrecute în mai ’68. În timpul primăverii, și-a pregătit examenele cu seriozitatea obișnuită și a stat zile și nopți întregi la spital, unde nu se dădea în lături de la niciuna din servituțile care îi erau impuse. Desigur, a simțit ceva, o schimbare, o neliniște. I se întâmpla să i dea câte un pliant pe care îl lua cu un zâmbet timid, după care îl zvârlea la gunoi, la intrarea în imobilul unde locuia. I se părea că în jurul ei se pregătește o mare sărbătoare, o petrecere deșănțată la care nu putea să ia parte. David și prietenii lui au dus-o la Facultatea de Litere, unde mii de studenți stăteau așezați pe peluze. Un băiat îi îndemna prin megafon la răzvrătire. Cum fusese deprinsă să fie mereu circumspectă, nu-i venea să creadă că te poți simți atât de liber să vorbești. S-a uitat la fetele care purtau fuste scurte și șosete lungi și ai căror sâni se agitau pe sub

bluze. O prietenă a lui David i-a povestit că grupuri întregi de tinere o ștergeau spre Katmandu ca să se piardă prin nori de opiu. Dar Aïcha n-avea nicicând să se afle printre ele. Megafonul trecea din mână în mână, iar Aïcha se plictisea. N-a îndrăznit să-i spună lui David, dar găsea că toți prietenii lui erau isterici, exagerați și uneori chiar caraghioși. Toate vorbele alea mari, toate conceptele alea i se păreau goale de sens. De unde li se trăgea oare patima? De unde le venea oare acel idealism extatic? Și, mai ales, nu le era teamă? I-a venit atunci în minte o expresie arabă pe care tatăl ei o folosea adesea: „Dacă Dumnezeu vrea să pedepsească o furnică, îi dă aripi“. Aïcha era o furnică, sârguincioasă și truditoare. Nu avea deloc intenția să-și ia zborul.

6. Mâncare tradițională emblematică pentru gastronomia alsaciană, pe bază de cartofi, legume și amestec de carne de miel, vită și porc, marinate. Totul este lăsat într-o terină timp de 24 de ore, cu mirodenii și cu vin alb alsacian.

7. Chifteluțe de pește fierte în supă.

În ajunul întoarcerii ei la fermă, Aïcha s-a dus la un coafor din centrul Strasbourgului. Trăia acolo de patru ani și trecuse de mii de ori, în drum spre Facultatea de Medicină, prin fața acelui salon elegant. Se uitase adesea la femeile așezate în fotolii din piele albă, la părul lor plin de foițe de staniol sau de bigudiuri albastre. Își închipuia că poate fi una dintre ele, ținându-și capul sub casca fierbinte și având în mâinile cu manichiura făcută o revistă pentru femei. Întotdeauna, însă, ceva o reținea să intre. Lipsa de bani, îngâmfarea de care s-ar face vinovată irosind într-un asemenea loc timpul pe care l-ar fi putut dedica studiului. Acum, examenele fuseseră suspendate și pusese îndeajuns de mulți bani deoparte ca să-și ia un bilet de avion spre Meknès și să-și ofere o nouă tunsoare. Și-a imaginat reacția mamei sale când avea s-o vadă cu părul lung și întins, precum cel al lui Françoise Hardy. Așa că a împins ușa.

Aïcha a așteptat în fața recepției, care era pustie. Angajatele treceau prin fața ei cu aer grăbit, pline de importanță, de parcă nu erau însărcinate cu operațiuni cosmetice, ci cu operarea unui pacient în stare gravă. Îi aruncau din când în când o privire piezișă, o privire care părea să spună „dar ce și-o fi închipuind fata asta?“. Așa încât Aïcha a fost la un pas să-și ia tălpășița. Cum nimeni nu s-a oferit să-i ia paltonul, a început să asude în acel vestibul supraîncălzit. Patroana salonului, o alsaciană înaltă, blondă și planturoasă, a băgat-o până la urmă în seamă. Purta o rochie din tweed, care i se lipea de trup și de încheieturile grăsulii, la care zăngăneau brățări de aur.

— Cu ce vă pot ajuta, domnișoară?

Aïcha a rămas tăcută. S-a uitat insistent la urmele pe care i le lăsase pe incisivi rujul sidefiu. Apoi a remarcat, la nivelul tiroidei, o umflătură de felul celor pe care le au anumite specii de păsări. „Ar merita un control medical“, și-a zis ea.

— Așadar? s-a enervat patroana, iar Aïcha n-a putut decât să răspundă:

— Pentru păr. Să mi-l întindeți. Ca pe al lui Françoise Hardy.

Coafeza a ridicat din sprâncene și și-a sprijinit obrazul în palmă, îngrozită de ce vedea în fața ochilor. Și-a întins brațele, zorzoanele s-au izbit unele de altele, și a atins cu oarece silă părul Aïchei.

— De obicei nu ne ocupăm cu așa ceva.

După ce a frecat între degete o șuviță, s-a auzit un zgomot de frunze

uscate care se fac praf.

— Urmați-mă! i-a poruncit ea și Aïcha s-a îndreptat spre fundul salonului.

Mirosea a amoniac și a lac de unghii. O femeie cu coamă sură o chinuia pe o angajată. „Nu mai vreau fixativ!“ Coafura ei stătea înțepenită până la ultima șuviță, ca o perucă străveche într-o vitrină. Ar fi putut merge și printr-o tornadă fără să i se clintească vreun fir de păr. „Ajunge!“ a insistat ea, iar tânăra coafeză i-a făcut pe plac.

Patroana a abandonat-o pe Aïcha în preajma bazinetelor pentru spălarea părului. Pereții erau acoperiți cu oglinzi mari și, de câte ori întorcea capul, Aïcha își vedea reflexia fără să se recunoască pe de-a-ntregul. Nu putea să accepte că acei ochi imenși și exorbitați erau ai ei, laolaltă cu acea gură care, atunci când zâmbea, dezvelea niște dinți ușor ieșiți din gingii. Nu-i venea să creadă că e frumoasă și respingea toate cochetăriile cărora fetele de vârsta ei le cădeau pradă. Nu tu machiaj, bijuterii sau cocuri extravagante. Nu, când îi venea din senin ideea să schimbe ceva, „să se aranjeze“, cum spunea mama ei, acționa impulsiv. Într-o zi, cuprinsă de un acces de furie, a încercat să-și întindă părul cu fierul de călcat. Și-a lipit obrazul de masa din camera ei de slujnică și și-a pus fierul încins pe părul zbârlit. A ieșit un fum cu miros înțepător de carne arsă. Vârfurile perilor i se carbonizaseră și s-a ars la tâmplă. Altă dată, după ce citise o revistă, și-a ras cu un gest hotărât ambele sprâncene. A încercat apoi să le redeseneze cu creionul negru, dar n-a izbutit niciodată să le facă perfect simetrice. Acum, în fața oglinzii, sub lumina necruțătoare a neoanelor, și-a dat seama că una dintre sprâncene era mai groasă decât cealaltă și că un strop de negreală i se scursese pe pleoapă.

În timp ce aștepta, și-a amintit toate poreclele cu care o proboziseră colegii de școală. Oaie râioasă. Cap de caniș. Petardă fleșcăită. Leu din Atlas. O făceau negresă, țărancă, ciufulită. A avut mult de așteptat. Coafezele, cu un borcănel de vopsea în mâinile acoperite cu mănuși de plastic bej, treceau prin fața ei îmbrâncind-o. Aïcha era deranjantă, stătea în drum și avea impresia că toată lumea poate să-i simtă mirosul acru de transpirație. Era convinsă că acolo, sub căști, clientele o vorbeau de rău, își băteau joc de hălăciuga de pe capul ei. O tânără cu obraji rotunzi și ochii înecați în plictis a pus-o să se așeze în fața unui bazinet din email alb. Aïcha și-a zis: „Ce sacrificiu aș fi oare în stare să fac ca să am părul ca ea?“. Păr neted și suplu prin care să-ți poți trece degetele.

Coafeza, brutală, i-a vârât un piepten în păr. Vorbea în alsaciană și se

hlizea împreună cu colegele și cu clientele. A tras atât de tare, încât Aïcha a scăpat un țipăt ascuțit.

— Ah, păi sigur că da, nu-i de colea să descâlcești claia asta. Apoi a zbierat: Marie-José, ia dă-mi țesala aia!

Coafeza și-a acoperit nasul cu cotul și și-a cufundat cealaltă mână într-un borcan mare și roșu. I-a aplicat crema dinăuntru pe pielea capului. După câteva minute, pe Aïcha a început s-o mănânce tot craniul, atât de puternic încât și-a strecurat mâinile sub fund ca să nu-și bage degetele în păr și să se scarpine năbădăios. Pe obraji i s-au prelins câteva lacrimi, s-a uitat roată împrejur cu un aer disperat, iar când a văzut-o, patroana a exclamat:

— Da' ce-ți închipuiai? Rabdă baba la frumusețe.

În avionul care o ducea spre Meknès, Aïcha nu și-a sprijinit deloc capul de spătarul scaunului. Timp de trei ore, cât a zburat, a stat cu ochii-n pământ și cu fața plecată, să nu-și strice coafura. S-a abținut să-și treacă mâna prin păr, să-și răsucească vreo șuviță în jurul arătătorului, așa cum făcea atât de frecvent când studia sau când visa cu ochii deschiși. Putea să simtă cum o mângâie pe gât șuvițele de păr mătăsos. Încă nu-i venea să creadă.

Aïcha a aterizat pe aeroportul din Rabat la începutul după-amiezii. A coborât încet treptele care duceau spre pista de asfalt, năucită de limpezimea cerului. A ridicat privirea și a zărit pe acoperișul clădirii, îndărătul literelor roșii din indicatorul AERPORORTUL DIN RABAT, câteva siluete care se agitau, ridicau mâinile și încercau să-i recunoască pe pasagerii care înaintau. În sala pentru sosiri era învălmășeală mare. Un întreg du-te vino de oameni care dădeau ordine pe care nimeni nu le lua în seamă. Hamalii aduceau bagajele și le împărțeau călătorilor, polițiștii verificau pașapoartele, vameșii deschideau valizele, nesfiindu-se să scuture paginile câte unei reviste sau să zvârle pe jos chiloți și sutiene. Aïcha s-a uitat prin geamul care-i despărțea pe călători de familiile care-i așteptau. Printre țânci care țineau ursuleți de pluș în brațe, femei fardate sau șoferi purtând djellaba, l-a zărit pe tatăl ei. Purta niște ochelari de soare cu lentile atât de întunecate încât nu i se distingeau ochii. A fost uimită văzându-l atât de elegant, cu puloverul acela maro, pe gât, și sacoul de piele care părea nou. Încărunțise și începuse să poarte mustață. Cu mâinile la spate, se uita țintă la dalele de pe jos, stânjenit de agitația din jur. Avea aerul acela rătăcit, absent, pe care i-l știa atât de bine. Fiara aia ursuză era chiar el, tatăl ei, cel în stare de tandrețuri sălbatice și de înverșunări profund nedrepte. Înduioșată, s-a dat puțin într-o parte ca să iasă în evidență printre pasagerii în spatele cărora stătea la coadă. Amin și-a scos ochelarii de soare și a cercetat-o din priviri câteva clipe. A ridicat din sprâncene când a ajuns la fusta ei, foarte scurtă, și la cizmele din piele cafenie, care-i ajungeau până la genunchi. Purta o haină de vinilin oranj și niște ochelari mari, fumurii, precum cântărețele de prin reviste. Aïcha a crezut că atunci când a recunoscut-o, atunci când și-a zărit fiica, Amin s-a trezit dintr-odată. Și-a zis că i-a împins pe cei din jur, că a despicat mulțimea și s-a apropiat de geam, cuprins de iubirea pentru ea, neputând, de data asta, să-și mai stăpânească emoția. Amin a fluturat ușor din mâna dreaptă, ridicată până la nivelul umărului. Aïcha i-a privit fix dinții albi și a priceput. Nu la ea se uita. Nu ei îi zâmbea cu aerul acela de cuceritor. Zâmbea unei femei, unei necunoscute pe care o găsea frumoasă și atrăgătoare și care îl scăpa de cazna de a-și căuta fiica. Poate își închipuia că o să dea peste adolescenta sfioasă și spălăcită,

peste acea Aïcha de odinioară. Și că picioarele acelea, picioarele acelea lungi, subțiri și dezgolite nu puteau fi ale odraslei sale. Aïcha și-a pus mâna pe cap, și-a mângâiat părul. Iată de ce nu o recunoscuse. Din pricina părului lung și drept care-i cădea până în talie. Afurisitul ăla de păr al lui Françoise Hardy.

Aïcha a ieșit din mulțimea aflată la coadă. A înaintat spre geam și și-a scos ochelarii. Amin se uita în continuare țintă la ea și, preț de o clipă, a crezut că vrea s-o agațe, să-i dea întâlnire și numărul lui de telefon. Dintr-odată însă, expresia lui s-a schimbat. I-a dispărut zâmbetul, privirea i s-a întunecat și buzele au prins să-i tremure. Avea mutra aceea, mutra aceea de dinainte de lovituri, de pornirile de furie, de urlete. A făcut un gest iritat din mână care voia să zică: „Intră înapoi în rând, amărâto!“. A bătut de câteva ori cu degetul în cadranul ceasului. „Grăbește-te“. Își pierduse rândul, așa că s-a întors la capătul cozii. Haina aceea care foșnea neplăcut la fiecare mișcare a brațelor o făcuse să nădușească. Când și-a întors din nou privirea spre geam, tatăl ei dispăruse.

Aïcha a așteptat aproape un ceas până să prezinte pașaportul unui polițist, care i-a urat bun-venit în țară. Nu se putea împiedica să se întoarcă, neștiind dacă spera să-l vadă pe Amin ori, dimpotrivă, dacă își dorea să se fi evaporat și nimic din toate astea să nu se fi întâmplat, astfel încât s-o poată lua de la capăt. A ieșit din aeroport. Un hamal i-a smuls valiza, iar ea n-a îndrăznit să se opună. Când s-a ivit Amin, a tresărit. S-a prefăcut că nu se întâmplase nimic, a început să râdă și l-a îmbrățișat. S-a strâns la pieptul lui, de parcă ar fi vrut să-i spună: „Te-am iertat“. Îi era rușine că-l pusese într-o situație proastă. Ar fi vrut să rămână agățată de gâtul lui ca să-i arate că încă e o fetiță, dar Amin s-a smuls ca să-l plătească pe hamal. În parcare umbla de colo-colo o ceată de pușți care-i hărțuia pe turiști, propunându-le să se ocupe de bagajele lor, de taxi sau chiar să-i conducă la hotel. Niște băieței rufoși au înconjurat-o curând pe Aïcha și, râzând în hohote, au început să împroaște vorbe murdare. Nu era nevoie să-i vadă fața, știa că tatăl ei e furios.

Amin s-a așezat la volan și și-a dus o țigară la gură. În timp ce se apleca spre brichetă, a aruncat pe furiș o privire spre picioarele fiicei sale. „Ce-i cu hainele astea? Aici nu suntem în Franța!“

Aïcha și-a tras de fustă, apoi și-a așezat haina peste genunchi ca să ascundă pielea dezgolită. Pe drumul spre fermă n-au schimbat decât vreo două sau trei fraze banale. Amin a întrebat dacă studiile merg cum se cuvine. Ea a vrut să afle una-alta despre plantație. Și-a amintit că pe-acolo se vorbea despre ploaie, așa că a întrebat dacă plouase și

dacă țăranii sunt mulțumiți. Apoi s-au cufundat în tăcere. Uneori, Amin întindea brațul pe fereastră și făcea câte un gest nervos către ceilalți șoferi. La o curbă, a fost cât pe ce să intre într-o căruță care țâșnise de pe câmp, trasă de un adolescent și de un măgar. Amin a frânat brusc și l-a ocărât pe băietan. L-a făcut neisprăvit, tâmpit, lepădătură. „Viitori criminali cu toții!“ Și a ridicat geamul portierei. Aïcha a scrutat peisajul și s-a simțit cuprinsă de o fericire care până și pe ea a surprins-o. Și-a zis că se întorsese acasă și că e ceva plăcut și reconfortant în faptul că e înconjurată de-ai ei.

S-a cufundat în contemplarea tarlalelor cu viță-de-vie și a aleilor cu măslini care creșteau prin grohotiș, dintr-un pământ gălbui și uscat. La poalele unei coline, a zărit un cimitir ale cărui pietre funerare erau văruite și lăsau să crească printre ele cactuși de un verde palid, plini de fructe pe care căldura le făcuse să se spargă și să-și arate miezul galben și strălucitor. Iarba, aproape cenușie, strălucea în soare, ca o blană de animal. În spate se desena profilul unor case sărmane, prin fața cărora alergau niște găini și un câine costeliv. Aïcha știa cu precizie ce miros e înlăuntrul acelor case pe care, copil fiind, le frecventase. Un iz de pământ mucegăit și de cuptor de pâine. Și tot la acel miros s-a gândit văzând în fața lor o mașină în care se înghesuiau opt persoane, așezate unele pe genunchii altora. Un băiețel, stând în picioare pe coapsele maică-sii, a salutat-o pe Aïcha prin parbrizul din spate. I-a întors salutul. Dar acel sentiment de plenitudine n-a durat. Când au intrat în incinta fermei, a fost cuprinsă de neliniște. În patru ani se schimbaseră multe lucruri. S-a mirat de vacarmul care năpădise proprietatea. A auzit zumzetul de motor al unei secerători, zgomotul de mitralieră al aspersoarelor automate. Apoi a văzut, la poalele casei, piscina uriașă și cărămizile roșiatice care sclipeau în soarele de după-amiază. Aïcha aflase că plantația cunoscuse succese și că părinții ei se îmbogățiseră. Cu toate astea, când a intrat în casă a fost surprinsă de aranjamentele mic-burgheze, de milieurile tricotate cu croșeta, de vasele imitație de cristal și, pe canapele, de îngrămădeala de perne de catifea albastră, umplute cu burete și care stăteau să pocnească. A traversat coridorul. A recunoscut pe un gheridon cele câteva bibelouri din vremea copilăriei ei: un lampadar de aramă, o cutie de porțelan în care Mathilde ascundea cheile și o vază mică de lut în care se ofilea un trandafir roșu. Ar fi vrut să mângâie acele obiecte, să le ia în mână o clipă și să le mulțumească pentru că încă mai erau acolo. Se auzea însă deja vocea mamei sale, ascuțită și mânioasă, care îi dădea porunci lui Tamo. Aïcha a trecut prin fața salonului și a contemplat pe pereți o serie de naturi moarte. Deasupra șemineului era agățat un imens portret al lui Amin în costum de spahiu. Chipul din imagine nu semăna cu acela al tatălui ei, pentru că artistul exagerase culoarea

închisă a tenului și intensitatea nuanței de negru din ochi, făcând din el o copie neizbutită a războinicilor lui Delacroix. Aïcha a știut însă că era tatăl ei, fiindcă și-a amintit de fotografia văzută în copilărie, în care Amin, cu capul acoperit în burnuz, era călare pe un bidiviu alb.

Mathilde a ieșit din bucătărie. Era încinsă cu un șorț albastru și își strânsese părul. O șuviță sură îi cădea peste ochiul drept. Și-a șters mâinile ude pe o cârpă. S-a repezit la fiică-sa, i-a adulmecat parfumul și i-a spus: „Lasă-mă să te privesc“. Și, preț de câteva clipe, i-a admirat chipul, ținuta, haina oranj pe care o ținea în mână. „Te-ai schimbat atât... Mai să nu te recunosc.“

Pentru această revedere îndelung așteptată, Mathilde a pregătit o masă sărbătorească. Deși nu se obișnuise niciodată cu gastronomia marocană, a pregătit zile întregi o suită de antreuri tradiționale, de tajine-uri și chiar o pastilla[8], acoperită cu scorțișoară și zahăr pudră. Selma, Murad și fiica lor Sabah, care trăiau acum la oraș, au sosit pentru aperitiv. Sabah își serbase cei doisprezece ani. Aïchei i-a venit greu să creadă că sunt mamă și fiică, într-atât erau de diferite. Sabah nu moștenise părul neted și negru al Selmei, nici tenul ei strălucitor. Era o copilă slabă, cu trăsături lipsite de grație și cu sprâncene stufoase. Purta o fustă neagră de bumbac care-i lăsa la vedere gleznele groase, acoperite cu un puf întunecat.

În timp ce Amin servea șampania, Sabah s-a lipit de Murad. A cuprins cu o mână umerii tatălui ei și și-a ascuns fața în ceafa lui. Fără să scoată o vorbă, a tras-o spre el, a luat-o pe genunchi și i-a șoptit la ureche un secret. Copila a încuviințat și a rămas acolo, tăcută, cu obrazul sprijinit de umărul lui Murad. Îi spunea „tată“, iar Murad, oricât s-ar fi străduit, nu reușea să nu se simtă rușinat când auzea acele două silabe. Avea impresia că o minte, că profită de inocența ei și era îngrijorat că va descoperi într-o zi adevărul. Atunci, avea să-i poarte o ură cu neputință de stăvilit. Și totuși cine altcineva ar fi putut pretinde că-i e tată? Cine altcineva ar fi meritat duiosul, mângâietorul titlu de „tătic“. Fără Murad poate că n-ar fi supraviețuit. Îi salvase viața, avusese grijă de ea, o ferise de nebunia mamei sale. În săptămânile de după căsătorie, Selma nu făcuse nimic altceva decât să plângă. Stătea zile în șir întinsă într-o rână, cu o mână pe pântecul care prinsese să i se rotunjească. Lacrimile au fost urmate de crize de furie, de încercări de evadare, de amenințări cu sinuciderea. Selma a încercat să se arunce sub roțile unui camion. A amenințat că va bea otrava folosită pentru stârpirea insectelor care atacau pomii. A jurat că-și va implânta o andrea în burtă. Copilul s-a născut, dar asta nu a domolit năduful Selmei. Dimpotrivă, plânsul fetiței o scotea din minți și o făcea să plece pe câmpuri, lăsând-o pe micuță înfometată într-un hangar. De față cu Murad, rostea vorbe a căror violență îl încremenea, deși bărbatul trecuse prin război, detenție și dezertare. Susținea că ar fi în stare să lase copilul să moară și apoi să-i ducă trupul la ușa Mathildei. „În felul ăsta, zicea ea, își va da seama ce a făcut.“ Murad trăia tot timpul sub teroare. Într-o zi, pe vremea când Sabah avea doar doi ani, și-a lăsat lucrătorii în plină trudă a câmpului și a dat năvală ca un apucat spre fermă. Acolo, și-a văzut fiica. Era singură. Purta o cămășuță gri care-i lăsa la vedere picioarele goale și se distra sugând niște pietricele pe care le strânsese în mânuțe. „Tati“ a strigat Sabah și pietrele i-au căzut pe jos. Ce căuta el între aceste două femei? Ce căuta el în această familie în care nimeni nu-l plăcea? Amin nu-l

tratase niciodată ca pe un cumnat sau măcar ca pe un prieten. De-acum Amin era un domn, un bărbat respectabil care punea la cale petreceri lângă piscină, în grădina împodobită cu lampioane. Un burghez care sărbătorea Anul Nou în rând cu alți burghezi și care nu se temea de ridicol, gătit cu o pălărie din carton auriu, cu umerii plini de serpentine și confetti. Amin era burduf de bani și de orgoliu. Își comandase costume pe măsură și învățase să danseze vals și mambo. Se culca cu jumătate din femeile din oraș. Luni de zile după ce a murit Mouilala, a folosit casa din Berrima ca să-și primească amantele, cu care făcuse dragoste pe banchetele pe jumătate mucegăite. Uneori, crezându-se singur, crezându-se invizibil, Amin oprea mașina pe un câmp de floarea-soarelui și mozolea sânii câte unei neveste sastisite. Ajungând acasă beat într-o seară, i s-a întâmplat să intre cu botul mașinii într-un trunchi de măslin. Pretinsese că: „Nu eram beat, doar obosit. Am căscat și mi s-au închis ochii“. Murad știa toate astea. După cum știa și că în țara aceea nu ești niciodată singur. A vrut să-l prevină pe Amin. „Există întotdeauna cineva care știe ce faci.“

***

La aperitive, în timp ce Mathilde, veselă, făcea conversație, Aïcha și-a studiat familia, casa, drumurile dus-întors ale lui Tamo, care aducea gustările de la bucătărie. A observat că slujnica șchiopătă puțin, s-a oferit s-o ajute, dar a fost refuzată. Aïcha și-a zis că nu există nicio legătură între această lume și cea de la Strasbourg, între viața ei de-aici și viața de-acolo. Aceste două existențe n-aveau nimic în comun. Se desfășurau în două dimensiuni paralele, fără ca vreuna s-o influențeze pe cealaltă. A ajuns chiar să creadă că o parte din ea se afla tot acolo, la Strasbourg, continuându-și existența obișnuită. A fost năpădită de o senzație de irealitate. Nu mai era atât de convinsă că trăise acei patru ani. Poate că nici nu plecase vreodată de-aici. Poate că visase. În timpul mesei, Amin nu a luat parte la corul de laude la adresa bucatelor care le defilau pe sub ochi. I-a pus Aïchei mâna pe spate — „Dumnezeu să te aibă în pază, fiica mea“ — și a rugat-o să-i povestească ce sentimente o încercau ca prim medic al familiei lor. Aïcha a crezut atunci că tatăl ei o iertase, că stânjeneala de la sosirea ei se risipise, așa că a pornit să-și povestească isprăvile. A descris disecția trupurilor. „Oh, nu, fără chestii de-astea la masă!“, i-a tăiat-o Mathilde. A vorbit despre munca la clinică, despre comentariile șefului ei de secție de la spital. N-a pomenit o clipă de prietenia cu David, dar a spus, în treacăt, că-și făcuse prieteni buni. În timp ce vorbea, Selma și Selim stăteau cu ochii plecați spre farfurii. Amin a părut că observă asta și, cu emfază sporită, s-a bucurat că are o fiică atât de hotărâtă și

de serioasă. „O fată cinstită, care nu aleargă după băieți și nu caută probleme. Care nu-și petrece timpul chiulind sau benchetuind.“ Aïcha n-avea nici în clin, nici în mânecă cu comuniștii, cu revoluționarii care nu înțelegeau nimic din viață și care voiau să distrugă moștenirea înaintașilor. Vorbea cu un ton arțăgos, iar Aïcha nu a priceput că vorbele acelea erau adresate fiului și surorii lui. Scotea în evidență reușita fiicei sale, independența ei, doar ca s-o facă pe Selma să sufere mai tare. Și, în loc să încerce să dreagă o nedreptate, părea că vrea s-o pună mai abitir în lumină și s-o studieze mai atent. De-abia s-a terminat masa, că Selma s-a și ridicat. Nimeni n-a încercat să afle unde se duce. Poate că voia să se ocupe de fiica ei, ori să spele vasele la bucătărie. Doar Selim știa exact unde se află. A străbătut, așadar, salonul, a ieșit prin curtea din spate și s-a urcat pe acoperiș. Selma era așezată pe margine, cu picioarele în gol și-l aștepta. Selim a scos două țigări din buzunar și a întins una mătușii sale. Ea îi dăduse să fumeze pentru întâia oară. Pe vremea aceea, Selma încă locuia la fermă, în înfiorătoarea magherniță pe care i-o amenajase Murad. Selim avea vreo opt ani, se juca în grădină și a surprins-o pe mătușă-sa sprijinită de peretele tencuit, scoțând fum pe nas. I-a pus un deget la gură și l-a pus să-i promită că păstrează secretul. Și ca să pecetluiască acest pact, acest pact împotriva lui Amin și a tuturor celorlalți oameni, adăugase: „Vrei să încerci?“. Și-a apropiat buzele și a tras din țigară. „Pare că ai făcut asta toată viața.“ Și a râs. Selim îi cunoștea toate ascunzătorile. Copil fiind, se jucase de-a Tom Degețel și adunase chiștoacele pe care ea le arunca prin grădină și pe care rămânea câte-o urmă cârmâz de la rujul cu care se dădea. Selim colecționase pachetele de culoare gri pe care descifrase un cuvânt ciudat: „Marquise“[9]. Selma și-a aprins țigara și, la lumina brichetei, Selim a i-a zărit chipul, fruntea încrețită de amărăciune. S-a așezat lângă ea.

— Dacă m-ar vedea tata, m-ar omorî.

Selma a izbucnit într-un râs zeflemitor:

— Nu dau doi bani pe taică-tău!

Propoziția l-a șocat pe tânăr. Cuvintele îi reverberau în minte ca un ecou, la nesfârșit. Preț de câteva clipe au rămas fără să rostească o vorbă, așezați pe acoperișul casei. În depărtare se zăreau luminile orașului. Vocile lui Tamo și a Mathildei răzbăteau până la ei. Selim și-a dat seama că Selma plângea.

— De ce-am venit? Puteam să zic că sunt bolnavă. Eu sau Sabah. Oricum, micuța are tot timpul dureri de burtă. Ar fi trebuit să găsesc o scuză și să stau acasă. Dar ar fi insistat Murad. Ar fi zis că nu se face

așa ceva, că e nepoliticos și că, la urma urmei, lor le datorăm faptul că avem de mâncare și-un acoperiș deasupra capului. Binecuvântați fie pentru că au grijă de noi și de cea mică. Vorbește despre taică-tău de parcă pe bancnote nu ar fi imprimat chipul regelui, ci al lui. Îi dă ascultare ca un câine, ca un răcan, pentru că asta e și va rămâne în veci. Și Mathilde... Mathilde, care se crede o sfântă, care-mi strecoară pe șest câte un plic, în zilele de sărbătoare. Îmi șoptește „e pentru aia mică“ sau „ai și tu dreptul să te răsfeți“. Zâmbește când port o rochie nouă. Îi face plăcere să creadă că lor le datorez hainele și mâncarea mea. Într-o zi o să încetez să mănânc, nu o să mai vorbesc, o să-mi țin răsuflarea până o să cad la pământ. N-o să mai fac niciun efort, n-o să mă mai împotrivesc. Dacă te mușcă un câine, nu trebuie să te zbuciumi. Când te miști, strânge și mai tare. Așa merg lucrurile pe-aici. Trebuie să te supui. Ți se tot zice că nu există nimic mai presus de familie. Nimic. Doar regele și regina, în casa lor minunată. O să vezi însă că, într-o zi, chiar nu o să mai rabd și o să am îndeajuns curaj să le spun că mă doare-n cot de ei, că se pot duce învârtindu-se cu tot cu minciunile lor, cu fățărnicia lor, cu politețurile lor, cu fiica lor fără cusur. Cât a înțeles din viață Aïcha asta? Ai zice că e-un copil cu muci la nas. O puștoaică neroadă care se uită la taică-său ca la un zeu coborât pe pământ. Și-l ridică în slăvi și-l adoră. Dar nu are habar cum e el de fapt. Ori se preface că a uitat.

Selma vorbea în șoaptă și lui Selim i s-a părut că, până atunci, puțin îi păsase de prezența lui, că de fapt nu i se adresase lui, ci ei înșăși. Dintr-odată, Selma a părut că-și dă seama de asta. Și-a strivit țigara, a cerut alta și a continuat:

— Întreab-o pe soră-ta. Întreab-o dacă-și amintește de noaptea cu revolverul. Pesemne că e încă acolo, în chiupul de pe culoar. Poți să verifici dacă nu mă crezi. Revolverul cu care a vrut să ne omoare, pe maică-ta, pe soră-ta și pe mine. Pretinde că eram o loază, că nu eram silitoare la școală. Adevărul e că, chiar de-aș fi fost strălucită, așa ca miss Aïcha, tot nu m-ar fi lăsat în veci să plec. Nu mi-ar fi dat niciodată bani de studii. Și-atunci, la ce bun? La vârsta ta, visam să fiu stewardesă. „Stewardesă? zicea. Aș prefera să te faci de-a dreptul curvă.“ Mi-au plăcut întotdeauna avioanele. De altfel, m-am și îndrăgostit de un pilot. Mă ducea pe aerodrom și-mi explica cum funcționează aparatele, mecanica, îmi povestea cum e să zbori. Eu voiam să călătoresc, să plec de-aici, să devin cineva. Și-mi închipuiam că am timp berechet pentru asta.

Selma a smârcâit. Pe obraji i se prelingeau acum niște lacrimi mari.

— Când am rămas însărcinată cu Sabah, am implorat-o pe maică-ta să

m-ajute. Sfânta Mathilde. A pretins că Dragan e de acord, că vor face cele de cuviință. Nimeni nu va afla nimic și o să-mi pot continua viața. Înțelegi despre ce vorbesc, nu? Ești destul de mare acum ca să pricepi toate astea. O întrebam zilnic când o să mergem la clinică iar ea îmi spunea: „Curând, foarte curând“. După care i s-a făcut frică. Sau a vrut să se răzbune. Sau era geloasă. În orice caz, nu m-a dus niciodată. Tatăl tău a chemat notarul, m-au căsătorit cu Murad. Și am născut copilul aici, în coșmelia asta care mirosea a mucegai. Uneori îmi zic că ar fi fost mai bine să folosească revolverul ăla. Ar fi trebuit să mă ucidă.

8. Plăcintă dulce-sărată, emblematică pentru bucătăria marocană, cu carne de porumbel, stafide și migdale.

9. Marcă de țigări care continuă să fie fabricată și azi de societatea franco-spaniolă Altadis. În Maroc a fost și este lider de piață, la concurență cu țigările Gauloises.

În primele zile, Aïcha n-a făcut altceva decât să doarmă. Mathilde început să-și facă griji, s-a gândit că poate e bolnavă. „Ai zice că a pișcat-o musca țețe“, i-a zis ea lui Amin. De îndată ce se așeza, Aïcha se simțea năpădită de o oboseală împotriva căreia nu putea lupta. Adormea în salon, dimineața târziu, sau pe un scaun în grădină. După-amiaza, trăgea obloanele la ea în cameră și putea să doarmă până seara, fără să-i fie greu după aceea să-și afle somnul în timpul nopții. De parcă în toți acei ani la Strasbourg nu s-ar fi odihnit o clipă, ca un personaj de basm căzut victimă a unui deochi. Acum blestemul se risipea și se prăbușea în somn fără să se împotrivească. Ori poate de-abia acum căzuse pradă farmecelor? Aïcha nu mai știa.

I-a trebuit o săptămână întreagă să iasă din această stare letargică și atunci a profitat de începutul de vară și de frumusețea naturii. Dimineața se uita la fratele ei cum înoată și putea să stea ore în șir cu picioarele în apă, admirându-i frumusețea trupului și constanța cu care făcea lungimile de bazin. Selim nu-i vorbea prea mult. La sfârșitul lunii trebuia să-și dea examenul de bacalaureat și era îmbufnat. Aïcha i-a propus să-l ajute la recapitulări, dar a refuzat-o cu un ton categoric, susținând că e îndeajuns de mare să se descurce singur. La sfârșitul zilei, își punea o pereche de tenișI și se plimba pe câmp, cu buzunarele pline de pietre, ca să alunge câinii vagabonzi. Smulgea din pomi portocale abia pârguite cărora, chiar înainte să le miroasă, înainte să ducă la buze o felie, le știa pe deplin gustul. Se întindea în iarbă și contempla cerul, al cărui albastru îi apăruse adesea în vise, în timpul exilului ei alsacian. Aici, cerul era fără pată, deschis, de parcă o mână divină smulsese orice ar fi putut să-l acopere, să-l întunece, să-l întineze. Niște păsări zburau uneori singure, alteori în stol, iar ramurile palmierilor și măslinilor se legănau în vânt, deșteptând în ea dorul după o furtună. În mai multe rânduri a invitat-o pe Monette să-și petreacă ziua cu ea. Prietena ei nu plecase din Meknès, unde lucra ca supraveghetoare de liceu. O invidia pe Aïcha pentru că izbutise să se smulgă din acel oraș de provincie, să-și facă prieteni noi, să învețe o meserie. Monette locuia împreună cu mama ei într-o casă situată pe înălțimile orașului. Mama ei, atât de grasă încât aproape că nu mai ieșea din casă și care se plângea mereu de varice și de diabetul care o ucidea cu picătura. Când s-au întâlnit, Monette a sărit s-o îmbrățișeze. A sărutat-o și a început să râdă atât de vesel, încât Aïcha a pufnit și ea în râs. În timpul celor patru ani petrecuți la Strasbourg, Aïcha nu se gândise la Monette, sau nu o făcuse la modul serios. Imaginea prietenei ei plutea departe, foarte departe, nelămurită ca într-un vis. Acum stătea acolo, în fața ei, cu chipul luminat de un zâmbet fericit, și Aïcha a realizat cât de mult îi lipsise. Monette, și-a zis Aïcha, avea aerul unei femei mature. Era exact cum și-ar fi dorit Mathilde să fie

propria ei fiică. Purta o rochie dreaptă care-i ajungea până la genunchi și niște balerini cu bot pătrat. Era coafată ca Brigitte Bardot, cu un coc înalt plin de agrafe, care o silea să stea bățoasă. Monette nu mai era fetița de altădată, obraznică și stângace, care năzuia să-i umilească pe adulți și îi lua peste picior. Acum se purta ca o femeie de lume. A complimentat-o pe Mathilde, a zăbovit asupra unor amănunte precum tapițeria canapelelor sau micuțele bibelouri în formă de animal pe care Mathilde își pusese în cap să le colecționeze. Mathilde îi prețuia prezența. Când cele două fete se lungeau la soare pe marginea piscinei, le aducea câte o limonadă, iar Aïcha avea senzația că se află la hotel, ca o turistă în vacanță. Grija cu care se purta mama ei o stânjenea. Nu o lăsa să o ajute la strânsul mesei. Îi spunea: „Stai jos că ești istovită“. Aïcha nu se mai simțea pe deplin acasă. Locul acesta unde crescuse îi părea străin, deslușea urme de ostilitate în pereți, în mobilele acelea noi, în tablouri. Îi lipsea independența studenției și chiar tăcerea camerei ei de slujnică. Aici, avea impresia că redevine copil, iar acest declin o călca pe nervi. Diminețile, Mathilde intra la ea în cameră. Dădea perdelele la o parte și se ducea s-o sărute ca pe vremuri, atunci când trebuia să plece la școală. O îmboldea să mănânce, să iasă la aer, îi atrăgea atenția că soarele de iarnă dădea dureri de cap și că vântul deșertului zgândărea plămânii. Aïchei i-a venit să-i spună că nu sunt decât niște teorii obscure, fără niciun temei științific. Dar și-a ținut gura. La sfârșitul lunii iunie, când Monette era ocupată cu supravegherea examenelor, Aïcha i-a propus mamei sale să o ajute la dispensar, în fața căruia se strângeau în fiecare dimineață cozi lungi de pacienți. Mathilde a încuviințat fără entuziasm. Când Aïcha era copil, n-o scotea din „infirmiera ei“ și o lăsa să dezinfecteze rănile și să le bandajeze. O însărcina să taie cu o forfecuță foliile de comprimate, dar leacurile pentru țărănci le împărțea întotdeauna Mathilde, ca un preot care întinde sfânta cuminecătură. Pacientele i se destăinuiau și, cu o blândă autoritate, reușea să le înăbușe pudoarea, convingându-le să-și descheie bluza ori să-și dea jos chiloții. Ajunsese să creadă în știința ei, știința ei de bâlci, așa cum oamenii bisericii cred în propriile lor scorneli.

Când ajunsese în Maroc în 1946, Mathilde se mândrea că e singura femeie din familie cu o educație adevărată. Se lăuda că citește romane, că vorbește mai multe limbi, că știe să cânte la pian. Se fălea, la început, cu succesele școlare ale Aïchei și cu evaluările elogioase ale maicilor. Apoi așteptase cu teamă ziua când fiica ei avea să știe mai mult decât ea. Fiindcă atunci avea să fie dată în vileag. Copila avea să înțeleagă că mama ei era o impostoare, care nu știa nimic sau aproape nimic. Când Aïcha a intrat la liceu, Mathilde s-a dovedit incapabilă s-o ajute să-și facă temele. Cifrele i se amestecau în fața ochilor și nu

aveau nicio noimă. Lecțiile de istorie, de geografie și, mai grav, cele de filosofie, i s-au părut de neînțeles, așa încât a ajuns să se întrebe cum de era posibil ca niște copii de vârsta lor să fie în stare să dobândească atâtea cunoștințe deodată. Se temea de întrebările Aïchei și de privirea cu care aceasta o cerceta. Stătea la birou, cu mâinile așezate peste o carte și își ridica ochii mari și negri către mama ei, care amuțea. Mathilde trăia cu convingerea că nu e străină de opțiunea Aïchei pentru medicină. Îi sădise bucuria pentru tămăduire, o lăsase să citească revistele medicale împrumutate de la Dragan, deși nu se potriveau cu vârsta ei. Acum însă, Aïcha o depășise. Avea cunoștințe uriașe și incontestabile. Fata asta subțire și timidă, fata asta de doar douăzeci de ani deținea un ascendent umilitor asupra mamei sale. Aïcha credea, probabil, că dispensarul acela e jalnic. Fără doar și poate, se uita pe pereți căutând, ca și în biroul lui Dragan, copia unei diplome obținute la o facultate din străinătate, care să-i confere mamei sale drepturi asupra vieții celorlalți.

Într-o dimineață, Aïcha s-a înființat la dispensar cu jeanșii ei prea largi, încălțată cu tenișii cei vechi. A dat sfaturi privitoare la pacienții care veneau. „Trebuie să meargă la dentist. De-acolo i se trage febra. Nu putem face nimic pentru el.“ A luat în râs leacurile pe care le prescria maică-sa. Apă caldă cu sare pentru tratarea unei entorse. Infuzii de ghimbir pentru durerile de gât. O linguriță rasă de chimion ca să oprească diareea și voma. Mathilde n-a mai îndrăznit să pună vreun diagnostic cu ea de față. Și-a pierdut siguranța, a prins să se îndoiască de fiece gest și a început să caute din priviri aprobarea fiicei sale. Aïcha, rece și distantă, a primit cu evidentă reticență sărutările pacienților sau dezmierdările cu care o răsplăteau. „Ce mare s-a făcut! Tbarkallah[10], Dumnezeau s-o aibă în pază!“, îi spuneau ei Mathildei. Nutreau față de tânără admirația fără margini a analfabeților pentru oamenii cu carte. Aïcha s-a adăpostit la toaletă. Și, în timp ce-și spăla mâinile, a văzut-o pe maică-sa trăgând un sertar, scoțând câteva bancnote și strecurându-le în mâna unei țărănci. „Dumnezeu să te binecuvânteze, a șoptit Mathilde. Și să-i aibă în pază pe copiii tăi!“

10. „Binecuvântarea lui Allah“, formulă menită să ocrotească de deochi.

Într-o seară, la început de august, în timp ce își luau aperitivul pe marginea piscinei, un muncitor a cerut să-i vadă pe patron și pe soția lui. I-a spus lui Tamo că era o urgență, iar aceasta, mânată de curiozitate și furioasă pe muncitor pentru că refuzase să-i dea vreo explicație, s-a dus să-i caute pe stăpâni. Amin și Mathilde s-au înfățișat. Lucrătorul a părut să șovăie. A început prin a cere vești despre familie — „Ce mai face fiul tău? Dar fiica? Dar sora?“ —, apoi și-a cerut multe scuze — nu voia să deranjeze, știa că e târziu, îi părea rău. Amin, pe care aceste temenele îl enervau, i-a tăiat-o: „Zi ce-ai de spus!“. Lucrătorul a înghițit în sec și a povestit că, în urmă cu două zile, venise în duar o fată. „O fată care se rătăcise, dacă vreți părerea mea.“ Nimeni nu știa de unde vine, dar era borțoasă, stătea să nască și refuza să spună cine e și din ce sat vine. Apoi lucrătorul și-a pierdut orice sfială și și-a continuat povestea în berberă.

— Nu vrem s-avem probleme. Am zis că trebuie alungată, că o să ne bage în belele. Știm noi cum e cu fetele astea. Fata plânge, se milogește, femeilor le e milă. Zic că trebuie să fim îngăduitori și că, dacă o să avem grijă de ea, o să mărturisească până la urmă cine e tatăl și cum a nimerit acolo. Atâta doar că fata stă la mine și, începând de-azi noapte, zbiară și se zbuciumă. O doare de nu mai poate. Am chemat-o pe moașă, care zice că pruncul nu vrea să iasă. Că e rod al batjocurii și că-și va ucide mama. Ce vreau zic, stăpâne, e că prefer să am în casă un copil din flori decât o puștoaică moartă. De-aia mi-am zis că poate veniți acolo cu doamna Mathilde cu tot. N-o putem lăsa de izbelițe. N-o putem lăsa să moară la mine sub acoperiș.

Mathilde i-a luat mâna într-a ei.

— Ai făcut bine. Luăm mașina și vin cu tine.

S-a dus spre dulapul mare de lemn unde ținea medicamentele dispensarului și a aruncat într-o geantă un flacon de betadină, comprese, o foarfecă mare. Amin care, în timpul povestirii lucrătorului, rămăsese cu capul plecat și brațele încrucișate în dreptul pieptului, a oprit-o:

— Nu, o să meargă Aïcha. La urma urmei, ea e doctorul. Și o s-o însoțesc. Nu se pune problema să rămână singură în duar la căderea nopții.

S-a dus pe terasă și, ca pe vremuri, când era ofițer în armata colonială, a urlat:

— Aïcha, îmbracă-te și vino! Grăbește-te!

După ce s-au suit în mașină, Mathilde i-a așezat Aïchei pe genunchi mica geantă cu medicamente. I-a privit cum pleacă pe înnoptat, când cerul începuse să devină ca cerneala. Au mers până în duar și, timpul drumului, Aïcha n-a contenit să repete că nu făcuse niciodată așa ceva, că, la drept vorbind, nu era încă doctoriță și că era o nesăbuință să i se pună în cârcă o asemenea responsabilitate. Îi tremurau picioarele, îi venea să vomite. Peisajul a început să danseze, nu mai auzea nimic, iar mintea îi era cufundată într-o ceață deasă.

— Preferai s-o lași pe maică-ta? a întrebat-o Amin, iar Aïcha a ridicat din umeri.

Au zărit în lumina farurilor primele case și o gloată strânsă în fața uneia dintre ele. Femei îmbrăcate în djellaba, cu capul înfășurat în batiste pestrițe, se loveau peste față și boceau. Câțiva bărbați stăteau ciuciți, alții se vânturau de colo-colo, cu mâinile la spate sau cu o țigară între degete. Copiii, în schimb, păreau să profite de lipsa de atenție a adulților și aruncau cu bolovani, ca să-i rănească, într-o haită de câini, atât de costelivi că păreau niște fantome. Sătenii au dat năvală spre Amin și Aïcha. I-au binecuvântat, le-au sărutat umărul și mâinile. Pielea le mirosea a chimion și a cărbune. O femeie a însoțit-o pe Aïcha într-o încăpere întunecată, cu podeaua din lut bătătorit. Într-un ungher, o lampă de gaz cu lumină slabă arunca pe pereți umbre neliniștitoare. Întinsă pe o pătură, o tânără gemea. Aïcha a ieșit din cameră și i-a spus lui Amin, rămas în prag:

— Am nevoie de lumină. Nu pot s-o ajut dacă nu văd nimic.

Amin s-a dus după cele două lanterne pe care le ținea mereu în portbagaj. Aïcha s-a răsucit în loc, trosnindu-și degetele și, preț de o clipă, a vrut să-și ia picioarele la spinare, s-o ia la goană pe câmpurile cufundate în beznă. Dar Amin a aprins lanternele și le-a îndreptat raza de lumină spre fața fiicei sale.

— Ce altceva îți mai trebuie?

I-a spus că trebuie pusă apă la fiert ca să se spele pe mâini. Amin a ales două femei și le-a pus în vedere:

— Faceți tot vă cere doctorul, ați priceput?

Una dintre țărănci s-a ocupat de apă și cealaltă a luat lanternele și le-a ațintit spre gravidă. Aïcha și-a dat seama atunci că pacienta n-avea mai mult de șaisprezece sau șaptesprezece ani. Fața ei, lac de năduşeală și schimonosită de durere, era livid. Avea ochi migdalați și o mutră turtită, de parcă nu era de-a locului, ci din stepele mongole.

Aïcha s-a lăsat pe vine și i-a mângâiat tâmplele și părul lipit de transpirație.

— O să fie bine, a zis ea. O să fie bine.

I-a ridicat cu delicatețe cămașa, dezvelindu-i pântecul. L-a palpat, ridicând regulat capul ca să-i semnaleze asistentei sale cum să țină lampa. Apoi s-a așezat între picioarele pacientei și le-a depărtat. Concentrată cât putea de bine, a încercat să-și amintească cursurile despre naștere. Cu voce poruncitoare, a cerut tăcere. Discuțiile purtate afară, și din care îi ajungeau la urechi câteva frânturi, o deranjau. S-a înfuriat și pe cele două femei rămase cu ea înăuntru și ale căror tânguieli păreau un zumzet de gângănii. Bălmăjeau „ya Latif, ya Latif[11]“, smârcâindu-se. Aïcha și-a vârât mâna în vaginul tinerei. Colul era moale, dilatat. Fata avea contracții de câteva ceasuri încoace, dar nu păreau eficiente și o istoveau. Nașterea trebuia grăbită. Doar așa îi putea aduce ușurare. A scotocit prin geanta pe care i-o dăduse Mathilde. Nu a găsit nimic trebuincios, așa că s-a uitat de jur-împrejur.

— Îmi trebuie ceva mic și ascuțit. Înțelegi ce spun?

Aïchei îi era greu să-și găsească vorbele în arabă și asta o necăjea. A ieșit din casă și l-a chemat pe taică-său:

— Spune-le să-mi găsească ceva îndeajuns de mic și ascuțit încât să intre în corpul femeii ăsteia. Trebuie să înțep punga care ține apa.

Aïcha nu a văzut, în întuneric, cum pe chipul tatălui ei se întipărea un zâmbet de mândrie. Sătenii s-au dat peste cap, au scotocit prin puținele lucruri pe care le aveau și în cele din urmă a venit o femeie, triumfătoare, cu o furculiță în mână. Aïcha a înșfăcat-o. A scufundat furculița în apă clocotită, a uns-o cu betadină și, încet, cu gesturi sigure și hotărâte, i-a introdus femeii obiectul în vagin. S-a făcut liniște. O liniște respectuoasă și apăsătoare. Apoi pacienta a scos un țipăt, care vădea atât uimire cât și ușurare. Pe coapse i s-a scurs un lichid străveziu, în care pluteau câteva cheaguri de sânge.

— Acum o să-ți fie mai bine, a zis Aïcha.

Și-a apropiat fața de cea a tinerei și a sărutat-o, sub privirile indignate a doi berberi. Atunci, pacienta și-a descleștat buzele uscate și a bâiguit:

— Ajută-mă!

Aïcha a zâmbit.

— Sigur, o să te ajut.

Dar fata a insistat:

— Ajută-mă! Ajută-mă să nu mai fac niciodată copii.

Dimineață, a născut un prunc mort.

11. O, Doamne, Dumnezeul meu!

În zori, când s-a întors acasă, Aïcha a făcut un duș fierbinte și s-a prăbușit. A dormit toată dimineața și o parte din după-amiază. A visat că se scălda în piscină, și apa, albastră și limpede, se preschimba în lichid amniotic, iar ea se zbătea în fluidul călâu. Mathilde a trezit-o din coșmar. I-a zgâlțâit umărul:

— A venit Monette. Te-a invitat la cinema.

Aïcha s-a târât afară din pat. N-avea chef nici să iasă, nici să vorbească, dar, cu toate astea, s-a îmbrăcat. S-a străduit să-și aranjeze părul, dar a renunțat. A intrat în salon palidă și încercănată.

— Am auzit de isprăvile tale! a exclamat prietena ei, iar Aïcha a schițat un surâs enervat.

Mathilde a rugat-o pe Monette să-i povestească ultimele bârfe din Meknès. „Micuței nu-i scapă nimic!“ Monette a relatat cleveteli de așternut și povești cu divorțuri, cărora Aïcha nu le-a acordat pic de atenție. Și-a băut cafeaua în tihnă, retrăind minut cu minut întâmplările de peste noapte. Vedea din nou chipul fetei și trupul învinețit și lipsit de viață al copilului pe care-l adusese pe lume. Își spunea că acolo, în duar, oamenii săpaseră probabil un mormânt încă din zori, ca să îngroape cadavrul. O bortă micuță, strâmtă, de-abia scobită. Moartea asta o să le pice bine tuturor, înlătura păcatul și ocara, era o binecuvântare. S-ar cuveni să se ducă înapoi, și-a zis Aïcha. Ar trebui să examineze pacienta, să fie sigură că nu sângerează, că și-a revenit în puteri. Știa însă sigur că prezența ei nu era dorită și că toți locuitorii din duar se vor preface că nu s-a întâmplat nimic. Că noaptea dinainte nu existase. Probabil că tânăra fusese deja azvârlită pe drumuri, deși era sleită, deși trebuia să-și țină cu mâna pântecul greu și flasc ca să poată merge. Nu, n-avea chef să meargă la cinematograf. Dar nici să rămână acolo n-avea chef și să rabde întrebările părinților și ursuzlâcul fratelui ei.

Monette s-a uitat spre ceasul fin de aur, cu cadran oval, pe care-l purta la încheietură.

— Trebuie să plecăm dacă vrem să găsim un loc de parcare lângă cinematograf.

Aïcha s-a auzit răspunzând „de acord“ și, ca un automat, și-a urmat prietena și a ascultat recomandările Mathildei privind alcoolul, băieții și șoferii descreierați. Monette, pe care nimic nu părea s-o tulbure, repeta „da, da“ și Aïcha s-a lăsat dusă până la mașină.

Odată ajunsă la volan, Monette a scăpat un oftat de ușurare.

— În sfârșit singure! Am crezut că n-o să ne descotorosim în veci!

De pe treptele verandei, Mathilde le-a făcut semne largi, apoi s-a făcut măruntă și le-a dispărut din ochi. Mașina a intrat pe drumeagul de pământ care străbătea ferma. Ramurile de măslin loveau parbrizul, iar zgomotul acesta îi amintea Aïchei de drumul spre școală și de diminețile geroase de iarnă. În dreapta drumului, niște lucrătoare stăteau ghemuite în serele uriașe. Sub coviltirele de plastic, printre arbuști, li se zăreau trupurile chircite și straiele întunecate. În stânga, grajdurile fuseseră transformate în hangare pentru utilaje. Un copil adormise cu fața sprijinită de volanul unui tractor.

— Gata, e liber. Puteți să ieșiți.

Aïcha s-a uitat uluită la Monette, apoi s-a întors și a văzut, pe bancheta din spate, doi bărbați stând ghemuiți cu genunchii la gură.

— Ai spus că durează un minut. Ți-ai bătut joc de noi. O să mă doară noada o săptămână.

Bărbatul de vreo patruzeci de ani și-a dezmorțit picioarele. Și-a rotit capul în dreapta și-n stânga și și-a întins brațele. Semăna oarecum cu Cary Grant, era bronzat, avea părul negru, tuns scurt și un gât robust. La încheietura mâinii stângi, avea o brățară de aur pe care Aïcha a putut s-o vadă de-aproape când bărbatul și-a lăsat mâna pe gâtul Monettei și a mângâiat-o. Aïcha a încercat să-l vadă prin oglinda retrovizoare pe băiatul care stătea în spatele ei și care tăcea mâlc. Nu-i deslușea fața, doar o chică de păr negru și o barbă vâlvoi. Cu ochii pe parbriz, părea complet absorbit de peisaj.

— Toate astea sunt ale tale?

Aïcha nu a înțeles că vorbea cu ea.

— E ferma ta, nu?

— E a tatei.

— Ah, vestitul tău tătic care nu trebuia să ne vadă. E chiar atât de înspăimântător?

— E tata și-atât.

— Și ferma asta cât e de mare?

— Habar n-am.

Pe cărarea din dreapta, mergeau doi bărbați. Doi muncitori cu cizme de cauciuc și pulovere de lână găurite în coate și la guler. Când a trecut mașina, au ridicat capetele și au salutat-o pe Aïcha, ducându-și mâna la inimă. S-a simțit rușinată. Așa cum s-a simțit rușinată văzând imensa pancartă aflată acum la intrare și pe care era pictat cu litere albastre: „Domeniul Belhaj“.

— Taică-tu e colonist?

— Nicidecum. E marocan și ăsta e pământul lui.

— Marocan sau nu, totuna. Taică-tu se poartă cam ca boierii ruși cu mujicii. Trăiți ca europenii, sunteți bogați. Nu trebuie să fii colonist ca să te porți cu oamenii de parc-ar fi băștinași.

— Vorbești ca să te afli-n treabă.

Monette a pufnit în râs și a exclamat:

— Aïcha, ți-l prezint pe Karl Marx. Iar el, a adăugat ea, mângâindu-și amantul pe degete, este Henri. Au venit prin surprindere. Nu știam ce să fac cu ei. Doar nu era să-i las cu maică-mea. O să încercăm să le găsim un hotel.

Pe drum, Monette a povestit că Henri trăia la Casablanca, unde era profesor de economie, iar Marx îi era elev. Îi întâlnise cu doi ani în urmă, cu prilejul unui concert al lui Jacques Brel, la cinematograful Rif din Meknès. Henri o întrerupea adesea ca să aducă lămuriri amuzante sau ca să-i amintească un amănunt pe care îl uitase. Cum ar fi faptul că purta o rochie albastră și că plânsese atunci când interpretul începuse să cânte „Ces gens-là“. În seara aceea, după spectacol, se duseseră la hotelul Transatlantique și îl văzuseră, da, îl văzuseră cu ochii lor pe Jacques Brel bând o bere la bar, cu o privire visătoare, cu mâinile lui prelungi așezate pe tejghea. Monette a lovit în volan.

— Nu știți chestia cea mai tare! Noaptea trecută, Aïcha a moșit o femeie la țară... cu o furculiță! Povestește-le, Aïcha!

Aïcha a dat din buze, dar nu i-a ieșit niciun sunet.

— Face pe sfioasa. Eu am știut însă mereu că va fi o mare doctoriță. Încă din liceu era cea mai bună dintre noi.

Karl Marx a rânjit. Șifonată, Aïcha s-a întors și s-a uitat fix la mutra băiatului. Avea părul exact ca ea, atât doar că era foarte negru și părea că fusese tapat ca să-și sporească volumul. Obrajii îi erau năpădiți de o barbă încâlcită și purta ochelari cu lentile groase. Fruntea, imensă și arcuită, îi dădea un aer serios și vag neliniștitor. N-ar fi știut să spună dacă era chipeș, dar a fost profund impresionată de prezența lui, de tristețea și de violența care emanau din el. L-a găsit înfiorător de viu.

— De ce râzi? a întrebat ea.

— Doar burghezii fac medicina. Probabil că taică-tău are o grămadă de bani ca să-ți plătească toți anii ăia de studiu.

— Și ce? A muncit pentru ei. Totuși nu-i o crimă să câștigi bani.

— Rămâne de văzut.

— Nu-l luați în serios. E Marx gol-goluț, dar nu o face cu răutate, a liniștit-o Henri. Prin urmare, ați ales vreun film?

Nu s-au dus la cinema. Monette a stăruit că trebuie să se bucure de blândețea nopții, așa că s-au instalat pe terasa de la Café de France. Monette nu se putea stăpâni să-l tot pipăie pe Henri. I-a pus mâna pe coapsă, apoi pe braț și, în cele din urmă, și-a împreunat degetele cu ale lui și nu le-a mai dat drumul. Se uita la el cu o privire îndrăgostită și care, în plus, exprima dorința de a evada de-acolo, speranța că i se va întâmpla în sfârșit ceva care s-o smulgă din rutină. L-a descusut în legătură cu viața lui la Casablanca și s-a străduit cât a putut de bine să-i asculte răspunsul. Dar mintea ei hoinărea, nu se putea gândi la nimic altceva decât la Henri dezbrăcat și la clipa când o va săruta. Venise pentru ea. Asta își spunea tot timpul. „A venit pentru mine.“ De când se întâlniseră în 1966, corespondaseră adesea. Henri scria niște epistole a căror frumusețe și istețime o intimidau pe Monette, iar ea își petrecea zile întregi cu ochii pironiți pe coala galbenă de scris, fără să izbutească să spună ce avea pe suflet. Îl sunase de Crăciun, de ziua lui de naștere și, în timpul iernii din 1968, se plimbaseră la Ifrane, prin pădurile înzăpezite de cedri, pe crengile cărora se legănau niște macaci. Acum ajunsese aici și, ca în visele acelea care se împlinesc atunci când ai încetat să mai speri, o tulbura și o lăsa fără cuvinte. Nu a băgat-o în seamă toată seara pe Aïcha, care a rămas cu brațele încrucișate, morfolindu-și paiul de la băutură. Părul ei ciufulit o făcea să arate ca un țânc mofluz. N-avea deloc chef să-i facă

conversație băiatului pedant care, peste masă de ea, bătea măsura cu piciorul.

— Muzica de-aici nu face doi bani. Nimeni nu știe jazz în Meknès? Ori poate rock'n'roll?

Aïcha a ridicat din umeri. Lângă ea, Henri și Monette șopocăiau. Prietena ei râdea înfundat și se foia pe scaun, iar Aïcha s-a simțit stânjenită de spectacol. Monette își ducea neîncetat mâinile la cap cu îngrijorare, ca să fie sigură că nu i se desface cocul. Spre deosebire de Aïcha, Monettei îi plăcuseră dintotdeauna băieții și li se oferise, fără calcule și fără prudență, socotind poate că sinceritatea, faptul că se dăruia, aveau să-i înduioșeze. Oamenii nu spuneau despre ea că e sălbatică. Adesea, Aïcha o acoperise și stătuse de pază, șezând pe jos sau pe portbagajul vreunei mașini, în timp ce prietena ei se lăsa mângâiată. Nu fusese niciodată geloasă, ci mai degrabă mâhnită. I se părea că Monette oferă părticele din ea unor băieți care n-o iubeau.

Marx și-a dres vocea.

— Știi, adineaori n-am vrut să te jignesc. Tatăl tău e fără îndoială un om de treabă. Și sunt convins că e foarte mândru de fetița lui care o să se facă medic.

— Dar tu, tu studiezi economia, nu?

— Da, întocmai.

— Și ce-o să devii?

— Eu? a întrebat el surâzând. Vreau să scriu.

Înainte să se bage-n pat, Aïcha s-a închis în baie. Și-a descâlcit părul și, încet, șuviță cu șuviță, și-a pus bigudiuri. În timp ce înfigea clemele în rulourile mari și albastre, s-a gândit la ce-i spusese Karl Marx. Vorbele băiatului o obsedau și aruncau asupra părinților ei o umbră defăimătoare care o înfiora. Nu putea crede că tatăl ei era un exploatator sau că putea fi nepăsător față de sărăcia din jur. Ar fi dorit să-i arate lui Marx că nu e mic-burgheza fără minte pe care o descrisese, dar se vedea silită să admită că nu era nimic altceva decât asta. Nu știa nimic despre lume, despre țara ei. Nu trăia decât pentru sine, într-un individualism vinovat. Nu se răzvrătise niciodată. Nu punea întrebări, nu contesta nici un ordin. Nu se uitase niciodată, niciodată cu adevărat, la bărbații și la femeile acelea, la lipsurile lor, la mizeria în care trăiau. Șirurile alea de oameni buni doar să meargă la război pentru alții, să moară pentru alții, să-și irosească muncind tinerețea și vlaga. Pentru alții. Toate astea i-au părut, într-un mod neclar însă, un sentiment mai degrabă decât un gând. Era asaltată de remușcări, fără să fie revoltată. Dacă și-ar fi luat inima-n dinți, i-ar fi cerut explicații lui Karl Marx, i-ar fi pus o mie de întrebări. Probabil că o considerase neroadă, iar asta o mâhnea.

Spusese „vreau să scriu“ și, de fiecare când fraza asta îi revenea în minte, se simțea profund tulburată. I s-a părut că nimeni, niciodată, nu exprimase în fața ei un vis atât de frumos, o ambiție atât de nobilă. Dacă ar fi fost mai puțin împiedicată, l-ar fi întrebat ce gen de carte și despre ce avea să scrie. Dacă avea să născocească povești sau dacă va spune adevărul. Îi zisese că îl cheamă Mehdi. Mehdi Daoud. Și, începând din ziua aceea, singura ei speranță a fost să-l revadă.

Selim a picat examenul de bacalaureat și s-a văzut nevoit să ia din nou drumul liceului. S-a simțit umilit când directorul l-a întâmpinat în poartă și i-a zis:

— Deci așa, Belhaj, ai hotărât să te pui pe treabă?

Elevii au întors spre el priviri în care se amesteca admirația pentru băiatul mai în vârstă, ale cărui isprăvi sportive îi impresionau, și un dram de dispreț fiindcă, acum, era silit să stea laolaltă cu cei mai mici decât el. Situația lui nu avea însă doar neajunsuri. Cunoștea deja programa școlară și și-a băgat în cap că, pentru recapitulări, putea aștepta până la primăvară. Primul trimestru avea să-l dedice sportului și celor câțiva prieteni care nu plecaseră în străinătate să-și continue studiile.

În octombrie 1968 a participat la campionate și a câștigat medalia de aur pentru înot la o sută metri liber. „E ciudat că un băiat atât de neajutorat în viață poate să înoate atât de repede“, a observat antrenorul lui. Da, Selim era un tip încet, iar asta îi atrăsese o mulțime de înțepături. Încet la învățătură, în rostire și chiar în felul în care se mișca sau se îmbrăca. Avea gesturi greoaie, stângace. Lăsa mereu impresia că e cu gândul aiurea, că-i ocupat să rezolve o ecuație atât de complexă, încât îl împiedica să reacționeze la evenimentele cu care se confrunta. Vorbele pe care Selma le rostise cu câteva luni înainte pe acoperișul casei își croiseră încet drum spre el. Îi pătrunseseră în minte și îl impregnaseră treptat, așa că, într-o seară de toamnă, după ce a fumat o țigară pe acoperiș, a hotărât să se lămurească o dată pentru totdeauna. După ce părinții s-au dus la culcare și casa s-a cufundat în beznă, a străbătut culoarul și a înșfăcat vasul de lut așezat pe etajeră. Și-a vârât mâna înăuntru și a dat de metalul rece al revolverului. A apucat arma cu băgare de seamă, de parcă ar fi fost o grenadă cu cuiul scos care amenința să-i explodeze în față.

Apoi, când a înțeles că revolverul nu era încărcat, și l-a băgat în gură, a închis ochii și a apăsat pe trăgaci.

Ținea arma cu el zi și noapte. O ascundea în fundul ghiozdanului, pe care îl deschidea uneori în mijlocul câte unei lecții, și admira printre cărți și pixuri strălucirea revolverului. Înainte să adoarmă, îl băga sub pernă. Îl trata ca pe un fetiș și, cu toate că obiceiul îl tulbura, nu izbutea să-i pună capăt. Se închipuia scoțând brusc revolverul din servietă și amenințându-l pe profesor. L-ar fi ținut în poziție de tragere, sub privirile îngrozite ale colegilor, care ar fi aflat în sfârșit de ce e el în stare. Nu mai era doar bărbat, era un bărbat înarmat și a

înțeles că asta îl face altfel. Obiectul acela metalic al cărui mâner i se potrivea perfect în palmă, trezea în el porniri de răzbunare, de distrugere, de acaparare a puterii.

Într-o zi, la sfârșitul Ramadanului din 1968, Mathilde l-a însărcinat să-i dea un plic Selmei. I-a spus: „Merită și ea să se răsfețe“. Selim a luat plicul care conținea un teanc de bancnote și, după ore, s-a dus să bată la ușa apartamentului ei. Mătușa lui locuia pe strada Oujda, în cartierul zis „de la Boucle“. Imobilul, bine întreținut, se afla între gară și micul scuar unde Sabah mergea să se joace după-amiezile, la terminarea orelor de școală. La parter, clădirea adăpostea o băcănie și prăvălia unui cizmar. La etajul trei se afla atelierul unei croitorese evreice, unde Mathilde se ducea adesea, în ciuda silei pe care i-o provoca murdăria de-acolo, podeaua presărată cu smocuri de praf bolduri ruginite. Croitoreasa, flecară și băgăreață, îi vorbise despre acel apartament care fusese părăsit de către o familie de francezi. Mathilde năzuia să-și țină departe cumnata și să nu mai trebuiască să-i îndure, la ea sub acoperiș, mutra posacă și toanele. A profitat de ocazie și l-a convins pe Amin să închirieze apartamentul.

Selim a sunat la ușă puțin după prânz. Selma i-a deschis. Purta un chimonou de mătase turcoaz căruia îi strângea neîncetat cordonul, de parcă s-ar fi temut să nu-i lunece de pe umeri și să rămână goală. L-a condus în bucătărie și a pus pe masă, lângă o scrumieră înțesată cu mucuri, plicul mototolit de la Mathilde. I-a servit o cafea atât de tare, încât n-a putut sorbi decât o înghițitură. Au fumat în tăcere. Printr-o ferestruică, bucătăria dădea spre o curte unde se jucau niște copii și unde niște femei cu halate ponosite băteau covoarele. În chiuvetă zăceau o cratiță murdară, o farfurie și un pahar. Selim s-a întrebat de ce nu făcuse Selma și alți copii. Ar fi putut să-i înveselească viața sau măcar să i-o umple. Desigur, auzise tot soiul de zvonuri, dar nu prea dădea crezare bârfelor venite de la muncitori. Îl detestau pe Murad și de aceea susțineau că îl văzuseră, pe drumul spre Azrou, culegând băieței fără rost și târându-i în adâncul pădurilor de cedri ca să le-o tragă. Cum era posibil oare ca un bărbat să fie nepăsător la farmecele acestei femei care, chiar așa, în chimonou și cu papucii târșâiți în picioare, era de o frumusețe aproape insuportabilă? Selma și-a trecut mâna peste masă și a adunat în palmă scrumul și câteva firimituri. Pentru întâia oară în viață, Selim s-a dovedit impulsiv. A apucat mâna mătușă-sii și a păstrat-o într-a lui. Voia să simtă pe propria piele înțepăturile firimiturilor. Ar fi vrut, poate, ca gestul acela să fie doar un semn de tandrețe, de compasiune, o dovadă a complicității care-i lega de atâta amar de vreme. Și-a dat seama însă, de îndată ce Selma a ridicat ochii spre el, că nu era vorba de asta. Simțea, strângându-i mâna, privind-o, aceeași ațâțare ca atunci când ținea revolverul în

mână, la el în cameră. Sexul i s-a întărit și i-a fost rușine, pentru el și pentru toți bărbații din lume. Aveau oare femeile noroc sau erau blestemate să-și țină poftele ascunse? Mai târziu, avea să retrăiască în minte, până la tocire, până la dispariție, până la uitare totală, amintirile acelei după-amiezi. A tras-o spre el ori poate ea s-a ridicat lipindu-și obrazul de al lui. Și-a apropiat buzele iar atunci când Selim i-a simțit în gură limba, răcoroasă și umedă, i s-a părut că e la un pas să leșine și că e în stare să i-o înghită cu totul. Nu i-a fost teamă. S-a lăsat în voia ei așa cum se lăsa în voia apei și a avut un sentiment de certitudine și de seninătate. Și-a strecurat mâna pe sub chimonoul ei verde și i-a prins în palmă sânii mici cu sfârcurile întărite, i-a mângâiat pielea caldă și moale a pântecului. S-a uitat în ochii ei înfrigurați și umezi, în ochii care-i dezvăluiau dorința de a fi pătrunsă, și și-a spus că nu fusese nicicând atât de frumoasă. Îl ținea în continuare de mână și l-a tras după ea pe culoar, apoi în cameră și a închis ușa. I-a trecut oare prin minte că Murad se putea întoarce sau că Sabah putea reveni acasă după școală? Nu părea să-i pese. S-a întins și și-a desfăcut cordonul chimonoului. Pielea ei avea culoarea pastei de canabis pe care lucrătorii o fărâmițau între degete. Fără o vorbă, l-a privit pe Selim cum se dezbracă. Avea gesturi domoale, aproape copilărești, de parcă era prima dată când își scotea singur hainele. Putea să vadă, pe sub izmenele tânărului, forma sexului său în erecție. Afară a răsunat chemarea la rugăciune.

În ziua aceea, lui Selim i s-a părut că ea era cea care îl pătrunde. Și a intrat în el. L-a deschis așa cum deschizi degetele unei mâini. Trupul Selmei era delicat, mătăsos ca un nor, și îl învăluia într-o copleșitoare desfătare. Femeia asta îi era hărăzită. Corpul îi fusese plămădit ca să se topească în corpul lui. Ar fi vrut să se piardă în scobiturile lui și să se ascundă acolo de toate necazurile din lume. Nu-și găsea cuvintele, nu avea explicații pentru bucuria nemărginită care îl năpădea, pentru acea înverșunare fericită care îi smulgea gemete slabe. Selma îl îmblânzea, iar el se dorea ascultător. Nu au fost rostite cuvinte și s-au iubit, legănați de o tăcere gravă și lipsită de frământări. În săptămânile care au urmat, s-a întors adesea după-amiaza și au făcut dragoste în patul de lemn al cărui căpătâi se izbea de zid fără să-i tulbure. Selim se gândea doar la asta, își dorea numai asta. Să înceapă iar și iar, lumea să dispară, iar după-amiaza să aibă parfumul Selmei. Nu mai dormea, nu mai mânca, rătăcea ca un suflet pierdut. La club, antrenorul a fost îngrijorat de întârzierile lui și de rezultatele slabe și l-a poftit să-și vină în fire, dacă dorea să concureze în continuare. Selim semăna cu șerpii din piața Jemâa-El-Fna, cu gâtul țeapăn și ochii holbați de parcă ar fi văzut un strigoi. Dacă s-ar fi uitat cineva la el, dacă l-ar fi privit cu adevărat în săptămânile acelea, ar fi văzut

întipărită în adâncul pupilelor sale imaginea Selmei.

La liceu, acasă, se uita fix, cu un aer zăpăcit, împrejurul lui și era uluit de firescul lucrurilor. Selma era acolo, la doi pași, iar el era aproape bolnav de dorință. La orice oră din zi și din noapte, i se arăta în străfulgerări, ca o diavoliță care-i punea stăpânire pe gânduri și vise. Nu-i dădea deloc pace, devenind pe zi ce trece mai greu de uitat. Îi vedea linia șezutului, gropița de pe șale și chipul, atunci când se întorcea spre el și o pătrundea. Un chip feciorelnic și desfrânat, care spunea „te doresc“. Îl bântuia neîncetat parfumul gâtului, al subsuorilor ei mătăsoase, prospețimea respirației și felul în care-și așeza mâinile pe fesele lui, mângâindu-le. Lungiți, goi, față-n față, se sărutau cu orele. Se culca lipit de ea, cu picioarele împletite cu ale ei, cu gura lipită de ceafa ei și adormeau, acoperindu-se cu cearceaful gălbui care se îmbiba de mirosul sexelor lor întrepătrunse. Uneori, se doreau cel mai mult imediat după ce făceau dragoste. De parcă nu aveau nevoie să fie ostoiți, ci să sleiască nesfârșitele promisiuni pe care le închidea trupul celuilalt.

***

Selma îl aștepta toată săptămâna și revedea în minte, stând la masa din bucătărie, felul în care-i descheiase rochia, în care o împinsese în pat, desfăcându-i picioarele și cufundându-și limba în ea. Fuma și observa cum își schimbase modul de a săruta, mai puțin stângaci, mai puțin grăbit ca la început. Avea chef să-i arunce cuvinte buruienoase, să-i destăinuie că i-ar fi plăcut s-o înșface, s-o proptească de-un perete și s-o pătrundă, într-atât încât s-o suprime, s-o facă să dispară. El a învățat s-o lase să se topească de dorul lui, să fie roasă de patimă. O mușca de buză. Îl zgâria pe spate. Când se așeza peste el, Selim îi prindea sânii în mână și-i spunea: „Așteaptă!“. Când intra în ea, Selma nu simțea nu doar plăcere, ci și o ușurare fluidă și gingașă. Sexul lui Selim nu o sfâșia. Iubitul ei o completa, era propria ei prelungire, îi umplea golurile și îi potolea setea. Uneori Selmei îi era teamă că așteaptă prea mult ca să juiseze. Se temea că Selim se va plictisi, că va lăsa totul baltă, dar s-a deprins să nu se mai gândească, să se lase copleșită, în tihnă, de plăcere. Și când în sfârșit juisa, izbucnea pe dată în râs.

În camera aceea, ea și Selim nu vorbeau niciodată despre membrii familiei. Prenumele Mathildei și al lui Amin nu au fost vreodată rostite și așa au descoperit că aveau de fapt o viață numai a lor, despre care nu povestiseră nicicând și de care ceilalți erau străini. Nu l-au pomenit

pe Murad, iar Selim nu a pus întrebările care-i stăteau pe buze. Îi era prea frică să nu strice momentele acelea și i se părea că nici o dragoste nu e mai frumoasă decât aceea pe care te ferești s-o destăinui. La început, prânzurile duminicale la care erau siliți să participe stând față-n față, în sufrageria Mathildei, i-au amuzat. Desigur, se temeau să nu le scape ceva, să nu surprindă careva vreo privire, vreun gest, și totul să se năruie. În același timp, însă, această spaimă îi ațâța. Mâinile li se atingeau pe sub masă. Făceau glume pe care nimeni nu le putea pricepe. Se căutau din priviri, apoi își plecau ochii. Iar în seara de Crăciun din 1968, când toată familia se strânsese în salonul în care răsuna vocea lui Tino Rossi, s-au suit pe acoperiș să facă dragoste. Se plimbau prin oraș ca o familie liniștită și respectabilă. O așteptau pe Sabah în fața grilajului școlii, iar aceasta se arunca, expansivă, în brațele vărului ei. Era convinsă că prietenele ei o vedeau și că erau moarte de gelozie, gândindu-se că e iubită de blondul acela înalt, campion la natație, care purta mocasini și pantaloni albi. Mergeau împreună să mănânce înghețată. Selim vorbea despre liceu, despre motoreta amicului său Moshe, despre o petrecere la care voia să se ducă în acel weekend. Era plin de grijă față de ea. Un pic cam distant, dar prevenitor. Uneori își petreceau după-amiezile la cinematograf unde, pe întuneric, Sabah își lăsa fruntea pe umărul lui Selim care mângâia șoldurile Selmei.

Sabah era o piedică în calea iubirii lor și, în același timp, un alibi indispensabil. În micul oraș Meknès, plimbările lor nu treceau neobservate. Adesea, Selim întâlnea colegi de clasă care se duceau să fumeze pe terasele cafenelelor sau care se învârteau pe lângă motocicleta unui dintre ei, sperând că vor stârni interesul unor fete. Când Mathilde a aflat că Selim fusese văzut cu mătușa lui, i-a explicat că-i plăcea să-și petreacă timpul cu verișoara lui. La urma urmei, între ei nu era decât o diferență de cinci ani și erau prieteni, atâta tot. Iar Sabah nu l-a contrazis niciodată.

Dar adolescenta punea întrebări. Voia să-și vadă vărul. Uneori, când intra în apartament, spunea că simte mirosul de clor al lui Selim, că venise pe-acolo, era sigură, iar dezmințirile mamei sale nu o convingeau. Când trecea să le vadă, se lipea de el cu o stăruință care în cele din urmă a început să-l stânjenească. Îl ruga s-o ajute să-și facă temele și s-o învețe, cândva, să înoate. S-a terminat iarna și Selma a început să fie îngrijorată. Situația i se părea absurdă, primejdioasă, incontrolabilă. Nu i-a împărtășit nimic lui Selim. El, care avea doar optsprezece ani, nu îi putea înțelege neliniștile. Îi era frică de portar, un tip grosolan a cărui piele măslinie părea pătată de soare. Stătea zile întregi pândind venirile și plecările locatarilor, iar într-o bună zi a întrebat-o pe Selma cine era băiatul acela blond și înalt care sosea

după-amiaza. „E nepotul meu“, i-a răspuns ea cu o voce cam nesigură. Portarul a ridicat din sprâncene, o fornăit zgomotos, și a zis: „Și bărbatu-tău ce spune despre nepotul ăsta care te vizitează, hmm?“. Selmei îi era teamă de vecine, de croitoreasa evreică și de Fanny cea durdulie, de băcanul de pe strada pe care se ducea Selim să-și ia țigări, de toți cei care, într-un fel sau altul, putuseră să întrezărească jocul periculos în care intraseră. Orașul, cartierul și locuitorii lui i s-au părut mai mici, mai mizerabili ca niciodată; avea impresia că oamenii nu făceau altceva decât să spioneze viața celorlalți. I se rupea sufletul că nu e niciodată singură, cu adevărat singură, nevăzută. Ar fi vrut uneori să scurme cu unghia o bortă în zid și să evadeze dincolo, în altă parte, nici ea nu știa unde. Își spunea că trebuie să existe și pentru ea un pământ al făgăduinței. Precum fetițele din filme, voia să treacă prin oglindă, să ajungă dincolo de curcubeu. Să scape.

Acum, când făceau dragoste, nu mai reușea să se dăruiască cu totul. Uneori, îi spunea să tacă sau își trăgea cearceaful peste cap. I se părea că a auzit un zgomot de zăvor, ciocăniturі la intrare sau pasul greoi al lui Sabah în vestibul. Se înfuria din ce în ce mai des pe fiică-sa, care tândălea prin casă, bleagă și împiedicată, poftind ba aia, ba ailaltă, cerând să i se pună masa și care, prin simpla sa prezență, o împiedica pe Selma să viseze la iubitul ei. Da, Selim n-avea decât optsprezece ani. Printr-o ciudată ironie, printr-un soi de deplasare temporală, ea se afla din nou în brațele unui bărbat de optsprezece ani. De parcă anii care o despărțeau de tinerețe și de pilotul Alain Crozières nu existaseră. Trecutul și prezentul se amestecau, Selim devenea Alain, iar ea nu mai știa uneori dacă trăiește sau își amintește.

Într-o duminică de martie a anului 1969, s-a dus la fermă împreună cu soțul ei și cu Sabah. Deși briza era încă ușor rece, Mathilde pusese masa afară, pe marginea piscinei. Selim nu era acolo, iar Selma n-a îndrăznit să pună întrebări. L-a așteptat, cu mintea pe jumătate rătăcită, palidă, tresărind la cel mai mic zgomot, incapabilă să urmărească firul conversației. Apoi Sabah a întrebat unde e Selim.

— Ah, da, a oftat Mathilde. Bănuiesc că e cu niște prieteni. Sau cu o prietenă. Oricum nu-mi spune niciodată nimic.

Sabah s-a pus pe plâns, iar Mathilde, înduioșată, a sărutat-o pe frunte.

— N-are rost să suferi atât. Poate că o s-ajungă în după-amiaza asta și sunt sigură că o să se joace cu tine.

Sabah nu a încetat însă să geamă, să pufăie așa încât Selma, la capătul răbdărilor, a început să zbiere:

— Gata, ajunge, m-am săturat de mofturile tale!

Și-a înhățat fiica de-o mână și a târât-o în casă.

— Aici să rămâi. Ești pedepsită.

Nu doar frica și remușcările o încercau pe Selma. Îi treceau prin minte gânduri nesăbuite. Se întreba dacă nu cumva făceau dragoste atât de bine pentru că erau din aceeași familie, cu același sânge în vene. Se gândea la prenumele lor, atât de asemănătoare, la literele lor care i se roteau în fața ochilor, și atunci își dădea seama de cumplita încurcătură în care se vârâseră. În astfel de clipe, lungită în pat, se simțea năpădită de greață, iar imaginea corpului ei gol lipit de cel al nepotului ei nu-i inspira decât silă. Îl iubea? Era oare posibil să existe între ei vreo formă de dragoste? Desigur, era plină de tandrețe față de acest băiat care i se oferise, care nu i se împotrivea nicicum și care o privea cu atâta înflăcărare încât uneori o speria. Dar dragoste? Nu știa ce înseamnă.

Din această poveste împotriva firii, din acest păcat, nu se putea naște nimic. Niciun proiect, niciun viitor nu era posibil și, din acest motiv, a prins să-i poarte pică lui Selim, pentru tinerețea lui, pentru libertatea lui, pentru viața lui fără obligații și responsabilități. Îi venea să moară de ciudă la gândul că într-o zi — fiindcă într-o zi totul avea să se sfârșească — avea să-și găsească consolare în altă parte, lângă alte femei, pe alte continente și că ea, în schimb, nu-și va putea adăposti amărăciunea decât în acest apartament încărcat de prezența lui și în această bucătărie care mirosea a fum de țigară.

Au început să se certe din ce în ce mai des. Selim auzea uneori soneria țârâind în gol prin tot apartamentul și, dacă până la urmă Selma îi răspundea, o făcea de teama scandalului. Fiindcă o striga pe nume și bătea cu pumnii în ușă. Într-o zi, i-a mărturisit povestea cu revolverul. L-a scos din servietă și l-a pus pe cerceaful galben. Selma s-a uitat încremenită la armă, fără să-și creadă ochilor. Prin cap i s-au perindat mii de imagini.

— Ce faci cu asta?

Selim a asigurat-o că va ști s-o folosească, dacă va fi nevoie. N-o să pățească nimic, avea s-o apere de Murad, de Amin, avea să găsească o soluție și vor izbuti să fugă. Brusc, Selma l-a socotit nătâng. Una era să cari o armă descărcată în ghiozdan și alta să iei un bărbat în cătare.

Cât despre fugă... Unde s-ar fi putut duce? A preferat să facă pe surda.

Într-o zi, goală în fața oglinzii mari de la dulap, a jurat că s-a isprăvit. A promis că nu va mai ceda, că nu va mai deschide ușa, chiar dacă o va implora. Ea, care nu punea niciodată piciorul în vreo moschee, s-a văzut vorbind cu Dumnezeu. Singură în cameră, Îi cerea sfatul, Îi cerea iertare și, în clipele acelea, Allah se suprapunea cu imaginea bătrânei ei mame. Dacă Mouilala ar ști, dacă mama ar ști. A cumpărat tămâie pe care a pus-o să ardă într-o sobiță de lut ars și aroma a umplut casa. I-a explicat lui Sabah că voia să alunge demonii care se oploșiseră între ziduri și care o chinuiau.

S-a întrebat adesea dacă Murad avea vreo bănuială. După ce pleca Selim, făcea întotdeauna un duș și, cu toate astea, avea impresia că nu reușește să se descotorosească de mirosul lui. Greșeala era întipărită în ea, pe piele, în gesturi, și se aștepta ca Murad s-o dea în vileag. Dar Murad nu spunea nimic, nu vedea nimic, nu simțea nimic. După căsătorie, a dormit mereu pe o banchetă din salon și n-a avut niciodată prilejul să miroasă cearceaful gălbui de pe pat. Uneori, ar fi preferat s-o bată, s-o încuie în casă, s-o târască pe dușumea acoperind-o de sudalme. Orice, dar nu acea răceală, acea tăcere apăsătoare pe care o ducea cu sine și care-ți zdrobea inima.

La începutul lui aprilie 1969, Amin a hotărât să fie săpat un puț pe una dintre parcelele pe care le cumpărase. S-a gândit să angajeze un fântânar din împrejurimi, dar Murad l-a sfătuit să renunțe. Nu era nevoie să-și risipească banii și să lase un străin să intre pe pământurile lui. Cu ajutorul a doi sau trei lucrători, Murad se putea ocupa el de asta. „Nu e complicat din cale-afară.“ Supraveghetorul a ales doi oameni. Un băiat care putea coborî în gaură și un zdrahon, cu un ochi hăis și cu unul cea, căruia i se zicea Zizun mutul, pentru că nu rostise niciodată un cuvânt. Au fost înzestrați cu lopeți, târnăcoape și două roabe, ale căror roți scârțâiau. Au încropit o macara din trei bușteni și s-au pus pe săpat. Băiatul se smiorcăia pentru că îi era frică să coboare în groapă, cu un picior în găleata spânzurată de o funie. Spunea „nu vreau“ și repeta numele maică-sii, o țărancă din duar care n-avea alt copil în afară de el. Huiduma, în schimb, ridica, săpa, preocupată și tăcută. Trăgea de frânghie și sălta gălețile cu țărână și grohotiș. La început, Amin a venit adesea pe șantier, bucurându-se că treaba merge bine. De fiecare dată, Murad zicea: „O să dăm curând de apă“ și Amin îl credea.

Într-o zi, Zizun a dat fuga la fermă. A ciocănit în ușa biroului și, când i-a deschis Amin, a început să gesticuleze haotic. S-a bătut în cap cu mâinile lui uriașe și l-a poftit pe patron să-l urmeze. Mai întâi, Amin a crezut că i se întâmplase ceva băiatului și, în timp ce conducea camioneta pe drumul de țară, cu mutul de-a dreapta, s-a blestemat că-i dăduse ascultare supraveghetorului. Și-a jurat că nu se va mai repeta și că data viitoare va ști cum să-i țină piept lui Murad și să-i alunge bazaconiile din cap. Băiatul era însă acolo, șezând pe pământul uscat și plin de crăpături. S-a năpustit spre Amin: „Am strigat, dar nu răspunde. Au căzut niște pietre peste el. Voia să cobor. S-a supărat pe mine. Și-acum nu mai răspunde“. Deasupra gropii, Amin a strigat numele supraveghetorului. A urlat, știind că asta nu slujește la nimic. Pereții puțului se prăbușiseră și Murad zăcea acolo dedesubt, strivit de pietre. Au chemat jandarmeria. Omul legii, bănuitor, l-a întrebat pe Amin dacă avea motive să creadă că nu fusese un accident. Cu brațele bălăngănindu-se și cu fălcile crispate de nervi, Amin a bălmăjit ceva. De bună seamă că era un accident. Ce-i trecea prin minte? Că voia cineva să-l omoare pe Murad? Jandarmul se învârtea în jurul gropii. S-a arătat chițibușar. A cerut acte. Aveau aprobare să sape în locul ăla? Cine era supraveghetorul care zăcea acolo? A susținut că e nevoie de o anchetă, că trebuie descusuți țăranii, că o să dureze și că va fi neplăcut, dar asta e, era treaba lui și n-aveau încotro. Amin l-a condus la el în birou. A cerut să i se servească un ceai, pe care jandarmul l-a sorbit încet, cu ochii țintă la portretul agățat pe perete al lui Hassan al II-lea. Amin a întrebat dacă puteau să cadă la învoială și jandarmul a

mustăcit. În fond, era un accident banal. Așa ceva se întâmpla tot timpul. Ăsta era necazul cu țăranii fără carte, imbecilii credeau că pot face lucruri care nu le stăteau la îndemână. Amin era un domn, se vedea de la o poștă, iar jandarmul nu intenționa să-l țină din treabă. Îl cunoștea bine pe supraveghetorul ăla? Avea familie? Pentru că asta era problema cu alde ăștia. Îți vine familia la ușă, jelește și se plânge, apoi cere daune pentru răul pricinuit de stăpân. Nerecunoscători cum sunt, își târăsc copiii după ei, îi silesc să se vaite ca să te facă să te simți prost și, luni în șir, ba nu, ani la rând, te pisează cu belelele și cu amarul lor.

— Singura pacoste, a repetat jandarmul, e familia.

Amin a încuviințat. A deschis un plic, a băgat înăuntru un teanc de bancnote, și l-a întins jandarmului.

— Cu familia să nu vă faceți griji. Lăsați pe mine.

— Sunteți un om mărinimos, se vede numaidecât. Sunt sigur că o să le băgați mințile-n cap. La ce le-ar folosi să zgândărească lucrurile, să ne facă să ne pierdem vremea? La urma urmei, așa a vrut Dumnezeu.

Împlinește oare Cel de Sus rugăciunile neomenoase? Să fi făcut oare Allah asta pentru ea? Așa s-a întrebat Selma când Amin a înștiințat-o de moartea lui Murad. Și, chiar dacă nu se uita în ochii ei, a știut că frate-său gândea la fel. Amin a promis că va continua să aibă grijă de ea și de Sabah. „Îi datorez asta.“

În noaptea care a urmat accidentului, Amin a rătăcit de unul singur pe colina cu gutui. Nu credea că Murad murise și că stârvul lui putrezea pe sub stânci la câțiva kilometri de casă, în mijlocul pustiei. Era convins că aghiotantul lui va apărea din nou, așa cum apăruse cu ani înainte, într-o noapte ploioasă, cu straie ferfenițite și lălâi. Avea să vină la el și să-i spună „comandante“, cu acel amestec de supunere și de tandrețe, din care Amin nu pricepea o iotă. I-a revăzut în gând privirea rugătoare, neliniștită, străbătută uneori de câte-o umbră, de câte-o frântură de coșmar. Ce ciudat era, și-a zis Amin, să știi, fără strop de îndoială, că cineva era gata să moară pentru tine. Murad fusese soldat până la capăt. Supus și viteaz. Disciplinat și sălbatic. Nu se întorsese niciodată la viața civilă. Niciodată nu părăsise lumea războiului, a ordinelor, a masacrelor. Continuase să trăiască într-o realitate care nu mai exista, soldat fără patrie, militar fără uniformă și medalii. De pe mâini îi picura sânge, mațele lui păstrau urma amibelor cu care se căptușise în Indochina. Amin și-a amintit de felul cum mânca, lent, mestecând anevoie. Fusese crescut să distrugă, dar fusese distrus. Au renunțat să-i mai scoată trupul din puț. Mathilde s-a supărat, la urma urmei era cumnatul ei. „Nu-l putem lăsa acolo. Ce-o să zică lumea?“ Amin, dimpotrivă, a fost mulțumit, pentru că, acolo unde se afla, nimeni n-avea să-i tulbure odihna lui Murad. Când era copil, umbla povestea unui caid, urât de popor pentru că era mână-n mână cu francezii, care fusese dezgropat de țărani și hăcuit. Îi lăsaseră în soare stârvul pângărit, jurându-se că-i vor face la fel și celui care va urma după el.

A fost o înmormântare fără mort. În ziua aceea, Selma, Sabah și Mathilde, îmbrăcate complet în alb, s-au așezat pe canapeaua din salon. Cum intra cineva în cameră, se ridicau aproape în același timp. Mathilde își potrivea necontenit șalul de pe cap, iar Sabah plângea. Lacrimi uriașe i se prelingeau pe fața plină de coșuri. Aflată în pragul unei crize de nervi, a cerut să fie dusă la puț.

— Vreau să văd unde e tata.

Dar Amin a sfătuit-o să renunțe.

— Acum eu sunt tatăl tău. O să poți mereu să te bizui pe mine.

Poftim? Cum îndrăznea să spună așa ceva? Nu voia să-i fie tată. N-o să mai aibă nicicând tată, câtă vreme tatăl ei se dusese. Selim, care stătea în fața ei, nu-i putea fi frate. Nu-l iubea ca pe un frate. S-a apropiat de el, și-a lipit fața de pieptul lui și, sub pavăza tristeții, l-a cuprins cu mâinile.

Selma n-ar fi putut să-și explice sentimentele care au încercat-o în zilele de după moartea lui Murad. În mod ciudat, soțul nu i-a fost niciodată atât de prezent în viață ca în perioada aceea. Fiindcă murise și se ridicase la cer, și-a închipuit că știe totul despre ea. De-acolo de unde era, vedea până în străfundurile sufletului ei, deslușindu-i toate tainele. Știa de Selim, iar Selma, chiar și când era singură, se îmbujora la gândul că intimitatea ei ajunsese la vedere. Odată mort, Murad i-a devenit confident, aproape prieten, și nu o mai judeca. A realizat atunci ceea ce îi fusese cu neputință de înțeles pe vremea când trăiau împreună. Singurătatea acelui om. Suferințele lui. Lipsa lui de atracție față de ea, pe care se mulțumise s-o prețuiască fără să-i pună vreodată întrebări.

Odată, când îi pregătea masa lui Sabah, și-a amintit o întâmplare. Tocmai se instalaseră în apartamentul închiriat de Amin când, într-o noapte, a fost trezită de niște urlete. La început, a crezut că Sabah pățise ceva. Murad o adora pe copilă și îi purta mereu de grijă. Selma s-a sculat și a trecut prin dreptul camerei unde fata dormea liniștită. A intrat în salon și a văzut trupul lui Murad, lungit pe banchetă. Fața îi era plină de nădușeală. Când a urlat din nou, i s-a făcut atât de frică încât a vrut să se întoarcă în pat. Dar a hotărât să se apropie. Soțul ei semăna cu unul din câinii aceia fără stăpân care visează că aleargă și dau din labe, lungiți pe caldarâm. I-a atins umărul șoptindu-i:

— Trezește-te!

Și Murad a făcut ochii mari, ca un înecat care revine la viață. A încălzit niște lapte, s-a așezat lângă el și, în noaptea aceea, pentru întâia oară, Murad a vorbit cu ea. I-a povestit că are coșmaruri, mereu aceleași. Rătăcit într-o junglă adâncă și înăbușitoare, cu pielea ciuruită de paraziți care mișunau, auzea din depărtare strigăte și țiuit de gloanțe. Alerga să-și dea sufletul, conștient că și-a lăsat îndărăt onoarea și tovarășii aflați în suferință. Putea, în vis, să simtă mirosul sângelui amestecat cu cel al noroiului și zgârieturile pe care crengile i le lăsau pe față. Vedea vaporul pe care erau îngrămădite cadavrele, și satele părăsite unde dușmanul le punea tot soiul de capcane. Auzea strigăte sfâșietoare și cuvântul „mamă“, pe care îl înțelegea deși nu cunoștea limba locului. Bărbații, cu măruntaiele în mâini, copiii dezbrăcați și părăsiți, toți își strigau mama, așa cum e invocat Iisus

sau Allah când vine vorba să te apere de rele. I-a mărturisit că toate acele coșmaruri nu îl asaltau doar noaptea, când stătea lungit pe bancheta din salon. Avea vedenii și în plină zi, pe câmp sau pe vreun drum de țară. Confunda huruitul tractorului cu acela al unui tanc. I se părea că bieții țărani sunt soldați dușmani și, cândva, începuse să plângă în hohote când un stol de păsări se năpustise peste piersici, ciugulind fructele.

— Am dezertat. Eu și oamenii mei, l-am ucis pe căpitan și am luat-o la sănătoasa. I-am lăsat trupul în tabără și fiecare și-a văzut de drumul lui. Ăsta-i adevărul. Nu voiam să-mi las pielea pe-acolo, așa că am plecat. Uneori nu există altă cale.

Cuvintele lui au bântuit-o pe Selma zile în șir. Era sigură că nu reprezintă doar o amintire, ci un mesaj pe care Murad i-l trimitea din lumea de dincolo. Se străduia să-i spună ceva, iar ea se dădea de ceasul morții fără să priceapă despre ce e vorba. „Singura soluție e să plec.“

Aïcha era leită taică-său. Suspicioasă, violentă. „Supă cu lapte“[12], spunea Mathilde, iar ceea o jignea pe Aïcha nu era acuza în sine, cât stupizenia expresiei. Se gândea întotdeauna la fierturile pe care le gătea Mathilde când era ea mică. Înăuntru pluteau bucățele de legume fierte, fâșii de napi care o scârbeau pe Aïcha. Ajunsă la Strasbourg, se luptase cu propria fire și, urmând sfaturile părinților, devenise discretă. „Nu vrem să spună lumea că arabii nu știu să se poarte.“ Și Aïcha s-a purtat cum se cuvenea.

Aïcha a resimțit începutul muncii la spital și îngrijirea primilor pacienți cu un amestec de surescitare și teamă. Deși știa teorie și se dovedea de-a dreptul infailibilă când era vorba să expună o patologie, se temea de întrebările bolnavilor, care voiau să înțeleagă tot, să știe tot, dar care nu pricepeau nimic din ce se străduia să le explice.

Pacienții nu o luau în serios și, adesea, când ieșea din cameră după vizita de dimineață, câte unul întreba: „Dar nu l-am văzut pe doctor. Nu l-ați putea chema?“. A trebuit să se obișnuiască să fie confundată cu o infirmieră, în vreme ce infirmierii erau adesea luați drept medici. Într-o zi a primit o pacientă care se plângea de dureri de stomac și care i-a mărturisit că a vomat, în jeturi puternice, un amestec de culoarea sângelui. Aïcha s-a gândit că e un ulcer perforat. A cerut analize de sânge, a pus-o pe femeie la perfuzie și s-a interesat de o eventuală transfuzie în cazul în care ar fi pierdut prea mult sânge. Când a fost informat despre caz de către niște infirmiere amuzate, șeful ei de secție a tras-o deoparte:

— Studiul e un lucru foarte bun, domnișoară, dar, tot stând cu nasul în cărți, nu mai vezi nimic în jurul tău. E vremea căpșunelor, știați? Iar aici, căpșunele se mănâncă cu borcane întregi de smântână. Să nu vă mire dacă în zilele următoare o să primiți și alți pacienți loviți de indigestie.

A trebuit să învețe să recunoască efectele lipsei de igienă, dar și ale alcoolismului. A ajuns să se obișnuiască cu minciunile fetelor care veneau cu chiloții plini de sânge, urmate de câte o rudă care clătina din cap, repetând: „Ce rușine!“.

Ceea ce a izbit-o însă pe Aïcha și i-a iscat un val de întrebări a fost faptul că superiorii ei recomandau ca pacienții incurabili să nu fie înștiințați că vor muri. În ciuda evidențelor, indicau să li se dea speranță bolnavilor condamnați, iar Aïchei îi era greu să facă asta. Nu înțelegea această formă de minciună, de disimulare sau mai rău, de dosire a unei informații prețioase și concludente care i-ar fi putut fi de

folos pacientului. În timpul unei ședințe la serviciu, a ridicat problema în legătură cu una dintre pacientele ei care se chema Doris și de care se atașase. Doris suferea de cancer pulmonar și petele care-i apăruseră de curând pe piele arătau că boala se răspândise. Întreba tot timpul dacă se va face bine până la Crăciun și când se va întoarce la soțul și la fiul ei în vârstă de trei ani. Doris a murit într-o noapte când Aïcha lipsea. Dimineața s-a întâlnit cu soțul ei pe culoar. Avea patruzeci de ani și purta un pulover de culoarea cerului, din care ieșea gulerul unei cămăși în carouri. Era nebărbierit de cel puțin două zile și avea părul unsuros. Avea să-și amintească toată viața, cuvânt cu cuvânt, ce i-a spus atunci acel bărbat, și privirea rătăcită cu care se uitase la ea pe acel coridor vopsit în roz.

— Iertați-mă, doamnă doctor. Zău că nu vreau să vă irosesc timpul. Doar o întrebare. Ați putea să-mi spuneți de ce a murit Doris?

Aïcha a ținut capul în pământ și a încercat să-și stăpânească lacrimile care-i împânziseră ochii. Niște lacrimi care exprimau nu doar compasiune, ci și furie, pentru că se știa vinovată de minciună. Iar soțul a continuat:

— Scuzați-mă, dar nu pricep. Am încercat să-mi amintesc vorbele pe care mi le-ați spus și cele pe care mi le-a zis celălalt doctor, domnul înalt cu păr alb. Știu bine că ați făcut tot ce era posibil și n-o să uit cât de omenos v-ați purtat cu mine. Dar mi-e greu să înțeleg. Chiar ieri mi-ați promis că o să-i meargă mai bine, că veți încerca medicamentul cel nou, i-am uitat numele. Că totul era sub control și că puteam să plec acasă să văd de cel mic. Așa mi-ați zis și totuși, când am venit azi-dimineață, cu un pulover curat în geantă pentru Doris, ea nu mai era în cameră. Mi-ați explicat deja, știu ca avea ceva grav. Și mai știu că așa ceva se poate întâmpla, dar am totuși nevoie să-mi spuneți, doamnă doctor. Să-mi spuneți de ce a murit soția mea.

Să fie de vină contactul cu pacienții? Ori cuvintele lui Karl Marx care continuau să o obsedeze? În orice caz, ceva se schimbase la Aïcha. În iarna și apoi în primăvara anului 1969, a simțit cum crește în ea o revoltă, o furie, dar și o dorință de a se deschide spre lume și a o înțelege. I se părea că nu va putea să-și facă meseria dacă nu știe cum e viața și ce obstacole trebuie să înfrunte oamenii. Odată, pe când fumau o țigară pe holul spitalului, David a ridicat din sprâncene și a zâmbit văzând cum iese ușor din buzunarul de la halatul Aïchei un exemplar din Al doilea sex.

— Citești așa ceva?

Aïcha i-a răspuns pe un ton aspru:

— Da, închipuie-ți că știu să citesc.

Ca altădată, pe când era elevă la internat, i se întâmpla să-și iasă din fire. Într-o zi, a fost abordată la cantina spitalului de o fată. O fată blondă, cu părul prins într-un coc sofisticat. Avea o mutră mititică și, când vorbea, felul în care i se mișca bărbia și modul în care își trăgea nasul te duceau cu gândul la un șoricel. S-a așezat la masă în fața Aïchei și i-a zis că și ea e marocană. Mă rog, se născuse în Maroc, de unde în cele din urmă părinții ei plecaseră. Nu-și mai amintea nimic, pentru că în momentul plecării era prea tânără. Apoi s-a aplecat peste farfuria cu friptură rece și a șoptit:

— Tata îmi povestește adesea amintirile lui. Mi-a spus că prin orașe erau tot soiul de leproși care cerșeau.

Aïcha s-a uitat la ea și a pufnit în râs.

Un râs care a descumpănit-o pe șoricică.

— Nu ești marocană și taică-tu n-a văzut leproși, ci oameni sărmani.

Dar persoana care o irita din cale-afară și o scotea din minți era doamna Muller. Știa că proprietăreasa intra la ea în apartament când lipsea de-acasă. Nu putea decât să-și imagineze ce făcea acolo alsaciana aia aproape cheală. Poate că se lungea în pat ca să adulmece mirosul lăsat în cearceafuri de africană. Cotrobăia desigur prin frigider, vrând să afle cu ce se hrănea fata aceea atât de slabă, și probabil că se strâmba scârbită descoperind cutii deschise de sardele și morcovi muceziți pe fundul compartimentului pentru legume. Poate chiar controla closetul ca să vadă dacă africanii lăsau, după cum i se spusese, urme negre pe faianța lucioasă. Într-o zi, Aïcha s-a întors și a găsit-o pe madam Muller șezând pe un scaun la bucătărie. A tresărit văzându-i trupul masiv în penumbră. Femeia ținea în mână un șervețel alb de hârtie pe care l-a despăturit în fața Aïchei. Fata s-a aplecat și a observat ceva ce semăna cu o șuviță de păr, cenușie și udă, acoperită cu o pojghiță băloasă. Cu un aer indignat, madam Muller i-a aruncat:

— Uite de ce se înfundă canalizarea. Cu un păr ca al tău, nici nu e de mirare. În Africa nu v-au învățat să strângeți în urma voastră?

A lăsat șervețelul umed pe masă și a ieșit trântind ușa.

Aïcha și-a rumegat furia, făcând scenarii în care se ducea să-i bată la ușă proprietăresei ca să-i arunce în față ce credea despre ea și despre intruziunile ei. Dar n-a găsit niciodată curajul s-o facă și când se întâlnea cu bătrâna pe culoar sau pe stradă, se prefăcea că n-o vede și n-o saluta. Într-o seară de iunie a aceluiași an 1969, spre ora optsprezece, madam Muller s-a înființat la ușa Aïchei și i-a întins un plic.

— Ai o scrisoare.

Aïcha știa că femeia îi deschide corespondența. Nu-i era greu să și-o imagineze pe durdulia doamnă Muller la ea în bârlog, agitând plicurile deasupra unei cratițe cu apă clocotită. Le lipea la loc neglijent, iar Aïcha nu se lăsa dusă de nas. A luat scrisoarea, a tăcut chitic și i-a închis ușa în nas alsacienei.

S-a așezat și, cu un surâs pe buze, a parcurs scrisoarea de la Monette. De câteva luni, prietena ei locuia la Casablanca, unde găsise o slujbă de secretară la liceul Moulay-Abdallah. Toată iarna, Monette îi trimisese cărți poștale care o făceau să viseze și pe care le lipise pe un perete din bucătărie, în fața mesei de lucru. Cornișa din Casablanca, scăldată în soare, cu trecătorii purtând pantaloni din pânză de in deschisă la culoare. Cea mai mare piscină din lume cu trambulina de pe care-și luau avânt tineri pe care nimic nu părea să-i înspăimânte. Fete în bikini lungite pe șezlonguri portocalii. De data asta nu era o ilustrată, ci o epistolă lungă căreia Aïcha i-a recunoscut îndată scrisul dezordonat, care le scotea din sărite pe măicuțele de la internat. Monette îi comunica intenția de a se muta împreună cu Henri. Închiriaseră o căsuță pe plaja Sable d'or, între Rabat și Casablanca. Nu proiectau să se căsătorească și aveau să trăiască așa, fără să-și facă griji de viitor, năzuind doar să se bucure de iubirea lor. Mama Monettei era furioasă. „Dar o să-i treacă." Monette alăturase o fotografie pe care se puteau vedea urmele degetelor groase ale doamnei Muller. Monette stătea întinsă pe plajă și întindea brațele de parcă voia să nu fie fotografiată. În jurul ei erau așezate și alte persoane. Două tinere bronzate și Henri care ținea o minge între picioare. Pe o cuvertură zăceau niște sticle de bere iar în depărtare se putea zări fațada unui hotel modest și câteva corturi din pânză, sub care niște vilegiaturiști se adăposteau de soare. La sfârșitul epistolei, Monette scria: „Vino să-ți petreci vara cu noi. E cel mai frumos loc din lume, unde poți fi mai fericită decât oriunde".

O săptămână mai târziu, Aïcha a părăsit apartamentul. Madam Muller

a privit cum își încarcă lucrurile într-o mașină condusă de un tânăr evreu cu păr cârlionțat. Nu și-a luat rămas-bun și nu i-a urat noroc. Africana plecase. Își făcuse bagajele și se întorsese pe continentul ei blestemat. Proprietăreasa nu putea decât să se bucure. Știa că nu-i va fi greu să închirieze din nou camera. Studenți erau cu nemiluita și, în mai puțin de-o săptămână, avea să-și găsească un mușteriu decent, de preferință un alsacian, ai cărui părinți aveau să plătească chiria pe șase luni înainte. Desigur, trebuia să facă o curățenie generală. Să deschidă ferestrele, să pună ordine în dulapuri. A doua zi după plecarea Aïchei, madam Muller a intrat în studio cu o găleată în mână. Când a deschis ușa, a fost izbită de o duhoare pestilențială. O duhoare a umilinței, de care avea să-și amintească până la sfârșitul zilelor ei. Și-a astupat nările, a străbătut salonul și, când a ajuns în cameră, deasupra patului de pe care Aïcha scosese așternuturile, a descoperit scris cu scârnă pe perete: „Să ți-o trag! Semnat: Africana“.

12. În franceză, expresie familiară aplicată persoanelor deosebit de susceptibile și care își ies ușor din fire. Se spune despre cineva că este soupe au lait, prin analogie cu oala cu lapte care dă în foc pe neașteptate.

Karl Marx vedea lumea ca pe o succesiune de scene în care niște figuranți repetau gesturi învățate pe de rost. Era convins că, prin el, se va împlini un destin, și că, neavând încotro, trebuia să consimtă. Uneori își reproșa că nu e în stare să disimuleze această certitudine și că lumea îl consideră arogant și cu ifose. Își spunea că viața lui va avea consistența, logica și măreția unei ficțiuni. Va fi un personaj și se va privi trăind, nerăbdător să afle ce i se va întâmpla în ultima scenă. I se îmbulzeau în minte figurile istorice și, în locul propriei fețe, vedea fața lui John Wayne sau a lui Marlon Brando.

Se va ridica deasupra alor săi. Atât de sus încât nu vor mai putea să-l atingă. De bună seamă, avea să le trimită bani și avea să facă în așa fel încât să afle că devenise o persoană de seamă. Se gândea neîncetat: ce ești dacă n-ai ajuns să fii cineva? Familia lui nu înțelegea deloc viitorul. Trăiau la Fès, în pântecul cetății imperiale, încremeniți ca și aceasta în nostalgia gloriei trecute. Singura lor preocupare era împlinirea nevoilor imediate. Erau opusul personajelor din filme care, întotdeauna, năzuiau către un țel. Care știau că odată și-odată li se va întâmpla ceva important. Mehdi a crescut în Fès, într-un apartament strâmt, deasupra cinematografului Rex. Mama lui, Farida, n-a acceptat niciodată ca fiul ei să intre în sală, să-și ia bilet și să se amestece cu ceilalți spectatori. Spunea că e un sălaș de golani și de fete desfrânate. Risca să învețe lucruri care nu se potriveau cu vârsta lui și nu era bine ca tinerii să creadă în ceea ce nu exista. Scuipa pe trotuar când vedea afișele uriașe, în alb și negru, de unde niște actrițe cu buze catifelate și cu păr lung o măsurau din cap până-n picioare. Din încăperile apartamentului se puteau auzi râsetele din sală și împușcăturile carabinelor când rulau scene de acțiune. Când mâncau tăcuți în sufragerie, le ajungeau la urechi strigăte furioase: „Stingeți lumina! Să-nceapă filmul!“ Spectatorii urlau. Le fluierau pe fetele frumoase de pe ecran, îi aplaudau pe cowboy și-i luau cu huo pe indieni. Foarte curând, Mehdi a descoperit că dialogurile scrise la mulți kilometri de-acolo, pe colinele din Hollywood, se auzeau cel mai bine din baie. Niște oftaturi — „Oh, dragostea mea!“ — pe care Mehdi le repeta, fără să le priceapă sensul, cu urechea lipită de pătratele reci de faianță. Într-o zi, pe când avea probabil doisprezece ani și își studia în oglindă primele tuleie, Mehdi a smuls un carou din mozaic. Apoi încă unul. Cu o șurubelniță, a scurmat în zidul mâncat de umezeală și a făcut o gaură prin care, minune mare, se vedea ecranul cinematografului. La început, n-a spus nimănui. Și mai cu seamă fraților lui, care s-ar fi încăierat să-i fure locul, care l-ar fi tras de cămașă și care, în ciuda respectului pe care-l purtau fratelui lor mai mare, l-ar fi copleșit cu rugăminți și stăruințe. Preț de câteva luni, această plăcere, această desfătare a rămas solitară. Se închidea cu orele în acea baie înghețată

iarna și sufocantă vara, și privea cu un singur ochi filmele clasice ale studiourilor Warner și Paramount. Părul femeilor, întotdeauna descoperit, era diafan sub efectul peliculei alb-negru și al eclerajului. Cocoțate pe tocuri înalte, se grăbeau spre automobilul lor pe străzile marilor orașe americane. Sărutau diverși bărbați prin restaurante aglomerate sau pe acoperișul de la Empire State Building. Beau cocteiluri, din pahare pe care le țineau cu mănuși din mătase. Îi plăcea atât de mult spectacolul, încât uita de durerea care-i chinuia spatele încovoiat și de furnicăturile din pulpe.

Până la urmă, frații lui s-au prins și l-au amenințat, cu voci răgușite de atâtea guturaiuri, că-l vor da în vileag dacă nu se arată mai generos. La început, lui Mehdi i-a picat rău. N-avea niciun chef să-și dezvăluie secretul și se înfuria la culme când cei mici râdeau înfundat sau făceau remarci grosolane la adresa actrițelor pe care le venera. Foarte repede însă, frații lui au învățat pe dinafară dialogurile din filme și toți trei au început, pentru amuzament, să le recite pe rând. În salonul unde Farida le punea masa, începeau uneori, brusc, să joace una dintre acele scenete. Mehdi era Humphrey Bogart sau Fred Astaire. Avea întotdeauna rolul principal. Iar când îi surprindea, chicotind și glumind în franceză, Farida se enerva la culme. Le urla:

— Încetați să mai vorbiți în franceză de față cu mine!

În ciuda spaimei pe care le-o inspira, izbucneau în râs.

— Nu vă e rușine să vă bateți joc de propria voastră mamă?

Și-i lua la palme. Ca s-o înfurie și mai tare, Mehdi recita apoi poeme de Ronsard. Cu glas tremurat, declama „mignonne allons voir si la rose…“[13], iar Farida îl fugărea pe scări. Sonoritățile acestei limbi o indignau. Silabele acelea de neînțeles îi dezvăluiau nefericirea, neputința. Vorbeau despre împilarea poporului ei și despre lipsa de cultură a femeii. Într-o zi, când Mehdi se închisese în baie de aproape o oră, Farida s-a năpustit ca o furie și a bătut în ușa de lemn. Mehdi i-a strigat în franceză:

— Lasă-mă-n pace.

Și s-a pus pe râs.

Farida a izbit cu toată puterea în ușa pe jumătate putrezită din pricina umezelii. A lovit cu pumnii, cu picioarele și ușa s-a spart. L-a înșfăcat de guler pe Mehdi, a dat cu el de pământ și, încet, și-a lipit ochiul de gaura din zid. S-a cutremurat, repetând „Să ne ferească Dumnezeu de satana“, „ya Latif ya Latif“. Văzuse prin lunetă o femeie blondă cu

gura boită. O femeie șezând într-un fotoliu, într-o casă foarte întunecată, cu picioarele dezgolite unul peste altul. Îndrepta un revolver spre un bărbat cu pălărie și loden. Farida n-ar fi mărturisit asta nimănui, dar dacă n-ar fi fost fiu-său, idiotul ei de fecior întins pe jos, ea ar mai fi zăbovit pe-acolo o vreme, doar cât să afle ce se va întâmpla cu femeia aceea. Dar Farida s-a întors și i-a dat niște palme lui Mehdi, care-și păzea fața cu mâinile. S-a auzit un hohot de râs și apoi un foc de revolver.

***

La aproape douăzeci și patru de ani, lui Mehdi i se întâmpla încă să se trezească tresărind brusc, cu fruntea lac de nădușeală, gândindu-se la maică-sa. Păstrase amintirea unei femei cu ochii duși în fundul capului, cu aer năuc, cu pielea de culoarea frunzei de tutun. Se înfuria rău dintr-un fleac și începea să împartă lovituri, ca să nu mai audă și să nu mai sufere. Își chelfănea copiii. După un accident în urma căruia își rupsese niște oase, Farida devenise victima unei dependențe de morfină, pe care toată lumea se prefăcea că n-o bagă în seamă. Noaptea o ștergea pe terase. Puteai s-o vezi mergând pe acoperișuri, în djellaba ei în culori țipătoare, cu părul despletit. Pe străzi, iluminate modest cu blocuri mari de ceară pe care fiecare familie le așeza în fața ușii, se întâlnea cu bărbați care veneau de la hammam, cu un ștergar alb în jurul capului și cu pielea încă aburindă. Farida nici nu-i zărea. Mergea, ștergându-și fără astâmpăr mâinile pe djellaba. Grăbea pasul ca să ajungă la farmacistul care se temea de venirea ei. Ba chiar începuse să închidă mai devreme, sperând că va alege o prăvălie dinafara orașului vechi. „Să-și ea ce-i trebuie de la un șarlatan, își zicea el. Să mă facă uitat.“ Dar Farida ajungea din nou, nădușită și neșovăitoare. Ciocănea în geam, știind prea bine că farmacistul o auzea, câtă vremea locuia deasupra magazinului. Mai știa și că o să-i deschidă, pentru că bătrânul se temea de scandal și pentru că-i era puțin milă de ea. Până la urmă cobora și, mârâind, ridica grilajul, jurând că e ultima oară. Îl invoca pe Dumnezeu și o implora să-și vină în fire, în numele mântuirii și al copiilor ei. Farida nu auzea. Grilajul fiind ridicat, era la un pas să-și atingă țelul. Farmacistul se ducea îndată în camera din spate. Auzea zgomotul fiolelor și o cuprindea un fel de ușurare. El vorbea, dar ea nu-și simțea decât gura cleioasă, gura care-i părea plină de sudoare.

Mehdi era un copil vioi și curios, pe care tatăl lui îl adora. Bătrânul

Mohamed, care lucra ca ospătar-șef la un francez bogat, își băgase în cap să-l înscrie la un liceu mixt. I-a cerut ajutor patronului său, iar acesta, după ce s-a întâlnit cu tânărul-minune, a acceptat. Farida i-a reproșat mereu soțului ei că le-a aruncat copilul în brațele francezilor. „O să-l faci străin în propria lui casă.“ Și, mulți ani după aceea, Mehdi s-a văzut nevoit să admită că avusese dreptate. În momentul cuceririi independenței, Mehdi avea unsprezece ani. Ca și ceilalți elevi, fusese martor la adunările mulțimilor, la explozia de bucurie care urmase după întoarcerea regelui, și era mândru de țara lui și de suveranitatea ei recăpătată. Avea sentimente ambigue față de francezi. În fața colegilor, se prefăcea că îi urăște pe albi, pe creștini, pe respingătorii imperialiști. Îi umplea de ocări și pretindea că, de fapt, le învățase limba, legile și istoria, ca să se poate elibera cât mai bine de ele. Ca să-i bată cu armele lor, după cum explicau la vremea aceea naționaliștii. În realitate, nutrea față de ei o admirație plină de gelozie și socotea că viața lui nu putea avea decât un scop: să ajungă ca ei.

Când a intrat la liceu, la sfârșitul anilor ’50, i s-a întâmplat să câștige ceva bani făcând pe ghidul pentru turiștii care căutau experiențe exotice. Li se părea că arabul acela cu frunte boltită, cu lentile groase la ochelari, care cunoștea atât de bine străduțele din vechiul oraș, era nostim. Îi prevenea, cu un aer doct: „Fără ghid, v-ați rătăci. Orașul a fost special gândit așa. Ca să se închidă ca o capcană asupra străinilor sau invadatorilor“. Turiștii îl urmau îndeaproape. Tresăreau la vederea chipurilor chinuite ale meșteșugarilor, erau înspăimântați de urletele bărbaților care, trăgând de-un căruț hodorogit ori de vreun măgar, îi izbeau violent de ziduri. Se înfiorau din pricina ologilor, a piticilor, a orbilor îmbrăcați în djellaba de lână gri, cu un baston noduros în mână și o cupă micuță din metal, în care se auzea uneori zornăind câte-un ban. Puțini erau cei care știau să tacă în fața frumuseții acestei gloate nesfârșite și care găseau cum să se dea la o parte din calea catârilor împovărați cu baloturi de lână vopsită în roz sau indigo. Mehdi alerga. Sărea peste bălți sau peste bălegar, reușea să dispară din văzul turiștilor și se delecta cu parfumul groazei care ajungea până la el. Voia să lase impresia că orașul era al lui și că toți locuitorii îl cunoșteau și-l iubeau. Cu negustorii de legume sau de măsline mima, cu exces de zel, o complicitate de vechi tovarăși de drum. Scornea tot soiul de povești, măsluia legende, fără să-i pese vreodată de adevăr. Turiștii, care nădușeau în mantalele lor de lână, care pășeau cu grijă, uitându-se să nu-și mânjească încălțările, erau răsplătiți cu vârf și îndesat pentru banii lor.

Mehdi cunoștea mai bine istoria și geografia Franței decât francezii ăștia din Limoges sau din Orléans. Pentru ei, născocea mituri nemaiauzite. La început, negustorii din Fès nu-l văzuseră cu ochi buni

pe copilul acela urât, cu gambe prea firave, care-i punea să-și desfășoare covoarele sau să despăturească pernele din piele. Se oțărau când puștiul le lua vorba din gură sau le punea la îndoială balivernele pe care le ticluiseră o viață întreagă și care dăduseră roade. Dar micul Mehdi s-a dovedit un vânzător de excepție. Le-a arătat un lucru de care până atunci nu fuseseră conștienți: nu era suficient să lauzi calitatea lâneturilor, moliciunea pielăriei, finețea cusăturilor. Trebuia spusă o poveste. „Acesta nu e un covor oarecare, afirma Mehdi în fața turiștilor uluiți, ci reprezintă tot ce a rămas din locuința unui fost pașă, mort într-un război între triburi.“ Și, în scurt timp, în sufrageria lor din Limoges sau din Orléans, acești călători fermecați aveau să-și invite prietenii la un pahar de vin și să le depene istoria acelui covor și al războinicului învins. Turiștii îi puneau întrebări. Voiau să afle mai multe despre el, să înțeleagă de ce nu avea accent — „dacă aș închide ochii, aș putea crede că ești francez“ —, cum de știa toate acele povești extraordinare. Și atunci Mehdi povestea cum el, copil fiind, se luptase cu sărăcia și cu mizeria, se preschimba în erou, ori mai degrabă le oferea turiștilor, mai cu seamă femeilor, mai cu seamă mamelor, imaginea pe care o așteptau. Cea a unui mic sălbatic care se civilizează la căldura emanată de prezența străinilor. Cea a unui supradotat, rătăcit în limburile mediocrității și barbariei. Femeile, după ce aruncau o privire înlăcrimată către soții lor, se aplecau spre el. Îi făceau promisiuni. Promisiunea că îi vor scrie, că îi vor trimite din când în când câte o carte sau niște bani, că vor avea grijă de el când va fi suficient de mare ca să poată evada de-acolo și, de ce nu, să meargă la studii în Franța. Îi spuneau că existau destui arabi excepționali pe băncile universităților franceze. Și că, dacă își dorea să-și vadă visul împlinit, se cuvenea să fie băiat cuminte, studios și energic. Spunea „mulțumesc“, fără să simtă că-i slugărește. Sub acea deghizare, a sărăciei și a vârstei fragede — care în ochii lui erau unul și același lucru —, îi cerceta cu ochiul bărbatului care avea să fie cândva și, preț de o clipă, nu putea să nu le constate mediocritatea. Uneori, oricât s-ar fi străduit, nu izbutea să zâmbească și să-și joace rolul. Condescendența turiștilor îl enerva și le răspundea sec la întrebări. Mușcându-și limba, le asculta comentariile idioate, remarcile despre murdărie și lipsuri, despre înapoierea poporului lui. Îi venea atunci chef să-i dezamăgească, ori mai degrabă să le confirme prin ură, prin violență, prin grosolănie, că era exact ceea ce credeau despre el. Voia să arate că acel coșmar era real. Unei fete cu codițe, îmbrăcată într-un pardesiu de lână verde-închis, care privea cu silă la căzile vopsitorilor, i-a șoptit: „Ai grijă, micuțo, că s-ar putea să te înfulece un arab“. Fata a țipat și s-a ascuns în fustele maică-sii, care a tras următoarea concluzie: „Spectacolul ăsta nu e pentru copii. Fata mea e prea emotivă“. Nu a părut să realizeze că Mehdi era doar cu

puțin mai în vârstă decât fiica ei și că stătea așezat, ghiduș, pe balustrada unui balcon aflat deasupra căzilor pline cu găinați de porumbei.

13. Primul vers din Odă Cassandrei. „Să vedem, draga mea, dacă roza...“.

Acolo, de-a lungul celor optzeci de kilometri care despărțeau Casablanca de Rabat, mareșalul Lyautey năzuise să construiască o Californie franceză. Credea că oceanul va da putere și belșug acestei țări, și era uimit că locuitorii ei trăiseră atâta vreme acolo fără s-o prețuiască. A făcut din Rabat capitala ei, trimițând prestigioasa cetate Fès în trecut. Și, în locul micului oraș portuar care era Casablanca, s-a îndârjit să construiască vitrina Marocului modern. Un Maroc în care îndeletnicirea locuitorilor va fi să câștige bani și să se bucure de plăcerile vieții. Un Maroc foarte diferit de cetățile imperiale, de medinele sufocante, de riadurile cu ziduri lipsite de ferestre, în care familii întregi trăiau încremenite în tradiție. Nu, aici, pe țărmul oceanului, avea să ridice un oraș pentru cuceritori, pionieri, oameni de afaceri, femei petrecărețe și turiști în căutare de exotism. Un oraș de muncitori și de miliardari, cu bulevarde largi mărginite de palmieri, restaurante și cinematografe, clădiri Art Deco de un alb imaculat. Aici, cei mai buni arhitecți de metropole vor scoate din pământ edificii de beton cu ascensor, încălzire centrală și parcări subterane. Un oraș ca un cadru de film, scăldat în lumină galbenă, unde trecătorii vor interpreta un scenariu scris special pentru ei. Adio pașale pântecoase, sultani trândavi, femei cu haik[14] zăvorâte în palate atinse de umezeală! Gata cu războaiele dintre triburi, cu foametea țăranilor, cu toată pudoarea și înapoierea care proliferaseră la adăpostul munților. Șoseaua de coastă avea să țină loc de graniță și toți ambițioșii aveau să viseze la cucerirea Vestului.

***

În iulie 1969, Henri și Monette au găzduit-o pe Aïcha în căsuța închiriată de pe plaja Sable d'or. Clădirea era înconjurată de o mică grădină cu gazonul pălit de soare și se prelungea, în spate, cu o terasă largă care cobora spre plajă. Sufrageria, în care domnea o harababură de necrezut, dădea spre o bucătărie înghesuită.

În preajma ușii de la intrare, mereu deschisă, stăteau claie peste grămadă încălțări pline de nisip, coșuri de rafie, vrafuri de prosoape jilave care miroseau a mucezeală. Cele două canapele aveau în față o masă scundă, încărcată de ziare, cărți și scoici. Pe un fotoliu moțăia o pisică. Alta, pe care Monette o culesese de la băcănia din colț, se instalase pe pervazul unei ferestre. „Să nu-ți treacă prin cap să te-apropii de ele, a avertizat-o ea pe Aïcha, chiar în ziua sosirii. Sunt pisici sălbatice și nimeni nu poate să le mângâie." În ciuda haosului înstăpânit aici, ori poate tocmai datorită lui, locurile aveau un aer

ospitalier, plăcut, astfel încât uitai de rânduielile rigide ale bunelor maniere. Atmosfera te îndemna la destindere, la desfătare, la leneveală. În spatele bucătăriei, o scară de beton ducea la primul etaj, unde se aflau o cameră mare pentru cei doi și alta mai micuță care putea găzdui un oaspete în trecere. Încăperea era strâmtă și avea drept pat o banchetă. „Dar nu-ți face griji, i-a zis Monette. Aici se stă mai mult pe-afară."

Când s-a trezit în prima dimineață, Aïcha s-a sculat din pat și s-a uitat pe fereastră. Prin ceața deasă răzbătea un soare alb. Plaja părea prinsă într-o imensă pânză de păianjen pe care o sfâșiau uneori niște siluete nelămurite și înspăimântătoare, ce târau după ele niște bărci cu vopseaua scorojită. Monette a ciocănit ușor în ușă.

— Te-ai trezit? Am auzit zgomot.

Purta doar o cămașă subțire și s-a strecurat în pat, lipindu-și picioarele înghețate de pulpele prietenei ei.

— N-o să încăpem amândouă, e mult prea îngust, a protestat Aïcha.

Dar au rămas așa, strânse una într-alta, și au început să-și vorbească în șoaptă ca pe vremea când, în fundul clasei, își încredințau secrete, temându-se de niște lovituri cu linia la palmă. Monette i-a vorbit despre Henri, căruia i-a înșirat calitățile, cu un elan de care Aïcha a fost mișcată. A povestit și despre slujba ei la liceu. Despre fetele care se ascundeau să fumeze și care învățau pe de rost dicționarul limbii franceze.

— Poliția ne cere să fim cu ochii pe ele, să nu ne scape nimic. Nu sunt însă decât niște puștoaice, ce rău ar putea face?

Toată dimineața au pierdut vremea prin sufragerie. Au băut cafele și au aruncat cești le în chiuveta care dădea pe dinafară. Apoi ceața s-a risipit și s-a ivit cerul de un albastru nefiresc, nemaivăzut. Absorbise tot albastrul din lume, iar oceanului nu-i mai rămăsese decât verdele și cenușiul. Aïcha a ieșit pe terasă, unde lumina i-a rănit ochii. Nisipul părea alcătuit din minuscule așchii de cupru în care soarele se reflecta la nesfârșit. Către prânz, a bătut la ușă un pescar și le-a arătat ce prinsese în ziua respectivă: sardele, barbuni și o doradă frumoasă pe care Monette a fript-o în grădină, pe un grătar cu cărbuni. Au prânzit la ora cincisprezece, pe terasă, cu plaja pustie în față. Henri le-a privit mâncând peștele cu mâna și râzând prostește ca niște eleve de liceu. „Altă viață decât la internat."

În primele zile, nu s-au văzut cu nimeni. Peste săptămână, casele învecinate rămâneau pustii, iar pereții lor de lemn scârțâiau în bătaia vântului. La câteva străzi distanță, o băcănie vindea legume și conserve, mai multe tarabe ofereau frigărui la grătar și chiftele. După-amiaza, în timp ce Henri lucra pe terasă, cele două tinere înotau în oceanul rece ca gheața. Se întindeau pe nisip, fumau țigări cu gust sărat și adormeau, ca niște prunci, cu capul ascuns în căușul cotului. Prin cartier s-a zvonit că în căsuța lor își petrece vacanța un doctor. A doua zi după venirea Aïchei, s-au prezentat câteva persoane ca să se trateze. Băcanul a adus-o pe fiică-sa care avea o durere de urechi. Paznicul din parcare a cerut medicamente pentru astm. Dar cea care a insistat să examineze rana pe care pescarul o avea la picior și care nu se mai închidea, a fost chiar Aïcha. A dezinfectat-o, i-a pus un pansament și i-a explicat pescarului:

— Trebuie să nu-ți bagi piciorul în apă timp de cel puțin o săptămână.

Pescarul, hlizindu-se, a pocnit din palme:

— Și eu cum muncesc, dacă-mi țin piciorul afară din apă?

Spre sfârșitul zilei, cerul prindea nuanțe de portocaliu și de violet. Oceanul se liniștea, gata să înghită soarele. Valurile nu se mai spărgeau pe țărm, ci mureau domol, aproape tăcute, atingând ușor nisipul, precum tivul unei rochii de mătase. Asfințitul apăsa asupra elementelor și oamenilor ca o vrajă. Țâncii începeau să caște. Unii ațipeau cu capul pe coapsele dezgolite ale mamei. Tinerele se adăposteau în brațele iubiților și, împreună, contemplau linia zării, cu fețele scăldate într-o lumină roșiatică, de parcă s-ar fi aflat în plin incendiu. La ceasul acela al serii, se pornea vântul, acoperind râsetele, vocile și făcându-i să tremure pe înotătorii despuiați. Nisipul căpăta culoarea aurului topit și în pletele fetelor îndrăgostite se iveau șuvițe blonde. Atunci, lumina înfrumusețea totul. Ștergea oboseala și grijile de pe chipuri, împodobea cu blândețe fețele cele mai sinistre. La ceasul acela, cel mai frumos între toate, soseau prietenii de la Rabat și de la Casablanca. De vineri până duminică, locuința era invadată și fremăta de râsete, muzică și discuții pătimașe. Pe drumul de coastă, se circula bară la bară, iar țăranii locului priveau, năuciți, baletul mașinilor care ajungeau la plaje și umbrelele care ieșeau pe geamuri.

Pe acești optzeci de kilometri de coastă se aduna toată Curtea și burghezia capitalistă. Limba asta de pământ găzduia sosirile și plecările unei elite care, de câțiva ani, deprinsese plăcerea scăldatului în mare, a după-amiezilor la soare, a cluburilor private cu piscină. Se vânturau de la Rabat la Skhirat, de la plaja Sable d'or la cea din

Bouznika, de la cazinoul din Fedala la Cornișa din Casablanca. Restaurantele, ținute de francezi sau de spanioli, serveau pește la grătar pe care clienții îl mâncau cu degetele, bând din pahare joase un vin taninos care te îmbia la somn. Pe terase plutea miros de usturoi, de pește fript și de coajă de portocală. În sălile din spate se cântau melodii de jazz sau piese de varieteu francez, pe care clienții le știau pe dinafară și pe care le fredonau râzând.

Dacă un străin ar fi intrat în căsuță pe timpul unei seri din vara anului 1969, ar fi fost fără îndoială uimit să vadă adunată sub același acoperiș o mulțime atât de eteroclită. Henri și Monette erau înconjurați de specimene dintre cele mai diverse. Unii erau apropiați ai Palatului, alții veneau de niciunde și n-aveau nici clan, nici proptele, nici vreun chior în buzunar. Un șef de sindicat studențesc, căsătorit cu o librăreasă din zona Lille, era apropiat al fiului unui bogat industriaș din Casablanca, al unui student evreu pro-palestinian sau al unui tânăr geniu în ale matematicii, originar din Sidi Kacem. Bărbați care gravitau în cercurile puterii dădeau noroc cu cei care voiau să-i răstoarne. Studenți provenind din clasa de mijloc, fii de meșteșugari sau de prăvăliași, își închipuiau că vor deveni cândva miniștri și că-și vor ridica o casă cu piscină în cartierele arătoase ale Rabatului. Toți aveau ceva în comun, ceva încă excepțional în această țară nouă. Își făcuseră studiile și asta le dădea dreptul să viseze la un viitor luminos. Într-o seară, Aïcha l-a întâlnit pe Ahmed, bun prieten al cuplului, care i-a sărutat mâna și s-a prezentat. În vârstă de vreo patruzeci de ani, era absolvent al unei mari facultăți de inginerie din Paris. La întoarcerea în Maroc, a fost recrutat de Ministerul Economiei. De origine din Fès, fiu al unui negustor analfabet, Ahmed a povestit că a obținut o bursă mulțumită naționaliștilor.

— Când am plecat de-acasă, încă purtam guern, codița aceea care le era împletită băieților la baza craniului ras. Aveam niște șalvari vechi și o cămașă de in. După ce am ajuns la Rabat ca să iau tramvaiul și apoi vaporul, m-am scotocit prin buzunare ca să mă duc frizer. Apoi mi-am cumpărat haine noi. Într-un sfert de oră sau poate un strop mai mult, am pătruns în lumea modernă.

Printre studenții lui Henri erau puține femei. Aïcha a recunoscut-o pe Ronit ca fiind una dintre fetele ce apăreau în fotografia trimisă de Monette. Era scundă și firavă, dar, de îndată ce intra într-o încăpere, umplea locul și atrăgea atenția bărbaților. Desigur, era frumoasă. Bronzată, cu ochi ca cenușa peste care își punea gene false, cu un păr lung pe care și-l strângea la spate într-o coadă de cal care-i atârna

până la șale. Însă puterea de seducție îi venea din siguranța de sine, din veselie, din felul în care pocnea din degete și făcea cu ochiul, din surâsul într-o doară. Ronit se trăgea dintr-o familie evreiască ultra-ortodoxă, foarte rigidă, care locuia în ghetoul din Fès. Fugise de-acasă la șaisprezece ani, lăsându-și părinții dărâmați din pricina scandalului, și la început și-a găsit refugiu la niște veri din Essaouira, după care s-a stabilit în capitala economică. Locuia împreună cu fratele ei deasupra unui garaj și, chiar dacă toată lumea știa că e în lipsă de bani și că își lua slujbă după slujbă, nu se plângea niciodată și își plătea întotdeauna băutura. Se îmbrăca într-un fel care a impresionat-o pe Aïcha. Ronit refolosea caftane vechi, pe care le scurta și pe care apoi le încingea cu cordoane groase de piele. Purta sandale din rafie, ca țăranii din Rif, iar Aïcha și-a zis că n-a văzut niciodată o femeie atât de elegantă. Ronnie îi detesta pe marxiști, pe care îi acuza de orbire și de complicitate la crimele lui Stalin și ale lui Mao. Dar, mai cu seamă, avea ce avea cu Abdellah și cu gașca lui de pletoși. Abdellah era un slaoui[15] cu ochi verzi, care pretindea că un strămoș al lui, corsar, răpise pe vremuri o islandeză și apoi se căsătorise cu ea. Purta niște jeanși evazați, exagerat de strânși pe coapse, și niște ghete din piele grena la care ținea la fel de mult ca la portretul lui Che Guevara pe care-l afișase deasupra patului. Ronit îl lua tot timpul peste picior.

— Crezi că o să mai putem s-o ducem așa și după ce or să vină tovarășii tăi comuniști la putere? Hai, du-te și fă-ți revoluția în altă parte, du-te învârtindu-te!

Toată lumea credea că Ronit și Abdellah trăiesc împreună. Noaptea, când se lăsa umezeala și lumea se strângea în grupuri sub câte un pled, Ronit și Abdellah se izolau într-un colț de grădină, iar băiatul putea fi auzit cum râde la împunsăturile lui Ronit. O adora.

Ronit a pus trei boluri pe tejgheaua din bucătărie. A vărsat înăuntru măsline, felii de castraveciori, arahide prăjite, calde încă, a căror pieliță, prea sărată, te strica la burtă. Pe terasă, băieții scoteau niște cutii de bere dintr-o frapieră și sorbeau spuma care da pe dinafară și care li se prelingea pe bărbie.

— Uită-te la prefăcuții ăștia, i-a zis ea Aïchei. Cică susțin emanciparea femeilor și pretind că nu seamănă cu părinții lor. Pun pariu că, după căsătorie, o să-și pună nevestele să își ascundă diplomele și să se facă gospodine de nădejde.

— Am avea nevoie de ajutor! a zbierat Ronit, în nepăsarea generală.

Ești doctoriță, nu? a întrebat-o pe Aïcha, care tăia feliuțe dintr-un salam pe care-l adusese din Alsacia. E-adevărat ce se zice despre pilulă?

— Ce se zice?

— Eh, știi tu. Că rămâi fără păr, că faci cancer și că, uneori, ajungi sterilă.

— Din punct de vedere științific, nu mi se pare prea convingător.

— Tu iei?

— Ce? Pilule?

— Dacă zici că nu-s dăunătoare, de ce nu iei?

Ronit nu a așteptat răspunsul Aïchei. Abdellah se apropiase de tejghea și, rontăind salam, s-a luat de Henri.

— Ia zi, ai aflat că Roland Barthes o să predea la Rabat?

— Știe toată lumea, a răspuns Henri. La facultate se vorbește doar despre asta.

— Țara e-n pragul revoluției, poporul trăiește în mizerie și domnul Roland Barthes o să ne facă onoarea să ne predea Proust și Racine! Până la urmă, ce treabă au marocanii cu Proust? Vă purtăm veșmintele, vă ascultăm muzica, ne uităm la filmele voastre. În cafenelele din Casablanca, tinerii citesc Le Monde și pariază la cursele de cai pariziene. Când o să pricepem că e nevoie să ne dezvoltăm propria personalitate, să ne cunoaștem propria cultură, să ne luăm destinul în mâini?

— Și ce preferi? i-a întors-o Ahmed. Nu-mi spune că ești ca ăia din Istiqlal care cer școală coranică, arabizare totală și întoarcere la niște tradiții care nu sunt nimic altceva decât folclor pentru turiști?

— Nu-mi pune în gură ce n-am spus. Adevărul e că puterea n-are nici un interes să educe masele. Câtă vreme colaboratorii francezi vor fi desemnați să predea în universitățile noastre, studenții vor primi cunoștințe coloniale și burgheze care îi vor împinge să apere niște interese de clasă. Nu spun asta pentru tine, Henri. Tu ești altfel. Recunoaște însă că toți colegii tău colaboratori vin aici pentru că sunt atrași de punguța cu dirhami marocani.

— Găsesc că ești ușor nedrept, i-a replicat gazda. Ne aflăm aici ca să ne punem cunoștințele la dispoziția Marocului, ajutându-l să-și formeze viitoarea elită, care va conduce țara.

— Elita, ce banc bun! Țara asta produce an de an milioane de analfabeți ca să trudească pe tarlale, să mănânce trotuarele, să țină o pușcă în mână. Ar trebui să luăm uzinele cu asalt, să organizăm cursuri serale, să muncim pentru conștientizarea maselor!

Ronit s-a suit în picioare pe tejghea.

— Nu-ți dai seama că strici petrecerea cu discursurile astea umflate? Ce-ar fi să mergem la un bar? Am chef să dansez!

Și se duceau să danseze, seară de seară, în cluburile de pe coastă. Conduceau uneori până la Cornișa din Casablanca și țopăiau într-unul din cluburile unde, cu cincisprezece ani în urmă, stăteau niște pancarte care precizau: „Interzis marocanilor“. Pe marginea celei mai mari piscine din lume, fetele în bikini participau la concursuri de frumusețe și erau încoronate ca Miss Tahiti sau Miss Acapulco. Asistau la concertele unor formații de varieteu care le copiau pe vedetele yéyé[16] sau care se inspirau din marile nume ale muzicii americane. Cântăreții marocani își dădeau pe spate părul sârmos, pomădându-l cu gomina, și își închiriau, de prin vreo prăvălie din Maârif, sacouri cu paiete. Toată noaptea la Balcon, la Tube sau la Notte, gașca lui Henri dansa pe melodiile lui Elvis Presley și ale celor de la Platters, și își strângeau femeile în brațe când răsuna vocea lui Gilbert Becaud. A doua zi, când se crăpa de ziuă, se duceau la taraba din spate, unde un bătrân prăjea niște gogoși pe care le rostogolea prin zahăr și le atârna de niște sforicele. Se delectau și-și lingeau degetele cu buze unsuroase.

Aïcha nu dansa și nici nu trăgea din jointurile care circulau din mână-n mână și le înroșeau ochii. Stătea adesea deoparte și se gândea la Karl Marx. De la întoarcerea ei, nu mai apăruse. Spera, zilnic, să-l vadă intrând în casă sau apărând pe plajă. Inima i-o lua razna când i se părea că-l recunoaște, dar barba sau pletele acelea nu erau ale lui. Dezamăgirea o făcea să lăcrimeze. Și-a zis că Henri se certase cu el sau că băiatul plecase să scrie și că nu o să-l mai vadă nicicând. Noaptea, când vântul trântea fereastra și frigul intra în cameră, își închipuia că poate fusese arestat sau că dispăruse. De când era acolo, tot auzea povești despre răpiri, comploturi și arestări. Și se întreba dacă lui

Mehdi i se putea întâmpla așa ceva.

14. Bucată dreptunghiulară de stofă, fără cusături, care, în țările musulmane, acoperă celelalte veșminte feminine.

15. Locuitor al orașului marocan Salé.

16. Gen de muzică franceză de la începutul anilor ’60, care se inspira din ritmurile unor șlagăre anglo-saxone și care, de obicei, conținea dubla interjecție yea yea, transliterată prin yé yé.

Într-o zi, în timp ce toți trei terminau de mâncat, Henri s-a ridicat și a anunțat că o să-și petreacă după-amiaza la Rabat, ca să facă piața și să dea niște telefoane. De când se stabiliseră la Sable d'Or, încercase zadarnic să-și instaleze o linie telefonică.

— Și poate mă duc să-l văd pe Mehdi. Îți amintești de Karl Marx? a întrebat-o pe Aïcha. Eu i-am găsit porecla asta.

Aïcha s-a uitat la el cu o văpaie în ochi. Ar fi vrut să-i pună o mie de întrebări. Unde era Mehdi? De ce nu venea să-i vadă? Era bine-sănătos? Dar s-a mulțumit să răspundă:

— Da, îmi amintesc vag.

— A acceptat un post de asistent universitar la Rabat. L-am sfătuit să n-o facă. Cu atâtea greve, a devenit aproape imposibil să lucrezi la o facultate. La câte diplome are, poate căpăta un post înalt în administrație. Însă se încăpățânează să scrie un compendiu privind consecințele psihologice ale subdezvoltării. Dacă-și închipuie că o să primească premiul Nobel pentru economie, își face iluzii.

În după-amiaza aceea, în timp ce conducea spre capitală, Henri și-a amintit că, în 1965, fusese la un pas să părăsească Marocul, la doar câteva luni după ce venise aici. Își făcuse valiza și îl sunase pe decanul universității să-l înștiințeze că nu asta era ceea ce căuta. Fugise de fosta soție, de familie și de prietenii care nu-i spuneau nimic. O viață cenușie și fără provocări, care nu palpita, care-i dădea impresia că o apucase deja pe drumul senectuții. Dar nu fugise de toate astea ca să se trezească în mijlocul unei țări devastate de război, o țară unde propriii săi elevi riscau să fie uciși sub ochii lui. Astăzi, nu își regreta hotărârea. Dacă ar fi renunțat și s-ar fi suit în avion, n-ar fi întâlnit-o pe Monette, n-ar fi avut parte nici de căsuță, nici de viața aceea despre care credea că e cea mai fericită și mai frumoasă cu putință. Dar tocmai această fericire, acest viață tihnită i se părea uneori indecentă, deplasată. Fiindcă în spatele imensei bucurii care plana acolo, în spatele acelei lipse de griji a traiului pe un țărm rece unde dogorea soarele, întrezărea teama și crisparea din suflete.

Era bântuit de amintirea acelor zile din martie 1965, când sute de liceeni se năpustiseră în Casablanca pe străzi să protesteze împotriva unei circulare care interzicea elevilor cu o vârstă mai mare de șaisprezece ani accesul la liceu. Pe vremea aceea, încă locuia în oraș, în cartierul Gauthier. Îi văzuse străbătând bulevardele inundate de soare și mergând până în cartierul muncitoresc Derb Sultan. Băieții le

duceau pe fete în cârcă. Strigau: „Vrem să-nvățăm!“, „Hassan II, valea! Marocul nu-i al tău!“, „Pâine, locuri de muncă și școli!“. După ce li s-au alăturat părinții, șomerii și nevoiașii din bidonville-uri, au ridicat baricade și au incendiat clădiri. A doua zi, Henri trecuse prin fața comisariatului central și privise mulțimea de părinți cu fețe chinuite de îngrijorare, cerșind vești despre copiii lor dispăruți. Lipiți de zidul împrejmuitor al noii medine, niște liceeni, cu mâinile legate la spate, aveau îndreptate spre ei pușile militarilor. Lui Henri încă îi răsuna în urechi țiuitul gloanțelor, bubuitul aruncătoarelor de grenade, sirenele ambulanțelor și, mai ales, palele unui elicopter de unde, se zice, generalul Oufkir trăgea direct în mulțime. În zilele care au urmat, Henri a văzut urme de sânge pe caldarâmul din Casablanca și și-a imaginat că puterea trimitea un avertisment către populație. Aici, se trăgea chiar și în copii, ordinele nu erau negociabile. Pe 29 martie, Hassan al II-lea făcuse această declarație: „Nu există pericol mai mare pentru un stat decât acela reprezentat de niște așa-ziși intelectuali. Mai bine ați fi fost analfabeți“. Tonul fusese dat.

Zippo era un berber mătăhălos, cu ochi plumburii și ceafă de taur, patron al restaurantului de plajă l'Océan, cel mai frumos de acest fel pe o rază de kilometri buni. Își datora porecla unei brichete cu care se juca neîncetat. O deschidea și o închidea tot timpul, iar mâinile i se impregnaseră cu un puternic miros de gaz. Bricheta îi fusese oferită în anii '50 de niște soldați americani de la baza din Kénitra. „Niște tipi formidabili, cu dinți atât de albi de-ai fi zis că-s falși. Niciodată nu am văzut bărbați atât chipeși, atât de puternici. Ei, da, America e ceva special." Soldații se atașaseră puternic de el. Îl puneau să asculte discuri pe care le primeau la o săptămână după lansarea pe piață. Discuri cu Elvis și Bill Halley în sunetul cărora tânărul Zippo dansa îndrăcit, făcându-i pe militari să râdă în hohote. Adesea, Zippo zicea: „Îi mulțumesc lui Dumnezeu că nu am studii". Era convins că prea multe cunoștințe te încurcă, iar reușita lui financiară o punea pe seama instinctului. Nu era nevoie să-ți tocești coatele pe băncile facultății ca să știi cum să pui pe roate restaurantul și clubul de noapte alăturat. Cuvântul-cheie era: muzica. La l'Océan, tonomatul funcționa toată noaptea, cu sonorul dat la maxim. Muzica îi îndemna pe tineri la dans, dansul le făcea sete și comandau bere la bar. Nimic mai simplu. Toată seara, Zippo era ocupat să lupte împotriva letargiei clienților săi. Se ducea la mese, unde găștile de băieți, timizi și cu coșuri pe față, se uitau spre ringul de dans fără să scoată o vorbă, sorbind încet dintr-o sticlă de Coca-Cola. Îi îndemna să cuteze, să profite de tinerețea lor, să le invite pe fetele care se hăhăiau între ele. Supraveghea intrarea, temându-se de încăierările care apăreau către miezul nopții. Marocanii, pretindea el, nu țineau la băutură și aveau sâcâitoarea pornire de a se da la spanioloaicele drăguțe, ale căror frați le înfundau câte un pumn în mutră. „Vreți independență? Atunci mergeți la agățat pe pământurile voastre și lăsați-ne femeile în pace."

Pe 10 iulie 1969, Henri, Monette, Aïcha și restul găștii s-au întâlnit pe terasa de la l'Océan. Monette și-a convins prietena să-și pună o rochie de muselină albă, foarte strânsă pe corp. I-a spus că trebuie să-și scoată în evidență subțirimea trupului și i-a împrumutat un rând de brățări și un inel prea larg, pe care Aïcha s-a temut că-l pierde. Și-a strâns părul la spate, dezvelindu-și astfel chipul bronzat. În timpul cinei, Monette a convins-o să bea rom-cola și i-a promis că nu trebuia să se teamă de alcoolul care începuse să i se suie la cap și să-i îmbujoreze obrajii. Au mâncat creveți pil pil[17], pești la grătar, salată de roșii și ardei presărată cu chimion. Se înțelegeau cu greu din pricina muzicii date tare, așa că au părăsit curând masa ca să se repeadă pe ring. Acolo l-a văzut Aïcha.

În mijlocul îmbulzelii, Mehdi dansa.

Ca să-l înțelegi pe Mehdi, trebuia să-l vezi dansând. În gesturile, în mișcările lui, exista un ciudat amestec de stăpânire de sine și de dezinvoltură. Părea că se lasă dus de ritmul muzicii, că e invadat și călăuzit de ea, ca o marionetă care prinde viață în mâinile păpușarului. Închidea ochii, își aducea brațele la piept, cu pumnii strânși, și nu-i mai păsa de lume. Deschidea apoi ochii și se uita sfidător la ceilalți dansatori. „Priviți ce știu să fac“, părea să spună. Ridica piciorul drept și începea să twisteze. Atunci, nu se mai afla într-un club de noapte de pe coastă, ci într-una din comediile muzicale pe care le vedea, copil fiind, prin gaura din baie. Se credea Gene Kelly sau Fred Astaire și visa că Cyd Charisse străbătea mulțimea și-i întindea mâna. Din tonomat a început să se audă „The Great Pretender“ și Mehdi a dansat singur, pocnind din degete pe ritmul muzicii, cu ochii îndreptați spre bombeurile pantofilor lui de piele. Era suplu și grațios. Aïcha a remarcat că își schimbase ochelarii și alesese un model la modă, cu rame de baga.

Apoi ringul s-a golit. O parte din clienți s-au strâns în fața unui televizor. Zippo acceptase să pună aparatul pe tejgheaua de alamă, cu condiția ca lumea să consume în continuare și să danseze. Dar clienții nu-și dezlipeau ochii de pe ecran, unde imaginea a început să tremure și apoi a dispărut. Spectatorii au scos strigăte de nerăbdare. Au cerut să fie trimis cineva pe acoperiș să verifice antena. Când au reapărut primele imagini, un bărbat a dat muzica mai încet, ca să se audă mai bine vocea crainicului. Acum, nimeni nu mai umplea paharele, și barmanii, cu șervetul pe antebraț, se uitau cu gura căscată la imaginile cu astronauții americani. Patronul night-clubului nu mai auzea muzica, nu mai bătea măsura cu vârful pantofului, ci se uita fix, bălăngănindu-și brațele, la acele imagini pe care nu se putea împiedica să le socotească diavolești. Care-i șpilul cu lăzile astea care vorbesc și au imagini înăuntru? Care-i treaba cu poveștile astea cu oameni care zboară spre lună?

17. Fel de mâncare tipic marocan, pregătit într-un vas numit tajine, pe bază de creveți, suc de roșii și usturoi.

Mehdi o ia pe Aïcha de mână și coboară împreună pe plajă. Aud, vătuit, zgomot de aplauze și ritmul unei melodii franțuzești yéyé. Aïcha e cam cherchelită, pare o fetiță gata să adoarmă pe bancheta din spate a mașinii. Nu prea ascultă ce îndrugă Mehdi. Și spune: „Aș vrea să m-așez“ și, înainte să-și termine fraza, se lasă să cadă în nisip. Mehdi se așază lângă ea. Vrea s-o atingă, dar nu îndrăznește. Așteaptă un semn, o invitație, și ia în pumni niște nisip, pe care-l lasă să se prefire.

Aïcha se întoarce spre el și-l sărută. Pare, chiar mai mult ca înainte, o copilă, o nevinovată, iar el e uimit de felul în care îi răspunde la sărutări. Cu gura deschisă, cu mâna pe ceafa lui. Nimic din aceste gesturi nu lasă să se întrezărească vreun strop de vulgaritate, iar el nu își spune, așa cum a făcut-o uneori cu alte femei, că există în aceste săruturi urmele altor săruturi, cu alți bărbați. Gura ei se întredeschide și lasă să intre limba lui Mehdi. Se apleacă pe spate, cu gâtul ei lung de lebădă luminat de lună. Buzele ei se plimbă pe toată fața lui Mehdi, ține ochii închiși, strânși puternic, de parcă s-ar fi coborât în sine și ar fi reușit, grație miracolului nopții, alcoolului și acelui cer înstelat, să-și înfrângă timiditatea. El e înnebunit și îi întoarce, cu același nesaț, cu aceeași înflăcărare, săruturile. Simte, n-are nicio îndoială, că e cel dintâi beneficiar al acestei pasiuni. O descoperă precum cuceritorii care acostează pe țărmurile unor ținuturi neexplorate. Femeia aceasta e o insulă îndepărtată, un continent necunoscut, o planetă pe care nimeni nu a văzut-o încă. În orice caz, nu așa cum a văzut-o el.

Aïcha deschide ochii. În soarele dimineții, privirea ei are o strălucire de promoroacă, de gheață. Mehdi se temuse că va avea ochii tulburi, încețoșați, ochii unei femei amețite care nu-și dă seama ce se întâmplă, ceea l-ar fi transformat într-un pungaș, într-un profitor, într-un individ ca oricare altul. Dimpotrivă, e emoționat de luciditatea privirii ei, de aerul ei lipsit de șovăială. Felul în care se uită la el nu exprimă nici sfidare, nici supunere. Îl sărută pe deplin conștientă, cu toată puterea, cu toată hotărârea, iar asta îi umple inima lui Mehdi, care o strânge în brațe cât poate de tare. Își înfige degetele în mușchii spatelui ei și e fermecat de atâta fragilitate și gingășie. Poate să-i simtă fiecare coastă. Spatele Aïchei seamănă cu un străvechi instrument muzical, cu o țiteră persană, cu o liră hindusă. Acum își închipuie fremătătoarea, luminoasa nuditate care se ascunde sub rochia aceea subțire, rochia aceea atât de frumoasă pe care o remarcase chiar în clipa când a tăcut muzica și când, singur pe ringul de dans, și-a ridicat privirea.

Din depărtare se aud strigăte, aplauze, dinspre bar răzbate vacarm de

beție. Lui Mehdi și Aïchei puțin le pasă. Ce se întâmplă îndărătul lor, acolo, le pare deopotrivă zadarnic și caraghios, nimic nu poate fi mai important decât ceea ce se petrece aici, pe acest nisip rece, la câțiva metri de refluxul valurilor. De-acum aparțin amândoi altei geografii, unui alt timp, diferit de cel al prietenilor lor, a căror absență nu-i îngrijorează.

Mușteriii tineri, cu fața înroșită de băutură, cu gulerele leoarcă de nădușeală, se vânzolesc înfrigurați între bar și terasă. Ridică privirile spre cer și se uită țintă, voioși, la lună. Spun: „E-o nebunie!“ sau „E incredibil!“. Unii s-au tolănit pe șezlongurile jilave, iar niște băieți, pe care împrejurările îi fac să se creadă importanți, bat câmpii despre această noapte care va schimba lumea. De-acum încolo nu va mai exista nimic imposibil pentru om și, așa cum am cucerit luna, vom stârpi sărăcia și asuprirea, vom pune capăt bolilor și războaielor. Fetele chicotesc și se simt mândre, deși n-au făcut nimic. Spun că, la urma urmei, e-adevărat, nu-i o noapte ca celelalte. Progresul va pătrunde până aici, va începe o epocă a libertății și, ca să serbeze asta, ar catadicsi să se așeze pe genunchii băiatului pe care-l iubesc. Ar putea, în noaptea asta, să se lepede de scrupule, să-și dea jos hainele și să intre goale în această lume care stă să înceapă, în această lume nouă și plină de promisiuni.

Alcoolul, dansul, mișcările languroase și gheata aceea care a călcat în praful selenar, toate li se ridică la cap tinerilor care zbiară pe terasă în franceză și în arabă. Urlă ca niște haite de lupi din inima codrului. Peste douăzeci, peste treizeci de ani, ba chiar peste un veac, încă se va mai vorbi despre această zi când omul a pus piciorul pe lună. Lumea va zice: „Țin minte perfect unde eram“. Le vor povesti copiilor lor despre televizorul de pe barul gălbui și despre melodiile care se auzeau. Și, de fiecare dată când cineva avea să evoce noaptea aceea, pe terasă, Aïcha se va gândi la primele lor săruturi și își va repeta aceste cuvinte: „Un pas mic pentru om, un pas mare pentru omenire“.

Mathilde a strigat: „La masă!“. Nimeni nu i-a răspuns. A mai strigat o dată: „Se răcește mâncarea!“. A apărut Selim, cu un aer absent, și și-a târșâit picioarele până în sufragerie. Amin a ajuns și el în cele din urmă și s-a așezat în fața fiului său. Și-a despăturit șervetul și i-a boscorodit pe lucrători. S-a pornit împotriva celui care-i vânduse semințe de proastă calitate și i-a atras atenția Mathildei: „O să-i fac proces!“.

— Stai drept, i-a zis apoi lui Selim, care i-a răspuns că nu mai e copil.

— Atunci poartă-te ca atare.

În timp ce se ciondăneau, Mathilde vedea cum i se răcește mâncarea de linte. Și-a zis că sosul n-o să mai aibă același gust, că totul se dusese pe apa sâmbetei. A apucat, autoritară, farfuriile și i-a servit. Voia să-i vadă mâncând și ținându-și gura, dar ei au continuat cu scandalul, fără să le pese de aroma plăcută care se răspândea din mâncare.

— Nu miști un deget să-ți dai bacalaureatul a doua oară, i-a zis Amin. Dacă o ții tot așa, teleleu, crede-mă că am o soluție. Te trimitem să faci armata ca să pricepi ce-nseamnă să fii bărbat. La vârsta ta, eu luptam în război.

Selim a ridicat ochii spre cer. Mathilde, în schimb, nu mai auzea nimic. Voia să-i vadă mâncând, și-atât.

— De ce n-ați luat-o pe Sabah la voi, în loc s-o înscrieți la internatul ăla oribil? a întrebat Selim.

— Mama ta și cu mine ne-am crescut propriii copii. Am trudit ani în șir ca să nu duceți lipsă de nimic. Merităm și noi să fim liniștiți. În loc să se fâțâie prin Rabat, Selma n-are decât să vadă de fiică-sa. Zău așa, nu ne-a adus decât batjocură și amărăciune.

Selim și-a zvârlit șervetul pe masă.

— Mi-a trecut foamea. Plec.

În ziua aceea, cu fața deasupra unei cratițe, Mathilde s-a întrebat: „De câte ori m-am uitat cum fierbe apa? Cât timp am petrecut făcând cumpărături pentru ei?“. A ridicat privirea și s-a uitat țintă la frigider, de parcă ar fi fost cel mai crunt dușman al ei. Dihania aia albă și rece

înghițea merindele precum butoaiele găurite din mitologia greacă. Să o iei mereu de la capăt, să repeți neîncetat aceleași gesturi, ca până la urmă să se-aleagă praful. I-a fost rușine, groaznic de rușine. S-a gândit la toți anii scurși, la viața alături de familie și la tonele de hrană pe care le înfulecaseră. Și-a imaginat o încăpere plină până-n tavan cu fleici, coltuci de pâine, legume fierte. I s-a făcut silă de ele și de ea însăși. Și când te gândești că crezuse toate basmele alea tâmpite cu slujnice devenite prințese. Biata Cenușăreasă, care și-a petrecut tinerețile făcând treabă-n casă, care a fost împiedicată să studieze și care, după ce s-a căsătorit cu prințul ei, a trebuit să-și rumege până la moarte visele neîmplinite.

Acum, Mathildei îi era îndeajuns să se uite la un bărbat, ca să știe câte femei existau în culisele vieții lui. Dacă era una care să-i pună pe masă un blid aburind, o alta care să-i facă patul, să-i șteargă oglinda în care-și făcea freza în fiecare dimineață. Îndărătul fiecărei cămăși călcate, fiecărui pantof lustruit, în spatele fiecărui burdihan care se revărsa peste curea, Mathilde vedea mâini de femeie. Mâini cufundate în apă înghețată și frecând cu săpun mâneci mânjite de sos. Mâini pline de urme de arsuri și de răni care nu se vindecau. Îi recunoștea și pe bărbații singuri. Pe ei poate mai mult decât pe ceilalți. Îi căuta, îi dorea. Bărbații singuri, care se dădeau mereu de gol printr-un guler ros, niște pantofi murdari, un nasture lipsă.

Mathilde își serbase vârsta de patruzeci și trei de ani. Se simțea bătrână, ponosită, de prisos. Era convinsă că partea cea mai bună a vieții ei trecuse și că nu-i mai rămăsese decât să aștepte moartea, cu mai multă înțelepciune, mai multă dăruire decât dovedise până atunci. Bărbații singuri nu se uitau la ea, iar ideea de iubire devenise înjositoare. Iubire? Cine-ar mai fi putut s-o iubească? Cine-ar mai fi fost în stare să dorească acel corp care, tot îmbuibându-se, ajunsese rotofei. Amin îi reproșa că nu face nimic, că aruncă banii pe fereastră și că-și irosește timpul bând ceai împreună cu niște femei neroade. Și-o închipuia ghiftuindu-se cu prăjituri, moțăind la nesfârșit, citind cărți despre oameni care nu existaseră nicicând și despre evenimente care nu avuseseră niciodată loc. Seara, o găsea adesea șezând la masa din bucătărie, cu mâna pe napronul din plastic, cu privirea pierdută. Masa era gata, casa, oglindă. Pusese facturile și actele contabile pe birou. La dispensar, coșul de gunoi era plin de comprese îmbibate în betadină, de pansamente cu sânge închegat. În timp ce fiica ei era la facultate, în timp ce Selma își trăia viața la Rabat, ea stătea acolo, în bucătăria aia, cu nasul deasupra unei fețe de masă care mirosea a zdrențe jilave. Ce-ai putea învăța într-o bucătărie? Secole la rând, femeile preparaseră acolo leacuri tămăduitoare, revigorante, care să te mângâie sau să te fericească. Dreseseră licori pentru bătrâni pe ducă și

filtre pentru fete cu probleme de ciclu. Încinseseră ulei și unseseră cu el burta copilului chinuit de colici, iar cu făină, apă și un strop de grăsime, ținuseră pe linia de plutire familii întregi. Chiar nu însemnau nimic toate astea? Nu învățaseră ele nimic?

În acele clipe, ar fi vrut să-l lămurească pe Amin. Să-i spună că tot ce face ea pare pierdere de vreme, dar că nu-i așa. El crede că face totul din dragoste, dar îi vine să strige: „Ce numești tu dragoste e de fapt trudă!“. Să fie oare femeile atât de pline de afecțiune, de bunăvoință, încât să-și poată petrece toată viața având grijă de alții? Când se gândea la asta, pe Mathilde o cuprindea furia. Ceva nu se potrivea, se vârâse într-o capcană pe care nu putea s-o definească. Nu le pomenea nimic despre asta prietenelor de la Rotary Club cu care-și bea ceaiul. Nicidecum. Zâmbea, își lingea cu vârful limbii frișca de pe buze, și își punea mâna pe burtă, vrând parcă să verifice dacă s-a mai îngrășat. Când mânca, părea că se pedepsește.

Uneori, în locuința familiei, nu se mai simțea acasă. Iar în acele clipe, nu-și putea imagina o casă care să-i fie mai aproape, mai puțin dușmănoasă. Înțelegea că orice casă putea fi pentru ea o capcană. Haosul nu era ceva trist ori înfricoșător, era singurul lucru de dorit, singurul lucru capabil s-o facă să-și recapete un dram de pasiune.

Selim a încălecat pe motoretă și s-a dus în oraș. A hoinărit pe străzile pustii și încinse din Meknès. Luna iulie 1969 se încheia, prăvăliile de pe bulevard își închiseseră ușile pe timpul verii, iar prietenii lui erau plecați în vacanță la malul mării. Când tocmai ieșea dintr-o parcare din medina, Selim a auzit o femeie urlând într-o limbă care i s-a părut a fi germană. Se certa cu un grup de băieți care o înconjuraseră și care o insultau. Selim s-a apropiat. Tânăra purta niște pantaloni colanți cu talie foarte joasă, prin care trecea o curea. Pântecul ei, alb și cu mușchii bine desenați, era la vedere, iar haina din bumbac nu-i acoperea decât umerii și sânii. Era înaltă, la fel de înaltă și de blondă ca Mathilde, dar atât de slabă că i se zăreau coastele. Selim l-a auzit pe unul dintre băieți cum o făcea curvă și, fără să stea pe gânduri, l-a apucat pe puști de chică.

— Ce-ai spus? Nu ți-e rușine?

Puștiul s-a zbătut, a dat niște șuturi și toată gașca a părut că ia foc. L-au încercuit pe Selim înjurându-l, cu ochii ieșiți din orbite. Se băteau cu pumnii în piept, unul din ei a scuipat promițând că lucrurile nu se termină aici.

Selim s-a adresat celui mai în vârstă și mai potolit, întrebându-l cine era femeia aceea.

— Colindă prin medina și caută iarbă pentru fumat. Ce-și închipuie hipioata asta? Pe-aici nu ne ocupăm cu așa ceva.

Selim a explicat că e străină, o fată singură și fără îndoială rătăcită, care nu cunoaște obiceiurile locului. Puștii s-au uitat la el uimiți, de parcă nu le venea să creadă că zdrahonul acela blond vorbea atât de bine arabă. Selim părea să le știe limbajul secret, înjurăturile, a invocat de două ori numele lui Allah și, până la urmă, roiul de băiețandri s-a îndepărtat. Unul din ei a strigat „Go home!“ și a scuipat pe jos. Tot timpul confruntării, tânăra a stat nemișcată. Nu părea înspăimântată și a schițat chiar un zâmbet, atunci când Selim l-a ridicat pe băiat de ciuf. I-a mulțumit într-o franceză stâlcită, cu accent germanic. L-a întrebat dacă e de pe-acolo și a adăugat că nu-și închipuise vreodată că marocanii pot arăta ca el. I-a răspuns că mama lui e din Alsacia, dar că crescuse aici, într-o fermă. „Asta e!“

Îi era cam jenă s-o abandoneze acolo, cu hainele alea caraghioase și periculoase pe ea, dar n-avea chef să stea la taclale și, în plus, simțea că era genul de fată de care scăpai cu greu. Pornită să fie mai brează ca tine, să te copleșească. De altfel s-a luat după el și i-a povestit că e

din Danemarca și că o cheamă Nilsa. Cu o lună înainte, niște colegi de facultate îi trimiseseră o scrisoare. Erau în Maroc, la Tanger, și o pofteau să li se alăture. Așadar și-a făcut valiza și a lăsat în urmă Europa ca să ajungă în lumea a treia. S-a oprit o clipă în fața standului unui băcan, care vindea flori uscate de trandafir și săpun negru. S-a interesat de preț, iar negustorul i-a pus în palmă câteva bucăți de rassoul [18].

— Prin urmare, a întrebat Selim, te-ai întâlnit cu ei?

— Nu, când am ajuns la Tanger, plecaseră deja. Am luat autobuzul până aici, laolaltă cu găinile și țăranii, înțelegi? Mâine pornesc iar la drum și mă car către sud. Cunoști sudul?

Nu, Selim nu cunoștea sudul. Și nici nu credea că era posibil ca o femeie atât de tânără și de frumoasă să străbată o țară necunoscută cu autobuzul. S-a întrebat dacă Nilsa e nebună, ori dacă, dimpotrivă, el nu pricepuse nimic din viață și din toate posibilitățile pe care o făptură umană le are la dispoziție. Nilsa l-a apucat de braț și s-a apropiat de urechea lui:

— Dar niște hașiș nu-mi găsești?

A întrebat-o unde locuiește, iar ea a numit un hotel prăpădit din medina unde, și-a închipuit Selim, dormea într-un pat soios, printre libărci.

— O să văd ce pot face. Trec mâine dimineață pe la hotel, de acord?

A însoțit-o până în piața centrală, de unde fata voia să-și ia de-ale gurii. Părea fermecată de tot ce vedea. Repeta:

— E atât de diferit de Danemarca. Acolo totul e cenușiu, în vreme ce aici, unde te-ai duce, locurile sunt plin de culoare.

Selim nu se gândise niciodată la asta, la cenușiul celeilalte lumi și la culorile de-aici. În timp ce Nilsa cerea niște măsline și niște morcovi confiați, i-a cercetat pe oamenii din jur. Djellaba roz a unei femei care ținea un copil în brațe. Strălucirea papucilor de culoarea șofranului purtați de un moșneag așezat la intrarea în patiseria lui, unde tronau piramide de prăjiturele verde-fistic. Nilsa vorbea mult și îl atingea neîncetat pe Selim, îl strângea de braț și se lipea de el, când vedea ceva uimitor. Striga: „Fantastic!“, își ridica brațele în aer, iar trecătorii păreau îngroziți de goliciunea pântecului ei.

Selim s-a despărțit de ea acolo, se lăsa noaptea și, în timp ce conducea

către fermă, s-a simțit ușor vinovat. Ce-o să se aleagă de fata aia, acolo, în medina întunecată și ostilă, în hotelul ăla, unde vor încerca poate s-o fure sau să-i facă vreun rău? S-a gândit toată noaptea la asta, încercând să se liniștească, spunându-și că era țicnită și nu chiar atât de simpatică și că, până la urmă, el nu era răspunzător nici pentru soarta ei, nici pentru dorința ei nesocotită de a descoperi Africa.

A doua zi, după cursul de chimie, s-a apropiat de un grup de băieți cu care nu prea era în relații, pentru că era convins că pot să-i facă rost de ce avea nevoie. Roger, unul dintre ei, își plimba trupul uscățiv și fața devastată de acnee prin curtea liceului. Selim l-a tras deoparte. Nu știa ce să zică și cum să-și formuleze cererea. Îi era teamă că Roger îl va lua peste picior sau îi va vinde cine știe ce gunoi la un preț exorbitant.

— N-ai idee unde-aș putea găsi niște hașiș?

Roger s-a uitat la el încruntat.

— Fumezi tu așa ceva?

— Nu-i pentru mine, e pentru o prietenă.

— Dispari! Nu te cunosc și n-am chef de probleme.

Selim a hotărât să nu se întoarcă la curs și a profitat de vânzoleala generală provocată de sunetul clopoțelului ca să iasă pe poarta din spate a liceului. Fără să chibzuiască, fără să fi luat vreo hotărâre, s-a îndreptat spre hotelul de care-i pomenise Nilsa. În fața intrării stătea tolănit un câine, a cărui blană cenușie era atât de încâlcită, încât părea că-i provoacă durere. Hotelul n-avea nici hol, nici recepție, însă în fundul unei încăperi întunecate stătea pe scaun un bărbat pe care Selim l-a întrebat dacă daneza mai e încă acolo. Bărbatul s-a ridicat dintr-un salt și s-a pus pe strigat. Nu era nicio daneză pe-acolo, iar el nu era genul care să adăpostească femei, acuzațiile erau josnice și-o să-l facă pe spălăcitul ăla să-i pară rău că a-ntrebat așa ceva. Selim a ieșit cerându-și scuze. Nu pricepea nimic. Înțelesese oare greșit ce-i spusese Nilsa în ajun despre locul unde stătea? O ștersese oare mai devreme decât plănuise spre acel sud necunoscut, împreună cu amicii ei vântură-lume? Selim s-a trezit singur, în stradă, cu un câine cenușiu ținându-se după el. L-a năpădit o tristețe adâncă. O tristețe inexplicabilă, dar care i-a tăiat răsuflarea. A început să plângă și lacrimile i-au făcut să strălucească pistruii de pe obraji. Nu mai voia să se întoarcă nici la liceu, nici la fermă, și s-a lăsat copleșit de

amărăciune. Și-a zis că Selma stârnise ceva în el, o poftă de viață și de iubire, și apoi dispăruse, lăsându-l pradă acestei dorințe. Regreta și mai mult că nu găsise droguri pentru Nilsa, pentru că în clipa aceea era singurul lucru care-i rămânea de făcut. Să bea, să fumeze, să rătăcească în ceață și să uite.

Era ora prânzului când a ajuns aproape de grădina Sultanelor, acolo unde, când era copil, îl ducea mama lui să vadă maimuțele după gratii. Atunci, a auzit o voce care-l striga: „Hei, tu!“ și, când s-a întors, a zărit burta dezgolită a Nilsei, care se lungise în iarbă. Era înconjurată de trei băieți care ședeau turcește și fumau. Unul dintre ei își lăsa degetele să lunece ușor pe o chitară. Nilsa s-a ridicat și i-a sărit lui Selim în brațe cu o asemenea căldură că s-a simțit stânjenit.

— E prietenul meu marocan! a zis ea.

Tovarășii ei erau nemți care hotărâseră să fugă de părinții lor și de lumea capitalistă și care trăiau de doi ani într-o comunitate.

— Toți niște naziști! a explicat Simon, băiatul cu chitara.

Selim s-a așezat în fața lui și i-a remarcat ochii roșii, pupilele dilatate. A înțeles că nu avuseseră nevoie de el ca să găsească hașiș. Aveau cu toții plete până la brâu. Nilsa i-a întins o țigară și Selim a luat-o.

— De ce nu vii cu noi? Ce te ține aici?

18. Argilă care, transformată în pudră și amestecată cu apă, e folosită în Maroc pentru îngrijirea pielii și a părului.

Din cele trei zile de călătorie, lui Selim nu i-au rămas decât niște imagini ca niște năluciri, ivite parcă dintr-un vis nesfârșit. A fumat hașiș și a dat pe gât rachiu amărui, adus de Nilsa. Mai avea în valiză și pilule de LSD, un tranzistor, discuri cu Pink Floyd și Janis Joplin. În mai multe rânduri, Selim l-a rugat pe Simon să oprească la marginea drumului și a vomitat lângă un câmp sau la ieșirea dintr-un sat. Descoperea, prin geamul mașinii, peisaje incredibile care, credea el, erau rodul închipuirii sale. Vorbea puțin sau deloc. Ceilalți comunicau în germană și în engleză, iar sonoritățile acestor limbi străine sporeau impresia de irealitate în care era cufundat. Își zicea: „Nu sunt cu adevărat aici“ sau „Nimeni nu mă vede“. Ca să-și alunge greața, închidea ochii și i s-a întâmplat să adoarmă cu fața pe umărul Nilsei. Atunci nu mai știa dacă se află într-o mașină, într-un vagon de tren sau în cala unui vapor, navigând către o destinație necunoscută. Toate organele îi erau parcă întoarse pe dos. Îl durea tot: rinichii, inima, avea arsuri la stomac și își apăsa pumnul pe abdomen. Doar asta îl mai potolea. Corpul îi putrezea pe dinăuntru. Adăpostea unul din mormanele acelea de îngrășământ negru și aburind care erau deversate la marginea câmpurilor, la fermă, și care răspândeau o duhoare fetidă la kilometri în jur. Într-o zi, Selim s-a trezit undeva niciunde. Un cătun minuscul, un popas pentru drumeți, cu o axă de-a lungul căreia erau înșirate măcelării. Niște gură-cască s-au adunat în jurul lor, iar hipioții nu s-au sinchisit că sunt studiați așa. În cârlige atârnau niște carcase, iar pe o tejghea cu smalț alb zăcea un cap de oaie cu ochii închiși, cu lână sură, cu limba atârnând într-o parte. Pe jos, într-un lighean mare și roz, se scăldau niște măruntaie. Selim a închis ochii. Și-a întors capul. Pe ceafă i se prelingeau stropi înghețați de sudoare. Se prefăcea că doarme, pentru că nu voia să fie chemat, să i se ceară să traducă. Voia să fie dat uitării, să nu mai facă parte din lumea asta, din țara asta care, pe măsură ce cobora spre sud, i se părea definitiv străină. S-au oprit să doarmă pe plaje, sub neliniștitoare ceruri înstelate. Nilsa și ceilalți se scăldau în pielea goală și își spălau părul în apa mării. Selim rămânea întins în nisip, cu genunchii la piept. Cât era noaptea de lungă îl sâcâiau țânțarii și se trezea cu pleoapele și mâinile umflate de înțepături. Hipioții voiau să-l împingă în apă, găseau că pute, că mirosul ăla de transpirație și răsuflarea cu iz de vomă erau de neîndurat. Dar Selim nu se lăsa. De fapt, îi era frică să nu fie părăsit și, în rarele lui momente de luciditate, când efectul drogului mai slăbea puțin, se agăța de rucsacul unde-și îndesase hainele, revolverul și două teancuri de bani furați de la maică-sa. Au rătăcit drumul de mai multe ori, iar Simon nu pricepea de ce refuza Selim să-i ajute, întrebând un trecător. Apoi n-au mai fost trecători. Pustiu. Doar un drum prin mijlocul unui deșert cu

stânci și arbuști stâlciți de vânt, pe crengile cărora se cățăraseră niște capre. Selim a izbucnit în râs. Un râs smintit, de om dus cu pluta, un hăhăit de hienă care i-a deranjat pe toți și care a crescut, și mai fioros, când un cal alb, costeliv și murdar, a intrat în farurile mașinii și apoi a dispărut în beznă. Selim era prizonierul unui vis mâlos, năclăit, adânc ca o mlaștină, și nu putea să scape din el, precum personajele din basme care visează că visează că visează. Pe partea laterală a drumului, creșteau tufe înalte de ciulini acoperite de o pulbere cenușie. În mașină, nimeni nu mai vorbea. Vântul aducea iz de nucă și de iod, care i-a îndemnat să creadă că nu sunt departe de țintă. Pescărușii, cu sutele, gemeau, se tânguiau. Umpleau cerul ca un batalion de mâncători de stârvuri și nu puteai ști dacă se văicăreau sau dacă unelteau împotriva oamenilor. În fața lor a apărut Mogador.

Orașul în sine făcea parte dintr-un vis. La intrarea în cetate, lângă poarta Leului se afla o pancartă: „Oraș de vânzare“. Nilsei i-a fost teamă că Selim se va pune din nou pe râs și că lui Simon o să-i sară țandăra. Dar Selim n-a râs. Stătea prăvălit pe bancheta din spate, fața îi căpătase o nuanță pământie, iar cămașa îi era lac de transpirație. Tremura de frig. „Pare bolnav“, a zis fata. A parcat mașina în port. Se lăsase întunericul și nu era nimeni în jur. Nimeni, nici suflare de om. Se auzea doar șuierul continuu al vântului, care făcea să trosnească lemnăria vaselor de pescuit trase pe uscat. Orașul semăna cu cetățile medievale pe care molimele le goliseră de locuitori și prin care rătăceau doar niște pisici jigărite și niște supraviețuitori pe jumătate smintiți. O calamitate oarecare alungase întreaga populație în exil, un tsunami îi înghițise pe orășeni sau invazia unor corsari declanșase o bătălie sângeroasă și niște răpiri. Tinerii au crezut că greșiseră locul. Orașul acesta vlăguit, sinistru, nu putea fi faimosul punct de întâlnire al hipioților despre care auziseră atâtea. Mai târziu, li se vor explica motivele acestui abandon. Fiindcă Essaouira nu fusese lovită de ciumă, iar destinul ei n-avea nici o legătură cu basmele, ci cu realitatea cea mai prozaică. Șomajul, închiderea uzinelor îi împinseseră pe tineri să se ducă în orașe mai prospere și mai primitoare. Dar mai cu seamă ajunsese până aici, în acest oraș de la capătul pământului, în acest finister, vestea victoriei Israelului asupra Egiptului lui Nasser, din iunie 1967. Majoritatea familiilor evreiești au fugit din oraș, purtând în depărtări ceva din duhul locului.

***

„Când evreii părăsesc un oraș, înseamnă că năpasta și ruina sunt aproape.“ Asta avea să-i spună Lalla Amina lui Selim, într-una din

lungile discuții pe care le vor purta pe terasa casei sale din medina. La două zile după sosirea lui la Essaouira, Selim s-a trezit într-o cameră necunoscută. Nu-și amintea nici cum ajunsese, nici câtă vreme stătuse aici. Corpul lui păstra doar amintirea unor colici violente, care nu-l lăsaseră să doarmă, și a vomatului continuu care-l sleise. Dădea afară tot ce înghițea, până și apa pe care o mână blajină, o mână maternă i-o ducea la buze. O strigase în mai multe rânduri pe maică-sa, iar Lalla Amina îl lipise de sânii ei secați, zicându-și că toți bărbații sunt așa, legați de mama lor așa cum sunt câinii legați cu frânghia de cușcă.

Binefăcătoarea lui era o femeie înaltă și ciolănoasă, cu piele neagră și păr alb și cârlionțat, pe care și-l acoperea uneori cu o eșarfă de pânză colorată. Pe bărbie avea un neg cărnos, din care se înțeau peri deși și suri. Buzele, subțiri și uscate, ochii mici atinși de miopie, pomeții înalți îi dădeau un aer aspru, o expresie autoritară. Lalla Amina s-a dovedit însă o femeie emoționant de ospitalieră și o fire voioasă. Când i l-au lăsat în grijă pe băiatul acela frumos și blond, cuprins de febră și delir, și-a zis la început că e vreunul din hipioții ăia veniți de la capătul lumii să caute Dumnezeu știe ce. Vorbea cu el prin gesturi, își împreuna mâinile și i le punea pe obraz ca să-l îndemne la somn. Ungea cu unt niște felii dintr-o pâine rotundă și își ducea degetele unite spre gură, sugerându-i să mănânce. Băiatul nu mânca. A aiurat două nopți la rând și, în vis, revedea calul alb, arborii schimonosiți de vânt și pe acea femeie a cărei față se confunda cu fața Aïchei Kandisha, vrăjitoarea cu picioare de țap care se scobea între dinți cu oase de copil. Visa la Selma. Își ascundea capul între sânii ei, îi respira mirosul pielii și simțea că moare.

***

Selim s-a trezit brusc, când nu se crăpase încă de ziuă. Prin fereastra mică a camerei intra o lumină violetă. S-a gândit îndată la geanta lui, la banii dinăuntru și la revolver. A căutat-o prin încăperea îngustă și a început să lăcrimeze. S-a lovit cu fruntea de perete. Ce prost era, cât de prost, taică-său avea dreptate când îl făcea neisprăvit. Fusese jefuit, fusese trădat și undeva cineva râdea și se lăuda cu comoara șterpelită. A rămas multă vreme acolo, cu capul proptit în perete, incapabil să chibzuiască sau să ia vreo hotărâre. Nu era nimic de făcut, nu avea cum să iasă din încurcătură. Îi venea să strige „mama!“, apoi a apărut Lalla Amina. S-a apropiat încet de el, așa cum te apropii de un animal pe care vrei să-l domesticești. L-a mângâiat pe spate, pe păr.

— E-o zi frumoasă, a spus ea, și, pentru că ți-ai revenit, o să poți să

descoperi orașul. Întâi de toate, însă, trebuie să te duci la hammam. Bătrâna s-a ridicat pe vârful picioarelor și, din partea de sus a dulapului, a scos geanta de piele a lui Selim.

— Astea sunt lucrurile tale. Ia-ți ceva de schimb. Te conduc.

Selim a urmat-o pe Lalla Amina pe străzile din medina. I-a spus că nu semăna cu orașul de unde venea el. La el, în Meknès, străduțele erau strâmte și șerpuitoare, erai ferit de soare, în vreme ce aici, între zidurile astea înalte, totul părea deschis spre ocean și spre cer. Bătrâna a pufnit în râs:

— Ești tot atât de alb pe cât sunt eu de neagră. Totuși noi doi semănăm.

Selim n-a înțeles ce voia să spună. Vorbea într-un fel ciudat, într-o arabă care nu-i era familiară și al cărei accent îl deranja. Dar îi plăcea s-o asculte și i se părea nostimă cu expresiile ei vulgare, cu felul în care-i porcăia pe toți, cu mâinile ei mari, întunecate și osoase, pe care le flutura în aer când spunea povești. Spunea că există semne că vine sfârșitul lumii, semne neîndoioase, și că hipioții ăștia, nagodele astea, erau vestitorii lor. Crescuse aici, în acest oraș căruia îi plăcea să-i pomenească splendoarea trecută și prestanța, dar se posomora văzând că a ajuns pe mâinile fitecui.

— O să vezi, însă, băiete. Essaouira nu se lasă călcată-n picioare. Cu cerurile ei plumburii și cu vântul ăsta, îi alungă până la urmă pe toți cei care n-au un suflet îndeajuns de dârz ca să prindă rădăcini.

Într-o seară, în timpul mesei, au auzit ciocănit la ușă. În salon a intrat un băiat, care i-a sărutat umărul lui Lalla Amina.

— Nu stau mult, a promis el. O noapte sau două și apoi găsesc altă soluție.

Karim era nepotul lui Lalla Amina și trăia la Marrakech, unde era încă la liceu. Mătușa lui îl adăpostea de fiecare dată când se certa cu taică-său și pleca de-acasă.

— Ce s-a mai întâmplat? a întrebat ea în timp ce Karim se așeza la masă, lângă Selim.

— A încercat să mă tundă în timp ce dormeam! a zbierat el. Am deschis ochii și stătea acolo, deasupra mea, cu briciul în mână. Poate să și crape, dar nu mă tund.

În timp ce Karim întingea un colț de pâine în tajine-ul de pește, Selim l-a cercetat. Părul tânărului, negru și cârlionțat, îi ajungea pe umeri și, din spate, putea fi confundat cu o fată, atât era de pirpiriu. Purta o cămașă albastră de in și un șal portocaliu în jurul gâtului.

— Mi se rupe, a zis Karim cu gura plină de pâine. Frate-tău e un fascist, un necioplit. De data asta nu mă mai întorc, serios îți spun.

Karim îi știa pe hipioți. Și nu înceta să se întrebe prin ce minune descinseseră cândva aici. În această vară a anului 1969 făcuseră din Essaouira un punct de întâlnire. În port erau parcate microbuze Volkswagen pictate cu flori și cu semnul păcii. Pe zidurile caselor, pe trăsurile pentru turiști, locuitorii au văzut apărând imagini colorate strident. S-au deprins să vadă, pe străduțele din medina, fete în rochii lungi care vindeau șiraguri de flori sau haine tricotate de mâna lor. Confecționau cu perle din Guelmim coliere cu ape strălucitoare care făceau furori. Prin piețe, băieți cu bărbi stufoase cerșeau cântând la chitară.

A doua zi după ce a sosit, Karim l-a târât pe Selim la Caffé hippie, în fosta locuință a unui judecător, transformată în cafenea. Curtea interioară era înțesată cu banchete, perne, covoare, pe care stăteau lungiți băieți și fete. Pe niște mese din lemn erau stivuite cărți pătate cu ceai de mentă. Deși cafeaua nu ținea loc de alcool, toată lumea părea beată. În fundul încăperii, abia de se zăreau siluetele cufundate într-un nor des de fum. Hipioții își treceau din mână-n mână tot soiul de pipe lungi, sebsis sau chillum, cu forme animaliere. Un tânăr cânta la chitară iar un altul bătea lent într-o tobă pe care o strângea între picioare.

Patronul era un marocan de vreo patruzeci de ani, discret și eficient, îmbrăcat întotdeauna cu niște șalvari deasupra genunchiului, care-i dezvăluiau niște pulpe subțiri și mușchiuloase. Purta o cămașă gri și o vestă foarte elegantă, făcută prin străinătățuri. Toată ziua umbla de colo-colo prin patio și pe la etaje, servind pahare cu ceai, suc de portocale sau iaurturi artizanale, pe care le presăra cu miere, nuci și fistic pisat. Părea să nu-i pese de purtările ciudate ale clienților. Debarasa mesele și pășea peste trupurile înlănțuite fără să se arate surprins sau șocat de gemetele lor de plăcere. S-a întâmplat chiar, și Selim a fost martor la asta, ca bărbatul să-și desfășoare covorul de rugăciune pe un culoar și să facă temenele, cu fața spre Mecca, în timp ce hipioții propovăduiau revoluția iubirii și copulația fără frontiere. Selim l-a zărit. S-a uitat la el cum se așază în genunchi, cum își lipește fruntea de pământ, cum își rotește capul într-o parte și-n alta. Patronul mișca din buze și părea să nu-i pese de uriașa frescă pictată de hipioți

pe peretele din fața lui. Înfățișa o femeie goală, o sirenă sau o zeiță din vechime, care ținea o tobă într-o mână și în cealaltă o reptilă.

Selim s-a întors în mai multe rânduri la cafenea, dar nici urmă de Nilsa. Tânăra dispăruse, se evaporase. Hipioții l-au luat drept unul de-al lor. Au vrut să-i afle povestea, dar pe Selim l-a apucat din nou bâlbâiala și n-a fost în stare să zică nimic. Erau mulți americani, veniți din Montana, din New York și din Michigan. Doi zdrahoni de băieți, cu bărbi lungi și roșcate, au mărturisit că fugiseră din țară ca să scape de înrolarea pentru Vietnam. Niciodată, au promis ei, nu-și vor mai tunde părul și preferau să stea în exil decât să se războiască cu niște nevinovați, cu niște colonizați, cu niște oameni sărmani, la fel de sărmani ca aceia de pe-aici. Pentru unii dintre ei, Mogadorul nu era decât un popas. După aceea aveau să plece în Ibiza, în Siria și apoi în Nepal. Acolo aveau să-și cumpere cămăși brodate, sariuri în culori țipătoare, mantale căptușite cu lână, pe care aveau ulterior să le revândă pe o căruță de bani în prăvăliile din Manhattan sau din Amsterdam.

Pe Selim l-au impresionat mult intelectualii, datorită felului în care se exprimau, cărților pe care le înghesuiau în buzunarele hainelor largi de lână și discursurilor privind bomba atomică, budismul sau morala burgheză, pe care le rosteau. Printre ei se afla un sociolog francez cu apucături prăfuite, care vorbea fără să te privească vreodată în ochi. Lăsa impresia că scrutează linia orizontului, de parcă n-ai fi fost decât o ectoplasmă de care privirea lui nu se împiedica. Era însoțit adesea de un regizor american de teatru, ai cărui obraji supți și păr cânepiu îl făceau să semene cu un vampir. Trupa lui, alcătuită din vreo treizeci de persoane, făcea repetiții în preajma portului, într-un hangar părăsit, care încă mai mirosea a sardele și a saramură. Prin oraș se povestea că iscaseră un scandal în Europa și veniseră aici ca să fugă de ocară și de acuze. Se pare că jucaseră despuiați pe scenă și îi insultaseră pe spectatori, urinând în capul lor. Guvernatorul îi prevenise: „Puteți rămâne, dar aici nu e loc de scandal. Nu uitați că e o țară musulmană“.

Cu toate astea, la un moment dat a început tărăboiul. Într-o sâmbătă, patronul cafenelei l-a înșfăcat pe Karim de guler și, printre hipioții apatici, l-a luat la palme. Sociologul s-a ridicat și i-a luat apărarea băiatului. A spus că ura violența și că nu te poți purta așa cu un adolescent. Patronul, într-o franceză gâfâită, l-a făcut hoț pe Karim. Îl văzuse luând de pe o masă un aparat de fotografiat care nu era al lui.

— N-am chef de probleme. Nu vreau să vină poliția, repeta el.

Karim s-a eliberat violent din strânsoare. Sociologul l-a apucat pe băiat de umăr.

— Voiai să-l vinzi, așa-i? Ai nevoie de bani?

Karim și-a ridicat spre el ochii negri, plini de obrăznicie.

— Nu. Nu voiam să-l vând. Voiam să fotografiez fetele pe plajă.

Sociologul a izbucnit în râs, ușurat. Băiatul ăsta nu era o haimana, ci un banal adolescent lubric.

— Ei bine, ia-l, hai! Sunt sigur că stăpânul aparatului n-o să-ți poarte gând rău. Vezi, de-aia e bine să te eliberezi de toate și să alegi o viață simplă, lipsită de complicații, în sânul naturii. Proprietatea înseamnă război, pricepi? Hai, du-te-acasă și să nu te mai prind că furi!

Selim și Karim s-au trezit în stradă. În timp ce mergea, Karim se uita prin obiectivul aparatului.

— De ce l-ai furat? a întrebat Selim.

— Doar n-o să-mi ții și tu lecții? Îi cunosc eu pe hipioții ăștia. Degeaba umblă jegoși și seamănă cu niște cerșetori, de fapt sunt niște prefăcuți și niște răsfățați. Ce crezi că fac când nu mai au parale? Se duc la poștă și sună cu taxă inversă la părinți. Stau la coadă să-și primească pachetele. Bocesc când își bagă degetu-n borcanul cu miere, așa să știi!

Selim i-a vorbit lui Karim de Nilsa, căreia nu-i mai dădea de urmă.

— E prietena ta? Te culci cu ea? l-a descusut adolescentul.

— Nu, nici vorbă. Am venit aici împreună, atâta tot.

— Și-atunci ce-ți pasă?

Selim a ridicat din umeri. Iar Karim, care părea să regrete că fusese atât de grosolan, a adăugat:

— Te-ai uitat pe afișierul de lângă poștă? Poate ți-a lăsat vorbă.

Pe un perete din fața poștei, hipioții lipiseră mici anunțuri. Își dădeau întâlnire, căutau un compatriot sau propuneau să împartă cu cineva apartamentul închiriat. Erau și anunțuri cu persoane dispărute, printre

care Selim a văzut fotografiile unor adolescenți zâmbitori, cu mutre cuviincioase și inocente, sub care părinții îngrijorați la culme scriseseră un nume și promisiunea unei recompense. Avea cumva să vină și Mathilde aici să prindă în piuneze portretul fiului ei printre ceilalți dispăruți? Pe toate aceste petece de hârtie revenea necontenit un nume: Diabet.

Selim a întrebat:

— Ce-nseamnă Diabet?

— Diabet? a râs Karim. E paradisul hipioților. Asta-nseamnă.

Trei zile mai târziu, Selim a găsit prilejul să se ducă în paradis. Karim, gâfâind, a dat năvală spre sfârșitul după-amiezii. Era atât excitat, că i se-ncurcau vorbele-n gură.

— Băi, azi-dimineață, îți jur pe viața lui taică-meu, a oprit o mașină de lux în fața hotelului Des Îles. Și a coborât un tip dinăuntru. Un negru înalt cu o hălăciugă de păr sârmos, cu pantaloni de piele și cizme de cowboy. N-o să ghicești în veci cine era, băi, băiete.

Selim a ridicat din umeri:

— Cine?

— Jimi Hendrix, băiete!

— Nu știu cine e.

— Nu se poate... Mare ghiolban ești. Nu știi cine e Jimi Hendrix? E o vedetă, asta e, un star. Și-n seara asta o să mergem la o petrecere de care o să-ți aduci aminte.

Au mers pe jos aproape o oră. Întâi de-a lungul țărmului, apoi prin pădurea de tamarinzi, de eucalipți și de tuia. Arborii, biciuiți de vânt, căpătaseră forme ciudate, păreau niște trupuri schingiuite sau niște țărănci uscătive cărând în spate snopi de vreascuri. Prin vecinătăți, se spunea că pădurea e locuită de lupi și de mistreți. Nimeni nu se încumeta să pătrundă în ea, mai cu seamă noaptea. Au trecut peste un mic pod din piatră ridicat peste uedul Ksob. Un păstor, cu o djellaba albă, stătea așezat pe o stâncă și își păzea caprele. În stânga, pe coasta unei coline, Selim a descoperit satul Diabet. Un cătun minuscul, o adunătură de case vopsite cu var, cele mai multe cu una sau două încăperi. A zărit un grup de tineri culcați în nisip și un copil în pielea goală, care plângea și abia mergea. O fată, probabil maică-sa, striga după el în italienește. Hipioții locuiau acolo, în mijlocul sătenilor, ori mai degrabă în casele lor. Pentru câțiva dirhami închiriau o cameră și împărtășeau acel trai lipsit de confort. Se duceau să-și facă nevoile în pădure și se spălau la fântâna publică sau în ocean. Lumea de-aici îi plăcea. Spuneau: „Sunt săraci ca și noi, iar sărăcii se-ajută între ei“. Ca și ei, hipioții îndurau păduchii, ploșnițele și libărcile uriașe care se suiau noaptea pe tine și-și depuneau ouăle în urechile tale. Ca să-și achite chiria, hipioții făceau trocuri. Un borcan de unt de arahide sau de dulceață le asigura șederea timp de o săptămână sau chiar mai mult.

Da, oamenii locului îi vedeau ca pe niște sărăntoci ciudați, ca pe niște amărâți veniți de departe, ca pe niște europeni care nu aveau de niciunele. Hipioții erau întotdeauna binedispuși. Le plăcea să danseze și să cânte. Aveau grijă de animale și de copii, față de care arătau o tandrețe pe care locuitorii din Diabet o socoteau deopotrivă mișcătoare și naivă. „Ei înșiși sunt niște copii“ își spuneau, atunci când erau doar între ei. Sătenii cei mai bătrâni se arătau uneori neîncrezători. Nu înțelegeau nimic. Pe vremuri, veniseră Albii. Le promiseseră trenuri, drumuri și școli. Le spuseseră că vor avea și ei în curând electricitate și avioane și spitale nou-nouțe și imaculate, unde vor fi îngrijiți gratuit. Dar n-au apărut nici drumuri, nici școli, nici trenuri. Și iată că Albii se întorceau. Se întorceau să împărtășească cu ei o viață de lipsuri, o viață aspră. Ce ciudat! Copiii din Diabet fugeau din sat. Plecau să se stabilească la Marrakech sau chiar mai departe, la Agadir ori la Casablanca. În schimb, copiii altora veneau aici și susțineau că nu exista nimic mai frumos, nici mai adevărat decât această viață de nevoiași, printre capre și goange.

De partea cealaltă a drumului, se puteau vedea ruinele unui castel năpădit de nisipuri, Dar Soltane, ridicat în secolul XVII de un negustor cu dare de mână și oferit apoi guvernatorului orașului, care îi primea în încăperile mobilate european pe ambasadori și pe dregători. Lăsat pradă jafurilor și furtunilor de nisip, castelul nu mai era decât un morman de ruine și semăna cu palatele maharajahilor abandonate în inima junglei. Resturile zidurilor de chirpici se contopeau cu nisipul dunelor, iar din tavanele bogat împodobite, din curțile pavate cu mozaic smălțuit, din hornurile de marmură și din lustrele aduse din Italia nu mai rămăsese nimic. Selim și Karim au tot mers, călăuziți de sunetul tam-tamurilor și de acordurile de chitară care se auzeau dintre ruine. Acolo, în mijlocul vestigiilor, petrecerea era în toi. Se adunaseră mai ales hipioți veniți din împrejurimi. Beau și fumau în apropierea focului. Ca să se ferească de vânt și de frigul nopții, unii se acoperiseră cu saci mari de iută, în care se depozita de obicei făina sau zahărul. Într-un ungher, niște dealers cu buze lucioase și ochi tulburi, încălzeau în mâini niște mahjoun[19]. În mijlocul gloatei, Selim a recunoscut-o îndată pe Nilsa. Era așezată pe nisip, pletele i se revărsau pe umerii goi și, când l-a zărit, s-a ridicat și i s-a agățat de gât.

— Prietenul meu marocan! a zis ea. Unde-ai dispărut? Mi-am făcut griji.

I-a luat fața între mâini și l-a sărutat. Și-a vârât limba în gura băiatului. Limba ei năclăită și grea, care se învârtea și se tot învârtea, care-i mângâia dinții, interiorul obrajilor. Iar Selim a simțit cum ceva moale și vâscos i se împrăștie pe cerul gurii.

Pe jos, o pereche se săruta, iar Selim a cercetat din priviri mâinile bărbatului. Niște mâini mari și albe, pline de peri roșcați. Degetele alergau de-a lungul coapselor ca un păianjen uriaș. Apoi au dispărut. S-au cufundat înlăuntrul femeii lungite, care și-a dat capul pe spate și, uitându-se fix la cer, a început să geamă. Selim n-avea ce face aici. În fața ochilor i-a apărut chipul lui Amin și i s-a făcut rușine, cumplit de rușine, de parcă taică-său ar fi putut să privească, prin el, acest spectacol. O fată l-a apucat de mână. O fată cu părul în devălmășie, care și-a dezvelit, zâmbind, dinții rari.

Dinspre plajă a venit un grup de muzicanți. Purtau niște djellaba întunecate și, peste părul lung și sârmos, aveau niște tichii împletite de care atârnau scoici mici, care scoteau un clinchet când se loveau una de alta. S-au așezat în jurul focului. Și-au proptit între genunchi niște tamburine, în care s-au apucat să bată cu palmele. Alții țineau în mâini niște castaniete uriașe din metal, pe care le izbeau mișcându-și degetele. În jurul lor, hipioții zbierau de fericire.

— Sunt niște Gnaouas[20]! l-a lămurit Karim.

Dar Selim nu-l asculta. Îi era sete. Cumplit de sete. Acolo, s-a gândit la apă și la zgomotul valurilor, acum acoperit de ritmul tamburinelor. S-a ridicat clătinându-se și s-a agățat de o fată care dansa rotindu-se în loc în ritmul tobelor. Un muzicant a început să cânte, ori mai degrabă să mormăie, să ragă, de parcă s-ar fi străduit să trezească nălucile adormite ale castelului părăsit. Pământul i s-a părut moale, îi fugea de sub picioare și, în jurul lui, lumea își pierduse contururile. Toate formele se topiseră, iar Selim a înaintat ridicând genunchii sus și întinzând mâinile, de parcă s-ar fi sprijinit de un zid imaginar. Niște gânduri confuze se înghionteau, atât de repede, de nervos, încât nu ajungeau niciodată să se coaguleze sau să spună ceva. Apoi, deodată, un astfel de gând a ieșit la suprafață. Nu era chiar un gând. Selim a fost năpădit de o dorință incontrolabilă, nevoia înverșunată de a face dragoste. Ar fi vrut să-și smulgă hainele de pe el și să se culce, gol, peste o femeie pe care s-o posede dezlănțuit. Așezați în jurul focului, ceilalți îl chemau. Dar Selim degeaba înainta, siluetele rămâneau la fel îndepărtate. A avut impresia că se cufundă în nisip și a auzit râsetele tovarășilor lui. Așadar îl vedeau, îl strigau numele, iar Selim s-a simțit plin de iubire pentru acești necunoscuți. I-ar fi luat în brațe și le-ar fi povestit o mie de lucruri despre el. Da, trebuia să meargă, încă vreo câțiva pași, și avea să-și pună capul pe genunchii băiatului cu chitara, spunându-i cine este și de unde vine și cât de fericit e că se află printre ei. Nu, nu fericit, și-a zis el, e altceva decât fericirea, e renunțare, sfârșitul luptei, iar cuvintele Selmei s-au încălecat cu ale lui. Încetase să se mai opună. Iar câinele care-i înhățase pulpa între colți plecase,

nepăsător. Cineva l-a tras de cămașă.

— Ești în regulă, omule?

Iar Selim a zâmbit. A vrut să răspundă, dar când a deschis gura i-au ieșit doar niște râgâieli. A căzut la pământ. Mâinile lui s-au apropiat de fața vecinului, care l-a lăsat să continue. I-a mângâiat obrajii, i-a urmat linia nasului cu vârful arătătorului și i-a desfăcut buzele cu degetele. Individul l-a mușcat ușor, precum cățelandrii când se joacă.

În jurul lor lumea râdea. Luna lumina castelul părăsit. Selim și-a fixat privirea pe unul dintre zidurile împrejmuitoare, pe care se puteau ghici pietre sculptate și rămășițe din ceea ce trebuie să fi fost o gravură. Zidurile au prins să se miște. Castelul însuși a părut că o ia din loc, iar pereții din chirpici s-au apropiat de Selim.

A văzut, tot atât de deslușit precum vedea oceanul, siluetele celor care trăiseră aici, pe vremuri foarte îndepărtate, când castelul încă avea acoperiș, iar ramele acelea de lemn putred erau niște ferestre. Niște duhuri, ivite din niște cărți pe care uitase că le-a citit, se amestecau nebulos cu tinerii așezați pe nisip.

Nu l-a văzut venind. A auzit doar aplauzele, țipetele ascuțite ale fetelor, aflate în pragul leșinului. Omul negru era aici. Bărbatul despre care vorbise Karim și căruia, acum, Selim îi uitase numele. Fața îi era luminată de scânteile desprinse din jăratic și duse de vânt. Semăna cu un personaj de film. O căpetenie de indieni sau un preot voodoo. În orice caz, o făptură imaginară. Când și-a apucat chitara și degetele lui prelungi au început să alerge pe corzi, Selim a izbucnit în râs. Râsul acela care o înspăimântase atât de tare pe Nilsa și care a răsunat printre ruinele castelului Dar Soltan.

Selim s-a trezit stând în picioare. Nu știa unde să se ducă. Nu izbutea să înainteze printre trupurile pe jumătate goale, care tropăiau cadențat din picioare, cu ochii închiși. Se roteau atât de iute, că pe Selim l-a luat amețeala. Unii se loveau în piept, întindeau brațele spre cer și-și legănau capul până intrau în transă. Iar muzicanții loveau din ce în ce mai repede în pielea întinsă pe tamburinele de lut. Selim auzea inima fiecăruia în parte. Niște inimi uriașe, care stăteau să explodeze, să iasă din piepturile care le țineau zăvorâte. Dansatorii își bălăngăneau brațele, fundurile, părea că niște duhuri puseseră stăpânire pe corpurile lor. Un bărbat țopăia îndărătul muzicanților și repeta în extaz:

— Așa, tot așa, tot așa!

Dansul ridica în aer nisipul, care zbura, se lipea de pieile năduşite. Le umplea gurile, iar grăunţele trosneau între dinţi.

Selim a înaintat, rătăcind pe lângă propriul trup, privindu-se trăind şi apoi uitând de sine. Corpul i se eliberase, avea viaţa lui. Ochii săi vedeau, fără să înţeleagă, spectacolul din faţă. Pierduse orice noţiune a timpului, iar evenimentele ajungeau la el prin străfulgerări, prin şocuri violente. Trupul său şovăia între o lehamite ciudată şi o stare de bine diafană, o dizolvare a conştiinţei care îl îndreptăţea să fie orice, să spună orice, să trăiască orice. Şi-a deschis nasturii de la cămaşă şi şi-a mângâiat burta, apoi pieptul. Atingerea propriei piei, în mod ciudat, l-a liniştit. Ar fi vrut să se iubească, să se autodevoreze. Să-şi simtă fiecare por al pielii, să-şi aţâţe şi cea mai firavă terminaţie nervoasă, iar o mână, o mână supraomenească, să-l posede, din vârful degetelor de la picioare până la ceafă, de pe buze până între coapse. A dat din mâini de parcă încerca să îmbrăţişeze peisajul, uimit că lumea din jur nu poate fi strânsă în braţe. Apoi nisipul s-a răcit. Picioarele goale îi erau jilave. Bea ceva călâi şi amar care-i făcea bine. În timp ce un băiat vorbea, el hâţâna din cap şi nu pricepea nimic, sau mai degrabă îşi zicea: „Mai încet“. S-a lungit pe jos, cu pântecul dezvelit. A adormit.

19. Desert marocan pe bază de nuci, migdale și susan, pisate și amestecate cu miere.

20. Membri ai unei confrerii din Africa subsahariană care practică ritualuri hipnotice cu scop terapeutic, însoțite de o muzică specifică.

— A dispărut Selim.

Mathilde plângea la telefon, iar Aïcha nu înțelegea nimic din ce spunea maică-sa. Se dusese la poșta din Rabat să-i sune pe ai ei și să-i înștiințeze că avea să mai rămână ceva vreme la Monette. Dar Mathilde i-a spus numaidecât: „A dispărut Selim“ și Aïcha n-a mai îndrăznit să vorbească despre ea. A pus niște întrebări. Când plecase fratele ei de-acasă? Luase legătura cu prietenii lui? Aveau cumva aceștia vreo bănuială despre locul unde putea fi? Mathilde n-a răspuns decât prin tânguieli și smiorcăieli.

— Mi-a furat niște bani. Poți să-ți închipui așa ceva? Să fure bani de la mine?

Aïcha a întrebat:

— Ai anunțat poliția?

Iar Mathilde, cu voce rece, i-a retezat-o:

— Poliția? Poliția n-are nici o legătură cu povestea asta. Ne spălăm rufele murdare în familie. Și, mai ales, să nu pomenești cuiva despre asta. Dacă te-ntreabă cineva, Selim se află în Alsacia și e bine-sănătos.

Mehdi o aștepta afară, așezat la terasa unei cafenele, sub arcadele bulevardului Allal-Ben-Abdellah. După ce avea să se întoarcă de la poștă, avea să-i propună să meargă la el, în apartamentul în care locuia pe strada Bagdad, la câțiva metri de Bab er-Rouah[21]. De zile întregi se gândea la asta și și-o închipuia pe Aïcha, șezând pe canapeaua din salon, cu picioarele încrucișate, cu mâinile ei lungi cuviincios sprijinite pe genunchi. Ori poate avea să stea în picioare cercetând cărțile din biblioteca pe care o construise cu mâna lui, din cărămizi și scânduri. O să pună muzică, un disc cu Sarah Vaughan sau cu Lady Day. O să-i pregătească un ceai și o să stea acolo, unul lângă altul, în salonul încins de căldura soarelui. O să deschidă fereastra care dă spre fațada unui vechi palat și o s-o țină în brațe, strângând-o atât de tare încât coastele o să i se fărâme ca o coajă de nucă. O să-și caute cuvintele dar nu o să le rostească. Orice avea să facă, era sigur că ea va înțelege. De trei săptămâni încoace, se vedeau zi de zi. Se sărutau, ascunși în mașină, sau așteptau noaptea ca să găsească un loc izolat, pe plajă sau în grădina lui Henri. Nu avuseseră niciodată un salon numai al lor și, desigur, Mehdi se gândea la asta. La pielea goală a Aïchei. La dorința pe care o stârnea în el, la felul cum avea să se întâmple. Nu voia să se simtă prinsă într-o cursă, să-i fie teamă. La drept vorbind, habar n-avea cum privea ea sexul. Nu vorbiseră

niciodată despre asta și nici unul, nici celălalt nu îndrăzniseră să pună întrebări despre aventurile lor trecute și despre experiența în acest domeniu. Și-a băut cafeaua, închizând ochii la fiecare înghițitură. Era atât de fermecat de această anticipare, încât spera ca telefonul ei să dureze o vecie. Aïcha îi spusese că pe mama ei o chema Mathilde și, fără să știe de ce, asta îl impresionase.

S-a întors de la poștă cu ochii roșii. Mehdi a înțeles că vara se sfârșise.

— Trebuie să mă întorc acasă, a explicat Aïcha. Ai mei au nevoie de mine.

Avea să ia trenul chiar în seara aceea. Mehdi a insistat s-o însoțească:

— Pentru mine, nu e o problemă. Mergem împreună și după aceea mă întorc. N-o să mă vadă nimeni.

Zis și făcut. Aïcha și-a pregătit valiza, i-a îmbrățișat pe Monette și pe Henri care, de acolo din fața ușii, cu costumele de baie ude pe ei, au fluturat din mâini până ce mașina lui Mehdi a dispărut.

Au mers în tăcere, în vechea Simca bej în care aerul cald și greu pătrundea prin geamurile deschise. Mehdi conducea fără să se sprijine de scaunul care ardea. Uneori își lua mâna de pe volan și o punea, ușor, pe umărul sau pe coapsa Aïchei. Ar fi vrut ca degetele acelui bărbat să rămână veșnic pe ea și să i se întipărească în trup. În timp ce treceau prin pădurea Maâmora, au fost depășiți de niște mașini de poliție. Tuturor vehiculelor de pe drum li s-a făcut semn să tragă pe dreapta. Urma să treacă un cortegiu regal. Mehdi a oprit sub un stejar de plută și au așteptat. Ura luna august și cerurile ei pline de nori. August era luna măcelurilor, răzmeriților și răscoalelor. Asemeni tuturor marocanilor, Mehdi se ferea de vară și de dogoarea care se ridica din pământ, tulburând sufletele și născând în ele porniri ucigașe. Aïcha și-a întors fața spre el. A vrut să spună ceva, să rostească niște vorbe de dragoste, dar a rămas tăcută. Mehdi s-a uitat țintă la ea, mușcându-și buzele. Și-a cufundat privirea în ochii ei, așa cum îți adâncești privirea în zațul de cafea de pe fundul ceștii în care îți citești viitorul. A zărit, în pupilele acestei tinere, propriile lui necazuri viitoare, izbânzile, umilințele, trădările. A zărit, în irișii ei, desfășurarea întregii lui existențe. Aïcha strângea în sine întregul lui viitor, așa cum lampa găsită în adâncul peșterii închidea înăuntrul ei trupul evanescent al unui djinn. Dacă i-ar fi luat mâna, dacă ar fi întors palma Aïchei către cer, era sigur că printre liniile ei și-ar fi întrezărit propria soartă. Au așteptat îndelung la umbra copacilor. Într-un târziu, au apărut niște Mercedesuri strălucitoare, maronii și

negre, mergând cu mare viteză. Polițiștii le-au făcut semn șoferilor: puteau să plece. Mehdi ar fi vrut ca drumul să nu se mai termine. Să tot meargă, la nesfârșit, spre o destinație imposibil de atins, iar lumea să se rezume la acest habitaclu în care se aflau doar ei, inaccesibili. În fața lor, colinele strivite de căldură păreau să se legene, iar pe asfalt, reflexia soarelui crea iluzia unor bălți întinse de apă. În depărtare s-au ivit niște chiparoși, apoi niște livezi de măslini. Au trecut prin fața tarlalelor cu viță-de-vie ale vecinului familiei Belhaj. Călătoria se încheiase, ajunseseră și, încă de-acum, Aïcha dădea semne de neliniște. Se uita în oglinda retrovizoare de parcă i-ar fi fost teamă că e urmărită sau că vede silueta părinților ei. Își ținea fața plecată, ca o evadată aflată pe fugă. Apoi, brusc, a poruncit:

— Oprește aici!

La câțiva metri se putea zări o pancartă mare cu numele Belhaj.

— Aici, ești sigură? Mai e încă mult. Pot să te duc puțin mai aproape. N-o să ne vadă nimeni.

— Nu, nu, e mai bine să cobor aici.

— Nu-i primejdios? Nu vreau să te las singură în mijlocul câmpului.

— Primejdios? Îți amintesc că aici e ferma mea. Nu mi se poate întâmpla nimic. Știu locurile cu ochii-nchiși.

Nu a urmat un sărut ca-n filme și nici lacrimi. Mehdi a strâns-o în brațe și s-a uitat cum pleacă, stând în picioare lângă portiera mașinii. Aïcha a sărit un pârleaz și silueta ei subțire a dispărut în cele din urmă printre copaci. Mehdi a rămas nemișcat. Nu se putea hotărî s-o ia din loc și să apese pe marșarier. A cercetat din priviri aleile largi cu măslini și a început să și-o închipuie pe micuța Aïcha de pe vremuri. O vedea, copilă, alergând pe câmpuri și putea să-i ghicească fața de-atunci, genunchii zdreliți, privirea îndărătnică, mânuțele cu unghii rotunde pișcate de urzici. Ba chiar a crezut că-i aude râsul, râsul ei de fetiță, și că-i vede trupul uscățiv și sprinten, dându-se huța pe o creangă. Și-a zis atunci că o știa dintotdeauna. Fetița aia nu-i era străină, așa cum nu i-a fost străină nici adolescenta de mai târziu. O adolescentă austeră, serioasă, preocupată de dificilul drum al maturizării. Fusese, dintotdeauna, sufletul lui pereche și toți anii petrecuți fără ea i s-au părut ani pierduți, fără rost, irosiți. Nu era îndrăgostit doar de ea, de femeia pe care o cunoștea, ci de toate ipostazele ei trecute și viitoare. A fumat câteva țigări, stând în mașină, cu portiera deschisă. Au trecut niște țărani și l-au salutat cu un aer

suspicios. Lui Mehdi puțin îi păsa. Această femeie și intensitatea cu care o iubea dovedeau că avusese dreptate să creadă în destinul lui fără egal. Da, un destin ieșit din comun din care Aïcha făcea parte, așa că nu i-a trecut o clipă prin cap că, rămânând acolo, în Simca lui, se afla pe pământ străin. Pe proprietatea altcuiva, mai bogat ca el, mai puternic, care, dacă ar fi avut chef, l-ar fi putut alunga. Nu, nu s-a gândit la asta. S-a simțit cuprins de bucurie și de un calm de nezdruncinat. Și-a strivit țigara, a închis portiera și a demarat.

A condus încet pe drumul de pământ. Domeniul i s-a părut atunci și mai mare, mai impresionant decât prima oară. A continuat să conducă și s-a trezit într-o fundătură, în dreptul unui hangar imens sub care erau garate mașini agricole. A dat înapoi și a fost cât pe ce să lovească un bărbat care venea spre el cu pași mărunți. Lucrătorul s-a apropiat de automobil și și-a pus mâna plină de bătături pe portieră.

— Unde te duci, băiete? Te-ai rătăcit?

— Căutam casa. Aș vrea să-l văd pe stăpân.

— Si[22] Belhaj e la el în birou.

Lucrătorul a luat-o din loc, iar Mehdi i-a apucat-o pe urme, ușor intimidat. Curând, s-a ivit casa. Palmierul cel mare, garajul și, îndărătul unui gard viu, piscina împrejmuită cu cărămizi roșii. Mehdi s-a oprit o clipă și a privit-o pe femeia înaltă și blondă care stătea în picioare la marginea apei. Avea un costum de baie mov, iar picioarele ei, foarte albe, erau mușchiuloase ca ale unui băiat. A ridicat brațele, și-a lipit palmele una de alta și a plonjat. Mathilde.

— Vii odată? l-a întrebat răstit lucrătorul. Aici e.

Bărbatul a deschis ușa cu geamuri, cu scufia de lână în mâini.

— Șefu', vă caută cineva.

Primul lucru pe care l-a văzut Mehdi când a intrat în birou a fost portretul lui Hassan al II-lea atârnat de perete. A avut impresia că regele îl măsura cu un aer batjocoritor. Foarte curând însă, atenția i s-a îndreptat spre Amin, așezat într-un fotoliu de piele. Mehdi l-a găsit arătos, n-avea nimic din țăranul burtos și necioplit pe care și-l imaginase. Dimpotrivă, cu mustăcioara lui subțire, semăna cu un actor de cinema. Mehdi i-a întins mâna și s-a prezentat:

— Bună ziua, domnule. Mă numesc Mehdi Daoud.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule Daoud?

— Păi, am venit să vă cer mâna Aïchei, fiica dumneavoastră.

— Poftim?

Amin era uluit. Și-a pus mâinile pe birou și s-a ridicat, gata să se năpustească la tânărul care-i stătea în față.

— E-o glumă?

— Nu, nicidecum. Am venit să vă cer mâna Aïchei, a repetat Mehdi, cu o voce cam pițigăiată.

— Ce tot spui? Și-n primul rând, cine ești? Mehdi Daoud, ai spus, nu? N-am auzit de dumneata.

— Sunt profesor de economie la universitatea Mohammed V, din Rabat. Am intenția să candidez pentru postul de decan al facultății de drept și, în momentul de față, lucrez la o carte care...

— Ești dus cu pluta sau ce? Fiica mea ți-a cerut să faci asta?

— Oh, nici vorbă. Fiica dumneavoastră habar nu are. Nici măcar nu știe că mă aflu aici. Intențiile mele sunt foarte serioase, domnule Belhaj.

Amin s-a întors spre coridorul care ducea spre casă și a zbierat „Aïcha“ atât de tare încât Mehdi s-a dat un pas înapoi. Aïcha era acolo. Și, în câteva clipe, avea să apară și să descopere de ce era în stare Mehdi. Avea să fie cucerită de curajul lui și de romantismul gestului său, avea să-și convingă tatăl și aveau să se căsătorească acolo, la fermă, sub palmierul cel mare.

A apărut Aïcha. Desculță, a înaintat către tatăl ei ca un copil prins asupra faptei, gata să-și primească pedeapsa. Când l-a zărit pe Mehdi, a holbat ochii. Părea foarte furioasă.

— Îl cunoști pe tânărul ăsta? a întrebat-o Amin.

Aïcha și-a plecat privirea.

— Zice că te cunoaște. Așadar, l-ai mai văzut până acum, da sau ba?

— Da, îl știu. Mi l-a prezentat Monette.

— Bun. Închipuiește-ți că băiatul ăsta a venit să-ți ceară mâna. Ce-ai de zis?

— Poftim?

Aproape că strigase. Obrajii îi erau stacojii și simțea cum îi zvâcnește sângele în tâmple.

— Tu ai ticluit toată chestia asta?

— Nici vorbă.

— Cum adică? Nu erai la curent sau nu vrei să te căsătorești cu el?

— Nu știu.

— Cum adică nu știi? Mă luați peste picior?

Amin s-a uitat la cei doi tineri și și-a curmat un zâmbet.

— N-am vreme de poveștile voastre. Puneți-vă de acord și mai vorbim după aia. Și-acum, valea! Dispăreți din ochii mei!

21. Poartă monumentală în zidul care împrejmuiește orașul vechi din Rabat.

22. Prescurtare de la sidi, domn (n.a.).

Rabat, 19 noiembrie 1970

Aïcha,

S-au întors berzele. Dau ocoluri pe cerul mereu albastru al Rabatului, se tot rotesc deasupra fluviului, peste acoperișurile din medina, își construiesc cuiburi uriașe în copacii uscați, prin grămezile de pietre ale ruinelor din Chellah și am impresia că îmi fac semn. Mă duc adesea în necropolă să le contemplu zborul circular, ciocurile roșii, corpurile albe prinse în rama unor imense aripi negre, cu penele remige răschirate ca dinții unui pieptene. Le privesc reflexele în apele mâloase ale fluviului Bouregreg. Zboară uneori atât de jos încât mi se pare că le-aș putea atinge. Mă fascinează mai cu seamă sunetele lor, le ascult clămpănind la nesfârșit de parcă ar vrea să-mi transmită un mesaj. Au venit de la tine de-acasă fără popas, din Alsacia ta verde și rece, fără să dea din aripi, plutind pe nori. Încerc cu disperare să descifrez mesajul pe care le-ai însărcinat să mi-l transmită. Cu siguranță ai ceva să-mi spui, chiar dacă nu-mi răspunzi la scrisori. Ai preferat să-mi trimiți acești emisari ca să mă înștiințezi de întoarcerea ta. Spune-mi că nu mă înșel. Ele sunt cercetașii și, dacă au făcut acest drum, înseamnă că o să-l faci și tu. Aïcha, noi nu am isprăvit. Știu de la Monette că ești încă la Strasbourg, că stai într-o cameră cu chirie deasupra apartamentului unui oarecare David. Am sunat la tine și cred că mi-a răspuns el, dar de unde să știu că ți-a pomenit de apelul meu? Știe cine sunt? I-ai vorbit despre mine? Și-apoi mă întreb: ce-nseamnă el pentru tine? Am inima pustie și un ghem în stomac. Gândurile mele nu sunt decât o scrisoare pe cale de-a fi scrisă. Am în cap un întreg eșafodaj de cuvinte care-ți sunt hărăzite. E un proces stângaci și neîntrerupt, o obsesie care mă muncește până și-n somn. Sunt urmărit, Aïcha, sunt urmărit de greșeala pe care am făcut-o, de gândul la ceea ce începuserăm să trăim și care s-a curmat din pricina demersului meu neghiob pe lângă tatăl tău. Vreau să cred că ești ca și mine într-o stare de nelămurire dureroasă. Aș vrea să te strâng în brațe, să uit cutremurul plecării tale, să-ți spun că nimic nu ne poate despărți, nici măcar tu. Fiindcă nu mă pot împiedica să sper. Absența ta din mine nu poate fi suplinită de nimic și de nimeni. S-ar cuveni să-mi pregătesc în acest gol o vizuină unde să dorm prelung, să străbat ca un urs iarna jelaniei, dar în plină vară. Nu încetez să-ți simt privirea atingându-mă, așa cum simți vântul peste piele.

Nu e cu putință să fii atât de supărată pe mine. Am greșit. M-am lăsat pradă unei porniri nechibzuite, fără să te consult, profund convins de iubirea care mă umplea ca un abur cald și mă făcea să plutesc deasupra contingențelor obișnuite. Totul mi se părea simplu, nimic nu se putea împotrivi acestei forțe, tatăl tău avea să-mi dea acordul zâmbind, iar noi aveam să ne luăm zborul împreună spre viața strălucitoare care ne era menită. Nu aveam urmă de îndoială, crede-mă, trebuia doar să imprim un impuls, iar cerul s-ar fi deschis solemn în fața viitorului nostru glorios. La urma urmei, toți îmi zic Karl Marx, sunt un specialist al viitorului luminos. Am avut înfumurarea să cred că împărtășeai această credință în puterea mea, Aïcha. Mă socoteam nemaipomenit, curajos și hotărât ca nimeni altul, dar nu ai văzut în atitudinea mea decât aroganță, brutalitate și dorință de posesie. În această ultimă privință aveai dreptate: voiam să fii a mea. Voiam ca nimeni în afară de mine, niciodată, să nu te țină de mână, să nu te îmbrățișeze, să nu-ți adulmece mirosul. Când erai acolo, când te atingeam, când îți vorbeam, când te ascultam, când te visam, aveam sentimentul că iubirea mea te înfrumusețea, te îndrepta spre tine însăți, spre frumusețea aceea pură care se află în tine. Cât de minunată erai între mâinile mele și în privirea mea! Această îngâmfare mă umple azi de tristețe. Amintirea gustului pe care-l aveau buzele tale, a mirosului pielii tale, a dezmierdărilor noastre e o otravă care arde. Merg la nesfârșit, fără țel, mă duc până la capătul citadelei să contemplu marea care ne desparte, de parcă te-aș putea zări: nu ești oare tu acel punct micuț de pe linia orizontului care-mi face un semn cu mâna? În restul timpului, îmi privesc viața de parcă i-aș fi spectator, ori mai degrabă de parcă nici n-ar fi început încă. Lasă-mă să-ți dau câteva vești despre țara ta. În trei luni, am predat de trei sau patru ori. Studenții exaltați fac grevă după grevă, ceea ce măcar îmi lasă timp să citesc, să mă plimb și să meditez. Mi-am prezentat candidatura pentru postul de prodecan. Din păcate, decanul mă prețuiește mai puțin decât pe admiratorii care-l înconjoară. Când i-am vorbit despre proiectul meu de teză de doctorat privind consecințele psihologice ale subdezvoltării, mi-a râs în nas. În țara asta nu mai există viață intelectuală. Totul e pipernicit, limitat, dezamăgitor. Filosofia a fost înlocuită cu studiile islamice, institutul de sociologie a fost închis. Dacă mă născteam în America, aș fi putut să fiu preocupat de altceva decât de politică, aș fi putut să-mi scriu poeziile fără să dau socoteală nimănui și n-ar fi trebuit să înghit lecțiile de morală ale așa-zișilor revoluționari. Ieri, mi-am petrecut seara la Jour et Nuit cu Abdellah și gașca. Abdellah era mai pornit ca niciodată. Își petrece jumătate din timp în ambasadele Chinei sau Cubei. Într-una din serile trecute m-a târât la o conferință a lui Alejo Carpentier, care mi s-a părut mult mai subtil, mai seducător, mai mobilizator decât ai noștri Che Guevara,

toți de două parale. Ronit nu greșește când spune că n-ar fi bine să trăiești într-o țară condusă de oameni ca Abdellah. Știu ce-o să spui. Nu cu multă vreme înainte eram și eu cu mintea doldora de teorie, convins că o să pot scrie o carte care să schimbe lucrurile. Ce nebunie!

N-o să ajung să fac asta devenind un pârlit, predicându-mi ideile în pustiu. M-am gândit mult și am alte proiecte. Ascultă-mă bine, Aïcha: sunt încredințat că mă așteaptă o soartă ieșită din comun. Ești prima căreia îndrăznesc să-i spun asta și-mi pare rău că dai ochii peste cap întrebându-te dacă e vorba de trufie sau de naivitate. N-aș ști să-ți explic de ce, dar sunt convins că nu sunt construit pe modelul celor din generația mea, simt în mine o forță neobișnuită, te asigur că mă va duce departe și că vei fi aproape de mine, știu asta. Iată, poți acum să mai râzi o dată, și o să râd și eu cu tine, chiar dacă sunt foarte serios.

Ah, și am o poveste cu Roland Barthes. Știi că cinez adesea la Pagode, restaurantul chinezesc de sub mine. Într-o seară a intrat un bărbat, un european elegant cu păr alb, a cărui mutră ușor tristă îmi spunea ceva. Era însoțit de o femeie în vârstă, sfrijită, fără îndoială maică-sa. A doua zi m-am întâlnit cu bătrâna doamnă pe scările din clădirea mea. Am înțeles că stătea cu un etaj mai sus. Am controlat cutia poștală din holul de la intrare și am văzut numele locatarului: Roland Barthes. Îți dai seama? Aici, toată lumea vorbește despre el. La facultate, profesorii sunt mândri că o asemenea celebritate predă la Rabat. În schimb, studenților puțin le pasă, nu le stă mintea decât la greve și la adunări generale. O să mă consideri caraghios, dar mi-am strâns toate articolele, le-am recitit și le-am corectat cu mare grijă, după care i le-am strecurat în cutia de scrisori. Acum când îți scriu, poate că tocmai mă citește! De-aici înainte, existența mea se rezumă la așteptare. O vorbă de la tine. Un răspuns de la Barthes. Sunt un bărbat care așteaptă. Închipuie-ți că îi plac textele mele, că le propune unei edituri pariziene, imaginează-ți că vin în Franța, de ce nu la Strasbourg, să-mi lansez cartea și să ți-o ofer! Ai putea atunci să-i spui tatălui tău că sunt mai mult decât un profesoraș de economie și să accepți că n-ai altă cale decât să-ți trăiești restul zilelor alături de mine.

Aïcha, viața noastră a început într-o seară pe terasa de la Café de France, nu uit niciun crâmpei din acele momente, nicio lucire a ochilor tăi îndreptați spre mine. Fugeai de privirea mea, știind poate că, dacă te vei cufunda în ea, nu vei mai ieși la suprafață, dar îmi scrutai cu sete mâinile, buzele și mai ales fruntea, încercând să ghicești ce gânduri ciudate dospesc acolo. Voiai să afli! Am înțeles, în ciuda banalității meșteșugite a vorbelor noastre, că în curând aveam să pornim la drum împreună. Întreaga mea ființă mea voia să pătrundă în tine. Atunci a început totul. Înainte de asta eram niște

embrioni, niște larve care nu ieșiseră din găoace. Nu mi-a rămas nimic din ceea ce a fost înainte de tine. Nu-mi amintesc de viața în care tu nu existai.

Într-o zi, mai târziu, în timpul uneia dintre plimbările noastre, mi-ai spus râzând că sunt un ateu al vieții. Oh, nu! Sunt posedat de viață, Aïcha, cred sălbatic în ea, viața mă iluminează, mă sfâșie clipă de clipă, o iubesc așa cum vine, cu plăcere, fericire, durere, tăcere. Și, mulțumită ție, n-am fost nicicând mai apropiat de ea. Te-am recunoscut. Te-așteptam încă din limburile copilăriei și ai sosit. Privesc cerul, lumina peste palmieri, rotirea berzelor, sunt uluit. Crede-mă, frumusețea asta e alcătuită din noi. E făcută pentru noi.

Mehdi

Mehdi a pus scrisoarea la poștă și s-a întors pe bulevardul Mohammed V până acasă. A trecut prin fața gării și, în depărtare, a zărit turlele albe ale catedralei Sfântul Petru. Când se stabilise în capitală, nutrise față de ea o profundă antipatie. Orașul, alb și somnolent, îi trezea neîncredere. Îl găsea prea liniștit, prea burghez. Tipul de loc unde nu se întâmpla nimic. Nimic vizibil, în orice caz, iar toate cusururile, toate minciunile rămâneau ascunse îndărătul zidurilor înalte ale caselor burgheze pe care îmboboceau, primăvara, florile lianei-de-foc. Mehdi ura acele bulevarde curățele plantate cu palmieri și pădurea de eucalipți de la intrarea în cartierul Agdal, ai cărei arbori cu trunchiuri cenușii îl înspăimântau. În acest oraș de diplomați și de funcționari, de oameni de curte și de servitori, se simțea pândit încontinuu. Se ferea de chelnerii din cafenele și, îndărătul fiecărui paznic, fiecărui șofer de taxi vedea o iscoadă. Apoi Mehdi a învățat să-l cunoască. Când ieșea de la facultate, și-a luat obiceiul să meargă prin oraș cât îl țineau puterile. Se ducea până la Piața centrală, la capătul bulevardului Mohammed V. Colinda prin hala de legume și admira tejghelele cu fructe, mandarinele și rodiile pe care negustorii le despicau ca să le pună în evidență extraordinara prospețime și pisicile, costelive și răpănoase, care alergau printre cojile de legume. Nu cumpăra nimic, dar îi plăcea să se uite la vânzătorii copleșiți de treburi și, în special, la negustorii de pește, așezați pe scaune de plastic în spatele unor tejghele mari de marmură pe care agonizau lupi-de-mare și pești-dulgher cu branhii stacojii. Mergea până la citadela Oudayașilor și se afunda în acel cartier boem, cu zidurile vopsite în alb și albastru. Uneori, cobora în vale și se plimba de-a lungul malurilor mlăștinoase ale fluviului Bouregreg. Deasupra apei, încremenită și noroioasă, pluteau nori de ceață, compacți și sinilii. Pe crengile cenușii și desfrunzite se lăsaseră zeci de păsări albe. Megieșii ziceau că fluviul căra cu el cadavre și îl ocoleau. Mehdi urca până la necropola Chellah, ale cărei metereze deveneau portocalii la asfințit. Iar în fața mormintelor cu cupolă și ziduri imaculate, femeile depuneau în chip de ofrandă ouă fierte și sticle cu lapte. Pentru că devenise scena necazului său în dragoste, orașul a început să-i placă. Își plimba prin el melancolia, bătând străzile în căutarea unei femei pe care o știa departe și absentă. Și, în mod ciudat, tocmai pentru că Aïcha nu era acolo, străzile i s-au părut înfiorător de vii. Căutarea îi deschidea ochii, îl făcea să zăbovească asupra celor mai mici amănunte: frumusețea unei fațade, lumina aurită de pe zidurile palatului, fața uscățivă a unui fierar de pe Rue des Consuls. Se adâncea în nisipurile părerii de rău, își rumega amărăciunea, iar orașul se dovedea complice și îl ocrotea.

Ziua era pe cale să se încheie, iar negustorii de pe bulevard trăgeau storurile prăvăliilor. Mehdi a trecut prin fața unei brutării și a privit mușteleroind pe deasupra piramidelor de plăcințele pentru ramadan, acoperite cu miere și semințe de susan. Pe măsură ce mergea, trecătorii se împuținau. Funcționarii se întorseseră deja la casele lor și, fără îndoială, se odihneau pe vreo banchetă din camera de zi, în timp ce soațele lor învârteau în oala de supă și aveau grijă de copii. Liceenii se duseseră și ei acasă, iar în stradă nu mai rămăseseră decât câțiva întârziați cu fețe livide, cu ochi încercănați și respirație rău-mirositoare. Întregului oraș îi era foame.

Pentru întâia oară după multă vreme, Mehdi s-a gândit la familia lui cu care rupsese relațiile. I-au revenit în minte serile lungi de ramadan de la Fès, când își privea tatăl jucând cărți cu prietenii din cartier. Felul în care bătrânul Mohamed se așeza la masă și se ruga înainte să bea, cu înghițituri mici, un pahar de lapte rece. Zicea „Hamdoullah“[23] și deschidea, pentru fiecare dintre copiii lui, câte o curmală cărnoasă pe care apoi le-o oferea. Uneori, curmala avea înăuntru un vierme. Un vierme mare, alb și lucios, pe care Mohamed îl dădea la o parte cu vârful unghiei. Vinerea, patriarhul își ducea fiii la moschee. Pe drum, cumpăra de la băcănie zece pâini rotunde, ciocolată și conserve de sardine, pe care le împărțea amărâților care ședeau pe jos în piața din fața locașului. Mehdi a tresărit. Pierdut în gânduri, nu-l văzuse pe omul care înainta spre el. Un bărbat de vreo patruzeci de ani, înalt și bolnăvicios de uscățiv. Purta ochelari fumurii și zâmbea fără întrerupere. Mehdi a băgat de seamă că sub impermeabilul lui bej mișca ceva. Bărbatul ținea în brațe un cățeluș cu păr alb și creț. A plecat capul și a sărutat boticul animalului. Cât au stat de vorbă, nu a încetat să-l mângâie.

— Tu ești Karl Marx?

Înainte ca Mehdi să apuce să-i răspundă, bărbatul s-a pus pe râs:

— Ești profund nevoie mare! Dimineața asta am asistat la cursul tău și n-am înțeles nimic.

Nu și-a spus numele și nu i-a întins mâna lui Mehdi. S-a mulțumit să-l privească fix, surâzând în continuare. Mehdi și-a văzut de drum, iar bărbatul l-a urmat, potrivindu-și pașii după ai lui.

— Eu m-am oprit înainte de bacalaureat. Dar îmi plac oamenii cu carte. Probabil că ai tăi sunt mândri de tine.

Mehdi îi arunca din când în când priviri amenințătoare, dar nu a

îndrăznit să-i zică să-i dea pace. A grăbit puțin pasul, strângându-și servieta la piept. Pe trotuar, un tânăr vindea un tocător. Un tocător folosit, care nu făcea doi bani, dar pe care tânărul îl așezase pe o bucată de pânză surprinzător de curată. Lângă el se așezase o femeie în vârstă, cu fața smochinită. Le propunea trecătorilor prăjituri de casă, aranjate într-un coșuleț din răchită. Bărbatul s-a oprit și s-a aplecat încet către bătrână. Mehdi, care nu se îndoia o clipă că e polițist, a crezut că o să se înfurie și o să dea cu piciorul în coș și în tocător. Dar necunoscutul a zâmbit.

— Complimentele mele, el hajja[24], i-a zis el femeii care stătea pe caldarâm. Ești o bucătăreasă pe cinste!

S-a clătinat și, ca să nu se prăbușească, s-a agățat de brațul lui Mehdi.

— Ia spune-mi, de ce trimiți toate articolele alea?

Mehdi nu slăbea din ochi mărul lui Adam de pe gâtul interlocutorului său. Era atât de mare, că ar fi putut să-i străpungă pielea, fină și roșie.

— Cu asta mă ocup. Sunt profesor și-mi public cercetările.

— Ah, desigur, scuză-mă. Îți publici cercetările, de bună seamă.

Sub impermeabil, cățelușul se agita din ce în ce mai tare. Părea că vrea să scape de sub controlul stăpânului și să sară pe trotuar.

— Și-ți aduc bani cercetările astea?

— Nu ăsta-i scopul, i-a răspuns Mehdi cu un ton sec.

— Stai, nu pricep. Toată truda ta, toate cărțile pe care le citești, nu-ți aduc bani?

— Ți-am spus, banii nu mă interesează.

— Ai auzit, l-a întrebat el pe canișul care tremura, nu-l interesează banii. Dar ai probabil familie, nu? Toată lumea are familie. Și-ai tăi ar fi neîndoios fericiți să le trimiți bani. Nu pari un burghez din aceia care-și îngăduie să muncească pe nimic.

În fața unui restaurant pustiu, doi bărbați instalau niște capre de sprijin și niște tăblii. Seară de seară, când se încheia postul, ofereau supă și ouă fierte tari celor mai nevoiași. Mehdi s-a oprit locului. În fața lui se afla o imensă fotografie a regelui în ținută de golf.

— În curând vine ceasul când se întrerupe postul. Trebuie să plec.

— Ah, da, ai dreptate, a încuviințat necunoscutul.

Și-a coborât ochelarii, și-a apropiat mult ceasul de ochi și a dat din cap.

— Păcat, puteam merge la tavernă și să ne continuăm discuția. Pe vremuri se mânca la tavernă în timpul ramadanului, îți aduci aminte? Se pare că au avut loc arestări. Ce crezi despre asta?

Și l-a pironit pe Mehdi cu ochii lui negri, parcă acoperiți cu un văl.

— Trebuie să plec.

— Sigur, bineînțeles, nu te reține. Probabil că ai mult de lucru. Se vede că ești băiat serios. Ce noroc pe țara asta că are tineri ca tine!

23. Formulă prin care musulmanii îi mulțumesc lui Dumnezeu.

24. Semn de respect, adresat cu precădere persoanelor care au făcut pelerinajul la Mecca.

Partea a doua

Sărbătoarea se încheiase. Începea obișnuita umilință.

Milan Kundera

Ca în fiecare seară înainte să meargă la muncă, Omar s-a dezbrăcat. Și-a întins pantalonii pe pat și și-a zvârlit pe jos cămașa cu gulerul pătat de câțiva stropi de sânge. Sub duș, Omar și-a frecat cu o mănușă aspră de baie crustele care-i acopereau brațele și picioarele. Medicul îi interzisese asta. Și știa că avea să-i fie și mai rău în orele următoare, atunci când pânza cămășii avea să-i roadă pielea, când pantalonii aveau să-i irite șoldurile. Deocamdată însă, sub apa fierbinte, nu se putea stăpâni. S-a scărpinat, s-a tot scărpinat. Umerii, subsuorii, gâtul, iritat și subțire. Ai fi zis că încerca să se șteargă pe sine sau, cel puțin, să șteargă o urmă pe care o purta pe el. Și-a trecut mănușa peste față, și-a frecat obrajii, s-a tras de pleoape, cu fălcile încleștate. A rămas o clipă în picioare, gol, în mijlocul băii pline de aburi. Apoi s-a înfășurat într-un prosop mare și alb și s-a așezat pe marginea patului. A luat cleștele de pe noptieră și și-a tăiat unghiile de la mâini și de la picioare, cu mișcări scurte, precise și nervoase. A strâns resturile de unghii pe prosopul de baie și le-a aruncat la gunoi. A ieșit din apartament și s-a suit în mașină, lângă Brahim, șoferul lui. Oamenii lui îl așteptau lângă Place de France. I-a văzut sprijiniți de peretele unei băcănii. A trebuit să strângă din dinți ca să-i lase să urce. Miroseau a motorină, a bere proastă și fornăiau zgomotos. Erau murdari. Cu toate astea, Omar le explicase, le spusese clar că înfățișarea constituia o parte esențială a muncii lor. Cum puteau oare spera că vor impune respect purtându-se ca niște neciopliți? Așa credeau ei că îi vor impresiona pe micuții intelectuali de rahat care trecuseră pe la Paris sau pe la Bruxelles și care încercau să-i umilească prin cunoștințele lor și prin teoriile despre viitorul capitalismului?

Omar avea grijă de ținuta lui. Pantalonii îi erau mereu impecabil călcați, iar încălțările îi erau atât de curate și lucioase de ziceai că sunt noi. Își încheia ultimul nasture de la cămașă, chiar dacă temperatura era înăbușitoare, chiar dacă eczema ajungea să îi sângereze din pricina frecării. Considera că această eleganță era o formă de inteligență. Un element de surpriză cu care-și năucea deținuții. Nu, comisarul nu era un sălbatic, știa să se poarte.

— Nu se fumează în mașină.

În spate, cei doi bărbați și-au pus țigările după ureche, nimeni nu discuta ordinele lui Omar. A început să plouă și mașina a continuat să înainteze pe străzile orașului, prin lumina împroșcată parcă de picăturile de ploaie.

— Nu se vede nimic, a bombănit unul din polițiști.

Omar s-a întrebat dacă spusese asta ca pe o provocare. Pe la spate, colegii îi spuneau chiorul. Cârtița. Așa îi amenințau pe deținuți: „Vine ochelaristul“, iar prizonierii, atât de strâns legați la ochi încât pânza le tăia pielea infectată, începeau să tremure. Pe Omar îl preceda reputația.

— Păi atunci deschide fereastra, măgarule!

Polițistul a coborât geamul și a scos capul afară. Ai fi zis că se uita pe trotuar după un portofel sau după niște chei scăpate pe jos.

— Acolo!

Șoferul a frânat brusc. Cei doi bărbați din spate au țâșnit din vehicul. Omar, e-adevărat, n-a văzut nimic sau n-a văzut mare lucru, doar niște siluete care alergau și altele care le urmăreau. A auzit urlete, înjurături. Țipete și zgomotul cizmelor izbind într-un corp. Ceva care lovea în ușa de fier a unei prăvălii și ploaia care cădea pe acoperișul mașinii. A rămas acolo, nemișcat, cu ochii pironiți în parbrizul plin de stropi în care se reflectau luminile unui reverber și ale puținelor mașini aflate în trecere.

Apoi cei doi bărbați s-au urcat din nou în mașină, cu costumele lor slinoase, cu pantofii noroiți, și uzi până la piele.

— Așadar? a întrebat Omar.

— A venit agentul de legătură. O să-i ridice.

— Câți erau?

— Doi vagabonzi.

— Ați făcut zgomot. V-au văzut vecinii.

— Derbedeii erau beți, de-aia s-au împotrivit.

— Nu vreau zgomot. Nu vreau scandal. Ați priceput?

A doua zi, regele primea o delegație de șefi de stat străini și, ca de fiecare dată când aveau loc astfel de evenimente, Omar și oamenii lui erau însărcinați să curețe traseul. Să-i mătură pe cerșetori, să-i scoată pe vagabonzi din adăposturile lor improvizate, să-i ascundă pe nebuni, pe apucați, pe agitatori. În seara aceea, făcea un ultim tur de supraveghere, iar dimineață străzile aveau să fie curate. Nu va mai fi nimic de văzut.

„Ce nu se vede nu există.“

Dacă era întrebat în ce constă slujba lui, îi era îndeajuns să spună asta. Să facă să dispară ceea ce nu trebuie văzut. Să îngroape, să șteargă, să înăbușe, să acopere. Să ridice ziduri. Să sape gropi. Omar era maestru în arta ascunderii și a secretului. Nimeni nu știa mai bine ca el să răspundă printr-o tăcere opacă și calmă celor care puneau întrebări. Nimic nu l-ar fi putut face să cedeze, nici măcar chipurile înlăcrimate ale mamelor care-și căutau copiii sau rugile vreunei tinere al cărei soț dispăruse din senin într-o dimineață. În 1965, în timpul revoltelor studențești, participase la ștergerea urmelor măcelului. Alături de gealații lui, pusese stăpânire pe morga din Aïn Chock[25] și, zile întregi, nimeni nu a putut intra sau ieși de-acolo, fără aprobarea lui Omar. În fața clădirii se strânseseră mai multe familii care cereau trupurile celor uciși. Le-a evacuat. Apoi, într-o noapte, au încărcat corpurile în spatele unei camionete. Corpuri firave, cadavre de adolescenți și de copii, pe care polițiștii însărcinați să le transporte nici nu le simțeau de ușoare ce erau. Au condus până la cimitirul pustiu și Omar încă-și aducea aminte de lumina lunii răsfrângându-se pe morminte și de gropile care fuseseră săpate ici-colo, departe una de alta. Polițiștii au început să descarce camioneta. Cineva a vrut să spună o rugăciune, dar Omar l-a împiedicat. Dumnezeu n-avea ce căuta acolo.

În țara aceea de nevoiași, era de ajuns să strecoare câteva bancnote. Medicului care va depune mărturie că nu văzuse picior de rănit. Groparului care, pentru câțiva dirhami, avea să uite că săpase morminte pentru niște copii asasinați. Omar nu a acceptat niciodată mită, deși i s-a propus de sute de ori. Și i-a văzut adesea pe colegii lui punând mâna pe teancuri de bani ascunse într-un plic cafeniu. I-a văzut înavuțindu-se și promovând în posturi înalte. Se căsătoreau cu fete bogate de familie bună, ale căror tați erau încântați să aibă un ginere în poliție. Omar însă nu lua nimic. Nu avea decât un apartament modest în oraș și o mașină, un Chevrolet arătos pe care-l cumpărase cu partea de moștenire pe care i-o dăduse Amin. În mod ciudat, integritatea îi aducea prejudicii. Superiorii lui îl socoteau arogant, rigid și îi purtau pică pentru că își afișa cu asemenea morgă modul de viață auster. Se fereau din ce în ce mai mult de acest om care nu se căsătorise niciodată, care nu făcuse copii și căruia nu i se cunoștea nici o aventură. Nu avea o viață în afara comisariatului. Cine-ar fi putut să aibă încredere într-un asemenea om, într-un om fără vicii? Omar știa că-l vorbeau pe la spate. Treaba lui era să supravegheze, dar se întreba cine să fi fost cel însărcinat să stea cu ochii pe el.

— Mergem la comisariat, șefu'?

Brahim l-a trezit din visare. Șoferul oprise într-o intersecție și aștepta un ordin.

— Voi vă dați jos, le-a spus Omar celor doi bărbați din spate, care și-au înghițit furia văzându-se siliți să meargă prin ploaie și să caute un taxi. Dă-i bătaie, Brahim. Mergem la ea.

***

Pe vremuri, Omar putea să petreacă mai multe nopți fără să doarmă. Stătea de veghe în beciurile comisariatului. Convoca deținuți scoși din minți de lipsa de somn și de bătăi. Punea întrebări. Mereu aceleași întrebări, în arabă și în franceză. Cu ton calm, cu voce blândă, încurajatoare, care-i tulbura pe prizonieri. În seara aceea, însă, nu se încumeta. Se simțea răpus de oboseală, scârbit de prostia și de găunoșenia colegilor. I se părea că nu-și va duce niciodată la bun sfârșit misiunea și că va trebui să continue, până la sfântu-așteaptă, să amuțească glasuri, să-i îngroape pe flecari. Obosise să tot pedepsească, obosise să dea scatoalce. Se înmuiase și, de la o vreme, îi lăsa pe deținuți să vorbească și asculta, cu puțin mai multă atenție, ce aveau de spus. Îl impresionase, mai cu seamă, un anume bărbat. Un tânăr de douăzeci și cinci de ani, școlit și viteaz, care tipărea o revistă comunistă în baia din apartamentul lui. Zbirii lui Omar îl ridicaseră în plină zi și îl duseseră, legat la ochi, într-un loc de detenție secret. Erau cu zecile în toată țara. Ocne și palate părăsite. Case din oraș și pivnițe mizere. Locuri neștiute, cu ziduri atât de groase încât nimeni din împrejurimi nu avea cum să audă strigătele schingiuiților. Omar, în schimb, auzea tot. Pe măsură ce-i slăbea privirea, devenise o ureche cât o pâlnie, o ureche uriașă capabilă să perceapă cel mai mic foșnet. Chiar de la distanță putea să deslușească ce-și spuneau oamenii pe terasele cafenelelor sau pe locurile din spate ale maxi-taxiurilor. Avea informatori peste tot. Paznici care se prefăceau că dorm în gheretele lor de lemn. Femei de serviciu care scotoceau prin sertare când stăpânii nu se aflau prin preajmă. Vânzători de arahide, lustragii, băieții cu ziare: toți aveau ceva să-i spună. Dar tânărul acela, comunistul, era altfel. Rezistase, cu un curaj remarcabil, nesfârșitelor ședințe de tortură la care fusese supus. Cu fața tumefiată, cu picioarele și mâinile însângerate de atâtea gârbace, îi spusese lui Omar că țara se îndreaptă spre pierzanie.

— Nu vezi că se folosesc de tine ca să-și rezolve treburile murdare?

Trăiesc în conace, beau whisky, se scaldă în piscine și joacă golf pe terenurile lor cu gazon strălucitor, în timp ce copiii noștri mor de foame și de sete. Ia zi-mi, de unde vine apa aia? Pentru asta s-a luptat generația ta cu francezii? Crede-mă, burghezii de azi nu-s cu nimic mai buni. Sunt corupți cu toții, niște neo-colonișți care tratează poporul așa cum îi tratau europenii pe indigeni. Cască ochii!

Continua să plouă și Brahim, care conducea cu viteză, a ieșit din oraș și a apucat-o pe drumul de coastă spre Rabat. Le-a luat mai puțin de un ceas să ajungă la periferia capitalei. La marginea drumului se putea vedea zidul. „Zidul rușinii“, cum îl numeau militanții de stânga, sindicaliștii, opoziția. În ședințele celulelor de partid și în articolele clandestine, acest zid era dat drept exemplu pentru degenerarea țării. Cu o lună în urmă, Omar aflase că se filmase ilegal o peliculă în fața mahalalei Yacoub El Mansour.

— La început, n-am înțeles, a explicat turnătorul, un localnic care-și rotunjea veniturile informându-i pe polițiști. Mașina era parcată în afara cartierului, chiar în fața zidului. Înăuntru erau trei bărbați. Doi marocani și un european. Europeanul stătea în spate. El era cel care filma.

Informatorul își făcuse bine treaba. Notase marca mașinii, placa de înmatriculare, și a descris lesne fizicul șoferului și pe al însoțitorului său. Lui Omar i-a trebuit mai puțin de o zi să descopere că mașina Renault aparținea unui militant comunist căruia îi lua interviu un ziarist francez. Încercaseră să intre în bidonville ca să-i descoasă pe locuitori, dar oamenilor le-a fost teamă și se fofilaseră. Așa încât se mulțumiseră să filmeze zidul. Jurnalistul a fost expulzat, peliculele distruse, iar tipul din opoziție a dispărut. Nimeni n-avea să vadă vreodată acel film.

Zidul se întindea pe o bucată din drumul de coastă dintre Rabat și Casablanca și era destul de înalt ca să ascundă interiorul bidonville-ului de văzul automobiliștilor. Omar a supervizat lucrările. A pus să fie construit zidul chiar de localnici. Le-a explicat că era vorba despre protecția copiilor lor, că dacă ar avea chef să treacă șoseaua, s-ar putea trezi sub roțile unui bolid condus de un mare burghez. Și-atunci nu s-ar mai putea face nimic pentru ei. Absolut nimic. Era pentru binele lor și pentru binele soțiilor lor, cărora, asemeni tuturor femeilor, le place să-și bage nasul peste tot și să le facă cu ochiul flăcăilor chipeși aflați în trecere. Zidul, le-a zis el, e acolo ca să nu vă fie rușine de sluțenia existenței voastre, de casele voastre de tablă, de

ulițele noroite, de hainele ponosite care spânzură la uscat pe frânghii. Vreți să vadă toată lumea cum bate vântul prin chiloții femeilor voastre, prin cămășile mizerabile ale odraslelor voastre?

Cu fruntea proptită de geam, Omar s-a gândit la vocea răspicată a tânărului comunist. Într-o noapte, deținutul îi spusese povestea acelei regine din Rusia, pe care voiseră s-o ferească de spectacolul sărăciei și necazurilor din sate. Și, în timp ce călătorea pe pământurile ei, printre supușii săi, la fruntariile uriașului imperiu rus, nu bănuia că încântătoarele sate pe care le contempla nu erau nimic altceva decât niște panouri de carton pictate. Brahim a parcat mașina pe bulevardul Témara, la câțiva metri de biserica ortodoxă. Mijeau zorile, luminând clopotnița cu cupolă și crucea aurită de deasupra ei. Trotuarele erau pline de băltoace, oamenii mergeau cu capul plecat și covorul de rugăciune la subraț spre moscheea din cartier. Pe trepte, la intrarea în imobil, stătea așezat paznicul. Un bărbat uscățiv și fără vârstă, mereu neras, ale cărui țigări miroseau a dezinfectant. Purta o scufie croșetată jegoasă și un pulover maro de lână pe care i-l dăduse o cucoană. Îi făcuse neveste-sii șase copii, și locuiau claie peste grămadă într-o încăpere de la parter. Așa că stătea adesea acolo, pe scară, trăgând din țigări care-i lăsau pe limbă depuneri cenușii. Uneori plimba mătura peste trepte sau freca balustrada cu o cârpă murdară. Când a zărit mașina lui Omar, s-a repezit spre el.

— Bună ziua, șefu'!

— Bună ziua, Hocine. Ce mai e nou?

— Liniște, foarte liniște. Nimic de semnalat.

— E acasă?

— Da, șefu'. S-a întors acum două ceasuri. S-a întors pe jos, șefu', și-și ținea încălțările în mână. I-am spus că nu-i înțelept să meargă singură pe jos, așa, în toiul nopții. Hoinăresc pe drum tot soiul e golani, dar ea susține că o doare-n cot. Că nu i se poate întâmpla nimic.

Omar a scos o monedă din buzunar și a strecurat-o în palma bătucită a lui Hocine.

— Ia-ți o cafea, bătrâne. Și nu mai fuma. Arăți rău.

25. Suburbie din Casablanca.

Femeia i-a deschis ușa și Omar s-a uitat la gleznele ei. Gleznele ei subțiri și bronzate. A observat o rană care sângera.

— Te-ai lovit?

— Nu-i nimic. De la niște pantofi noi. Ți-e foame? Vrei o cafea?

— Mai târziu, hai să dormim oleacă.

Omar a străbătut coridorul îngust și a intrat în cameră.

Și-a scos sacoul și cămașa și s-a culcat pe pat, în maieu și desculț. Un cățeluș alb cu păr creț stătea lungit pe covor.

— Nu închide obloanele!

Omar susținea că îi place camera aceea datorită soarelui care intra încă din zori și-ți încălzea oasele, chiar și în miez de iarnă. Zicea că e plăcut să dormi acolo, mângâiat de raze, ca un cotoi bătrân sau ca o șopârlă pe zidul unei case. Adevărul e că-i era frică de întuneric. Îi era frică precum unui țânc. Teamă să închidă ochii. Omar avea o meserie primejdioasă. Își risca viața zilnic și, cu toate astea, nimic, chiar nimic nu-l speria mai rău decât clipa aceea când pleoapele îi deveneau grele, atât de grele încât nu se mai putea împotrivi și cădea de somn. În vis, se lupta cu noaptea și, în bezna cea mai adâncă, simțea mișcarea tainică a unui răpitor, amenințarea unui atac venit din tenebre. Doctorul îl prevenise. Începea să orbească. Era inevitabil, nici un tratament nu putea răzbi boala. Curând, lumea avea să fie doar o întindere neagră, opacă, iar viața lui, o rătăcire nesfârșită prin galerii subterane și jilave, printre cârtițe, șerpi și șobolani. Lipsită de orice pâlpâit luminos.

— Ce nu vezi, nu există.

— Ce-ai spus?

— Nimic. Lungește-te lângă mine, Selma. Să dormim puțin.

Selma n-a reușit să adoarmă. Avea crampe la stomac și un gust acru în gură. Ar fi vrut să se ridice, să facă un duș prelung, să mănânce ceva, dar a rămas acolo, lungită lângă fratele ei. S-a uitat la el, la fratele ei mai mare nespus de slab, a cărui față, chiar și prin somn, părea agitată. Îl ținea de mână. Omar nu putea să adoarmă decât așa, cu

mâna în mâna ei, iar ea îi simțea în palmă pielea aspră și solzoasă. Fratele ei se întorsese la ea și nu se putea împiedica să creadă că Moulaila era cea care i-l trimisese. Omar vorbea adesea despre mama lor. Evoca amintiri din copilărie cu o tandrețe, cu o duioșie pe care Selma nu i-o știa. Când îi bătuse la ușă, la câteva săptămâni după instalarea ei la Rabat, se simțise cuprinsă de teamă. Credea că voia s-o pedepsească, s-o descurajeze, s-o târască de plete până în sânul familiei. Îi vizitase însă în tăcere apartamentul, cu cățelușul la subraț. Bucătăria minusculă care dădea spre curte. Camera de zi, cu banchete albastre, cu masă de lemn lăcuit pe care se lăfăia o vază mare de cristal plină cu cutii de chibrituri. Și pe urmă camera scăldată în soare.

— Prin urmare, aici stai?

Mouilala o avertizase. Femeile trebuiau să fie răbdătoare. Cu timpul, bărbații cedau. Cu vârsta, deveneau sentimentali, și încercau să se consoleze în brațele surorilor sau amantelor. Mouilala nu se înșelase și Omar, de mai multe ori pe săptămână, o vizita pe Selma. Voia mâncăruri din copilărie: supă pasată de năut și tajine de morcovi. I-a făcut cadou un pick-up și au ascultat împreună cântece de-ale lui Fayrouz și ale lui Asmahan. A rugat-o să se machieze precum o divă din Siria, cu dungi groase de rimel sub ochi, și îi plăcea să se uite la ea, cum stătea concentrată în fața oglinzii, cu un creion de khol în mână. A învățat-o tot, și în primul rând să vorbească. Subiect, verb, complement, așa cum le tot repetau profesorii la școala colonială. A învățat-o o gramatică nouă. Cea a cuvintelor nespuse, a insinuărilor, o gramatică a fricii și a supravegherii tuturor de către toți. A învățat-o să nu aibă încredere în telefon, în confidenți, în metafore. Îi repeta mereu:

— Ascultă bine și ține-ți gura! Ce nu spui rămâne al tău. Ce spui ajunge pe mâna vrăjmașilor.

I-a cumpărat o agendă micuță cu copertă de piele în care, până la sfârșitul zilelor ei, Selma și-a rezumat, cu un cod știut doar ea, viața. Într-o zi, i-a vorbit lui Oamr despre o stewardesă cu care se vedea. Lumea îi spunea „contesa aeriană“, pentru că fata își dădea aere și folosea parfumuri luate de la Paris. Aducea în bagaje reviste și cărți interzise și organiza la ea acasă ședințe de lecturi clandestine. În ziua aceea, Omar a mângâiat-o pe Selma pe cap, domol, așa cum răsplătești un câine care-ți aduce bățul pe care l-ai aruncat.

Fratele ei își îndeplinea în sfârșit rolul pe care lumea îl aștepta de la el. O ocrotea. Viața Selmei nu era lipsită de riscuri. Cu câteva luni

înainte, fusese nevoită să înfrunte gelozia cumplită a unui amant. Bărbatul, moștenitorul unei familii de chorfas[26], fuma cât era ziua de lungă pipe cu hașiș, care-l făceau violent și paranoic. O hărțuia pe Selma. Îi punea întrebări în timp ce o penetra. O silea să-i spună ce văzuse, ce făcuse și dacă dorise, fie și în cel mai ascuns ungher al inimii, un alt bărbat. Într-o seară, în plină criză de furie, i-a făcut ferfeniță hainele Selmei cu o lamă de ras. Iar Omar a găsit-o așa, plângând în pat, printre rochii și bluze de muselină zdrențuite.

— Fii fericită că n-a încercat lama pe pielea ta. Probabil știe că ești sora mea și n-a îndrăznit.

Da, se știa ocrotită, dar acest sentiment de siguranță se contopea cu unul de amărăciune, cu un regret. Omar nu mai era fratele sever și mustrător de altădată. N-o mai bătea, dar nu încetase nicicând să-i dea ordine. Stai cum se cuvine. Miroși a țigară. Nu mai râde în halul ăsta. Și ce-o să faci astă-seară? Șterge-ți rujul ăla de pe buze, celălalt era mai bun. Spui prostii.

Cu ochii pironiți în tavan, Selma și-a zis: „Îi urăsc, îi urăsc pe toți. Aș vrea să nu-i mai văd vreodată. Cu o seară înainte, îmbrățișase tot soiul de tipi, râsese și dansase ridicându-și puțin fusta. Împărțise niște „te iubesc“ și niște „te ador“, însă o făcuse, de fapt, doar ca să audă niște vorbe drăguțe la schimb. Seara începuse la barul hotelului Hassan și continuase într-un cabaret aparținând unei foste prostituate corsicane. La miezul nopții, șleahta veselă se dusese în garsoniera unui ministru, pe care acesta o ținea ascunsă de nevastă-sa. „Va trebui să-i spun lui Omar chestia asta, dar poate că deja știe.“ Ministrului îi plăcea să-și cheme acolo prietenii și, ca să-i distreze, invita o ceată de femei vesele și docile. Stewardese, coafeze, cosmeticiene și dansatoare. De una dintre ele nu se putea lipsi, în mod special. O prezicătoare cu ochiul drept umflat, care dădea în cărți toată noaptea și vorbea în șoaptă. Nu lua niciodată o hotărâre înainte s-o consulte. În momentul acela, era mânios. În tot orașul nu se vorbea decât despre scandalul Pan Am și de arestarea unui om de afaceri acuzat de tentative de corupție într-un proiect cu echipament hotelier. Miniștri și înalți funcționari fuseseră demiși. Zvonurile vorbeau despre arestări iminente. Regele declarase la televizor: „Secretul oricărei reușite este integritatea morală“. Și toată țara izbucnise în râs. Văzându-le la aceste petreceri, zâmbitoare și arătoase, ai fi putut crede că sunt niște femei puternice. Că aveau lumea la picioare. Fără soți, însă, nu valorau nimic. Viețile lor depindeau de mărinimia amanților. Colonei și generali, afaceriști și fii de notabilități, play-boys care, când li se năzărea, luau avionul spre

Londra sau Roma. Selma era una dintre ele. Plecase din Meknès cu doi ani în urmă. Hind Benslimane, o fostă colegă de clasă, îi vorbise despre un stagiu de instruire în meseria de coafeză, la un salon în capitală. A doua zi după sosire, Selma s-a dus acolo. Patroana a întâmpinat-o cu entuziasm. I-a luat mâinile în mâinile ei și și-a apropiat fața atât de mult, încât Selma a crezut că vrea s-o sărute. S-a minunat: „Ai cea mai frumoasă piele pe care am văzut-o vreodată“. Seară de seară, fetele care lucrau la salon aruncau în sacii de gunoi multe șuvițe de păr. Le tăiau de la niște păpuși vechi din plastic și uneori chiar din chica proprie. „E pentru polițiști. Scormonesc prin gunoaie.“ Foarte repede, Selma a înțeles că acolo nu era vorba de brushinguri sau de manichiură și că majoritatea clientelor erau angajate ale patroanei. Peste zi, femeile se întâlneau la salon și stăteau ore în șir la bârfe, pilindu-și unghiile. Se epilau unele pe altele și-și făceau confidențe, cu picioarele desfăcute și pubisul acoperit cu ceară. Seara se duceau cu ceata prin barurile și restaurantele capitalei. Clienții le știau după prenume. Patronii de discoteci le dădeau comision. Selma dansa pe mese în localurile de noapte din Rabat. Dansa până-n zori la Jour et Nuit, la Sphinx sau în La Cage, iar bărbații o făceau să se învârte ca un titirez. Selma își petrecea vacanțele în vilele de la Cabo Negro și se scăldase în Mediterana. Schiase pe pârtiile de la Oukaïmeden[27] și dormise până și într-o cameră de la hotelul Mamounia[28]. În primăvara următoare, Selma avea să meargă la Club Med și avea să mănânce direct cu mâinile creveți uriași și zemoși. Selma se îmbrăca de la cele mai frumoase magazine din centrul orașului. Amanții ei o trimiteau acolo cu șoferul și veneau mai târziu să plătească pe șin pentru rochiile din mătase, pentru corsaje, pentru articolele de lenjerie confecționate la Paris. Selma purta pantofi asortați cu rochiile și genți de piele naturală, în care-și ținea pachete de țigări Marquise și un tub de ruj. Selma visa la un pașaport și la un bilet de avion. Se ruga ca într-o bună zi unul dintre amanții ei s-o ducă la Paris sau la Madrid. Deocamdată însă, trebuia să fie cumpănită. Să nu ceară prea mult, chiar să nu vorbească prea mult, să știe să fie deopotrivă discretă și amuzantă, frivolă, dar nu vulgară, să nu nege că e curvă și să le lase pe femeile de lume să se facă remarcate. Trebuia să pară neștiutoare, s-o facă pe inocenta, pe neprihănita înspăimântată. La început, când făcea dragoste, nu închidea ochii și unii bărbați s-au simțit ofuscați. Nu le plăcea asta și o considerau indecentă. Atunci Selma se culca pe-o parte, așeza mâna bărbatului pe unul din sânii ei și, în timp ce acela pătrundea în ea, se uita țintă la fereastră sau la perete. Nu le convenea nici să vorbească, să spună ce îi place. Unii s-au înfuriat: „Nu mă-nveți tu ce am de făcut“. Se prefăcea supusă. A învățat să se poarte precum cățelele care se întind pe spate, scot limba și cer mângâieri. Nu făcea doar pe

ascultătoarea, ci și pe docila. Nu mima dorința, nu, nu le plăcea asta, dar supralicita surpriza, scoțând niște gemete ușoare. Cu toate astea, știa ce-i plăcea bărbatului. Știa cum și prin ce gesturi să confere întregului ei trup un aer firesc. Din vârful picioarelor până la rădăcinile părului, devenea doar o boare, un nor de spumă, o licoare scurgându-se lent pe gât și încălzindu-l. Când era singură, avea orgasm.

Fetele se ciondăneau adesea. Cine primește cea mai frumoasă bijuterie. Cine ascunde în sutien cel mai gros teanc de bani. Cine primește drept recompensă un mic apartament sau o mașină. Se păruiau și se umpleau de sudalme. Se întâmplase chiar ca una să-i arunce în față unei rivale sosul fierbinte al unui tajine de cartofi. Se urau și apoi se împăcau. De fapt, nu se puteau bizui pe nimeni altcineva. Își treceau pe șest adresa unei moașe care făcea chiuretaje sau numele unui ticălos căruia îi plăcea să dea scatoalce în timp ce regula. „Nici măcar nu plătește bine. Dacă vrei sfatul meu, nu merită.“ Și nu era una care să nu bea. Fiindcă petrecerile se țineau lanț și erau leite-poleite, fără urmă de bucurie. Beau cu toatele, iar în seara aceea Selma băuse mai mult ca de obicei. Voise să-i facă pe plac ministrului care se fălea că are șampanie și whisky de import și care, pocnind din degete, o trimitea pe o slujnică după cuburi de gheață.

În seara aceea băuse, deși știa bine că devenea arțăgoasă, nedreaptă și că începea mereu să bată câmpii. Alcoolul o ferea de rușine și o împingea spre din ce în ce mai multe aiureli și exagerări. La două noaptea, servitoarea ieșise din bucătărie. Una din invitate îi șoptise Selmei la ureche:„A-nceput s-arate a curvișină, nu ți se pare?“ Selma se întrebase dacă fetița nu era și ea turnătoare. Dacă asculta pe la uși și apoi dădea un telefon, după ce se golea casa, să informeze poliția. În privința alcoolului, Selma n-avea să zică nici pâs. N-avea să-i mărturisească lui Omar că se simțise rău. Se retrăsese în fundul apartamentului și se culcase pe carelaj, cu picioarele ridicate pe perete. Îi căzuseră poalele-n cap și i se văzuseră chiloții din dantelă verzulie. Uneori îi venea dinspre stomac câte-un spasm și sughița, gata să vomite, dar nu-i ieșea nimic pe gură.

Sunetul era același cu cel scos de câinii care se-neacă cu un os. Sperase să vină cineva, apoi se rugase să rămână singură, să uite lumea de ea, să se isprăvească petrecerea și nimeni să nu intre în încăperea aceea care, judecând după debandada dinăuntru, părea o debara. Adormise, cu picioarele la piept și capul direct pe pardoseală. Cineva o zgâlțâise: „Hai, ridică-te“ și ea deschisese ochii. Se pusese în

patru labe. „Acum du-te acasă!“ „Mă duc, mă duc“ și se îndreptase către ușa apartamentului pe care un necunoscut a închis-o după ea.

Acum nu-i mai era greață, dar simțea urcând în ea un fel de furie, de dușmănie chiar. Îi ura și ar fi fost în stare să-i blesteme. Ar fi dorit să nu-i mai întâlnească vreodată, să moară cu toții și să uite pentru totdeauna în ce hal o aduseseră. Actriță patetică și stridentă dintr-un film prost. Se auzea repetând aceleași fraze, aceleași glume, iar acum, când nu mai era beată, și-a amintit că cineva, cel mai rău dintre ei, spuse cu un ton sastisit: „Bine, știm, ai mai spus-o“. Parcă ar fi scuipat-o-n față, parcă o amenința sugerând că devenise prea plicticoasă ca să mai fie invitată.

Selma îi ura și, totuși, când nu mai era cu ei, de îndată ce trecea o zi fără să aibă vești, o năpădea îngrijorarea. Lua hotărâri. Se credea în stare de o anume abnegație și se închipuia devenind o persoană matură, înțeleaptă și cumpătată. Avea să-și găsească o slujbă acceptabilă, într-un birou sau într-o prăvălie din centru. N-o să mai fie datoare nimănui și avea să trăiască nesupravegheată. Având grijă de casă, petrecând nopți îndelungate în fața televizorului sau fumând în baie. Își promitea că își va vizita mai des fiica și că într-o zi o va lua la ea, în apartamentul acela micuț unde aveau să doarmă în același pat. Gândul la Sabah îi trezea un zvâcnet în stomac. Fiica ei, pe care nu reușea s-o iubească și pe care nu se putea împiedica s-o considere un accident, o pacoste inevitabilă. Dintotdeauna, Sabah îi stricase socotelile. Încă de pe vremea când o căra în pântec, când pruncul creștea în ea, o simțise ca pe o năpastă, ca pe o piedică în calea singurătății. Bărbații nu puteau înțelege asta. Înclinația celorlalți de a te coloniza dinăuntru. Dorința de a se implânta în tine și a te cotropi. Fetușii care-ți cresc în măruntaie. Mădularele care te pătrund și care vor să fii cât mai profundă cu putință și la fel de umedă ca o junglă tropicală. „Femeile, și-a zis ea, sunt asemeni acelor ținuturi devastate de oști, cărora le sunt pârjolite câmpurile, până când locuitorii își uită limba și zeii.“

Apoi suna telefonul, era invitată la o petrecere și greutatea din piept îi dispărea. Țopăia de fericire, deschidea dulapul și își arunca pe pat rochiile și furourile de mătase.

26. Nobili.

27. Principala stațiune pentru sporturi de iarnă din Maroc, situată la circa 80 de kilometri de Marrakech, în munții Atlas.

28. Hotel de lux din Marrakech cu aură mitică. Palatul care îl adăpostește are o splendidă arhitectură arabo-andaluză.

În ianuarie 1971, Mehdi s-a clasat primul la concursul Inspecției financiare. Promoția nu avea decât cinci studenți marocani. Trei originari din Fès, unul din Casablanca și altul din Rabat. I-a fost încredințată conducerea direcției de impozite. S-a instalat într-un birou mare, la etajul al cincilea al unui imobil din centrul orașului. Secretara lui, Janine, era căsătorită cu un marocan pe care-l întâlnise la facultatea din Lyon. Era o secretară destoinică, riguroasă și disciplinată, dar Mehdi o evita. Când se afla într-o încăpere, îi ocolea privirea. Se simțea stânjenit. Îi detesta unghiile lungi și roșii cu care bătea în mare viteză la mașina de scris. Îl irita vocea ei dar și felul în care trăgea adânc aer în piept înainte să înceapă o conversație interminabilă. Conversație pe care de fapt o ducea cu ea însăși, pentru că răspundea unor întrebări pe care tot ea le pusese, nelăsându-i interlocutorului prilejul să participe. Mehdi i se adresa prin ușa pe jumătate deschisă a biroului său, unde înregistra pe un mic dictafon o listă de instrucțiuni. Janine îi spunea „domnul director“ și tot așa îi zicea și Simo, paznicul. Mehdi ar fi crezut că genul lui de stimă, gesturile sale servile, modul cum îi ținea ușa deschisă, cum își pleca fruntea, cum aproba totul, aveau să-l stinghereaască. Când își parca mașina în fața clădirii, Simo se repezea să-i iasă în întâmpinare. Îl aștepta lângă automobil, apoi îl urma până la imobil, pescuind uneori cu vârful degetelor câteva scame de pe costumul lui Mehdi. La început, Mehdi strecura câte o bancnotă în mâna bătrânului, care mirosea a sardele la conservă și a rapăn, și răspundea cordial urărilor cu care-l binecuvânta. Apoi, toată comédia, repetată în mii de rânduri, a început să-l obosească. Nu mai izbutea să-i zâmbească bărbatului devotat și slugarnic, care încerca zilnic să scoată de la Mehdi bani cu care să-și ia bere la o locandă de lângă piața centrală. Mehdi nu găsea vreo plăcere în exercițiul puterii, după cum nu se bucura să constate teama ori respectul pe care-l inspira celor din jur. Din zori și până-n seară nu se gândea decât la muncă. Rămăsese un elev sârguincios, obsedat să fie pe placul profesorilor, și își pusese în minte să reformeze administrația, făcând din ea un exemplu de eficiență și de modernitate. Îi mustra pe funcționari, ca să-i trezească din toropeala în care zăceau. În fiecare zi sau aproape, trimitea o scrisoare ministerului în a cărui subordine se afla ca să propună inovații, reforme fiscale, seminare de formare pentru funcționari. În ochii foștilor prieteni universitari, trecea drept un vândut și un trădător. Renunțase la visul de a scrie o carte, la acela de a deveni un mare profesor la universitate, și trebuia să demonstreze că are dreptate. Dorea să-i convingă și să se convingă pe sine că sistemul putea fi schimbat din interior, fără să rătăcești drumul, fără să te compromiți.

Acest post la direcția de impozite nu i-a adus satisfacțiile așteptate.

Mehdi trebuia să îndure nepăsarea șefilor ierarhici, dar mai ales plângerile, lacrimile și, uneori, chiar urletele contribuabililor. Toți se declarau lezați, neînțeleși. Reacționau cu furie în fața răcelii lui Mehdi, a intransigenței sale pe care o considerau o apucătură occidentală. Degeaba era arab acest șef al impozitelor, câtă vreme se purta ca un alb. Refuzând compromisurile, plicurile, explicațiile. Întrebând cu voce severă, atunci când zărea teancul de bancnote ascuns între două coli. „Ce-i asta? Ați face mai bine să-i luați înapoi. O să mă prefac că n-am văzut.“ Contribuabilii se simțeau jigniți. Îl amenințau că-l vor raporta unuia mai puternic decât el și se lăudau că au contacte la palat care vor ști să-l pedepsească. Pe el, un micuț căcăcios, un neica-nimeni, care îndrăznise să se poarte în așa hal cu ei.

I s-a întâmplat să primească în birou bătrâni demnitari de provincie. Bărbați care veneau îmbrăcați cu djellaba de lână și turban de culoarea șofranului și care se uitau, uluiți, la acest tânăr marocan care avea butoni la manșetele cămășii. Păreau să nu priceapă nimic din ce le spunea Mehdi și își aminteau că francezii obțineau de la ei tot ce voiau exact în felul acesta. Hârțogărie. Afurisita de hârțogărie și cuvintele pompoase, pe care nu erau în stare să le citească și care îi umileau. Hârțogăria îi înspăimânta mai mult decât o trupă de oameni înarmați. Nimic nu-i putea descuraja mai tare. Lui Mehdi îi era rușine. Rușine să se simtă atât de diferit de ei, care semănau cu Mohamed, tatăl lui, și cu care pierduse orice legătură. Se juca cu butonii de la manșetă, le zâmbea. Spunea: „Pentru demersul dumneavoastră, Janine o să vă explice tot. Ați priceput?“.

Într-o zi, Mehdi a cerut să fie operat un control fiscal asupra unui contribuabil care, având în vedere averea și veniturile sale, plătea impozite foarte mici. A grăbit ancheta, s-a cufundat în dosar și nu i-a venit greu să arate că omul înșela fiscul de ani buni. Se numea Karim Boulhas, dar toată țara îl cunoștea sub numele de „rege al sardelelor“. Născut într-o familie bogată de negustori, Boulhas conducea cea mai mare fabrică de conserve din țară, în portul Safi. În ultimii ani, investise în domeniul imobiliar, cumpărase terenuri și plănuia să construiască un hotel, convins fiind că turismul reprezenta viitorul Marocului. Mehdi i-a trimis scrisori, și și-a imaginat, cu delicii, cum avea să reacționeze șarlatanul văzând mărimea sumelor revendicate. Milioane de dirhami. Karim Boulhas s-a prezentat la oficiul pentru impozite într-o după-amiază de septembrie. De luni de zile căldura nu se domolise. Cocul lui Janine se pleoștea, iar coapsele ei, când își descrucișa picioarele, scoteau un zgomot de ventuză. A intrat în biroul lui Mehdi, însoțit de o tânără durdulie și timidă. Părul ei negru și gras era împletit într-o coadă lungă, care-i ajungea până la șolduri. Pe buza de sus i se strângeau broboane de nădușeală, pe care le înghițea

trecându-și încet limba pe sub nas.

Conversația a început civilizat. Karim Boulhas l-a întrebat pe Mehdi de unde se trăgea. A spus că știa niște Daoud din El Jadida[29]. Făcea parte din aceeași familie? Mehdi a răspuns că nu. Respingea, cu o față impenetrabilă, uitându-se țintă la interlocutor, rânduielile tacite ale clientelismului. Fiindcă transpira, Boulhas și-a trecut o batistă peste fruntea lucioasă. Mehdi i-a întins o hârtie plină de cifre. Boulhas a aruncat un ochi peste document și l-a respins cu o mișcare bruscă.

— Of, nu înțeleg nimic din cifrele astea. Dumneata ești cel cu carte. Cum se zice, dumneata cu știința, eu cu banii. Am putea să ne înțelegem.

Și a adăugat, în direcția tinerei:

— E fiica mea. Are optsprezece ani.

Mehdi n-a înțeles pe dată. A crezut că Boulhas încerca să-l înduplece sau pur și simplu să schimbe subiectul. Să-l aducă pe un teren sentimental, așa cum făceau adesea contribuabilii.

— E o fetiță drăguță! a repetat Boulhas.

Atunci, Mehdi a băgat de seamă că tânăra îi zâmbea. Avea trăsături cam grosolane, dinții inegali, dar pâlpâia în ea ceva vulnerabil, trist, care l-a mișcat pe Mehdi.

— Suntem între noi, așa-i? a plusat Boulhas. Ești încă tânăr, plin de viață, și probabil că dai în brânci la muncă. Se vede limpede că nu ești genul care să-și piardă vremea cu distracții. Mă gândesc la dumneata, pricepi?

Mehdi s-a adâncit în fotoliu. Adolescenta își ținea cuminte mâinile pe genunchi. Docilă ca o catârcă, complet deschisă dorințelor pe care ceilalți le rosteau în numele ei, obișnuită să accepte și să asculte. Și-a ridicat spre el ochii frumoși și vineții.

— Maria, i-a poruncit taică-său, dă-i bineț domnului.

29. Oraș-port la Atlantic, aflat la 96 de kilometri sud de Casablanca.

După câteva zile, Mehdi a primit o înștiințare de la superiorii lui. Karim Boulhas era un bărbat important și nu se punea problema creării unui scandal în timp ce țara trecea prin momente grele. „Contez pe dumneavoastră, domnule Daoud, să găsiți o soluție care să poată mulțumi toate părțile.“ Boulhas s-a întors de mai multe ori la Rabat. Le-a oferit lui Simo și Janinei niște lădițe cu conserve de anșoa și de sardele. Mehdi putea să-și audă, prin ușă, secretara chicotind. Boulhas era, trebuia să recunoască, un om simpatic, vesel, și era greu să reziști bunei lui dispoziții. Când l-a anunțat ce sumă are de plătit, Boulhas s-a izbit cu palma în frunte:

— Fiul meu, vrei să mă ruinezi? Nu, nu, trebuie să iei calculele de la capăt. Sunt de acord să plătesc, ți-am zis, dar n-o să te las să le iei copiilor mei pâinea de la gură. Trebuie să fii rezonabil, ya ouldi[30].

Boulhas s-a dovedit un vajnic om de afaceri. Și tot întâlnindu-l, Mehdi a început să fie interesat de proiectele lui. Boulhas era ambițios și viclean și n-avea de gând să facă toată viața făină de pește și cutii de conserve. Desigur, era mândru să-și vândă produsele în Franța, în Spania, în Thailanda, și intenționa să exporte curând în URSS și în Polonia. Dar ce-și dorea cu adevărat era să construiască hoteluri cu piscină și cluburi de vacanță pentru europenii suferind de lipsa soarelui. În iunie 1971, au semnat un acord și Boulhas a fost atât de mulțumit, încât l-a poftit pe Mehdi să-i viziteze instalațiile din portul Safi.

— N-are rost să discutăm. Mâine îți trimit șoferul. Și pune altceva pe tine decât costumele alea burgheze. Pe un vas de pescuit, n-ai nevoie de pantofi cu glanț.

A doua zi, la ora optsprezece, șoferul lui Boulhas a parcat în fața oficiului de impozite. Mehdi s-a suit în mașină îmbrăcat cu un costum de culoare închisă, cu butonii la manșete. Au mers ore în șir și, în mai multe rânduri, Mehdi a crezut că vor face un accident. Șoferul conducea cu viteză mare, fără să-i pese de Codul rutier, și depășea camioane pe drumul îngust cu două benzi, lipsit de vizibilitate. Claxona neîncetat și-i înjura pe ceilalți automobiliști, iar când au ajuns aproape de Safi, Mehdi era cu nervii la pământ. Era prima oară când vizita fostul birou comercial portughez și a regretat că a ajuns noaptea, fără să poată admira falnica fortăreață cu vedere la ocean. De îndată ce au pătruns în cartierul Djorf el Youdi, interiorul mașinii a fost năpădit de un puternic miros de pește. Mehdi a zărit silueta impunătoare a lui Boulhas în fața unei cafenele. Purta pantaloni din pânză kaki, o vestă groasă de lână și cizme de cauciuc. A urcat în

mașină lângă Mehdi și s-a pus pe râs:

— Păi, fiul meu, nu ți-am zis să-ți pui haine comode? Mergem la pescuit, fir-ar să fie, nu ne dăm mari la un cocteil din capitală!

Întreprinderea lui Boulhas avea propriile vapoare de pescuit sardele și Mehdi s-a suit la bordul unuia dintre ele, încălțat cu o pereche de cizme pe care i le împrumutase patronul-pescar.

— Noi oricum stăm desculți.

În timp ce bărbații pregăteau un cerco, năvodul acela roșu, lung de trei sute de metri, Boulhas l-a tras în cabină pe înaltul funcționar. I-a oferit ceai, a deschis o cutie de sardele care se scăldau în ulei.

— Vreme îndelungată, celor de-aici le era teamă de ocean. Legat de asta, bunicul meu, Dumnezeu să-l aibă în grijă, povestea tot soiul de legende. Zicea că țăranii se fereau de zona de coastă. Amărâții ăia credeau că apa e tărâmul duhurilor rele și al monștrilor. Oamenii ăștia, a adăugat el arătând spre pescarii care trebăluiau, nu sunt răi. Dar, îți zic eu, nu sunt ca spaniolii sau ca portughezii.

I-a explicat lui Mehdi că intenționa să achiziționeze un vapor mai mare, pe care să poată congela peștele și, în felul ăsta, să meargă mai departe în larg. Avea să comande și un aparat din acelea cu ultrasunete, un sonar, care să-i îngăduie să dibuie bancurile de pești și să citească pe o ecogramă profilul fundului oceanic. Vasul a părăsit portul. Pescarii mergeau pe puntea de lemn și Mehdi le-a cercetat picioarele, enorme și pline de răni, unghiile negre, roase de sare. Orașul a dispărut în spatele lor, iar pescarii s-au apucat să caute bancuri de sardele. Ca să dea de ele, luau urma grupurilor de delfini și de păsări de mare sau urmăreau reflexele fosforescente al solzilor de pește. Au început să cânte. Un cântec pe care Mehdi nu-l auzise niciodată și care l-a surprins prin bună dispoziție și armonie. Vocile bărbaților aplecați peste bastingaj era clare și puternice.

— Au găsit! a anunțat Boulhas.

Au priponit extremitatea năvodului de barca anexă, în care s-au suit patronul-pescar și un membru al echipajului, și au remorcat-o încet până în locul unde fuseseră depistate sardelele. Apoi vasul a început să se rotească ușor. Boulhas l-a dus pe Mehdi în cală, în partea dinspre proră, și s-au uitat cum erau descărcați munții de sardele. Întors la bord, căpitanul l-a bătut pe spate pe Mehdi.

— Nu-i frumos?

Iar Mehdi și-a zis că da, era frumos, mai frumos decât multe lucruri pe care le văzuse la viața lui. Se crăpa de ziuă și apa căpătase o nuanță gălbuie care i-a amintit de holdele de grâu în lumina lui august, în anul când o văzuse ultima oară pe Aïcha. A simțit un ghimpe în inimă. Trebuia să-i scrie. Trebuia să-i povestească toate astea.

Au pornit înapoi spre Safi. Căpitanul a trimis un mesaj radio și, când au ajuns, în cartierul portului a început să sune o alarmă stridentă. Era felul în care șefii dădeau adunarea. Atunci, camioanele plecau spre câmpurile de capere și de grâu să le ia pe țărăncile care voiau să câștige câțiva dirhami. Lui Mehdi îi era somn și frig. Ar fi vrut să se întindă într-un pat, sub o pătură groasă, și să viseze la delfini cu trupurile lucind în clar de lună. Dar Boulhas n-avea deloc gând să se culce.

— Asta da viață, fiule! Marea, pescuitul, nu să te chinuiești la birou cum faci tu. Ascultă-mă și o să vezi că noi doi suntem capabili să făurim un imperiu!

S-au așezat într-o cafenea și Boulhas a comandat două străchini de supă de melci, cafea și pâine. De câteva luni, Boulhas mergea des la Marrakech.

— Toată lumea mă socotește nebun, dar sunt sigur că acela e locul potrivit. Un oraș unde e cald, chiar și iarna. Nu ăsta-i visul? Crede-mă, dacă mă descurc cum trebuie, o să fac ceva mai strașnic ca Mamounia și toată lumea o să dea năvală la mine. Până și asta au înțeles spaniolii înaintea noastră. Franco a spus-o: viitorul stă în turism. Oferă de lucru poporului. Ar fi trebuit să-i vezi pe andaluzi cum veneau să muncească la noi să deschidă hoteluri, care apoi s-au umplut de englezi și de nemți.

A râgâit zgomotos, și-a supt vârfurile degetelor pline de ulei și l-a târât pe Mehdi spre uzina lui, peste drum de cafenea. În hala imensă domnea un zgomot infernal. Munceau acolo doar femei. Erau cel puțin două sute, dacă nu mai multe. Lucrau stând în picioare, îmbrăcate ușor, în ciuda frigului. Stăteau cu picioarele — majoritatea aveau sandale de cauciuc — în apa respingătoare, în care se amestecau sânge și mărunțaie de pește. Unele aveau copii mici în spate, pe care izbuteau să-i liniștească legănându-se de la stânga la dreapta și pocnind din limbă. Curățau cu iuțeală solzii, iar niște supraveghetori urlau la ele să grăbească ritmul. Mehdi s-a simțit caraghios în costum, cu pantalonii jilavi vârâți în cizme. Se topea de-a-n picioarelea de somn și nu înțelegea nimic din explicațiile pe care i le dădea Boulhas. Cu gesturi nervoase, se juca cu butonii de la mânșete, și unul i-a căzut

pe jos. A zărit obiectul sclipind printre capetele de pește care zăceau într-un hârdău de plastic. Se pregătea să se aplece și să-și recupereze bijuteria pe care și-o făcuse cadou cu prilejul numirii sale la direcția de impozite, când un supraveghetor cu halat alb l-a îmbrâncit și le-a poruncit femeilor să strângă resturile. Mehdi s-a uitat cum una dintre muncitoare se apleacă și ridică hârdaiele cu rămășițe. S-a îndepărtat spre capătul fabricii, iar Mehdi n-a îndrăznit să-și ceară înapoi butonul de argint.

Înainte să-l lase pe Mehdi să plece, Boulhas a insistat ca tânărul să-l însoțească până la el acasă. Regele sardelelor locuia într-o casă mare din afara orașului. L-a instalat într-unul dintre saloanele decorate cu banchete strălucitoare îmbrăcate în brocart cu fibră de nailon, Boulhas a dispărut iar Mehdi a rămas acolo, singur în fața mesei pline de cofeturi. Prăjituri cu migdale, triunghiuri de briouat unse cu miere, biscuiți cu anason, cum mânca în copilărie. O slujnică a trecut prin încăpere și a plecat capul când l-a văzut. I se părea că stă acolo de ceasuri bune, așa că până la urmă și-a întins picioarele și și-a lăsat capul pe o pernă. Era pe cale să adoarmă, când a intrat Maria. Tânăra l-a salutat și a luat o farfurie cu fursecuri pe care i-a apropiat-o de față. A luat o prăjitură, dar n-a mușcat din ea. O ținea în mână și se uita la chipul fetei, al cărei păr prins în coadă îi cădea pe sâni. I-a spus că e obosit și s-a scuzat că se tolănise pe banchetă, cu picioarele goale pe covor.

— Știi cumva când se întoarce taică-tău?

— Tata a plecat, a răspuns ea. M-a rugat să-ți spun că șoferul te va conduce curând înapoi la Rabat. Vrea să te simți aici ca la tine acasă. Să-ți tihnească.

Pentru o clipă, Mehdi s-a gândit să se ridice, să mulțumească pentru ospitalitate și să se repeadă la ușă să-l găsească pe șofer. Dar Maria se uita țintă la el cu ochii ei rugători, cu ochii ei vinețiii, al căror reflex l-a fermecat.

— Azi-noapte ați fost la pescuit?

— Da. Ai urcat vreodată pe unul dintre vasele tatălui tău?

— Oh, nu! a zis ea râzând. Vapoarele alea nu sunt pentru fete.

Maria nu era pricepută la vorbe. Încuviința la toate spusele lui Mehdi. A întrebat-o dacă studia, iar ea i-a explicat că terminase liceul și acum

o ajuta pe mama ei la treburile casei. A vrut să afle ce-i place. Muzica? Filmul? Maria a ridicat din umeri.

— Îți place să citești?

I-a răspuns:

— Nu știu.

În cele din urmă Mehdi s-a ridicat și și-a luat rămas-bun. Când a luat loc în mașină, avea în continuare în mână prăjitura din care încă nu mușcase.

Așezat pe bancheta din spate, și-a zis că n-ar fi tocmai neplăcut să fii căsătorit cu o femeie ca Maria. O fată ca ea ar avea grijă de el. I-ar face copii frumoși. S-ar refugia în bucătărie când ar avea oaspeți. Ar face dragoste gemând ușor, cu ochii închiși. L-ar călăuzi înapoi spre rădăcinile lui și, în timpul ramadanului, stând culcat pe o banchetă, ar auzi-o cum îi ceartă pe cei mici, poruncindu-le să nu-și trezească tatăl. Parcă Maria ar fi vorbit o limbă străveche, o limbă pe care Mehdi o știuse cândva, și căreia ea ar fi știut, prin blândețe, prin supușenie, să-i reîmprospăteze amintirea. Și, în timp ce se relaxa și era pe cale să adoarmă, lui Mehdi i s-a arătat femeia înaltă și blondă de la marginea piscinei, de la ferma Aïchei. Și-a întors privirea spre el. După care a plonjat.

30. Fiul meu (n.a.).

La sfârșitul lui iunie 1971, Mehdi a primit o invitație la aniversarea regelui, care își sărbătorea cei patruzeci și doi de ani de viață la palatul Skhirat, în fața oceanului. Ministrul lui de resort i-a atras atenția asupra bunăvoinței Majestății sale la adresa cadrelor tinere ale țării. A insistat asupra faptului că trebuie să se prezinte în ținută lejeră și să lase în dulap costumele sau smokingurile.

— Până și miniștrii și generalii au primit dispoziție să vină în ținută sport.

Mehdi n-ar fi îndrăznit să mărturisească nimănui, și mai cu seamă foștilor colegi de facultate, dar această invitație i-a produs o stare de profundă surescitare. Nu intrase niciodată în palatele oficiale ale regelui. Nu asistase vreodată la o recepție atât de prestigioasă, care să adune tot ce avea țara mai de soi în materie de diplomați, de miniștri, de persoane cu grade înalte și de prieteni ai familiei regale. Și iată, acum, asista. Ori mai degrabă, pe 10 iulie, ziua aniversării, avea să intre în lumea bună și să facă parte din clanul celor puternici. Cel mai tare îl stârnea și, deopotrivă, îl neliniștea nu luxul locurilor, rigoarea protocolului sau faptul că, probabil, nu avea să cunoască pe nimeni. Nu, ca un copil care stă să-și întâlnească idolul muzical sau cinematografic, Mehdi era obsedat de ideea că-l va vedea de aproape pe rege. E-o prostie, își spunea, e un om ca oricare altul, iar puterea pe care o deține nu-l face nici sacru, nici diferit de ceilalți. Totuși, acum, când trecea pe lângă unul dintre numeroasele portrete ale lui Hassan al II-lea afișate în oraș, se gândea: „O să-l văd pe cel adevărat și poate o să-i vorbesc. Iar el o să mă salute și, dacă îmi va zâmbi, înseamnă că viitorul meu e asigurat“. Îi era jenă de gândurile astea pe care le știa găunoase și josnice, dar nu se putea abține să nu se bucure și să aibă impresia că fusese ales dintre mii de alte persoane. Fusese ales. Și-a cumpărat din cel mai șic magazin al orașului niște pantaloni sport albi și o cămașă cu mâneci scurte, roz pal. A dat o avere pe o pereche de mocasini din piele și s-a dus să-și tundă părul și barba. În ajunul serbării, n-a reușit să pună geană pe geană. La el în apartament căldura era sufocantă și și-a petrecut noaptea lungit în pat, în fața ferestrelor deschise, așteptând vântul de dimineață. La ora șase s-a ridicat din pat. La opt își făcuse dușul, se îmbrăcase și se învârtea prin camera de zi, incapabil să citească, să lucreze sau chiar să stea jos fără să facă nimic. Îi era teamă că va adormi pe bancheta cea veche și că va întârzia la dineu. Unul dintre colegi îl avertizase. Nu se cădea să ajungă nici prea devreme — riscând să pară nerăbdător și ridicol — nici prea târziu și, astfel, să-l jignească pe rege care trebuia să dea semnalul de începere a ospățului. Nervos la culme, Mehdi a luat cheile mașinii și a hotărât să pornească la drum. Pleca puțin mai devreme

pentru cazul în care mașina făcea vreo pană și putea să se oprească la Henri, a cărui căsuță se afla ceva mai înainte de palatul de vară. În locuința reglă nu se punea problema să bea alcool, dar lui Henri avea să-i ceară un pahar de vin alb, pe care avea să-l deguste pe terasă, ca să se destindă.

A străbătut centrul orașului și a ajuns la zona de coastă, în direcția Skhirat. După ce a lăsat în urmă Rabatul, s-a simțit mai împăcat, aproape ca în vacanță, și-a zis că ținuta aceea i se potrivea de minune și că Henri o să fie uluit văzând atâta eleganță. Pe stânga drumului, orașul lăsase loc zonelor rurale. Sub niște colibe de lemn, țăranii vindeau legume: ardei, ceapă, roșii. Apoi a apărut oceanul, scânteind în soare, și, în depărtare, Mehdi a zărit meterezele gălbui ale unei foste citadele înconjurate de palmieri. În josul drumului, putea să vadă stâncile de care se spărgeau vârtejurile de spumă, unde niște puști desculți pescuiau scoici și crabi. A parcat în fața căsuței, a cărei ușă de intrare era deschisă. Camera de zi și bucătăria erau pustii. A strigat, dar nu i-a răspuns nimeni. L-a găsit pe Henri pe terasă, lungit într-un șezlong din pânză, cu o carte deschisă pe genunchi. Dormea.

— Henri?

Profesorul a deschis ochii și, când și-a recunoscut fostul elev, un zâmbet i-a iluminat fața.

— Mehdi? Ce surpriză plăcută.

Mehdi și-a coborât privirea spre mocasinii lui neprețuiți și s-a gândit că nu va spune o vorbă despre aniversarea regelui. Henri era prea politicos să-i facă reproșuri sau să exprime cea mai măruntă dezaprobare. Dar era convins că avea să-l dezamăgească. Că avea să treacă drept un vândut, un trădător, un burghez împuțit.

— Ești foarte elegant, zău. Și barba îți vine bine. Ești mai puțin Karl Marx.

Mehdi și-a mângâiat bărbia.

— Da. Îmbătrânim, nu-i așa? Monette nu-i aici?

— Nu, dar n-o să întârzie mult. Ai ajuns puțin cam devreme.

— Devreme?

— Păi, da. S-a dus s-o ia pe Aïcha de la aeroport. Își petrece vara aici. Nu-mi spune că nu știai...

Mehdi venise aici plin de el, mândru nevoie mare, iar acum, auzind vestea, a avut impresia că se topește, că se năruie, că se lichefiază. Ținuta lui i s-a părut dintr-odată caraghioasă și vulgară. Probabil că Henri credea că își cumpărase pentru ea, pentru Aïcha, pantalonii aceia prea strâmți și cămașa aceea în care, acum, simțea că se înăbușă.

Henri s-a sculat din șezlong.

— Scuză-mă, nici măcar nu ți-am oferit ceva de băut. Dorm foarte prost noaptea, iar ziua e de ajuns să deschid o carte, că mă și ia somnul. Ce-ar fi să destupăm o sticlă de vin alb?

Mehdi a clătinat din cap. Limba i se lipise de cerul gurii și nu mai era în stare să îngaime o vorbă. Urma să vină Aïcha. În câteva minute, poate într-un ceas, avea să apară aici, în fața lui. Ce mesaj încerca oare destinul să-i trimită? L-a privit pe Henri întorcându-se de la bucătărie cu o sticlă de vin în mână. Fostul lui profesor vorbea, dar Mehdi nu-l auzea. Gândurile i se îmbulzeau în minte. „Mai bine-aș pleca, și-a zis el. Dacă nu plec acum, am încurcat-o.“ S-a întrebat dacă absența lui de la recepția aniversară va fi remarcată. Îl va căuta oare ministrul printre invitați să-l prezinte regelui ca pe un tânăr de viitor? Nu, s-a liniștit Mehdi, va avea lucruri mai bune de făcut decât să se preocupe de soarta lui.

— Ce zi și-a ales și ea, nu? a râs Henri.

— Ce vrei să spui?

Mehdi se uita țintă la profesorul lui, încruntat, cu fața marcată de îngrijorare.

— Aniversarea regelui. La Skhirat. Monettei îi era teamă că n-o să poată ajunge la aeroport cu toată agitația asta. I-am propus s-o însoțesc, dar n-a vrut. Știi cum sunt femeile.

Nu, Mehdi nu știa. Nu mai știa nimic. Și a dat pe gât paharul de vin alb. Putea să simtă cum îi coboară lichidul rece în stomacul gol. Dacă se îmbăta, nu mai era nevoie să gândească. N-avea să mai poată da înapoi, să se suie în mașină și să se prezinte în fața membrilor Curții. S-a uitat la ceasul de la mână. Era aproape unsprezece. Preț de câteva secunde s-a uitat fix la cadran. Apoi a întins paharul spre Henri, care i l-a umplut.

— Ești neliniștit, nu?

Lui Henri i se părea amuzantă atitudinea elevului său, pe care o punea

pe seama fiorilor iubirii. Mehdi nu-și găsea locul. S-a așezat pe șezlong apoi s-a ridicat. Pantalonul îl strângea la burtă și a rămas stând în picioare, cu paharul în mână, cu ochii când spre intrare, când spre ocean. Cerul era de un albastru palid, aproape alb, iar cămașa îi era leoarcă de năduşeală. Ai fi zis că oceanul însuși se înfuriase din pricina arșiței, iar valurile, uriașe, se spărgeau pe plajă cu zgomot de tunet.

— Ai putea să-mi împrumuți un costum de baie?

— Vrei să faci baie? Pe bune?

Mehdi își descheia deja cămașa, în mijlocul terasei, de parcă ar fi fost singur în toată lumea.

— Bine, vino după mine, am ce-ți trebuie.

Mehdi ar fi vrut să-i povestească. I-ar fi plăcut să aibă curajul să-i ceară un sfat lui Henri. „O să fie bucuroasă că mă vede? Sau o să creadă din nou că i-am întins o cursă? Spune-mi, Henri, dacă mai e încă supărată pe mine?“ Dar n-a zis nimic și s-a încuiat în baie. S-a dezbrăcat și-a pus slipul care îi era cam mare și a coborât pe plajă, unde nisipul i-a ars tălpile picioarelor. A început să alerge și s-a aruncat sub creasta unui val care venea spre el. De fiecare dată când scotea capul din apă, trebuie să se cufunde la loc, să nu fie luat de curent. Valurile înaintau, din ce în ce mai înalte, pline de clăbuci de spumă murdară, precum balele unui dulău turbat. A încercat să înoate, dar era dus fără să-l ajute nici mâinile nici picioarele, care se mișcau în gol. Era dus de curent din ce în ce mai departe de țărm. Și-a deschis ochii miopi. Nisipul și căsuța dispăruseră, nu mai rămăsese decât întinderea întunecată și nesfârșită a apei care clocotea. Se împotrivea zadarnic, așa că s-a lăsat rostogolit ca o pietricică purtată de talaz. Cu o mână își ținea slipul care-i luneca pe coapse. Își pierduse suflul, dar nu-i era frică. S-a lăsat aspirat în adâncuri. Simțea pe piele înțepăturile nisipului și scoicilor. S-a gândit la cum înota Aïcha, la grația și la dârzenia ei. Și i-a revenit în minte imaginea femeii înalte și blonde de pe marginea piscinei, în costum de baie liliachiu. Uneori, reușea să-și scoată capul din apă, să respire, apoi era din nou înghițit, tras spre fund, târât în mișcarea infernală a unei mașinării centrifuge. Dar oceanul nu și-a pus mintea cu el. Își ținea încă slipul cu mâna, când a fost adus la țărm, cu părul plin de nisip și de pietricele. Henri îl aștepta acolo și i-a întins mâna.

— M-ai băgat în sperieți. Era să m-arunc în apă după tine.

— E totul în regulă, i-a răspuns Mehdi. Curentul a fost mai puternic decât îmi închipuiam.

Henri l-a înfășurat într-un prosop și s-au întors pe terasă. Au isprăvit sticla de vin alb și au mai deschis una. Mehdi a fumat, una după alta, câteva țigări, apăsând puternic cu arătătorul pe filtru. Acolo, la palat, probabil că se servise deja prânzul. Regele se așezase desigur la masă, așa cum cerea protocolul. Mehdi se îmbătase. Pleoapele îi erau grele, mintea începețoșată, afișa un surâs mulțumit. Era cea mai frumoasă zi din lume. Nu putea să pățească nimic. Destinul continua să ia hotărâri în locul lui, în timp ce el trebuia doar să se supună, să se lase în voia lui, încrezător, așa cum făcuse cu acel curent care-l adusese la mal bine-sănătos. Baia îl răcorise și corpul i se relaxase. Și-a privit ceasul de la mână. Secundarul nu se mai mișca. Uitase să-l scoată înainte să se arunce în apă, și se stricase.

Apoi a auzit motorul mașinii. O voce de femeie. Cea a Monettei, care-l striga pe Henri s-o ajute să care valiza. Lui Mehdi i s-a părut că era încă acolo, în adâncul oceanului, iar zgomotele îi ajungeau de foarte departe, slabe. A rămas tolănit în șezlong, cu spatele la căsuță. Nu se putea hotărî să se ridice. Avea impresia că în momentul când o va vedea, inima îi va înceta să bată. Tot gândindu-se la ea, chinuindu-se, Aïcha devenise aproape ireală, asemeni creaturilor mitologice pe care nu le poți privi în față fără să te preschimbi într-o stană de sare. Și totuși era colo. Chiar în dreptul lui. A întins mâna ca să se apere de soarele orbitor. Era acolo, cu părul lung, întins, căzându-i pe umeri. Purta o rochie neagră cu bretele subțiri. Mehdi i-a cercetat bustul slab, gâtul prelung și, în cele din urmă, chipul. L-a sărutat pe obraz și, în clipa aceea, când se apleca spre el, a trebuit să se stăpânească să n-o strângă în brațe. Să nu urle „te iubesc“ și „iartă-mă, te implor“. A zis doar „bună ziua“ și i-a zâmbit.

Monette a pus masa.

— Dar noi n-avem dreptul la un strop de vin sau ați băut tot?

Îi fusese teamă că n-o să ajungă până acasă.

— Chiar după palat era un baraj. Niște camioane militare se puseseră de-a curmezișul drumului. Aparent opreau toate mașinile care veneau dinspre Rabat. Dar ne-au lăsat să trecem. S-ar zice că le-am făcut impresie bună.

În timpul mesei, Mehdi n-a prea vorbit. A răspuns laconic întrebărilor lui Henri despre postul lui la direcția de impozite și despre noile lui

responsabilități. Aïcha l-a întrebat dacă mai scria, iar Mehdi s-a simțit încurcat. A concluzionat:

— De îndată ce o să am timp, o să mă apuc din nou.

Ridica uneori ochii spre el și îl privea fără un zâmbet. Părea mai puțin timidă decât pe vremuri, mai sigură pe ea. Mânca și bea cu poftă. Monette îi arunca priviri complice, iar Mehdi a crezut că-l luau peste picior. Aïcha a vorbit despre Strasbourg, repetând „David în sus, David în jos“, de parcă blestematul ăla de băiat nu putea să lipsească din viața ei. De altfel, David se afla în Spania împreună cu părinții lui și nu era exclus să vină aici după ea, în august.

— O să-l întâmpinăm cu multă bucurie, s-a distrat Monette. Nu-i așa, Henri?

Acesta a aprobat din cap, în tăcere. Se uita țintă la mâna lui Mehdi și la degetele lui care, de câteva clipe bune, băteau darabana în masa de lemn.

Mehdi simțea că-și iese din fire. Beția i se transformase în furie și a început să regrete că rămăsese, că o auzise pe femeia aceea care părea că se bucură de umilirea lui. Ar fi trebuit să se ducă la palat, să-și vadă de drum, să nu se gândească decât la el și la propria carieră. Ar fi întâlnit oameni de seamă și și-ar fi notat numele lor, adresa și numărul de telefon în carnetul de care nu se despărțea niciodată. Ceasul i se stricase și cheltuise de pomană banii pe haine. Mare greșeală că se înduioșase! Se pregătea să-și găsească o scuză și să plece, când un bărbat, un vecin, s-a arătat la poartă. Henri a rămas câteva minute cu el la intrarea în casă și, când s-a întors pe terasă, Monette a băgat de seamă că e palid.

— Ce se-ntâmplă?

— Era Robert. Zicea că s-a petrecut ceva la Skhirat. S-ar fi auzit focuri de armă și se pare că mirosul de praf de pușcă ajunge până la el. Deocamdată, ne sfătuiește să rămânem aici, să nu ne mișcăm.

S-a dus la aparatul de radio din camera lui și l-a deschis. A părut că i s-a luat o piatră de pe inimă când a reușit să prindă postul național, care difuza o melodie de dragoste egipteană.

— Și telefonul ăla care tot neinstalat a rămas... E cumplit să nu știi ce se-ntâmplă!

Apoi cântecul egiptean s-a întrerupt. Iar Henri a recunoscut notele

marșului militar La Galette. Acum, tuspatru stăteau cu privirile pironite pe aparatul de radio, de parcă obiectul respectiv avea răspuns la întrebările care-i asaltau.

— Și părinții mei? a zis Aïcha. O să-și facă griji.

Fiecare a început să-și dea cu presupusul. Libienii puseseră la cale un atentat. Murise regele și se pregătea regența. În fiecare din ei se instalase un amestec de teamă și de entuziasm. Erau conștienți că trăiesc un moment important, un moment istoric despre care se va vorbi cândva în cărți. Nu-și găseau locul și se plimbau de colo-colo pe terasă fumând. Pe deasupra plajei au trecut două elicoptere. Fetele își exagerau îngrijorarea:

— Ce-o să se întâmple cu noi?

Henri și-a luat un aer doct, repetând că era de așteptat să se întâmple așa ceva și că-și dăduse seama că situația nu mai putea rămâne neschimbată. Mehdi s-a înflăcărat, vorbind despre revoluția populară și despre gherilă. Se bucura că nu mersese la aniversare. Nu doar pentru că scăpase cu viață, ci și pentru că putea să susțină că fusese mereu de partea cea bună. Să pretindă că nu-i frecventase pe cei puternici. Mai târziu, dacă-l întreba cineva, va spune că da, fusese invitat dar refuzase deliberat să meargă, ca să sublinieze că nu era de acord cu acea desfășurare de lux deșănțat.

— Ar fi trebuit să fiu acolo, a spus el.

— Ce spui? l-a întrebat Henri.

— Aniversarea regelui. Eram invitat și eu.

— Acum înțeleg mai bine.

— Ce înțelegi?

— Hainele tale, atitudinea. Așa că poți să-i mulțumești Aïchei. După părerea mea, e mai bine că ești aici decât acolo.

A dat mai tare radioul. „Vigilență, vigilență. Armata a preluat puterea. A căzut monarhia. Armata poporului a preluat puterea. Va începe o nouă epocă.“

Întreaga după-amiază și o parte din noapte au crezut că regele murise și că Marocul de se afla de-acum în mâinile militarilor. Aïcha s-a gândit la portretul lui Hassan al II-lea din biroul tatălui ei. Și-a amintit

de bucuria populară prilejuită de întoarcerea lui Mohammed al V-lea. Nu-și putea închipui țara ei fără rege. Cum? Aveau să devină unul din statele acelea conduse de soldați? La radio, mesajul armatei era difuzat în buclă, iar Henri era scos din minți de lipsa știrilor.

— De ce nu se întoarce Robert? Doar n-o să stăm aici să așteptăm ca proștii.

— Ce altceva ai vrea să faci? a întrebat Monette.

Pe plajă s-a lăsat noaptea. Terminaseră vinul și Henri s-a dus la frigider după niște beri. Nu mai rămăseseră decât câteva țigări, așa că le-au trecut de la unul la altul ca pe un joint. Tăceau. Fiecare părea că s-a retras în sine. În fața necunoscutului, li se părea caraghios să vorbească fără să spună nimic, să facă presupuneri care să se dovedească false. Se gândeau la viitorul lor. La felul cum se vor răsfrânge evenimentele asupra lor. În adâncul inimii, calculau ce riscau să piardă și ce-ar fi putut să câștige. Ce se va alege de cariera lor, de ambițiile lor, de fericirea lor? N-ar fi putut spune dacă acest atentat era un lucru bun sau rău. Dacă trebuiau să fie îngrijorați sau să se bucure. Toți însă erau înspăimântați. Luna, rotundă și incandescentă ca jarul unei țigări se reflecta în bălțile întinse pe care, retrăgându-se, le lăsase oceanul. Dinspre terasă, plaja semăna cu un ogor arat, iar în depărtare, niște forme nelămurite i-au evocat Aïchei niște animale de povară. Când s-a întors Robert, era aproape miezul nopții. Oufkir[31] vorbise la radio. Lovitura de stat eșuase, iar regele era în viață. Armata loialistă, desfășurată pe străzile capitalei, recăpătase controlul asupra radioului și ministerului de interne. La Rabat, tumultul creștea ca o tornadă de foc. Mergea din casă în casă și se alimenta din poveștile supraviețuitorilor reveniți în sânul familiei și din minciunile celor care erau necăjiți că nu văzuseră nimic. Se vânturau deja nume de trădători: generalul Medbouh, colonelul Chelouati și Ababou, comandantul cazărmii Ahermoumou, ai cărei tineri soldați fuseseră în fruntea loviturii de stat. Deși stătuse toată seara la telefon, Robert nu era în stare să le dea răspunsuri lui Henri și celorlalți, care îl asaltau cu întrebări. Motivele? „E prea devreme pentru un răspuns.“ Câți morți? „Cu zecile, poate mai mulți. Cineva mi-a spus că în piscina palatului pluteau cadavre. Un general a fost chelfănit, iar regele a fost urmărit până la toaletă.“

— Merg să mă culc, a spus Henri, iar Monette l-a urmat până în casă.

Aïcha și Mehdi au rămas singuri pe terasă.

— Voiam să-mi fac rezidențiatul aici, la Rabat. Până la urmă însă, nu

cred că e o idee bună.

— Te-ai despărți de David al tău?

— Nu e David al meu.

— Ce mai contează?

Aïcha s-a ridicat. A strâns paharele de pe masă și scrumiera plină de mucuri.

— Prin urmare, cred că o să dormi aici.

— Parc-aș avea de ales...

— Hai înăuntru. E frig.

31. Mohamed Oufkir, militar decorat de Franța pentru că a luptat în armata franceză în Cel de-Al Doilea Război Mondial și apoi în Indochina franceză, între 1947–1949. În 1950, este detașat în cabinetul generalului Raymond Francis Duval, comandant al trupelor din Tunisia și Maroc. În 1955, devine aghiotant al lui Mohammed al V-lea, apoi ministru de interne și ministru al apărării în timpul domniei lui Hassan al II-lea. S-a zvonit că și-a pus capăt zilelor, dar de fapt ar fi fost executat ca urmare a celei de-a doua tentative de lovitură de stat militară din Maroc, „lovitura de stat a aviatorilor“, al cărei instigator fusese.

Când a vorbit Hassan al II-lea la postul de radio, spre ora unu din noapte, ei stăteau lungiți unul lângă altul pe bancheta jilavă. Aïcha era cu spatele la el. Părea că doarme. Mehdi și-a spus că nu o să poată nicicând adormi. O dorea atât de mult, încât trebuia să se înfrâneze ca să n-o acopere cu sărutări, să n-o copleșească cu mângâieri, să nu fie stăruitor. Îi era sete, respirația îi mirosea a vin și a tutun. Duhnind în asemenea hal, nu putea s-o sărute. Trebuia să se ducă, îmbrăcat doar în chiloți, în casa înghețată. Să bea un pahar cu apă, să se întoarcă, să-i sărute pielea. Începând cu spinarea, zăbovind pe scobitura șoldurilor. Să-i lingă burta. S-o trezească agale.

Între timp, regele vorbește. Regele n-a murit. Iar mâine, regele va vorbi la televizor despre atacul soldaților care au tras în oaspeții lui și care voiau să-l răpună. Pe el, pe tăticul lor, pe ocrotitorul, pe călăuza lor. Va dezvălui publicului înmărmurit cum și-a privit tânărul agresor în ochi și cum acesta și-a coborât arma. S-au rugat împreună, iar regele a părăsit locul teafăr, păstrându-și tronul.

Mehdi a renunțat să se mai scoale. Și-a plimbat limba prin gură și a înghițit un strop de salivă. Și-a lăsat mâna pe un sân al Aïchei. Putea să-i simtă rotunjimea, gingășia prin pânza subțire a cămășii de noapte. Și-a ascuns fața în pletele femeii care se întorsese la el. Mirosea precum sarea pe care o spulberă vântul pe plajă. Îi era frig și dormea cu picioarele strânse la piept. Cu mâinile împreunate, rugătoare. Cum de putea dormi? Nu-l simțea cât e de ațâțat, acolo, lipit de ea? Sângele îi zvâcnea în sex. Fără să fie dureros, îl exaspera. Ca un strigăt care voia să erupă, ca sufocarea unui îngropat de viu.

Pe străzile din Rabat, răzvrătiții sunt încărcați în camioane. Cadeți de nouăsprezece sau douăzeci de ani, rași în cap, cu scăfârlia aproape albastră, cu fețele marcate de oboseală și de uimire. Încheieturile mâinilor și picioarelor le sunt legate cu fâșii de piele. Regele n-a murit. Mâine va spune: „Sunt și mai rege decât ieri“.

Aïcha s-a mișcat. S-a întors și și-a încolăcit un picior peste Mehdi. Iar el a putut să-i simtă partea dinlăuntru, plăcută și caldă, a coapselor. Aïcha nu și-a deschis ochii. Consimțea să nu se încheie noaptea. Se lăsa în voia lui, iar Mehdi a sărutat-o cum nu mai sărutase niciodată o femeie. I-a mușcat, ușor, colțul buzelor. S-a năpustit la obrajii și la gâtul ei, iar ea s-a lăsat. Mehdi iubea, iar dragostea lui își avea sălașul într-un loc mai tainic și mai generos decât inima. Și-a zis: „Azi, era să mor de două ori“.

La Rabat, ziariștii își trimiteau articolele la redacție. „Sardanapalic!“,

scrie un reporter francez. „Tragedie shakespeariană.“ „Avertisment la adresa monarhiei“, comentează altul.

Las' c-o să vedeți voi! Condamnații trebuie executați în public, în Place de Grève, în mijlocul mulțimilor. De ce să tai un cap sau să împușți pe cineva, dacă poporul nu e de față? Dacă oamenii nu se întorc acasă cu frica-n sân, vărsându-și măruntaiele în băile strâmte din apartamentele lor și jurându-și că vor fi întotdeauna, da, întotdeauna, de partea legii. La ce-i de folos un condamnat, dacă nu să faci din el un exemplu? În zilele cu execuții, îți duci copiii la spectacol. Tații își suie odraslele în cârcă să poată vedea eșafodul. Le spun să caște bine ochii, și să nu plece fruntea-n pământ când apare călăul. „Uite unde-ajung pușlamalele, canaliile, șnapanii. Uite ce pățesc cei care îndrăznesc să înfrunte puterea. Fă ochii mari și privește!" Tații le spun fiilor: „Trebuie să fii bărbat ca să vezi asta, trebuie să ai vână și să nu plângi când vezi sânge".

După decenii, copiii își vor aminti zgomotul focurilor de armă și îl vor imita pocnind din buze. Mulțimea va urla ca să acopere hohotele de plâns ale condamnatului care nu mai are decât câteva clipe de trăit. Ce contează dacă, acum, criminalul e atins de regrete, ce contează dacă plânge, se milogește, dacă îi e frică, dacă se roagă la Dumnezeu și se scapă în pantaloni? E un spectacol de familie. Un spectacol ca oricare altul. Cel mai măreț, mai impresionant dintre spectacole, o priveliște care ți se întipărește pe retină și care te bântuie o viață întreagă, trezindu-te noaptea.

În 1962, în cafenelele din Rabat și Casablanca au fost distribuite televizoare. „E gratuit, cadou de la rege!", au explicat funcționarii. I-au încurajat pe patroni să țină cât mai des cu putință televizoarele aprinse, astfel încât poporul să fie îndemnat să voteze pentru noua Constituție. La început, lumea se ferea de cutia aceea blestemată, iar cei mai bătrâni, patriarhii, au refuzat până și să arunce o privire. Apoi s-au obișnuit, iar în saloanele burgheze, în apartamentele funcționarilor, s-a instalat televiziunea. După-amiaza, în timp ce găteau, gospodinele lăsau aparatul pornit și curățau morcovi sau jumuleau găini în fața ecranului. De-atunci, nu ceapa era cea care le făcea să plângă, ci necazurile amoroase ale unei tinere egiptene, pe care o părăsise amantul. Unii ziceau că regele însuși hotăra programele. Se-ntâmpla să sune la sediul televiziunii naționale ca să întrerupă difuzarea unui film pe care îl socotea mediocru. Filmul se oprea înainte de final, pentru că nu era îndeajuns de amuzant, era prea lung și plicticos. Iar a doua zi, în piețele orașului, oamenii făceau rămășaguri. Până la urmă, eroii rămăseseră oare împreună? Tânăra aia frumoasă, cu păr lung și negru, primise încuviințarea tatălui ei ca

să se mărite? În taina saloanelor familiale, unii se simțeau călcați pe nervi: n-aveau același gusturi ca Majestatea sa.

Dar azi, 13 iulie 1971, programul avea să fie excepțional, ceva nemaivăzut la televiziune. Ceva care să-ți facă pielea de găină și să-ți stoarcă lacrimi. La început, seamănă cu un western. Camera filmează o imensă întindere de nisip bătută de vânt. În depărtare, se zăresc niște faleze și se aude tumultul valurilor care se sparg de stânci. E un film cu buget mare, o producție hollywoodiană, cu autoșenile dintre cele mai moderne din care sunt scoși niște bărbați în uniformă. Camera de luat vederi se apropie. Nu sunt bărbați oarecare, ci actori de primă mână, coloși cu haina împovărată de medalii. Gros-planuri pe fețe. Mathilde plânge așa de rău, că abia mai respiră. Amin își iese din fire, ar vrea s-o facă să tacă, ar vrea să fie demnă, dar spectacolul care se desfășoară în fața lui îl uluiește, așa că nu poate să spună nimic. Pe bărbatul acela al cărui chip în alb-negru, cu contururi imprecise, apare pe ecran, pe bărbatul acela ei îl cunosc. Au dansat împreună cu el și cu soția lui, o franțuzoaică, la seratele de la hacienda. Bărbatul acela a făcut războiul, ca și Amin, a luptat în Franța, în Italia, în Indochina. Pe ecran, un soldat se apropie de colonel, care are mâinile legate la spate. Îi smulge tresele, îi scoate cascheta — însemn al gradului — și lui Amin îi pare că această insultă îi este adresată lui însuși. Scoate un strigăt slab și își lovește ușor genunchii cu pumnii. Camera își schimbă unghiul și filmează acum un alt bărbat, un general cu buzele tumefiate, care-și ferește privirea. Condamnatul, cu capul plecat într-o parte, cu ochii pe jumătate închiși, nu pare să înțeleagă ce caută acolo. Amin se duce cu gândul la Murad. Dacă ar fi fost acolo, și-ar fi amintit împreună cât curaj le-a trebuit ca să lupte în război. Și cât de mult îi admirau pe acei bărbați, comandanții lor, superiorii lor, cărora le executau ordinele fără să crâcnească. Era oare posibil ca oamenii să fi uitat? Ca amintirea acelui război să se fi șters? Bărbații aceștia, își zice Amin cu amărăciune, sunt o poveste din trecut. Am dus niște războaie uitate.

Un bărbat coboară din spatele unui camion, înconjurat de trei soldați ale căror căști de luptă le ascund parțial chipurile. Trădătorul se uită direct în aparatul de filmat, ai zice că se roagă sau că cere ceva. Are cămașa descheiată, i se vede maieul ieșit de sub uniformă. Amin încearcă să priceapă ce a spus condamnatul, dar imaginea nu este îndeajuns de clară ca să-i poată citi pe buze. Mai târziu, ziaristul prezent la fața locului va susține că osânditul a strigat: „Eu n-am participat. N-am făcut nimic!“ Cu o voce calmă, liniștitoare, un jurnalist tocmai înșiră numele condamnaților, așa cum i-ai prezenta pe jucătorii unei echipe de fotbal. Folosește aceeași voce ca în timpul ceremoniilor regale, inaugurărilor, zilelor festive. Apoi vocea îi

dispare, înghițită parcă de zgomotul cizmelor și al vântului care ridică un nor de praf ocru. Răzvrătiții, nemernicii, criminalii strigă „Trăiască regele!“, „Trăiască Hassan al II-lea!“, în timp ce sunt conduși spre stâlpii care au fost ridicați pe acel câmp de trageri pustiu, la câțiva kilometri de Rabat. Un cameraman aleargă și e cât pe ce să se împiedice de o piatră. Pe măsură ce înaintează, condamnații devin mai palizi, iar unii se întorc să privească în urmă, cu ochii holbați de groază. Un fotograf se apropie ca să surprindă în obiectiv teroarea. Mâine o să vândă celor de la Paris-Match imagini exclusive, luate din spatele autoșenilei. Cât de mulți sunt cei care au văzut asta? În câte memorii vor rămâne întipărite aceste amintiri? Sunt cu miile, de bună seamă, cei care privesc pe ecran cum soldații târăsc un trup deja mort, cu trăsături de nerecunoscut, și apoi îl leagă de un stâlp. Scenariul nu prevăzuse ca osânditul să-și dea sufletul sub tortură, dar moartea nu-l va salva. Va trebui să moară și a doua oară, în public, vă rog! Amin tot spune „e imposibil“, iar Mathilde, care nu se oprește din smiorcăit, își scoate până la urmă o batistă de pânză din mânecă. Cum e oare cu putință ca niște oameni pe care i-ai cunoscut, niște oameni pe care i-ai admirat, să se afle acolo, în decorul ăla de Far West, sub rafalele vântului, pregătiți să întâmpine gloanțele venite din zecile de puști aliniate în fața lor? Mathilde bocește și mai tare. De data asta plânge pentru nevestele lor care, poate, se uită și ele, și aproape că urlă când se gândește la copiii ai căror tați au apărut pe ecran. Când a cumpărat televizorul, Amin era fericit. A rugat-o pe Mathilde să servească masa în fața aparatului. Acum, că le plecaseră copiii, nu vede ce să mai continue cu ceremonia aia caraghioasă a meselor în doi. Soldații îi încadrează pe condamnații la moarte și îi pun să înainteze pe faleză. Amin dă din cap și își zice: „Așa ceva nu există!“ În curând, o să-l vadă apărând pe John Wayne ori poate niște indieni călare, cu capetele încoronate de pene, cu mâinile încordând arcul. Își vor da seama că totul nu e decât cinema, că e o făcătură, că se petrece altundeva, că n-a avut niciodată loc. Ei bine, nu, nu e Marele Canion, iar John Wayne n-o să se arate. Se aude urletul „La comanda mea, foc!“, iar cele zece plutoane trag. Membri ai armatei terestre, aeriene și ai marinei se năpustesc asupra corpurilor inerte. Își dreg vocea, își întorc fața să vadă dacă sunt priviți, dacă sunt auziți, și scuipă pe cadavre.

Mathilde hohotește.

— De ce ne-arată asta? Pe oamenii ăștia îi cunoaștem.

Amin strânge atât de tare din pumni, că i se albesc articulațiile. O pironește cu privirea.

— Ce ești tu în stare să pricepi? Habar n-ai ce-nseamnă puterea.

Ca în fiecare duminică, Mathilde și-a luat geanta, și-a legat la gât o eșarfă și i-a cerut lui Amin cheile de la mașină. Soțul ei a scos un oftat prelung, pe care ea s-a prefăcut că-l ignoră. A condus până la internatul la care Sabah stătea de doi ani. Pe bancheta din spate pusese o cutie cu prăjituri și un vraf de reviste pentru femei. Reviste vechi pe care le citise și răscitise, și unde erau publicate fotografii ale unor vedete de cinema și ale unor membri ai familiilor regale europene. Conți și ducese. Prințese și regi. Sabah le decupa și le agăța deasupra patului: erau acolo imagini cu Sophia Loren, Grace Kelly sau Farah Pahlavi, soția șahului, cu tiara de diamante pe frunte. Uneori, Mathilde îi oferea veșminte. Însă nu lucruri noi și nici scumpe. Avea interdicție de la Amin. Nu-i plăcea ca Mathilde s-o viziteze așa des și să se atașeze de micuța aceea cu ten palid, pe care numai când o vedea îl și apuca furia.

Mathilde a parcat în fața porții internatului. Sabah o aștepta pe scară. Au apucat-o pe străzile orașului european. S-au așezat la o terasă, unde Sabah a comandat un suc de portocale. Înainte să-i îngăduie să bea, Mathilde a șters gura paharului cu o batistă.

— Ospătarul părea jegos.

I-a vorbit despre căsătoria Aïchei, care urma să aibă loc vara următoare și despre viitorul ei soț, care avea un post înalt în capitală. În fața cafenelei, un băiat călare pe un măgar vindea portocale. Striga:

— Cine vrea portocale? Portocale frumoase și zemoase!

Mathilde s-a aplecat spre Sabah și i-a îngânat la ureche un cântec în alsaciană.

— Ce înseamnă? a întrebat fata.

— Ridică-i calului coada, suflă-i în gaură și o să primești de-acolo un măr verde! a zis Mathilde izbucnind în râs. O învățasem pe mămica ta acest cântec când era mică. Într-o zi i l-a cântat unchiului tău, pe care l-a apucat o furie cumplită. A întrebat-o cine-i băga în cap asemenea porcării. Nu a mărturisit niciodată că era vorba despre mine.

Mathilde a pus câteva întrebări. Aceleași ca de obicei, iar Sabah a răspuns cu niște minciuni. Da, era fericită, colegele ei erau drăguțe cu ea, iar profesorii, amabili. Da, își făcea lecțiile, îi plăcea să învețe și avea să facă tot ce i se va spune, fără să se plângă, fără să facă mofturi

și cu întreaga recunoștință pe care lumea o așteaptă de la copiii abandonați. Sabah avea ochi frumoși, dar niște sprâncene atât de stufoase și de zbârlite, încât îi umbreau privirea. Nu era niciodată pieptănată, iar părul îi era adesea gras. Avea în ea un soi de încetineală, de șubrezenie care stânjenea. Ai fi zis că era atinsă de una dintre bolile acelea ciudate care schimonosesc corpul, făcându-te să arăți ca un copil și, în același timp, ca un bătrân. Sabah învățase să mintă și să nu ceară nimic. Disimula totul cu o iscusință pe care adulții nu i-o bănuiau.

O dată pe lună, era vizitată de mama ei. Venea cu mașina ei arătoasă, cu straiele ei strălucitoare, iar Sabah își ascundea furia. Zicea mulțumesc cu orice prilej. Nu plângea. Nu lăsa să i se vadă deloc mânia sau amărăciunea. Acum avea cincisprezece ani, nu mai era o copilă neroadă și naivă. Își dădea limpede seama că însoțirea dintre Selma și Murad fusese nepotrivită și realiza, fără să poată da o explicație, că nașterea ei fusese o dramă. Sabah se știa o povară. Înțelegea că e o greșeală, un accident, chiar un păcat. Nu trebuia să aibă pretenții sau să se plângă, pentru că altfel ar fi auzit iar și iar: „S-ar cuveni să apreciezi avantajul de a avea un unchi care are grijă de tine“.

Din punctul de vedere al moralei, al bunei-cuviințe, din toate punctele de vedere, ar fi fost mai bine să nu existe. Nimeni nu simțea nevoia ca ea să-i fie aproape, sau pur și simplu să se afle acolo. Când se gândeau la ea, adulții se întrebau unde s-o pună, așa cum te gândești unde să așezi un obiect incomod, pe care nu te înduri să-l arunci din nedeslușite motive sentimentale. Exact asta spusese Mathilde, atunci când Selma o anunțase că va lucra la Rabat. „Păi, cu Sabah ce facem?“ Copiii aceștia, însă, au drept aliat nepăsarea pe care o provoacă. Nimănui nu-i pasă de ei. Iar ei pot minți fără grijă.

Mathilde a dus-o pe Sabah în parc. I-a spus că-i programase o vizită la dentist și una la coafor. Vor merge la sfârșitul lunii.

— Citește revistele pe care ți le-am adus, poate găsești idei pentru o nouă tunsoare.

Sabah i-a mulțumit, și cu asta basta. N-a povestit ce se întâmpla îndărătul zidurilor internatului. Ziduri înalte și groase, cărora fetele, ca să se distreze, le râcâiau vopseaua scorojită ca să-și facă fard de pleoape. Pe coridoare plutea miros de urină și de usturoi. Paznicul și grădinarul își frecau sexul uitându-se la fetele care alergau spre dușuri

în furouri bej. Nu făceau duș prea des. Directoarea era socotită. La urma urmei, nu erau prințese. „Am fi aflat. Iar dacă ați fi fost, n-aveați ce căuta aici.“ Internele nu-și spălau bluza decât de două ori pe lună.

În marțea dinainte, Sabah citea pe sub pătura bej, în dormitorul de la primul etaj. Îi venea să facă pipi, dar era atât de frig încât nu se putea hotărî să părăsească pătura groasă de lână. Un cadou de la Mathilde. Apoi a simțit că are chiloții umezi. A crezut că făcuse pe ea și că toată lumea o s-o ia în râs. Și-a băgat mâna în chiloți și, când și a văzut degetele, a realizat că era mânjite cu un lichid vâscos, întunecat și lipicios. Nu era nici naivă, nici ignorantă și știa bine că femeile sângerează. Dar nu-și închipuise că o să arate așa, ca acel lichid infernal, ca acea materie solidă care părea o descompunere internă. Credea că i se vor scurge din sex câteva picături de sânge roșu. Un sânge strălucitor, ca un semn de sănătate.

În multe privințe, era o dramă. O dramă pentru că trebuia să se ducă la supraveghetoare. Avea să-i dea doar un ștergar pe care va trebui să-l schimbe și să-l spele singură, și avea s-o muștruluiască în cazul în care-și va păta uniforma. „Sângele nu iese la spălat.“ O dramă din pricina durerilor cumplite care uneori le făceau să plângă pe fetele cărora nu li se dădeau medicamente. „Asta-i ursita voastră. Gândiți-vă la bărbați. Ei se duc la război.“ O dramă din pricina mirosului de metal și de pește care impregna hainele și care se răspândea dintre coapse de fiecare dată când o fată puberă făcea greșeala să-și depărteze picioarele. Da, atunci femeile își pierdeau mirosul de copil, izul dulce ca mierea al inocentelor care fuseseră odată. Și, din pricina privirii critice cu care erau percepute, o privire lipsită de indulgența dinainte, de indulgența vremurilor când erau fetițe, deveneau cățele. Erau cuprinse de o înverșunare ciudată, de dorința de a se sminti, de a experimenta. Ajungeau primejdioase și, din acel moment, când una dintre ele o invita pe alta la ea în pat, era limpede că nu o făcea ca să găsească tandrețe sau ca să-și ostoiască un necaz. Niște fete mustăcioase se strecurau în așternuturi. Își băgau limba în acele sexe mânjite, își vârau degetele cu unghii prea lungi în vaginul unei colege de clasă. Se zgâriau, se mușcau. Apoi, când urinau, fetele se plângeau de furnicături sau de o infecție rușinoasă, de care nimănui nu părea să-i pese.

Sabah a trecut toate aceste lucruri sub tăcere. Iar în fața mătușii ei Mathilde, ale cărei plete blonde și piele albă le găsea atât de frumoase, s-a purtat ca un copil cuminte, care știe că nu poate năzui la mai mult decât are. I-a mulțumit pentru reviste și i-a spus că n-avea importanță că pantofii pe care i-i oferise Mathilde erau prea mari. Era îndeajuns să-i umple cu vată, sau poate că într-o zi o să-i crească laba piciorului.

Încă de vineri seara, băieții dădeau târcoale în preajma internatului. Își parcau motoretele sub ferestrele dormitoarelor și așteptau. Trăgeau din țigară, râdeau plesnindu-se peste burtă și le urmăreau din priviri pe trecătoarele cărora li se ghicea forma fundului sub djellaba. Conducerea internatului nu părea îngrijorată de prezența lor.

De fapt, directoarea a încercat mai degrabă să profite. Hicham, care juca rolul de șef al găștii, îi strecura adesea pachete cu zahăr, buchete mari de mentă, borcane cu carne afumată, aduse de la Fès și după care femeia era înnebunită. În schimbul acestor delicatese, accepta să închidă ochii și să le lase pe fete să se fâțâie, pentru că oricum le socotea pierdute.

Sabah nu era cea mai frumoasă dintre ele. Iar dacă își însoțea colegele pe-afară, o făcea fără entuziasm. Doar ca să mai treacă vremea. Cu toate astea, Hicham a pus ochii pe ea. N-avea mai mult de douăzeci de ani și purta blugi și cămăși impecabil de curate. Molfăia tot timpul ceva, un bețigaș de lemn-dulce, o scobitoare, un pai de grâu. Când a văzut-o prima oară pe Sabah, s-a apropiat de ea și i-a întins mâna spre frunte. I-a mângâiat blând rădăcina părului, iar în jurul lor fetele și băieții au amuțit. Sabah avea o cicatrice prelungă cu care nu știa cum se pricopsise, ea căreia nimeni nu-i povestise întâmplări din copilărie. Hicham a clătinat din cap și i-a zâmbit. A bătut-o pe creștet cu o tandrețe care a tulburat-o. A avut impresia că o adoptase, că o recunoscuse.

De-abia câteva săptămâni mai târziu, după ce se sprijiniseră cu spatele de un automobil, Hicham i-a oferit explicații. Cicatricea asta, i-a zis el, venea cu siguranță de la niște andrele de tricotat sau de la o tijă de fier pe care o foloseau uneori femeile ca să scape de un copil.

— Ți-a vătămat fruntea. Însă faptul că te afli aici arată că ești zdravănă și că Dumnezeu nu voia să mori.

Sabah și-a atins cicatricea cu vârful arătătorului, apoi și-a dat părul peste frunte. Și-a zis: „N-o să-mi mai dau niciodată părul pe spate“.

De-acum, avea să poarte o șuviță adusă peste frunte, precum unele franțuzoaice pe care le întâlnise prin oraș. Murea de rușine la gândul că toată lumea vedea acest semn degradant, acest stigmat. Toți știau că supraviețuise unei tentative de asasinat.

Hicham a părut că e cu atât mai interesat de ea. De fiecare dată când se întorcea să se uite la fete, avea câte o atenție pentru Sabah. Băgase

de seamă că era pofticioasă și îi propunea de fiecare dată să ia o prăjitură de la patiserie sau o înghețată. O privea mâncând la cafenea un choux à la crème și afișa un aer de tătic mulțumit când lingea umplutura care i se scurgea pe degete. Fetele se luptau ca să le acorde atenție, iar unele au fost uimite că Sabah, cu aerul ei neprihănit, cu mutra ei tâmpă, câștigase poziția de favorită.

Într-o sâmbătă, a parcat sub ferestrele dormitorului și a claxonat de două ori. Fetele au râs și i-au făcut semne largi cu mâna. Sprijinit cu spatele de zidul internatului, Hicham fuma o țigară. I-a pus lui Sabah întrebări despre familia ei, la care ea i-a răspuns evaziv. S-a gândit că-i părea rău pentru ea, că pricepuse de unde se trăgea. I-a spus:

— Știi că ți-aș putea fi frate? N-ai frate, nu-i așa?

Nu i-a răspuns, dar i s-a arătat chipul lui Selim. A fost cât pe ce să-i spună că nu are frate, dar că, în schimb, are un văr care-i este ca un frate, dar i s-a părut prea complicat și ușor caraghios. Nu voia să se explice și cu atât mai puțin să împărtășească cu acest bărbat, cu acest necunoscut, existența lui Selim. A dat din cap, iar el i-a pus mâna pe bărbie, ca s-o oblige să se uite în ochii lui.

— De-acum ai un frate, ai înțeles? O să ne purtăm de ca și cum ai fi sora mea mai mică și o să am grijă de tine. Dar va trebui s-asculți de mine, pentru că un frate e menit să ocrotească, să le împiedice pe surorile mai mici să n-o apuce pe un drum greșit și să aibă relații cu persoane dubioase.

— O prefăcută, asta e! Credeți că nu le ghicesc pe cele de teapa ei? De douăzeci de ani conduc acest internat și știu ce spun. Paznicul a găsit-o pe stradă, în toiul nopții. Eram îngrijorați la culme iar ea, ea stătea acolo pe bulevard, așezată pe valiză și așteptând niște golani. O prefăcută și o tâmpită care se uită în gura primului băiat care trece și pe care e gata să-l urmeze oriunde. Să ne ferească Dumnezeu de o lepădătură ca ea! Sunt tare dezamăgită, doamnă Belhaj, și trebuie să înțelegeți că nu mai pot adăposti aici o persoană atât de îngrozitoare! Cine știe ce influență o să aibă asupra fetelor mele și ce povești scârboase o să le toarne. Nu e exclus să fi rămas gravidă cu derbedeul ăla. Dacă aș fi în locul dumneavoastră, m-aș duce iute la doctor. După părerea mea, s-ar putea să mai aveți surprize mari cu jigodia asta. Suntem o instituție respectabilă, și trebuie să le ocrotesc pe celelalte eleve ale mele. Dacă tot și-a făcut valiza, dați-i drumul! Fata asta are nevoie de niște scatoalce. Sunt convinsă că unchiul ei o s-o facă să-i treacă cheful să evadeze de-aici.

Mathilde a încercat în mai multe rânduri s-o întrerupă pe bătrâna directoare care-și agita prin aer degetele deformate de artrită. A vrut să-i ofere bani — o sumă potrivită, care să acopere neplăcerile provocate și, în același timp, să continue să sprijine această venerabilă instituție —, l-a invocat pe Cel de Sus, a cărui îndurare ar trebui să se reverse asupra tuturor și, în special, asupra celor mai tineri și mai firavi dintre noi. A încercat să pledeze cauza lui Sabah, amintind de față cu tânăra cu ochii plecați că aceasta era orfană și că mama ei o părăsise. Zadarnic, însă. De fiecare dată când Mathilde rostea un cuvânt, directoarea clătina nervos din cap, își ridica mâinile în dreptul feței și, asemeni unui copil care nu vrea s-audă nimic, începea din nou să o înfiereze pe Sabah și să o insulte.

— Nu vreau să știu, a conchis ea. Nu vreau să mai am de-a face cu dumneavoastră.

Mathilde și-a luat geanta, s-a ridicat de pe scaun și s-a îndreptat spre ușa biroului. A întors capul și, cu o voce albă, i-a poruncit lui Sabah:

— Vii odată?

Tânăra a urmat-o pe coridor, apoi în holul internatului, cu valiza în mână și cu pantofii prea mari, îndesați cu vată. Celelalte eleve le-au privit plecând, iar unele dintre ele i-au trimis lui Sabah bezele cu vârfurile degetelor. Aceasta a înțeles că gesturile n-aveau nici o legătură cu afecțiunea și că nici persoana ei nu avea să le lipsească.

În felul lor, însă, fetele o admirau pentru că găsise cum să iasă de-acolo, însoțită de doamna aceea înaltă și blondă, al cărei accent alsacian le stârnea râsul.

Cu capul în pământ, Sabah a luat loc în mașina Mathildei. Mătușa ei s-a așezat la volan și a rămas nemișcată câteva minute, cu ochii închiși, de parcă se străduia să-și domolească mânia. Nu știa pe cine e mai furioasă. Pe directoare, care o tratase ca pe un nimeni, care îi disprețuise banii și care refuzase să-i asculte scuzele? Pe Sabah, care, sub aerul ei ascultător, ascundea aceeași vâlvătaie, aceeași falsitate ca maică-sa. Ori pe Amin, care refuzase s-o ia pe Sabah la fermă, ca să se ocupe ea de educația și de îngrijirea fetei, ca și cum ar fi fost propriul ei copil? Mathilde a răsucit cheia în contact, a apăsat accelerația și a intrat brusc pe bulevard, atât de rapid că a fost claxonată de cei din trafic. „Pericol public!“, a ocărât-o un șofer. A condus ca o vijelie, cu privirea fixă, iar după jumătate de ceas, Sabah a priceput că nu o apucaseră pe drumul spre fermă. Ar fi vrut s-o întrebe: „Unde mă duci?“, dar îi era prea frică să nu urle mătușă-sa la ea.

Mathilde și-a întors capul și a țintuit-o cu privirea.

— M-ai dezamăgit foarte tare, i-a zis. Nu mi-aș fi închipuit vreodată că poți fi atât de neroadă, de ușuratică. Asta-i viața pe care ți-o dorești? O astfel de fată vrei să fii? O târâtură care se duce după primul bărbat ieșit în cale și care crede toate prostiile care i se îndrugă? Unde plecai, hmm? Ce ți-a promis băiatul ăla?

Sabah a ținut privirea plecată, iar Mathilde s-a pus pe zbierat:

— Răspunde! Unde te duceai?

Dar Sabah n-a deschis gura.

— Oricum, puțin îmi pasă. Nu mă mai privește. Nu-mi imaginam că poți fi atât de nerecunoscătoare. Dacă ai știi tot ce-am făcut pentru tine. N-ai idee cât îmi datorezi. Din pricina ta, din pricina prostiei și egoismului tău, va trebui să îndur năduful lui unchiu-tău. Ce-o să-i spun? Hei, ce-o să-i spun? Ai amuțit, da? Foarte bine. N-am chef s-aud ce spui și n-am chef nici măcar să te văd. Unchiu-tău avea dreptate, s-ar fi cuvenit să-l ascult, sunteți niște ingrate și niște profitoare. Nu e treaba noastră. S-o rezolvați între voi, maică-ta și cu tine. Câtă vreme n-aveți nevoie de sprijinul nostru și nu dați doi bani pe tot ce vă oferim, o să-nvățați să vă descurcați singure.

Așadar, iată unde mergeau. La maică-sa. Lui Sabah i s-a strâns inima. Ar fi preferat orice, un nou internat, o palmă de la unchiu-său, orice,

dar nu să se trezească față-n față cu Selma. Ultima oară când se dusese la Rabat, în micuțul apartament de pe bulevardul Témara, a avut impresia că deranjează. Selma o pândea, îi interzicea să se atingă de cosmeticale, de haine, începuse să urle când își surprinsese fiica deschizând un sertar plin cu fotografii vechi. „Nu te-apuci să scotocești prin lucrurile oamenilor“, o mustruluise ea. Sâmbătă, maică-sa rămăsese închisă în baie o bună parte a după-amiezii. Singură în camera de zi, Sabah se plictisise tot citind reviste. Apoi Selma apăruse pe culoar și scosese din buzunarul halatului un teanc de bancnote. „Poftim, du-te și fă-ți de cap, dar să nu te-ntorci înainte de două noaptea. O să vină niște prieteni și nu poți să rămâi aici.“ Iar Sabah ieșise pe străzile întunecate și pustii ale Rabatului. Se așezase într-o cafenea, comandase lapte de migdale și se rugase să treacă timpul mai repede și să se întoarcă teafără acasă. „Mă-ta e-o curvă!“, îi aruncase o fată de la internat. Sabah se năpustise asupra ei, o luase la pumni, dar în seara aceea, în cafeneaua goală din Rabat, cu paharul de lapte în față, își zisese că Selma era cea pe care năzuia s-o bată, s-o pună sub cheie, s-o ascundă. Îi era rușine cu maică-sa și nu mai voia s-o vadă în ochi.

— Te rog, Mathilde, du-mă înapoi la fermă, a implorat-o ea, dar mătușa-sa a rămas mută.

Vreme de mai mulți kilometri au mers îndărătul unui camion care transporta catâri, cărora nu le puteau vedea decât dosurile rotofeie. Mathilde, căreia îi plăcea viteza, a început să bodogănească și apoi a claxonat. Sabah, cu o voce subțire, a început să cânte:

— Ridică-i calului coada, suflă-i în...

— Zău, te rog, ține-ți gura!

***

— Selma nu s-a întors. S-a dus la hamam.

Hocine a ciupit-o de obraz pe Sabah, care stătea proțăpită în mijlocul bulevardului, cu valiza în mână.

— Carevasazică, tu ești fiică-sa? Da, aduce cu ea, e limpede. Dar ești prea slabă. Trebuie să mai mănânci oleacă.

Mathilde, care o ținea strâns de braț pe Sabah, a schițat fățarnic un zâmbet.

— Domnișoara are grijă de siluetă. Dar nu i-a lipsit niciodată nimic și a mâncat mereu după pofta inimii, vă rog să mă credeți.

Sabah s-a așezat pe trepte, cu bagajul între genunchi. Tresărea de fiecare dată când o femeie traversa strada sau când se oprea un taxi în fața clădirii. Ce-o să spună maică-sa? Cum o să reacționeze? Mathilde, care se plimba încoace și-ncolo pe trotuar, a cumpărat o țigară de la un vânzător ambulant. A fumat-o încet, ca o adolescentă care nu știe să tragă fumul în piept. Apoi a apărut Selma. Mergea pe bulevard cu părul ud înfășurat într-o eșarfă bej, cu pielea feței încă roșie de la fierbințeala hamamului. Purta o tunică verde, având gulerul și mânecile brodate cu un brâu auriu subțire. Niște bărbați au întors capul după ea, un automobilist a claxonat-o.

Prima pe care a recunoscut-o a fost Mathilde. Și-ar fi recunoscut cumnata, cu părul ei blond, umerii de băiat și picioarele dezgustătoare umflate de căldură, chiar și de departe, în mijlocul unei mulțimi. Apoi a văzut-o pe fiică-sa, stând vlăguită pe trepte, cu capul între genunchi.

— Ce faceți aici?

— Mai bine urcăm, i-a zis Mathilde.

— E vreo problemă? S-a-ntâmplat ceva?

— Cred c-ar trebui să mergem sus la tine. N-am nici un chef să mă dau în spectacol.

Au urcat scara în tăcere. Sabah s-a uitat atent la gleznele maică-sii, atât de subțiri, și la pulpele ei dezvelite de tunică, atunci când urca treptele.

— Du-te în cameră și trage ușa după tine, i-a poruncit Mathilde. Sabah a străbătut culoarul și a închis ușa. S-a așezat pe dușumea, cu urechea lipită de perete, și a încercat să audă ce vorbeau maică-sa și mătușă-sa. În salon, cele două femei discutau în șoaptă și, din când în când, una dintre ele striga sau se enerva.

— Mereu ești așa. O iresponsabilă! s-a înfuriat Mathilde.

— Din pricina ta se întâmplă toate! a urlat Selma.

Apoi, coborau din nou tonul și Sabah nu mai auzea decât niște șoapte țâfnoase. Și-a întors capul spre camera mamei ei. Patul cel mare era acoperit cu o cuvertură groasă, roz pal. De perete era agățată o oglindă mare venețiană, iar pe toaleta din lemn de lămâi stăteau

coliere, flacoane de parfum, un pahar de ceai plin cu pensule pentru machiaj. Dulapul deschis dădea pe dinafară de rochii, pardesie și pantofi cu toc. Pe spatele ușii dulapului Selma lipise o fotografie și o carte poștală care înfățișa turnul Eiffel și, cu litere aurii, avea scris cuvântul Paris. Sabah a dezlipit fotografia în care apărea Mouilala, în haikul [32] ei alb, cu ochii puternic machiați, și Selma, fetiță de cinci ani, pe care perspectiva de a fi fotografiată părea să o amuze. Pe verso era scris: „Rabat, 1942“. Sabah a studiat trăsăturile fetiței și și-a zis: „Nu seamănă cu mama“. A înaintat în patru labe până la pat și și-a cufundat fața sub cuvertură. A inspirat adânc mirosul Selmei, acel iz de mosc pe care i-l știa dintotdeauna și care îți rămânea lipit de piele, ore bune după ce îți dăduse o sărutare.

Selma a strigat:

— Vino-ncoa'!

Iar Sabah, încet, a străbătut culoarul și s-a postat în fața celor două femei.

— E-adevărat? Ai vrut să fugi de la internat?

Sabah n-a răspuns.

— Fără chestii de-astea cu mine, micuțo. O să vorbești chiar dacă o să fie nevoie să te bat, m-auzi?

Sabah a dat din cap.

— Unde voiai s-o ștergi așa? Și cu ce te amăgit băiatul ăla?

Sabaha a bâiguit ceva.

— Nu se-aude. Uită-te la mine când vorbești.

Lui Sabah i-au căzut ochii pe valiza ei de la intrare. S-a aplecat, a deschis fermoarul și a scos un teanc gros de scrisori, pe care i l-a întins mamei sale.

— Ce-i asta?

— Voiam să dau de urma lui Selim. De săptămâni întregi nu mai am vești de la el. Voiam doar să știu că-i bine-sănătos.

32. Bucată de stofă ușoară de mari dimensiuni în care se drapează femeile musulmane.

Mathilde s-a apropiat de Sabah și a apucat-o de umeri.

— Ce tot spui? De ce vorbești despre fiul meu? Ce treabă are el cu toate astea?

— Mergi înapoi în cameră! a urlat Selma. Lasă-ne!

Mathilde a întins brațul către pachetul de scrisori, dar Selma îl ținea strâns în mâini.

— Așteaptă!

A deschis un dulăpior din care a scos o sticlă de whisky.

— Paharele sunt în spatele tău, pe etajeră.

Mathilde s-a executat. S-au așezat pe banchetă și, după ce au băut un gât, Selma a împărțit vraful de scrisori în două.

— Poftim!

Pe covorul gros de lână a căzut o fotografie în care era Selim, cu bustul gol pe o plajă, cu părul blond ajungându-i până la jumătatea spatelui. Nu pricepeau și amândouă erau mușcate de gelozie. Mama și amanta se întrebau de ce îi scrisese lui Sabah, iar nu lor. De ce o alesese pe fetița aceea ștearsă, pe acel personaj secundar din viața lor. Parcurgând scrisorile, au înțeles că exact asta îi lega pe Sabah și pe Selim. Acest sentiment că trăiesc în culise, că nu au fost niciodată apreciați la adevărata lor valoare. Amândoi fuseseră părăsiți de Selma. Amândoi îduraseră, chiar dacă în mod diferit, pandaliile lui Amin. Cele două femei priveau scrisorile pe care și le așezaseră pe genunchi și își ziceau: „Aș fi vrut să fie pentru mine și să fi fost scrisori de dragoste. Ar fi scris că nu poate trăi fără mine și că absența mea îl înnebunește de durere. Și-ar fi cerut scuze că a dispărut și ar fi promis, într-o misivă sfâșietoare, că se va întoarce curând în brațele mele. Ar fi semnat Selim care te iubește din toată inima. Selim care nu te poate uita. Amândouă au fost dezamăgite. Primele scrisori datau din toamna anului 1969, iar Selim se mulțumea să-și descrie în ele viața alături de Nilsa, Simon și Lalla Amina. Mathilde a recunoscut stilul telegrafic al fiului ei. Selim făcea fraze scurte. Nu folosea semne de punctuație: „Ce mai faci eu sunt bine“ sau „Și internatul tău povestește-mi“, așa cum făcea pe vremuri, când îi scria mamei sale din tabăra unde-și petrecea vacanța de vară. Mathilde și-a amintit de cuvintele lui din copilărie: „Îmi lipsești mamă canarul a făcut un ou de trei zile plouă“. Pe-atunci, însemna totul pentru el. Când întârzia în oraș, o aștepta plângând la

intrarea pe moșie. O privea cum își închide bareta de la escarpeni sau cum probează o pălărie și exclama: „Ce frumoasă ești, mamă!“, iar venerația acelui omuleț îi tămăduia toate supărările. În aceste scrisori însă, în aceste scrisori către Sabah, Mathilde nu apărea. A întors pe față și pe dos foile de hârtie, a cercetat fiecare frază, și nici măcar o dată nu a găsit vreo referire la fermă, la ea sau la Amin. De parcă fiul ei o uitase și nu-i păsa de supărarea pe care le-o provocase prin dispariția lui.

— Ai terminat de citit? Dă-mi-le pe ale tale! i-a poruncit ea cumnatăsii.

Dar Selma nu și-a ridicat capul. Era cufundată în lectura unei scrisori cu stil delirant, datând de la începutul anului 1970, în care Selim vorbea despre trupul femeilor, despre desfrâul la care se nărăvise, iar Selma s-a simțit cuprinsă de porniri ucigașe. Ce-i aia „dragoste liberă“? Cu vorbele lui neclare și stângace, Selim încerca să explice această nouă viziune a unei lumi în care nimeni nu aparținea nimănui. În care bărbații nu le stăpâneau pe femei și în care nu existau legămintele de fidelitate veșnică. O lume supusă doar capriciilor. Să întinzi o mână și să tragi spre tine un trup pe care să-l călărești în liniștea nopții. Tot luând fără să iubească, ceva înlăuntrul lui se înăsprise. Toate lucrurile în care crezuse se năruiseră, ca un biet castel de nisip lovit de un val. Căsătoria, copiii, viața pe care o aleseseră părinții lui și copilăria aceea zdruncinată de țipete, de ocări și de ură reprimată. „Nu o să mă căsătoresc niciodată.“ Scria: „Trupurile celorlalți nu ne aparțin, și nici eu nu aparțin părinților mei nu aparțin acestei țări“. Nătărăul, și-a zis Selma. Un fudul care susținea că femeile îl doreau mai mult decât pe alții. Poate pentru că vorbea mai puțin și pentru că nu avea, precum ceilalți hipioți, păreri despre lume. Nu se împăuna că atinge nirvana sau că a apucat-o pe un drum inițiatic. Putea rămâne ore în șir uitându-se cum se leagănă copacii în bătaia vântului, iar această indolență le seducea pe femei, le intriga. Un nătărău care îndrăznea să-i scrie asemenea tâmpenii unei fete de cincisprezece ani și care alătura scrisorilor desene copilărești cu vapoare în porturi. Un nătărău care jura că devenise bărbat. Știa ce vrea să facă cu viața lui, așa că el, ignorantul, molâul, studentul mediocru, avea în sfârșit ambiții personale. În timpul lunilor petrecute cu hipioții le ascultase cu nesaț poveștile. Printre ei erau medici, ingineri, arhitecți, intelectuali cărora le admira cunoștințele vaste. „Acolo, de cealaltă parte a oceanului, se află America.“ Îi vorbea lui Sabah despre călătorii, așa cum îi vorbești unui sclav despre libertate și despre o lume fără opreliști. Le ceruse camarazilor lui să-i descrie America. Hipioții credeau că-l vor scârbi: „E imperiul banului, al violenței, o țară a orașelor verticale și imense în care femeile își vând

trupul iar bărbații visează să fie bogați și puternici“. De-atunci, New-York-ul a început să-l obsedeze. Ultimele scrisori nu vorbeau decât despre asta. Despre o călătorie iminentă spre această țară îndepărtată. După ce va găsi bani, avea să părăsească acel cătun amărât, sătul să taie frunză la câini și să îndure mirosul grețos al roșiilor prea coapte pe care-l răspândea unica dugheană din Diabet.

Mathilde și Selma erau bete.

— E un copilandru, s-a înfuriat Selma.

— Un copilandru nerecunoscător și iresponsabil, a întărit Mathilde.

Avea limba cleioasă și articula anevoie.

— Eram, poate, puturoasă, dar am fost mereu bună la ortografie. Îți amintești? Mă puneai la treabă. Selim face greșeli de copil de clasa-ntâi.

Mathilde a cerut o țigară, pe care fumat-o pe balconaș, dând zgomotos fumul afară. Da, bineînțeles că-și amintea de lecțiile de ortografie și de istorie-geografie din casa jilavă de la Berrima. Își amintea de Selma în vremea copilăriei, de obrăznicia și de nazurile ei, dar și de generozitatea de care dădea dovadă. Întorcându-se de la școală, micuța retranscria lecțiile în arabă pentru cumnata ei. O punea apoi să recite și nu râdea când Mathildei îi era greu să pronunțe un R sau un K.

— Sunt convinsă că se droghează.

— Încetează, a spus Selma, nu-i nimic grav, crede-mă.

— De unde știi? Poate că de-aia nu mai scrie. I s-o fi întâmplat ceva. Deunăzi, am văzut un documentar la televizor. Ziceau că sunt toți prăjiți, că mănâncă de prin pubele și că unii au murit din pricina unor supradoze.

— Îl cunosc pe fiul tău. El nu-i așa. Ți se pot reproșa multe, dar copiii ți i-ai crescut cum se cuvine.

— Asta nu l-a împiedicat să dispară.

— O să se întoarcă, te rog să mă crezi.

Selma a deschis o cutiuță de lemn aflată pe masă.

— Vrei să-ncerci?

— Ce e?

— Hașiș.

— Fumezi așa ceva?

— Nu, nu tocmai. L-a uitat cineva zilele trecute. Am putea să încercăm.

Într-o noapte, întins pe o canapea din apartamentul Selmei, Omar a ascultat o emisiune de radio care l-a captivat. Spunea povestea unei tinere actrițe turcoaice de la începutul secolului, care, pentru că era musulmană, nu avea dreptul să joace. Însă tânăra, ale cărei talent și hotărâre erau impresionante, a reușit să intre într-o trupă. Noapte de noapte urca pe scenă în teatrele din Istanbul, era adorată de public și sprijinită de colegi. Uneori, poliția, avertizată de un informator, dădea buzna în teatru. Artista își lua atunci tălpășița pe acoperișuri, ajutată de complici, iar spectatorii îi huiduiau pe caralii, care plecau mofluzi. O ștergeau, ofticați și furioși, aruncând o ultimă privire spre scena părăsită la mijlocul unui act.

Cam așa arăta orașul Essaouira, când a debarcat acolo Omar, în februarie 1972. Un decor abandonat de o trupă de teatru sau de o echipă de cinema care, din motive obscure, se văzuse silită să-și strângă urgent calabalâcul, lăsând în urmă câteva obiecte de butaforie, un panou reprezentând un asfințit, un fals salon în care se citeau urmele unei petreceri. Omar a fost primit ca un ministru sau ca un înalt demnitar. În comisariatul puchinos al acestui oraș părăsit, își dăduseră uniformele la curățat și așezaseră, pe o vechitură de birou, o tavă cu prăjituri și un ceainic aburind.

— Luați loc, domnule comisar!

Omul care îi vorbise se numea Ismaël. Un inspector de vreo treizeci de ani, care nu ieșise niciodată din acest colț de lume. Băiat arătos, cu piele deschisă la culoare, care-și dădea cu ulei de argan pe păr să-l întindă și care lăsa în urma lui un iz de alune arse. L-a fixat pe Omar cu privirea, afișând un surâs țeapăn și silit, în timp ce ochii săi dezvăluiau o neliniște înduioșătoare.

— Aici e altfel decât la Casablanca, a adăugat el, ridicând foarte sus ceainicul, pentru ca lichidul fierbinte să spumege în pahare. Aici nu se-ntâmplă mare lucru. Doar hipioții...

În ultimii patru ani, autoritățile se făcuseră că nu văd taberele hipioților din pădure. Serbările păgâne. Dansurile cu trupuri pe jumătate goale printre ruinele de la Dar Soltane. Babardeala din bordeluri sordide, unde un număr costa mai puțin de zece dirhami și unde niște bărbați occidentali ademeneau băieței și-i învățau să spună în franceză „m-am slobozit“ sau „mi se scoală“. Polițiștii făceau uneori razii în hoteluri sau prin colibele din Diabet, ca să aresteze vreun hipiot rămas fără viză. Străinii n-aveau dreptul să stea decât trei luni pe teritoriul marocan, iar cei arestați erau trimiși acasă. Vreme

îndelungată, aceste probleme s-au rezolvat cu o bancnotă ori cu marfă de import. Dacă voiau să se drogheze sau să trăiască în jeg era până la urmă treaba lor. Dar de când cu atentatul de la Skhirat, puterea voia să dețină din nou controlul și să stăvilească decadența tineretului. Traficul de droguri. Furtul de pașapoarte care scotea din minți consulatele străine, în fața cărora veneau să se smiorcăie tineri occidentali rufoși. La Tanger, autoritățile au primit ordin să nu mai permită intrarea pe teritoriu a băieților cu plete. Vameșii, transformați în frizeri, îi amenințau cu mașina de tuns pe hipioții care veneau. La televiziune, un jurnalist a făcut din ei prada sa favorită: „Vremea hipioților a trecut!“. Marocul voia acum turiști adevărați, cheltuitori și respectabili, care să plătească în valută un tur cu cămila și care să cumpere, pe sume nerușinate, covoare berbere și fesuri de pâslă.

În oraș dispăruseră culorile. Graffitiurile fuseseră șterse de pe ziduri, iar Café hippie se reconvertise. Patronul purta acum un costum cumpărat din talcioc, și dădea radioul mai tare când se dădea un cântec popular care zicea: „Hipiotule, ne stânjenești, du-te acasă!“

— Săptămâna trecută, la Diabet a murit un tânăr, a continuat Ismaël. În sat, oamenii nu vor să vorbească, dar, potrivit informațiilor noastre, a făcut supradoză. Tipilor ăstora nu le stă gândul decât la droguri. Sunt costelivi și știrbi ca niște cerșetori.

Omar nu s-a atins de paharul cu ceai. Stătea cu privirea pironită în perete, iar Ismaël se întreba ce i-o fi trecând prin cap bărbatului ăsta ciudat, cu pielea la fel de congestionată ca a pescarilor de pe coastă. Brusc, Omar s-a ridicat și și-a închis nasturii de la haină.

— Caut un tânăr, a explicat el. Un marocan care trăia printre ei.

A scos din buzunar o fotografie în care apărea un tânăr cu bustul gol, ale cărui păr și sprâncene deveniseră aproape albe din pricina soarelui. Iar asta îi sporea strălucirea ochilor verzi.

— Ăsta? E marocan?

— Cum ești tu și cum sunt eu. L-ai văzut cumva?

— Nu știu. Poate. Ăștia sunt toți la fel.

— O să-ți trimiți oamenii pe plaje, în pădure, în casele din medina. Peste tot pe unde ar putea să fie ascuns, ai înțeles?

Chiar a doua zi, Omar a cerut să fie călăuzit spre Diabet. Bătea un vânt rece, încărcat de apă și de sare, iar Omar a trebuit să facă un

efort supraomenesc ca să nu-și smulgă nasturii de la cămașă și să-și scarpine pielea până la sânge. În aer plutea un miros de putregai, de parcă oceanul nu era de fapt decât o uriașă mlaștină. Când a sosit poliția, țăranii au ținut obloanele trase, iar bărbații, când au fost întrebați, au dat răspunsuri încâlcite și speriate. Regretau că fuseseră părtași la o asemenea destrăbălare, că primiseră în sânul familiilor niște drogați și niște vagabonzi. O femeie îmbrăcată într-un vechi caftan cafeniu-deschis a început să plângă în fața comisarului. A jurat că fusese trasă pe sfoară, că-și bătuseră joc de ea și a întrebat dacă exista cineva la care să se ocupe de cazul ei și să o despăgubească. Probabil că Omar știa pe cineva la minister, nu? Ismaël a alungat-o cu brutalitate pe țăranca cea stăruitoare.

Cât îi privește pe hipioți, Omar nu i-a văzut decât pe cei câțiva rămași. Trei sau patru băieți, slabi și șubrezi, lungiți într-o încăpere înghețată. Unii se scărpinau din pricina ploșnițelor sau a râiei. Alții se pricopsiseră cu o hepatită și vomitau îndărătul unui copac, în desișul de tamarinzi. Acolo, în pădure, fuseseră îngropați trei dintre ei. Degeaba i-a descusut Omar, n-a primit nici un răspuns limpede. Cine erau? Cum arătau? Vorbea vreunul dintre ei araba? S-a întrebat dacă nu cumva oamenii de-aici își băteau joc de el, durându-i în cot, în mod ciudat, de autoritatea poliției. Sătenii vorbeau de ceremonii voodoo, de scene de transă, de străini găsiți morți cu ochii dați peste cap, cu un zâmbet misterios desenat pe chip.

— Și drogurile de unde vin? Cine le-a vândut? i-a strigat Omar în față unui țăran îngrozit.

Un fost poștaș a povestit că hipioții primeau scrisori îmbibate cu acid și că le făceau bucățele pe care apoi mâncau. Alții au evocat în șoaptă niște sinucideri — ferească-ne Dumnezeu! — și au vorbit despre o fată, o marocană, pe care un american o lăsase gravidă și o părăsise. Iată crima! Iată trădarea! Hipioții nu-și respectaseră făgăduiala că vor sta departe de marocani. Pe unii îi convertiseră la dragoste liberă și la paradisuri artificiale. Picuraseră otravă în acele suflete tinere.

De-a lungul întregii inspecții, Omar și-a ținut brațele pe lângă corp și gura încleștată, de parcă i-ar fi fost teamă să nu se molipsească cu cine știe ce virus care circula prin aer. A cerut să se spele pe mâini, iar Ismaël, stânjenit, l-a condus spre fântâna lângă care rumega un măgar. Omar și-a băgat mâinile-n apă, îndelung, cu fața dintr-odată relaxată.

— Mi s-a vorbit despre o oarecare Lalla Amina, care trăiește în medina. Sunt convins că știi cine e.

Pentru prima dată de când descinsese aici, era în stare să-l mulțumească.

Așa încât lui Omar nu i-a fost greu să reconstituie ultimele zile petrecute de Selim la Essaouira. A acționat ca un polițist destoinic și meticulos, nu ca un unchi îngrijorat ori ca un frate gelos. S-a dus mai întâi la Lalla Amina, care nu a părut deloc impresionată de galoanele lui. După ce a fost poftit în casă, Omar nu ar fi putut spune dacă femeia aceea înaltă, slabă și cu piele neagră se prefăcea atinsă de demență senilă sau dacă nu o apucase într-adevăr, ca și restul orașului, pe panta nebuniei. Începea o frază, se oprea la mijlocul ei, apoi își trecea limba peste dinții din aur, care căpătaseră o nuanță arămie. Și-a întins degetele descărnate către o ușă.

— Aici dormea!

Camera, minusculă, nu avea decât un pat, un dulap și o măsuță de lemn pe care era așezată o stivă de cărți, ale căror coperți din carton, tot fiind deschise, se dezlipiseră. Culegeri de poeme, romane despre călătorii în America și eseuri despre condiția negrilor. Omar a luat unul din volume. Și-a scos ochelarii și l-a apropiat de ochi. Era o lucrare mică despre Budha, un ciudat zeu indian care, eliberat de toate, atinsese nirvana. Cartea conținea fotografii din Nepal, din India, imagini ale unor bărbați rași în cap și înfășurați în bucăți mari de pânză portocalie. A așezat cartea pe o noptieră.

— Sunt ale tale cărțile astea?

Lalla Amina a pufnit în râs.

— Nu știu să citesc. Dar m-am uitat pe poze. E frumos.

Omar a deslușit misterul fotografiilor și l-a adus pe Karim la comisariat. Tânărul, cu gura uscată, părea îngrozit. Gata să recunoască orice crimă, în schimbul unui dram de indulgență. Când Omar i-a explicat ce căuta, Karim a răsuflat ușurat. S-a îndreptat de șale pe scaun și a început să turuie despre acel marocan blond care locuise trei luni la mătușă-sa. Și-a ponegrit fostul prieten, crezând, fără doar și poate, că îi va face plăcere acestui comisar pe jumătate orb, ale cărui unghii erau grijuliu pilite, precum cele ale femeilor. L-a făcut pe Selim nerecunoscător, năzuros, plin de ascunzișuri. S-a oțărât:

— Ce om e ăla care-și părăsește părinții fără să spună? La străini o fi bine, dar la noi nu există rușine mai mare.

— Dar acum, crezi că s-a întors acasă? l-a întrebat Omar.

— Mira-m-aș! Nu vorbea decât despre plecarea în America.

— Înțeleg. Dar un drum până în America e scump. N-ai idee unde putea găsi bani pentru o asemenea călătorie?

— Am o bănuială.

La Diabet, toată lumea știa că Selim avea o armă.

— Putea să se dovedească mai discret, a socotit Karim. Într-o zi a scos pistolul din geantă și a amenințat o gașcă de hipioți, care erau varză. Se pare că a făcut-o din cauza fetei. Marocanca lăsată cu burta la gură de un american. Selim voia să-i apere onoarea. Despre ce onoare poate fi vorba în situația unei asemenea fete? În orice caz, avea mereu arma la el. Când dormea, o ținea sub pernă. Și într-o zi m-a întrebat dacă știu pe cineva care ar putea fi interesat. Voia să vândă pistolul, înțelegeți?

— Nu e un pistol, i-a tăiat-o Omar.

— Ba da, domnule comisar, vă asigur, l-am văzut, e un pistol...

— Îți spun eu că nu e un pistol. E un revolver cu percuție centrală. Calibru opt milimetri, butoiaș cu opt gloanțe și mânerul placat cu lemn de nuc.

***

„Placat cu lemn de nuc.“ Pe vremea aceea, Omar habar n-avea ce însemna asta, dar cuvintele i se păreau minunate și le repeta ca pe un poem. Amin se întorsese de pe front la sfârșitul anului 1945 și, într-o noapte, în casa din Berrima, scosese un revolver dintr-un toc de piele. În întunericul din patio, abia risipit de câteva lumânări, începuse să se joace cu arma, rotind-o pe degetul arătător și luând în cătare o fereastră de la etaj, de parcă era gata să tragă. „Poftim, ia-l, nu e încărcat“, iar Omar, încă adolescent, a apucat revolverul de război. Amin i-a explicat cum funcționează. Butoiașul se deschidea pe dreapta — „e armă de cavalerie“ —, butonul pe care trebuia apăsat ca să dai afară cartușele și felul cum trebuia să stai ca să fii sigur că

nimerești ținta. Prinzând curaj, Omar l-a întrebat:

— Ai omorât oameni cu ăsta?

— Ce părere ai? Nu-i jucărie. Hai, dă-mi-l înapoi.

Anii au trecut, iar Omar nu s-a mai gândit la revolver până în ziua când a intrat în poliție și a căpătat propria lui armă. Și-a zis că totul începuse atunci. Vocația lui de polițist se născuse în grădina interioară de la Berrima, în clipa când fratele lui îi smulsese arma din mână și, disprețuitor, îl trimisese înapoi la condiția lui de copil.

În noaptea aceea, Amin s-a dus lângă Mathilde în patul ei. Nu mai dormeau împreună de ani de zile. Amin pretindea că nu vrea s-o deranjeze cu sforăitul și cu zgomotul radioului pe care-l asculta până târziu în noapte. Adevărul e că se întorcea târziu din colindările lui secrete, cu hainele îmbibate de mirosul altei femei și-i era silă de ideea că trebuia să dea socoteală. În noaptea aceea, însă, în noaptea aceea încinsă de iulie 1972, a deschis ușurel ușa de la camera Mathildei. Soția lui nu dormea. Stătea goală, lungită în penumbră. Mania asta a ei de a dormi despuiată i se păruse mereu ciudată lui Amin. El n-ar fi putut. Și-a întors fața spre el. Era soțul ei, soțul ei și-atât și, cu toate astea, s-a speriat. A cuprins-o spaima, de parcă era prima oară când o vedea goală. De parcă redevenise, prin binecuvântarea acelei nopți de vară, o tânără fecioară naivă. S-a întins lângă ea. S-a lăsat sărutată, mângâiată pe păr. Mâinile calde și puternice ale lui Amin o înșfăcaseră de șolduri. Nu era neplăcut. Nici brutal, nici stângaci.

Cu toate astea, nu reușea să simtă nimic. Stătea departe de propriul ei trup, evadase din propria piele și privea cum e posedată, ca o păpușă molatecă de cârpe întinsă pe pat. Ba chiar s-a simțit cuprinsă de sfială și s-a gândit că e caraghios, după treizeci de ani de căsătorie, după doi copii. Dar tocmai asta era. Timpul petrecut împreună, tabieturile, secretele și trupul care îmbătrânește, toate astea o țineau departe de el. S-a rugat. Fie să nu se întâmple ceva stânjenitor! Dacă va încerca să mă întoarcă, dacă-și va strecura limba în sexul meu, o să strig. Auzea afară orăcăitul cadențat, infernal al broaștelor. De când construiseră piscina, broscanii invadaseră grădina și, noapte de noapte, n-o lăsau să doarmă. Și-a zis că ar putea, așa cum făcuse pe vremuri cu șobolanii, să pună mâna pe pușcă și se tragă în batracieni. Dar nu, era o nesăbuință. A doua zi i se mărita fiica, totul era rânduit, și nu se cădea ca dalele din grădină să fie pline de sânge. Amin a sărutat-o pe gât. I-a zis ceva, iar ea s-a prefăcut că zâmbește.

— Te iubesc mai mult decât orice pe lume. Ești totul pentru mine.

Era o declarație atât de ciudată, de nelalocul ei, încât a înghițit în sec. De ce acum? Ce-o să mai rămână mâine, când se va crăpa de ziuă? Trebuia s-o lase în pace. Trebuia să termine. Știa cum să procedeze ca să grăbească lucrurile și să-l facă să juiseze. Dar nu voia să se pună pe oftat, să-și bage mâinile între coapsele lui Amin, să recurgă la micile ei secrete. Nu din răutate, nu din egoism, ci tot pentru că-i era rușine. Pas' de mai pricepe! Cu aproape treizeci de ani în urmă, se simțea gata să facă orice cu el și până și nuditatea i se părea o eliberare.

Trebuia să doarmă. Mâine avea să arate rău și aveau să-i apară cearcăne în fotografiile de nuntă. Toate mamele din lume aveau insomnii în ajunul căsătoriei fiicei lor. N-avea cum să fie altfel. O s-o roage pe coafeză să-i facă un coc înalt, un coc atât de extravagant, încât nimeni n-avea să-i remarce trăsăturile obosite și paloarea. De zile întregi era mistuită de neliniște. Dacă se vor plictisi invitații? Dacă trupa de muzicanți pe care o angajase și care trebuia să vină de la Casablanca avea să-i tragă clapa? Dacă va fi prea cald și maioneza, servită la pește, se va tăia? Ce-i venise să insiste cu peștele, stridiile și fructele de mare? N-o să fie niciodată îndeajuns de multă gheață, iar oaspeților li se va face rău. Se va pomeni și peste ani nunta de la alde Belhaj, când invitații vomaseră creveții stricați prin tufișuri. Și uite că în ajunul petrecerii, când i se învălmășeau în cap toate aceste întrebări, lui Amin îi stătea mintea la amor. „Oh, Mathilde, n-aș putea trăi fără tine!“ Ce se-ntâmpla? Ce-l apucase să-i rostească prenumele? Bașca spus așa, cu vocea aia galeșă. Spera oare să-i răspundă? Și-a repetat fraza în minte. I-a venit să râdă. Amin era lac de nădușeală. Îi curgeau stropi de sudoare pe gât și pe frunte. Fereastra stătea deschisă, dar nu era fir de briză, nici o adiere care să-i răcorească. Mathilde avea să moară de cald, cu trupul strivit sub cel al soțului ei. Amin și-a încruntat sprâncenele, și-a încleștat fălcile, și-a ridicat ochii spre tavan. Urma să grohăie. A terminat și-atunci Mathilde s-a simțit ușurată, aproape veselă. Își făcuse datoria. Era liberă și se bucura că se dovedise înțeleaptă, că nu strâmbase din nas. Mâine, Amin avea să fie foarte bine dispus. Destins.

Când s-a trezit în zori, Mathilde avea picioarele fierbinți și umflate. S-a ridicat din pat fără să facă zgomot. N-a îndrăznit să deschidă sertarul comodei, așa că și-a tras pe ea un combinezon bej aruncat pe un fotoliu. Avea nevoie să respire, să se curețe de noaptea trecută, să scape de mirosul de transpirație. Desculță, a străbătut casa și a ieșit în grădină. Aurora colora în roz norii care alergau peste muntele Zerhoun, al cărui profil te ducea cu gândul la o femeie lungită, cu sânii ațintiți spre cer. Mathildei îi plăceau mirosul zorilor, mirosul de pământ reavăn, parfumul mușcatelor și al leandrilor. A coborât treptele piscinei și a intrat în apa rece ca gheața. Ce senzație de bine! Corpul său renăștea, își recăpăta vigoarea după noaptea trecută, când arșița îl dilatase. S-a lungit pe burtă, cu picioarele întinse, cu fața cufundată în apă și brațele în cruce. Pletele ei blonde răsfirate la suprafață, precum algele într-un bazin japonez. Încă de când era copilă, se juca ținându-și respirația în Rinul rece ca gheața, iar când Selim s-a înscris la clubul nautic, îi arătase niște exerciții de apnee ca să-și crească volumul respirator. Prima oară, Selim aplaudase. Mama lui îl impresionase. Nu avea cronometru, dar ar fi putut jura că rămăsese vreun minut, poate mai mult, fără să scoată capul la suprafață. Iar de când plecase, de când fiul ei dispăruse, Mathilde forța limitele. Cel mai important era să nu se miște. Să rămână complet imobilă, nici măcar să nu gândească, să se elibereze de orice ar fi putut-o stingheri. Să plutească precum un nufăr pe luciul piscinei pe care atât și-o dorise. S-a lăsat în voia undelor. Cu ochii deschiși, și-a privit umbra pe fundul bazinului. Putea să mai reziste o vreme. Cu fălcile și pumnii încleștați, și-a promis că va sta cât mai mult cu putință, că-și va doborî recordul. A simțit că o apucă ceva de picior. S-a speriat. I se întâmplase adesea să zărească șobolani sau năpârci înotând la suprafață și s-a gândit că pe glezna ei aluneca o jivină. A ridicat capul și s-a trezit nas în nas cu fiica ei, în rochie de mireasă, aflată în apă până la brâu.

— Ce faci? Rochia! a urlat Mathilde.

— Ce fac? Te-am văzut aici în apă, nemișcată. Am crezut că ești moartă.

— Ieși din apă! Ieși îndată! O să-ți strici rochia.

Mathilde și-a ajutat fiica să iasă din piscină, și amândouă s-au așezat în iarbă.

— Ce-ți veni să înoți la ora asta în furou? Ai înnebunit de tot sau ce s-a-ntâmplat?

— Și tu, tu de ce ți-ai pus rochia?

— Voiam s-o probez. Te căutam să-mi închizi nasturii.

— Îmi pare rău, n-am vrut să te sperii. Fac asta ca să mă relaxez. Învăț să-mi țin respirația.

— Și tata știe că faci asta?

— De ce? Ai intenția să mă pârăști?

Femeile s-au uitat una la alta și au izbucnit în râs amândouă odată. Mathilde râdea tare, cu gura larg deschisă, și își storcea poalele furoului. Aïcha, în rochia umflată de apă, era zguduită de hohote tăcute. Râdeau de caraghioslâcul situației și, probabil, se bucurau dinainte de pățania pe care aveau s-o povestească. Dar hohotele lor de râs aveau drept scop și alungarea duhurilor rele și izgonirea necazurilor. Se întrebau ce putea să prevestească o asemenea întâmplare. Exista în acest pseudo-înec un avertisment, o amenințare pe care nu izbuteau să le deslușească.

— Noroc că nu ți-ai udat părul, s-a înseninat Mathilde.

Și-a luat fiica și s-au dus în casă. Rochia de mireasă plescăia lunecând pe caldarâm, lăsând în urmă o dâră umedă. S-au închis în baie și Mathilde a dezbrăcat-o pe fiică-sa. Aïcha și-a încrucișat brațele slabe peste sâni și s-a așezat, goală, pe marginea căzii. În timp ce Mathilde clătea rochia cu apă curată — să nu cumva să se spună că mireasa duhnea a clor —, și-a amintit de ziua când a descoperit-o pe Aïcha, copilă, înfășurată într-un cearceaf alb pe care și-l trăsese peste cap ca să-și facă un voal. Fetița bătea camera în lung și-n lat, atentă să nu se-mpiedice în trenă. Pe Mathilde o pufnise râsul. Se aplecase spre micuță:

— De-a ce te joci? De-a mireasa?

— Nu, îi răspunsese Aïcha. E prima mea împărtășanie.

Mathilde se năpustise asupra ei și-i poruncise să se îmbrace la loc.

— Scoate-ți chestia asta din cap, îi repetase ea.

Dacă ar fi aflat Amin, și-ar fi ieșit din minți. Acceptase școala de maici, apoi micul crucifix pe care Aïcha și-l atârnase în cameră. Dar o împărtășanie? Asta l-ar fi distrus.

Niciodată n-a câștigat Amin atâția bani ca în acest an 1972. În Spania, gerul distrusese recoltele, iar comenzile către domeniul Belhaj explodaseră. Banii rezultați îi rezerva fiicei sale. Voia ca toată lumea să știe că fata reușise în viață: Aïcha era doctoriță și se căsătorea cu un bărbat de viitor. Luni de zile, Mathilde a notat pe carnete mici cu pătrățele idei de meniuri și de decorațiuni. Se ținea scai de Amin ca să-i ceară părerea, iar el răspundea un singur lucru: „Zi-mi cât costă și o să plătesc“. Mathilde o luase razna. A decupat din tot soiul de reviste fotografii cu nunți mondene, iar în magazinele pe unde se ducea, arăta imaginile zicând: „Asta vreau“. A cumpărat metri întregi de panglici din catifea ivoar și a pus funde în palmieri. A agățat prin copaci ghirlande luminoase și mici lampioane din hârtie. A închiriat de la un restaurant din Casablanca veselă și tacâmuri din argint care i-au fost livrate cu un camion, în ajunul nunții. A trimis în tot orașul o invitație din hârtie velină pe care un artist local desenase, în acuarelă, chiparoșii de pe proprietatea Belhaj.

La sfatul unei vânzătoare, care a asigurat-o că „îi pune ochii în evidență“, Mathilde a cumpărat pentru ceremonie o rochie din mătase verde. A smuls din revistele ei paginile care ridicau în slăvi diete-fulger de o eficiență fără egal. Nici în ruptul capului nu voia să arate, în rochia ei neprețuită, ca o balenă. Nici în ruptul capului nu voia să fie vorbită pe la spate, să fie luată peste picior. „Cum de s-o fi îngrășat în halul ăsta?“ În săptămânile dinaintea căsătoriei, s-a hrănit doar cu roșii și ananas. O ardea burta și avea diaree, care o lăsa sleită și lividă. S-a apucat de gimnastică, iar lucrătorii s-au obișnuit s-o vadă alergând pe câmp și făcând mișcări ciudate cu brațele.

***

Apoi a sosit ziua nunții. Mathilde a supravegheat aranjarea meselor în grădină. Le-a explicat celor doi chelneri angajați pentru servirea la bar cum trebuie să se poarte și a insistat asupra faptului că nici un pahar nu trebuia să rămână gol. „Niciodată!“ În bucătărie, Tamo era morocănoasă. Niște necunoscuți preluaseră frâiele pe domeniul ei, iar ea rămăsese la munca de jos, tocând usturoi și pătrunjel. Trebuia să asculte de ordinele unei grăsane din Casablanca, cu pielea la fel de neagră ca tăciunii pe care frigeau carnea. Cu toate astea, a trudit și a încercat chiar să arate tragere de inimă. Până la urmă era vorba de Aïcha și, spre deosebire de toți străinii ăia, ea o știa dintotdeauna. Încă nu-i venea să creadă văzându-i părul șaten, lung și moale, care-i ajungea până la mijlocul spatelui. La ora șaisprezece a sosit

regimentul de coafeze și de machieuze, înarmate cu trusele cosmetice doldora de lacuri, ace și bigudiuri. Aïcha și Monette s-au închis într-o cameră în care Mathilde făcea din când în când câte o incursiune. Arunca spre angajați priviri autoritare. Voia să știe pe ce-a dat banii. Apoi ospătarii și-au îmbrăcat sacourile albe și și-au legat papioanele negre la gât. Li s-au distribuit platouri strălucitoare ca niște oglinzi și și-au ocupat fiecare posturile în grădină. Trupa de muzicanți a ajuns cu întârziere, iar Mathilde i-a spus lui Amin:

— Ar fi bine să le zici vreo două. Dacă le zic eu, n-o să le pese.

Așa că Amin s-a dus la ei. S-a trezit față în față cu patru băieți pletoși, care-și despachetau instrumentele. Pe una din tobele bateriei se afla înscris numele trupei: „The Strangers“. Se hlizeau și aruncau priviri disprețuitoare spre decorațiunile cu sclipici din grădină.

Doi lucrători transpirați îi călăuzeau pe oaspeți spre parcare și apoi către intrare. Mathilde le-a oferit niște sacouri vechi de-ale lui Amin, iar țăranii, mândri nevoie mare de eleganța lor, și-au luat rolurile foarte în serios. Alergau pe drumul de pământ bătut, făcând gesturi largi către șoferii care conduceau agale, ca să nu-și strice caroseria. Apoi țăranii se repezeau să deschidă portiera doamnelor care se dădeau jos din mașini, cu tivul rochiei în mână și cățărate pe tocuri înalte care se împlântau în țărână. Nu văzuseră niciodată asemenea rochii și s-au holbat, cu priviri neghioabe, la bijuteriile grele care atârnau de urechile femeilor. Unul din ei a zis:

— Cred că se-aude muzica până-n sat.

Iar celălalt a râs. Muzica i se părea cam tâmpită.

Mathilde și Amin s-au postat la intrare și, vreme de două ceasuri, au stat în picioare, zâmbitori și concentrați. Nu știau, în acel moment, că printre invitați se aflau trei sau patru viitori miniștri. Cum și-ar fi putut închipui că toboșarul trupei avea să devină guvernator și că băiatul beat, pitit după palmierul cel mare să fumeze un joint, avea să moară câteva luni mai târziu într-un centru secret de tortură. Strângeau mâini. Primeau cu eleganță complimente pentru cum împodobiseră grădina și mulțumeau celor care se rugaseră pentru viitorul copiilor. Uneori se întorceau unul spre altul și se priveau. Știau la ce se gândește celălalt. La grămezile de pietroaie care fuseseră cândva pe locul fermei. La mesele pregătite din nimic de Mathilde, când Aïcha era doar un copil. La veșmintele cârpite, la facturile care le

provocau coșmaruri, la urletele șacalilor în nopțile fără lumină. Măsurau, înfiorați, amploarea isprăvilor personale și, de la înălțimea izbânzii lor, el în costum, ea în rochie de mătase, umilințele din trecut și necazurile li s-au părut mai dureroase ca oricând. Se priveau și nu le venea să creadă.

În seara aceea, însă, trebuiau să uite. Iar când fotograful a venit după ei pentru un portret de familie, s-au prins de mâini și au înaintat spre piscină.

— Părinții, în mijloc.

Lângă ei s-au așezat Mehdi, în costumul lui alb cu pantaloni evazați, și Aïcha, în rochia ei cu mâneci lungi. Selma, venită de la Rabat, și-a pus mâna pe umărul lui Sabah, ai cărei ochi erau ascunși de o șuviță de păr prea lungă. Omar stătea în spatele lor, într-un costum închis la culoare. Se puseseră cu toții de acord în privința unei versiuni oficiale legate de Selim. Era la Paris, unde își găsise o slujbă foarte bună, dar angajatorii lui refuzaseră să-i acorde un concediu. Iar când un invitat spunea „ce păcat că Selim nu e printre noi“, fiecare membru al familiei Belhaj pleca fruntea într-o parte și scotea un oftat necăjit: „Vai, francezii ăștia! Nu sunt familiști ca noi“.

Amin s-a dovedit o gazdă nemaipomenită. Mergea de la un grup la altul cu paharul în mână, iar chelnerii îl urmau ca să fie siguri ca avea tot timpul de băut. Și-a poftit fiica la dans, iar oaspeții s-au strâns cerc în jurul lor. Femeile zâmbeau, cu mâinile împreunate și ridicate spre gură. Nu puteai ști dacă erau mișcate de tandrețea arătată de tată fiicei sale, ori dacă o invidiau pe Aïcha pentru că Amin îi pusese mâinile pe talie. Amin râdea, iar Aïcha se uita țintă la dinții lui albi, uimită să constate că tatăl ei era un dansator excelent. La ora unsprezece s-a servit masa, iar oaspeții s-au repezit în jurul bufetului. Se îmbulzeau, scăpau pe jos câte o lingură, cereau un pic mai multă maioneză. Amin, care se ținea deoparte, a observat o mișcare în tufișuri. S-a apropiat și a văzut că niște țărani se strânseseră îndărătul arborilor. Se uitau la ceva. Sub ficusul cel mare, ședeau niște femei și niște copii. Se zgâiau la dansatorii din ring. Stăteau cu gura căscată, uluiți de atâta frumusețe. Vrăjiți, așa cum se întâmplă când vezi prima oară marea sau cum cazi în extaz când vezi funcționarea unei mașinării sofisticate. Amin a înaintat spre ei. L-a recunoscut pe Achour după mersul șchiopătat și după mâna beteagă care-i atârna de-a dreapta, după un atac cerebral. În întuneric, nu putea să-i vadă chipul desfigurat de paralizie, dar a zărit-o pe Rokia, nevastă-sa, și pe doi din copiii lor sprijiniți de un trunchi de copac. N-ar fi putut spune câți erau cu toții. Să fi fost zece? Purtau haine întunecate, iar ramurile

ficusului îi ascundeau vederii. Îi trăda doar foșnetul încălțărilor prin iarba uscată și șopocăiala copiilor excitați de muzică. Ar fi fost de ajuns un singur gest al lui Amin sau un șuierat printre dinți, ca să-i facă s-o tulească de-acolo ca niște pisici sălbatice. S-a dat însă înapoi. Fără să-și poată explica de ce, simțea în această prezență, deși respectuoasă și discretă, o amenințare surdă pe care se temea s-o înfrunte. S-a dus s-o caute pe Mathilde.

— Se uită niște indivizi la noi.

Ea l-a liniștit:

— Totul e sub control. O să le ducem câte ceva. Să se bucure și ei de sărbătoare.

O teamă întunecată și adâncă a pus stăpânire pe Amin. S-a întors către casă. Siluetele oaspeților se reflectau în geamlâcuri, dând iluzia unei mulțimi uriașe, nesfârșite. S-a uitat la oameni, a ascultat muzica, cuvintele englezești pronunțate cu accent marocan și s-a gândit că ceva nu era în regulă. Toți tinerii aceia vorbeau franțuzește, beau whisky cu cuburi de gheață și, în pas de dans, le făceau pe fete să le lunece printre picioare. Mathilde nu dorise o trupă de muzică tradițională. „Muzica asta e oribilă și îmi dă dureri de cap.“ Amin se sufoca. Și-a băgat un deget între gât și gulerul cămășii și n-a mai fost în stare să urmărească discuțiile între invitați. Flecăreala îl enerva, așa că spunea zâmbind, înainte să se facă nevăzut: „Mă întorc îndată“. Se simțea ridicol, de parcă ar fi fost obligat să poarte straiele și încălțările altcuiva, prea strâmte pentru el. A trecut un nor, umbrind scânteierea de argint a stelelor. Muncitorii continuau să stea așezați sub copaci. Mathilde le trimisese niște pui și câteva sticle de Coca-Cola. Amin s-a întrebat dacă încercaseră cumva până atunci stridiile și creveții. Sau dacă știau măcar ce sunt făpturile acelea. Oare bănuiau că patronul lor cel sever și posac se căsătorise și el la biserică, cu o femeie îmbrăcată în alb, îngenunchiat în fața unui preot? Fotografiile de la ceremonie stăteau ascunse într-o cutie sub patul Mathildei. Și nu trebuiau să iasă nicicând de-acolo. Amin îi interzisese să le arate sau să înrămeze vreuna, ca s-o așeze pe gheridonul din sufragerie. Nici măcar copiii nu le văzuseră vreodată.

Un chelner s-a apropiat să-i umple paharul, dar Amin l-a respins cu brutalitate. Trebuia să rămână lucid. Trebuia să-și ocrotească familia. Nu i-a slăbit din ochi pe țăranii așezați în iarbă care înfulecau pui cu mâinile. Copiii ronțăiau aripioarele și își sugeau degetele. Amin și-a zis că se putea întâmpla ceva. O pacoste. Un asalt. Lucrătorii, căpiați de acea desfășurare de bogăție, aveau să năvălească în mijlocul

petrecerii. Aveau să se năpustească asupra acelui bufet extravagant, spărgând sticlele de băutură și scuipând peste tot acel cuconet care avea timp și bani de pierdut. Aveau să le facă curve, aveau să le pupe pe față și pe gât. Iar mirosul de parfum și gustul dulceag al rujului de import rămas pe limbă aveau să-i ațâțe. Aveau să smulgă fundele de catifea albă din palmieri, iar cu panglicile aveau să-i spânzure pe meseni. De crengile copacilor vor putea fi văzute legănându-se, ca niște marionete, niște trupuri în smoking sau purtând caftane brodate. Își vor îndesa buzunarele cu bijuterii și bibelouri, pe care apoi le vor vinde la oraș, în zilele de târg. Se vor rostogoli râzând pe canapele. Apoi, cei mai violenți, capetele de familie, vor asmuți hoardele. Se vor duce după arme: furci, greble, săpăligi, ciomege și, curând, piscina se va umple de sânge. Îi vor măcelări până și pe ospătari.

Îngrozit, Amin și-a tras soția de mână. I-a arătat cu degetul pe țărani.

— Trebuie să plece. Nu vreau să se mai uite la noi.

Mathilde l-a mângâiat pe mână.

— Majoritatea au și plecat, nu vezi?

Într-adevăr, rămăseseră sub ficus doar niște copii, care țineau cu ambele mâini sticlele mari de apă gazoasă în care suflau ca să scoată șuierături. În depărtare, se puteau zări spinările țăranilor care se întorceau spre duar. Un bărbat își ținea nevasta pe după mijloc. Amin a clătinat încet din cap, ca un copil care-și găsește alinarea după un coșmar. Mathilde a înțeles atunci că bărbatului ei îi va fi frică toată viața să nu i se ia ce cucerise până atunci. Orice formă de fericire îi era insuportabilă pentru că o furase de la alții.

Amin înaintase pas cu pas, ca o țestoasă, ca un animal mândru și plin de zel. Înaintase spre un țel în aparență modest — o casă, o nevastă, copii — și nu pricepuse că scopul lui, odată atins, avea să-l transforme. Câtă vreme lupta și era amenințat de ceilalți, de natură, de propria deznădejde, se simțea puternic. Însă viața ușoară, succesul, belșugul îl înspăimântau. Trupul îi era ros de otravă, buhăit de suficiența îmburghezirii. Se simțea ca un fruct macerat în propria zeamă, care și-a pierdut rotunjimea și fermitatea. Oamenii credeau că e bogat. Oamenii credeau că e norocos și îi cereau să împartă cu ei. Să repare nedreptatea și indolența destinului.

Cum de au putut fi atât de fericiți? După treizeci de la căsătorie, șezând într-o celulă a închisorii din Salé, această întrebare nu-i va da pace lui Mehdi. Se va gândi la primii ani petrecuți lângă Aïcha, cu un amestec de nostalgie și de rușine. Această fericire i se va părea inexplicabilă. Va regreta acele timpuri dispărute și va avea remușcări, pentru că nu suferise, nu luptase, nu se ridicase împotriva forțelor obscure care puneau stăpânire pe țară.

Majoritatea deținuților din celula lui erau mai tineri și nu cunoscuseră acea epocă. Nu puteau înțelege. Și nici nu puteau bănui că acel bărbat discret, acel domn în costum aflat într-o pușcărie de drept comun și care fuma țigară de la țigară, era preocupat nu atât de viitorul cât de trecutul lui. Mehdi, cu spatele sprijinit de peretele mucegăit, își făcea propriul proces în gând. Era deopotrivă judecător și acuzat, iar greșeala pe care voia s-o examineze n-avea nici o legătură cu aceea care-l adusese în spatele gratiilor. Era o greșeală mult mai mare și mai cumplită. O greșeală greu de înțeles pentru care invoca, drept circumstanțe atenuante, tinerețea, nepăsarea, ambiția, dorința de a face lucrurile cum trebuie. Cu rea credință, fără să fie convins cu adevărat, își spunea că toți făcuseră la fel. Știa asta, pentru că-i văzuse. Împărtășise cu ei acea fericire, anii aceia sprințari, de muncă și de petreceri. Revelioane pe plajă. Alergări în saci în mijlocul câmpului. Partide de vânătoare, plimbări cu vaporul. Reședințe secundare, de la bordeie la conace. Elitele alea nenorocite cu care îi împuiaseră capul. În toți anii aceia se amăgise. Cu mereu aceleași povești jalnice și ușor demontabile. Era încredințat că e prins între ciocan și nicovală, între răpitori și oi. Între cei care furau și cei furați, el juca rolul de câine ciobănesc, rânduit să păzească turma, fără să-i primejduiască pe cei puternici. Până la un anume punct, compromisul i se păruse acceptabil. Și-atunci întrebarea se întorcea, ca un chin, ca un zvâcnet în tâmple, ca un pumn în stomac. Cum de-ai putut fi fericit? Fericit în ciuda atentatelor, condamnărilor, deportărilor către închisori secrete? Fericit în ciuda samavolniciilor, fricii, clevetelilor, amenințării că va cădea în dizgrație? Beat de fericire lângă acea femeie al cărei chip îi bântuia visele. Zâmbetul ei pe care-l fotografiase de atâtea ori. Privirea ei de tăciune, la fel de dârză ca a unui soldat. Surâsul ei copleșitor. Grația nesfârșită a mâinilor sale. Mehdi ar fi trebuit să-și aleagă altă viață. O viață în care să se fi mulțumit să predea și să scrie. Ah, să scrie în taina camerei sale tot ce i-ar fi trecut prin suflet! Simțea că i se împăienjenesc ochii de lacrimi la gândul că și-a trădat visul, că n-a avut un suflet mai curat, o inimă mai deschisă. Și-ar fi crescut copiii în cultul discreției și al adevărului. Le-ar fi spus ceea ce propriul lui tată îi spusese: „Makhzenul e ca un dromader, îl zdrobește pe cel care se află sub picioarele sale și se uită

în continuare în zare. Ține-te departe de el!“ În ultimele luni ale existenței sale, Mehdi va cultiva nostalgia unei vieți pe care n-o avusese. Nu o viață de erou, ci una de om simplu. În fond, își va spune el, poate că nu meritam să fim liberi. La aproape șaizeci de ani, silit să-și împartă traiul zilnic cu violatori, traficanți de droguri și asasini, va face o constatare ciudată. Vârsta, ea singură, nu putea face iluziile să piară. Totul ar fi fost mult mai simplu dacă idealurile s-ar nărui cu adevărat. Dacă timpul le-ar face să dispară pentru totdeauna, și să nu mai găsească, în noi, nici un reazem. Dar iluziile rămân aici, pitite undeva înlăuntrul nostru. Hârbuite, veștede. Ca o remușcare sau ca o rană veche care doare când se strică vremea. Nu scapi de ele. Doar te prefaci că nu-ți pasă. În toți acești ani, avusese parte de un soi de exil interior. În el supraviețuia o personalitate clandestină, mărginită la tăcere și nemișcare, pe care arareori o lăsa să-și arate chipul. Toată viața se îndoise de el, mai mult decât de ceilalți. Cum să trăiești ca un laș? Să te trezești ca un laș, să te îmbraci ca un laș, să mănânci ca un laș și să iubești o femeie, păstrând în adâncul minții și sufletului conștiința propriei lașități? Cum să faci să trăiești așa? Și să fii fericit?

Mehdi și Aïcha s-au stabilit într-o casă cu două etaje, pe înălțimile Rabatului. Din camera lor puteau să contemple valea fluviului Bouregreg și, pe vreme bună, orășelul Salé. Ca să-și mobileze locuința, au cumpărat din talcioc o canapea veche din piele, o masă lungă de lemn cu picioare sculptate și o bibliotecă, pentru cărțile lui Mehdi. Nu erau bogați, dar asta n-avea nicio importanță. Își petreceau cea mai mare parte din timp lucrând, iar în rest salariile le ajungeau ca să petreacă, să organizeze călătorii la munte sau pe țărmul Mediteranei. Viitorul nu-i îngrijora. Știau că se află de partea bună a baricadei. După câteva luni de ezitări, Aïcha a hotărât să se specializeze în ginecologie-obstetrică. Poate că exemplul lui Dragan Palosi, la care, copilă fiind, își domolise setea de cunoaștere, nu era complet străin de această alegere. Sau să fi fost amintirea femeii pe care o moșise în duar, cu ani în urmă, și al cărei copil nu supraviețuise? Mehdi a încercat s-o facă să renunțe. S-a arătat îngrijorat de programul de lucru foarte constrângător și de apelurile de urgență, în toiul nopții, pentru femeile care stăteau să nască. De fapt, socotea că această specialitate nu era îndeajuns de nobilă. Ideea că soția lui practica această meserie, mereu cu capul între picioarele femeilor, vârându-și degetele în vaginuri, îl dezgusta. Atâția ani de studii ca să te mulțumești să faci ceea niște femei analfabete făceau de veacuri: să aduci copii pe lume. Când s-au mutat, Mehdi i-a oferit un exemplar din Doctor Jivago. Ei nu-i plăcea din cale-afară să i se ofere cărți. Mehdi încerca să-i desăvârșească educația, să-i completeze lacunele, dar aceste cadouri, în loc să-i facă plăcere, o ofensau. Seara, când se întorcea istovită de la spital, o întreba dacă avusese timp să mai înainteze cu lectura romanului. Aïcha se scuza. Nu că nu avusese chef, dar gărzile o buimăceau și, în plus, cartea aceea era foarte dificilă. Cu toate personajele alea rusești cu nume de familie absurde și cu poveștile despre război și revoluție din care nu pricepea o iotă... Ca să nu piardă șirul, trebuia să se întoarcă mereu la capitolul precedent.

— Ah, ofta Mehdi, credeam că o să te intereseze. Doctorul Jivago, ăsta da medic!

Aïcha a rămas netulburată. Iar cu acest prilej, Mehdi a realizat cât de neînduplecată și de îndărătnică putea fi soția lui. Nimic nu o putea abate de la drumul pe care și-l alesese.

Doctorul Jivago era poet, ca și noul șef de secție al Aïchei, doctorul Ari Benkemoun. La Rabat, se spunea că moșise jumătate din oraș, iar Aïcha și-a zis că trebuie să fie tare ciudat să te întâlnești zilnic pe stradă cu oameni cărora puteai să le spui: „Sunt cel dintâi care te-a văzut pe lumea asta“. A întâmpinat-o pe Aïcha cu un entuziasm care a

uimit-o. În prima zi, a apucat-o pe după umeri, și i-a prezentat secția în grabă, vorbind neîncetat. A spus o glumă despre anii lui de studiu la Paris, apoi s-a oprit să salute o asistentă. „Ea e adevărata șefă, să nu uiți.“ Au intrat într-un salon și, preț de zece minute, doctorul Benkemoun a ținut între mâinile sale păroase mâna unei paciente. „Mulțumesc, domnule doctor. N-o să vă uit niciodată.“ A invitat-o pe Aïcha la masă. „Ai atâtea de învățat și am atâtea să-ți spun!“ Și, în timp ce mânca cu degetele niște hamsii marinate, a evocat o naștere rocambolescă („Femeia jura că e neprihănită ca Maica Domnului!“, apoi a adoptat un aer grav ca să-i atragă atenția Aïchei asupra septicemiilor și infecțiilor trompelor uterine, de care mureau anumite paciente. „Avem rivali perfizi și primejdioși în tot orașul. Clarvăzătoare, casapi, cotoroanțe fără scrupule care ciopârțesc femei. Femei care, când ajung la noi, e prea târziu. Maternitatea e un lucru cât se poate de misterios, domnișoară. Nu există nimic mai puternic ca voința unei femei de a avea un copil. Nimic, cu excepția voinței de a scăpa de un copil nedorit. O să dați peste femei cu coapsele arse de plumb topit, pentru că li s-a spus că un demon a pus stăpânire peste vaginul lor. Femei care au băut sânge de cocoș sau care au pipăit mădularul unui cadavru.“

Aïcha a căscat ochii. Benkemoun și-a lins cu vârful limbii uleiul care-i curgea în colțurile gurii. „Nu mai luați aerul ăsta scandalizat, domnișoară! Colegii noștri, oricâtă facultate ar avea, recurg uneori la practici barbare. N-ați văzut cazuri de chiuretaje prost făcute care au dus la infecții?“ Aïcha a încuviințat din cap. Și-a amintit chipul unei fete de douăzeci de ani, ajunsă în toiul nopții la spitalul din Strasbourg. Studia științele politice, purta o bluză de mătase albastră și brățări de alamă. Judecând după rănile pe care le căpătase, medicul care se ocupase de ea dorise s-o pedepsească exact în locul prin care păcătuise. Da, Benkemoun era un poet care privea fără dispreț numeroasele legende care învăluiau misteriosul act al procreației. Ca să îndure chinurile facerii și să ocrotească copilul ce sta să se nască, anumite femei tăiau petice de hârtie pe care erau scrise versete din Coran, apoi le înghițeau în timpul contracțiilor. Să fii medic, i-a explicat el, însemna de asemenea să faci față iraționalului, ideii că femeile erau dependente de ciclurile lunii și că tot ce-și închipuiau sau li se năluceа în timpul sarcinii avea urmări asupra sănătății copilului.

În decursul acestor prime săptămâni la spital, doctorul Benkemoun n-a renunțat o clipă la această grabă care-l stăpânea, la această nerăbdare de a comunica. De parcă era atins de o boală gravă, terminală și trebuia, înainte de moarte, să le împărtășească urmașilor toate cunoștințele sale. De fapt, doctorul Benkemoun se gândea la un singur lucru: să iasă la pensie. Să plece cât mai departe de orașul acela, mic

cât o pânză de păianjen, unde nu înceta să dea nas în nas cu paciente și cu copiii pe care-i adusese pe lume. Nu mai avea chef să se sclifosească în fața tinerelor care cădeau în extaz: „Ați moșit-o pe maică-mea și într-o bună zi o s-o moșiți pe fiică-mea!“. Mai bine mort, își zicea Benkemoun, care nu mai putea suporta urletele femeilor în travaliu, nașterile care nu se mai isprăveau și trezirile în miez de noapte. Oriunde se ducea, tremura la ideea că va suna telefonul. „Doctore Benkemoun!“ zbiera câte o femeie de serviciu sau vreun majordom. „Sunteți așteptat la spital.“ Câte partide de cărți nu-i fuseseră întrerupte? La câte mese își pusese frâu ca să nu se pilească sau la care nici nu se atinsese de desert?

A găsit în Aïcha o demnă urmașă. Tânăra îi plăcuse nu doar datorită strălucitelor ei rezultate academice sau respectului ușor desuet pe care-l manifesta față de el. I-a urmărit contactul cu pacientele și a găsit că avea o autoritate uimitoare pentru vârsta ei. Celor cărora soțul le interzicea contraceptivele, Aïcha le spunea: „Luați-le orice-ar fi, bărbatul nu trebuie să afle“. Într-o vineri seară, doctorul a anunțat-o că trebuie să plece din oraș și i-a dat pe mână secția până luni dimineață. „Și când mă-ntorc, nu vreau decât vești bune, ai înțeles?“ În acel weekend s-au născut șase copii.

Nu era deloc ușor să locuiești cu o femeie, și erau detalii, în prezența fizică a Aïchei, în faptul că împărțea aceeași casă cu ea, care-i făceau silă lui Mehdi. Produsele pe care le folosea pentru păr și al căror iz de ceară plutea în baie. Întinderea părului înainte de culcare, care consta în aducerea șuvițelor pe o singură parte a capului, fixarea lor cu agrafe, urmată de înfășurarea capului într-un prosop foarte strâns. Cutiile de tampoane, pe care nici nu le mai ascundea, și grămezile de medicamente pe care le înghițea chiar înainte să-i fie rău, „pentru că simt că o să am o migrenă“. Nu voia s-audă de toate chestiile astea, după cum nu voia nici să se ocupe de problemele menajere. Refuza cu încăpățânare s-o însoțească la cumpărături, pentru că se temea să nu dea nas în nas cu vreun cunoscut. Ce impresie ar fi lăsat cu un coș de legume în mână? Ajungea arareori la bucătărie și, când o făcea, rămânea în pragul ușii și cerea ceva de băut. De pomană își întorcea ea privirea spre frigider poftindu-l să se servească, se prefăcea că nu pricepe. Își dădea perfect seama că nu înțelege deloc femeile. Iar ce-i povestea Aïcha când se întorcea de la spital i se părea nu doar lipsit de interes, ci de-a dreptul respingător. Toată viața auzise ce au și ce nu au fetele dreptul să facă, ce anume definea un comportament virtuos, așa că simțea că are dreptul să fie scârbit de cele care ridicau vocea sau se dovedeau provocatoare. Iar tot ce avea legătură cu tainele trupului feminin îl dezgusta profund. Toate chestiile astea erau din vina lui Cyd Charisse și a tuturor actrițelor care-i bântuiseră visurile din copilărie. Deși Aïcha era adesea absentă, Mehdi nu-i făcea reproșuri. Șef de cabinet al ministrului Industriei, muncea toată săptămâna, adesea până târziu în noapte. În weekend, petrecea ore întregi pe terenul de golf din Dar Es Salam, inaugurat cu mare pompă cu câțiva ani în urmă. Hotărârile importante pentru țară se luau on the green și, ca să ajungi apropiat al regelui și al Curții sale, era mai bine să mânuiești iscusit crosele. La Rabat, toți se visau campioni. Mehdi și-a luat o ținută în cea mai pură tradiție a golfului englezesc: pantaloni de bumbac, pantofi cu crampoane de piele vineție și caschetă din lână, care-l rodea când transpira. Tuturor celor care-i cereau un serviciu sau o întâlnire de taină, le răspundea: „Caută-mă la golf duminică dimineață“. Iar persoana îl găsea și mergea pe lângă el, ezitând să deschidă gura când Mehdi se posta în fața mingii și se uita în zare ca să-și calculeze lovitura. A început să discute cu prietenii, cu colegii și uneori chiar cu Aïcha despre swings, bunkers și a cumpărat cărți în care marii campioni își prezentau sfaturile. Uneori, Aïcha îl surprindea în baie sau în salon cu picioarele crăcănate, cu mâinile împreunate, legănându-se de la dreapta la stânga înainte să lovească o minge imaginară.

Într-o seară s-au dus la o recepție organizată de un șambelan al

regelui. Mehdi i-a repetat soției: „O să vină persoane importante“. Cei din Rabat făceau întotdeauna așa. Te informau („Ea e amanta ministrului. El e un bărbat influent“), te pofteau să fii atent la ce spui, la gesturi, la cât alcool bei. O făceau așa, în treacăt, dar avertismentul schimba totul. Aïcha și-a pus o rochie neagră cu o fundă pe umărul drept. Și-a strâns părul într-un coc pe ceafă. Lui Mehdi îi plăcea s-o vadă cu părul strâns. „Nu spune la toată lumea că ești ginecoloagă. Oamenii se simt stânjeniți. Zi-le că ești doctor și-atât.“

În seara aceea, Aïcha a stat lângă Mehdi, care părea fericit, în largul lui, de parcă toți cei de-acolo îi erau vechi prieteni. S-au așezat pe terasă. Mehdi a comandat un whisky chelnerului cu veston. A vorbit despre călătorii, a povestit despre copilăria lui, despre importanța educației în crearea marocanului viitor. El era un bun exemplu, el care venea de la zero, el care — potrivit spuselor sale — a cunoscut sărăcia lucie și care a depășit-o prin muncă și dârzenie. Aïcha l-a lăsat să mintă. Nu l-a contrazis. Nu i-a subliniat incoerențele și s-a ferit să-i pună poveștile sub semnul întrebării.

Deodată, s-a întors spre Aïcha:

— Îți aduci aminte?

Iar ea a devenit martorul unei scene imaginare. A pretins că fusese acolo, că îl văzuse cu ochii ei și a râs, de parcă această amintire născocită era la fel de adevărată ca dragostea ei. Credea că asta înseamnă să iubești. Să fii loial. Să-l lași pe celălalt să-și inventeze viața, s-o reconstruiască, să nu te împotrivești dorinței lui de a fi un personaj. I s-ar fi părut meschin să-i bage sub nas duhoarea realității. Mehdi nu născocea pentru alții aceste povești — povești despre călătorii exotice, întâlniri hazoase, încăierări eroice în spatele unui bar —, nici ca să-și seducă ori impresioneze interlocutorii, ci ca să se impresioneze pe sine. Voia o viață peste nivelul mediu, se închipuia uriaș și voia ca Aïcha să participe la epopeea lui personală.

Da, Mehdi scornea povești, dar, spre marele regret al Aïchei, nu era scriitor. Nu se exprima cu vorbele poetului, ci cu acelea, greoaie și mulțumite de ele însele, ale burghezului. Acele vorbe care dor și care nu comunică nimic în afară de stăpânirea lumii. Printre acei oameni, alături de soțul ei a cărui elocință uluia adunarea, își aducea aminte de mesele tăcute din copilărie, de discuțiile sincopate, șchioape ale părinților ei. Mehdi folosea expresii sforăitoare. Spunea „e un principiu de bază“, se cuibărea în fundul fotoliului și, sigur pe atenția care i se acorda, începea cu „primul punct“, înainte să continue cu al doilea. Aïchei, în schimb, îi plăceau cuvintele țărănești, cuvintele

pacienților ei, înspăimântate și stângace. Cuvinte sărace, cu iz de prăpăd și de briză. Cuvinte sfioase care nu pretind că înțeleg lumea, care nu oferă răspunsuri.

Aïcha s-a ridicat. I-a făcut un semn discret soțului ei și s-a întors în salon. S-a dus în mijlocul invitaților, fără o vorbă, ținând în mână o cupă cu șampanie trezită. Mehdi spunea despre ea: „E timidă“ și asta părea că-l dezamăgește. Considera probabil că timiditatea e un handicap, un cusur care te stingherea și-ți strica viața. Își închipuia că nu poți fi altfel decât trist, decepționat, frustrat că nu te simți în largul tău printre ceilalți. „Nu știi să te pui în valoare“, îi spunea el cu regret, iar Aïcha ridica din umeri. Pe ea, timiditatea n-o făcea să sufere. Dimpotrivă, i se părea că această estompare a propriei persoane, această absență a dorinței de fi văzută și auzită îi îngăduiseră să-și dezvolte un fel de vocație. Un mod de a fi cu ceilalți despre care Mehdi habar n-avea. Întâi de toate, îi plăcea să se uite la oameni și, chiar și la recepțiile nesfârșite unde tăcea tot timpul, nu se plictisea. Îi studia pe invitați și remarca amănunte mărunte pe care nimeni altcineva nu le percepea. O zgârietură de câțiva centimetri la baza gâtului. O cicatrice îndărătul urechii. Unghiile roase ale unui tânăr ministru. Tremurul unei mâini sau un călcâi cu bătături vârât în pantofi de lac cu tocuri înalte. Ocupa atât de puțin loc, își revendica atât de puțin dreptul de a-și spune părerea, încât oamenii i se destăinuiau cu o dezinvoltură care nu o mai surprindea.

În seara aceea, la masă, așezată în fața șambelanului regal, a stat cu privirea în farfurie în vreme ce vecina ei îi povestea că pierduse un copil cu câțiva ani înainte. „E un lucru despre care nu vorbesc niciodată. Nu știu de ce v-am spus asta.“

La serviciu, asistentele erau furioase. Consultațiile durau la nesfârșit și Aïcha își termina ziua de muncă cu întârzieri de ore întregi. Întinse pe masa ginecologică, goale și cu picioarele desfăcute, pacientele își povesteau viața, dezvăluind secrete pe care nu le rostiseră niciodată cu voce tare. Își mărturiseau singurătatea, necazurile, vorbeau despre brutalitatea soților, nepăsarea mamelor, nerecunoștința copiilor, despre amanți, despre problemele lor bănești, de parcă ar fi uitat de prezența doctoriței în halat alb, stând între coapsele lor.

Uneori, când părăseau cabinetul Aïchei, femeile astea se întrebau ce li se întâmplase și roșeau pentru că-și descărcaseră sufletul. Să fi fost din pricina nervozității și a rușinii de a se dezbrăca în fața altei femei? Sau era vorba despre privirea doctoriței care parcă le vrăjise? Mehdi s-a arătat adesea uimit că Aïcha știe atâtea lucruri despre oameni.

Când o vedeau pe stradă, pacientele se repezeau la ea și o luau în brațe. Le spuneau soților sau copiilor care le însoțeau: „E doctorița despre care ți-am zis“. Mehdi, profund absorbit de propria persoană, uita nume, chipuri și, adesea, se întorcea spre soția lui: „Dar asta cine mai e?“.

Când era copil, Aïcha juca „de-a femeile“ cu fratele ei. După-amiaza, când Amin era la câmp și Mathilde la dispensar, deschideau dulapurile și luau de la mama lor rochii, pantofi cu toc și pălării. Uneori, Selim se suia pe mobila albă care-i slujea mamei de masă de toaletă ca să ajungă la rafturile cu pălării. Pentru băiețel, excitația travestirii ținea mai ales de teama de a fi descoperit de tatăl lui. Se mâzgălea pe față cu machiaj, se împodobea cu o groază de bijuterii și se bălăbănea rânjind pe tocurile înalte. „Faci numai tâmpenii!“ îl dojenea Aïcha, care găsea că Selim nu lua jocul în serios. Pentru ea nu era vorba de deghizare, de transformări caraghioase. Voia să devină femeie în toată puterea cuvântului. O femeie dintre acelea care poartă mănuși și mantouri de lână, care-și strecoară în sutien un teanc de bancnote — gest pe care-l socotea cumplit de vulgar, dar care o fascina. Imita gesturile vecinelor, ale trecătoarelor, ale mamei sale, strângându-și geanta la piept, rotind un mănunchi de chei pe arătător. Își ținea păpușa cu o mână și o certa că nu e cuminte. Se prefăcea că fumează și-i striga porunci unei menajere imaginare.

Acum era o doamnă, una adevărată. Poșeta nu-i mai era plină cu bomboane, iar cheile îi slujeau ca să pornească o mașină și să închidă ușa unei case adevărate. Însă ceea ce și-ar fi dorit era să știe cum să fie o soție bună, cum „să-și țină casa“ și cum să primească oaspeți. Nu era aproape niciodată acolo, nu știa să gătească, așa că mâncau mai ales sandviciuri și pizza. Maică-sa, în schimb, era regină la ea acasă. În fiecare primăvară, Mathilde pornea „marea curățenie“ și tapeta cu pânză sertarele. Ani la rând, le-a servit masa de trei ori pe zi unor copii indiferenți, dar continuase să întrebe: „Ce v-ar face plăcere?“. Ținea minte rețetele de gătit, iar când Aïcha o întreba ceva legat de cantitatea de mirodenii sau de unt, Mathilde îi răspundea: „Habar n-am, chestiile astea se fac după ochi“. Mathilde știa să se așeze în tăcere alături de celelalte femei și să recite în arabă formulele de condoleanțe. Îi ținea în brațe pe bolnavi fără să-i fie silă nici de manifestările bolii, nici de lipsa lor de igienă. Aïcha n-a crezut niciodată că mama ei era supusă. Dimpotrivă, Mathilde i se părea un fel de zână de care ascultau făpturile umane, jivinele și obiectele neînsuflețite. Iar acum, când era o doamnă, o revedea cu invidie pe neostenita Mathilde, care alerga prin casă, cu o cârpă pe umăr și fredonând melodii alsaciene.

Într-o zi, Aïcha i-a propus lui Mehdi să organizeze un dineu pentru colegii din minister. „Știu că e important pentru tine. Trebuie să-ți cultivi relațiile.“ Mehdi a șovăit. Era foarte preocupat de un discurs pe care trebuia să-l scrie și apoi să-l citească în fața Consiliului de miniștri și Majestății sale. Un discurs în araba clasică, un discurs care-i

provoca sudori reci. La școala colonială nu învățase niciodată să scrie în propria sa limbă, iar acum, la aproape treizeci de ani, îi studia pe ascuns alfabetul și conjugările. Prietenul lui, Ahmed, îl sfătuise să transcrie fonetic discursul și, în fiecare seară, a făcut exerciții de pronunție. „N-o să ai nimic de făcut, l-a asigurat Aïcha. O să mă ocup de tot.“

În timp ce-și asculta pacientele, elabora meniul pe care avea să-l servească invitaților. Pe o rețetă, a scris „spumă de somon“ în locul unei mărci de medicament. Iar când pacienta, îngrijorată, a cerut lămuriri, s-a împotmolit în explicații aiuritoare: „Mâncați somon. E bun pentru hormoni“. S-a gândit să pregătească specialități marocane, dar i-a fost teamă să nu se facă de râs în fața acelor bărbați, majoritatea Fassis[33], ale căror mame erau bucătărese excelente și își transmiteau, din generație în generație, rețete de un remarcabil rafinament. Apoi și-a amintit de succesul pe care-l avusese în timpul primei veri petrecute la Monette cu mezelurile ei din Alsacia. De altfel, colegii lui Mehdi îi spuneau adesea „alsaciana“. Îi povesteau despre studiile lor la Paris și despre micuța braserie din Cartierul latin, unde se serveau halbe de bere și cârnați prăjiți pentru câțiva bănuți. „O choucroute[34]. Asta le pregătesc.“

S-a dus la Porcelet Gourmand. Cea mai bună carmangerie din oraș era deținută de o franțuzoaică, înaltă și uscată, cu pielea buburoasă ca un castravecior. Era ajutată de un tânăr marocan, pe jumătate chel, care pronunța anevoie cuvintele „jambon“ și „cervelas“. Aïcha a stat la coadă un sfert de oră în spatele unor franțuzoaice, profesoare la misiune și a unor șoferi veniți să ridice discret niște comenzi. S-a uitat atent la mâinile tânărului care tăia, cu o uluitoare îndemânare, felii de slănină și de cârnat uscat. „Următorul!“

Toată după-amiaza s-a ostenit în bucătărie. Cartofii erau prea fierți. Varza, în ciuda mirodeniilor și vinului, era un strop cam fadă, Mezelurile păreau însă excelente și parcă își vedea deja oaspeții tăvălind frankfurterii prin muștar, delectându-se cu jambonul care se topea în gură. A așteptat vreme îndelungată, așezată la masa din bucătărie, în fața unei farfurii cu fructe năpădite de musculițe. A sunat de două ori la minister și secretara lui Mehdi, cu regret în voce, i-a explicat că ședința nu se mai termina. Când, în sfârșit, a auzit mașina intrând în garaj, și-a netezit fusta, și-a îndreptat coafura și a ridicat cu un gest grăbit capacul de pe oală. Totul era gata. Ea, căreia profesorii îi lăudaseră mereu calmul și stăpânirea de sine, era mistuită de spaimă. Îi era teamă că nu se descurcă, îi era teamă că o să spună inepții.

Invitații — doar bărbați — s-au așezat în salon. Aïcha făcea un neîncetat du-te vino între bucătărie și salon. A desfăcut o sticlă de șampanie. „Avem și whisky dacă doriți.“ Aducea farfurioare cu gogoșele cu brânză, insistând ca mesenii să mai ceară. Mehdi, din priviri, i-a dat de înțeles că era de ajuns.

„E gata masa“ și bărbații s-au îndreptat spre sufragerie. Aïcha a așezat mâncarea de varză în mijlocul mesei și a dat deoparte, cu un gest solemn, capacul oalei. A înfipt o furculiță într-un cârnat și l-a ridicat. „Choucroute alsacian. Un fel tradițional de la mine de-acasă.“ Mai târziu s-a întrebat dacă nu cumva oamenii fuseseră șocați de această frază mai mult decât de faptul că le servise o oală plină cu carne de porc fiartă. Zisese „un fel de la mine de-acasă“, de parcă ar fi uitat unde se afla, cine era și cine era soțul ei. Ca și mesenii, crescuse aici. Se numea Aïcha, era fiica unui țăran de-al locului și, cu toate astea, spusese „un fel de la mine de-acasă“, fluturându-le un cârnat pe sub nas. Unul dintre oaspeți și-a dus șervetul la gură, de parcă ar fi vrut să se șteargă de ceva necurat. A ridicat mâna și, cu voce blândă, și-a cerut scuze:

— Sunteți foarte amabilă, dar pentru mine, nu. Cunosc felul ăsta de mâncare, e tare bun. Dar tocmai m-am întors de la Mecca, așa încât...

Continuând să țină furculița în vârful căreia atârna cârnăciorul rozaliu, Aïcha și-a îndreptat privirea spre alt mesean.

— Vreți să gustați?

— Aș lua niște varză. Ați fiert-o separat, nu?

I s-a părut că cina nu se mai termină. Au mestecat în tăcere varza murată, în timp ce Aïcha nu-și lua ochii de la oala al cărei capac nu se mai ridica. Îi era teamă de reacția lui Mehdi după ce oaspeții vor fi plecat. Și l-a închipuit cuprins de furie, iar imaginea lui s-a suprapus peste cea a lui Amin, ale cărui urlete o terorizaseră în copilărie. Ar fi vrut să-și ceară scuze, să spună că făcuse o tâmpenie, că nu se gândise. Dar Mehdi n-a urlat. A închis ușa după ultimul invitat și s-a dus la soția lui în bucătărie. Nu s-a oferit s-o ajute să spele vasele. A ridicat capacul oalei, a scos un cârnat și a mușcat din el.

33. Vechile familii din Fès sunt numite Ahl Fas sau Fassis. Apropiate de curtea sultanului, aceste familii musulmane alcătuiesc de secole aristocrația, elita politică și financiară a Marocului.

34. Mâncare de varză murată, tipic alsaciană, însoțită de diverse mezeluri și de cartofi fierți (choucroute garnie).

După ce Aïcha i-a povestit Mathildei pățania, aceasta a sfătuit-o să-și ia menajeră. Toată lumea avea menajeră, nu era mare lucru, dar Aïcha nu voise niciodată să angajeze o menajeră cu normă întreagă. Venea o femeie la curățenie de doar două ori pe săptămână, fiindcă Aïcha ura să stea cineva la ea, cineva care s-o vadă cum trăiește și e fericită și e beată și care o spionează, poate, când face dragoste cu soțul ei. Toată viața, Aïcha auzise cum femeile vorbesc despre menajere. Era un nesfârșit subiect de discuție, un izvor de glume josnice sau amuzante. „Știi ce-a făcut menajera mea?“ întreba o femeie la ora ceaiului. „Nu cunoști vreo menajeră cinstită? Pe-a mea am dat-o afară“, adăuga o nevastă disperată.

Aïcha s-a pus pe căutat. Și-a întrebat prietenele, colegele, asistentele și până și pe vecina ei, care avea două menajere, un șofer și un paznic. Și, săptămâni la rând, le-a ascultat pe acele femei care, asemeni unui cor antic, îi prezentau riscurile pe care avea să le întâmpine dacă aducea în casă o slujnică. Menajerele sunt hoațe, chestie congenitală, și sunt rele de muscă. Când dai adăpost unei fecioare, să nu te mire dacă să ajunge să se îmbibe de propria ei frustrare, devenind isterică, violentă, geloasă. Menajerele fac avansuri soților și nu e vina acestora din urmă dacă ele se trezesc într-o bună zi cu burta la gură și pleacă. Paznicul a ținut să completeze: Aïcha era o femeie tânără și naivă. Nu trebuia să se lase înduioșată. „Slujnicele sunt viclene, i-a zis el. Iar dacă nu te privesc în ochi, asta nu e pentru că te respectă sau pentru că le e teamă. Sunt nerecunoscătoare, nu sunt niciodată mulțumite, chiar când le răsfeți, și, după ani întregi, după decenii petrecute sub acoperișul tău, te trădează și te dezamăgesc.“ Aïcha a vorbit cu prietenele ei. Avocate, doctorițe, profesoare universitare care-i înțelegeau descumpănirea și care, ca și ea, nu găseau răgaz să păzească sosul din tajine, să înfășeze copiii, să calce rufele, să mărunțească măslinele și coriandrul. Pentru asta, e nevoie de o slujnică pe care s-o formezi. În opinia lui Ronit, era mai bine să angajezi o tânără. „Bătrânele își închipuie că știu totul, deși sunt la fel de ignorante ca și celelalte.“ Va trebui s-o învețe totul. Să pună masa, nu ca o sălbatică, să se deprindă cu obiceiurile oamenilor civilizați. Să facă un pat cum se cuvine, să fie îndeajuns de curate, să fie în stare să priceapă că trebuie să-și schimbe șorțul când s-a murdărit prea tare. Menajerele poartă halate albastre sau roz, pe care prăvăliile din centrul orașului sau chiar din piața centrală le vând special pentru ele. Aïcha s-a dus într-una din aceste prăvălii și a cumpărat și niște pături de lână — „slujnicele adoră păturile“. Slujnicele nu stau la masă cu stăpânii lor și nu au dreptul decât la anumite mărci de iaurt. Mănâncă resturile la bucătărie. Le interesează doar pâinea și sosul, așa încât nu contează dacă stăpânii au mâncat toată carnea. Problema, i-a atras

atenția coafeza ei, este că slujnicele nu știu să citească, iar asta complică totul. Nu le poți cere să gătească o anume rețetă, nu le poți lăsa pe masa din bucătărie un bilet cu instrucțiunile pentru întreaga zi. Sunt niște ființe instinctuale, trebuie să le arăți totul, iar cele mai destoinice, mai puțin proaste, sunt în stare să repete gesturile cuvenite. De altfel, femeile zic uneori: „Menajera asta nu e proastă, păcat“ sau „Ce belea, o fată ca asta putea să reușească în viață“. Nimănui, însă, nu-i plac slujnicele deștepte. Sunt cele mai fățarnice, mai nedisciplinate. Selma s-a alarmat. „Unde-o s-o culc?“ Unii le puneau să doarmă pe jos în bucătărie, dar lui Mehdi nu i-ar fi plăcut. N-ar fi dat bine. „Azi, în toate casele elegante se construiește o aripă pentru slujnice în fundul grădinii sau la subsol“, i-a explicat mătușa ei.

Asistenta-șefă de la secția ei i-a dat asigurări că îi poate găsi o tânără negresă din Touarga, crescută printre sclavele palatului, care gătea minunat. Paznicul a ridicat-o în slăvi pe verișoară-sa, care avea probleme cu spatele și nu putea ridica nimic. Și, într-o zi, i-a fost adusă Fatima.

Fatima s-a prezentat într-o dimineață de luni, purtând o djellaba spălăcită și nici papuci ponosiți. Peste părul prins în coc își înfășurase o eșarfă. Aïcha a primit-o înăuntru. Stânjenită, nu știa ce să spună. Se cuvenea s-o poftească pe tânără să ia loc? Să-i ofere ceva de băut? A preferat să continue vizitarea casei, fără s-o privească în ochi pe Fatima. Tânăra a rămas tăcută, mulțumindu-se să dea din cap. Două saloane. În casa asta existau două saloane. Două saloane mai mari decât cea mai mare baracă din bidonville-ul ei. S-a uitat la dușumea. O să-i ia mult timp s-o curețe. Probabil că o astfel de dușumea era lunecoasă. Își vâra fără încetare o mână sub eșarfă și își scărpina, cu unghiile ei lungi și slinoase, pielea capului. Aïcha descusut-o. Voia să știe dacă gătește. Fatima a ridicat din umeri, așa că Aïcha a închis discuția: „O să te-nvăț. Oricum nu mâncăm prea des acasă. Sub bucătărie, în preajma spălătoriei, se afla camera Fatimei. Când a poftit-o înăuntru, Aïcha a ezitat. Camera era mare, patul nou-nouț, dar atmosfera era irespirabilă din pricina cazanelor de încălzire și a frigiderului, vechi și zgomotos.

— Trebuie aerisit, a zis ea. N-ai să uiți, nu?

A pus pe patul Fatimei un halat alb, cu un buzunar în dreptul sânului drept, și un șorț drăguț, albastru, ambalat în plastic.

— E ținuta ta de lucru. Când se murdărește, o scoți și-ți pui una curată. Mai ai încă două în dulap.

Mai târziu, i-a povestit lui Mehdi cât a fost de stânjenită în acea după-amiază cu Fatima. Abia de a ascultat-o. Nu voia să se amestece. Iar ea nu trebuia să se simtă vinovată. Îi ofereau o slujbă și aveau să facă totul ca să-i meargă bine. Apoi, într-o seară, Aïcha a început să se scarpine-n cap. A crezut că e din pricina produsului pe care-l folosea ca să-și întindă părul. Într-o zi, însă, în timp ce se scărpina violent după ureche, a simțit că-i pocnește ceva sub unghie. Pe degetul arătător a văzut un păduche uriaș și o mică picătură de sânge. După ce a plecat de la spital, a trecut pe la farmacie. Ajunsă acasă, a coborât în camera Fatimei și a pus-o să se așeze pe un scaun. Aïcha și-a tras niște mănuși, a pus un șters gar pe umerii slujnicei și a rugat-o să-și desfacă eșarfa. Fata a refuzat și a reacționat într-un mod caraghios, plângând ca un miel dus la tăiere.

— De ce faci nazuri? s-a înfuriat Aïcha. N-o să-ți fac rău. Să știi că o să mă dau și eu cu preparatul ăsta. Am luat păduchi de la tine.

Până la urmă, Fatima a stat cuminte. Și-a desfăcut eșarfa, iar Aïcha a

văzut pentru prima oară părul slujnicei. Păr șaten-roșcat, răpănos și înfășurat ca un turban, din care a scos, cam în silă, zecile de agrafe în care era prins. Părul i s-a prăvălit pe spate, ajungându-i până la șale.

— De când nu te-ai mai spălat pe cap? a întrebat Aïcha cu ceea ce Mehdi numea „vocea ei de medic“.

O voce tăioasă, răspicată, autoritară. O voce lipsită de răutate, care nu judeca. O voce care tămăduia.

Fatima nu era în stare să răspundă. A continuat să se smiorcăie, de parcă stăpâna casei o despuiase complet și o zeflemisea. Aïcha a golit pomada din sticlă peste țeasta slujnicei.

— Dacă știam că ai atâta păr, aș fi cumpărat mai multă.

Apoi a înfășurat capul Fatimei într-o pânză albă, așa cum făcea Mathilde când erau copii.

— Iar acum așteptăm.

Așezată pe scaun, Fatima a așteptat. N-a îndrăznit să se clintească, cu ochii pironiți în peretele din fața ei și în pata de mucegai al cărei miros năpădise subsolul. Aïcha s-a întors. A dat deoparte bucata de pânză și a scos un țipăt. De-atâtea insecte, de-atâți păduchi, pânza părea neagră.

— N-o să-i dovedim. Trebuie să te tundem.

Dar Fatima s-a ridicat și a început să urle. Nu voia. Refuza să fie atinsă. A dat fuga în baie și s-a închis cu cheia. Aïcha a izbit cu pumnii în ușă. A implorat-o pe slujnică să-și bage mințile-n cap.

— O să crească la loc, nu fi îngrijorată.

Dar Fatima nu mai răspundea. A rămas zăvorâtă toată noaptea și a refuzat să deschidă când a coborât Aïcha cu de-ale gurii. Mehdi s-a văzut silit să intervină. I-a ordonat menajerei să iasă.

— Ce-i cu purtarea asta de țânc?

A amenințat-o că, dacă se mai încăpățânează, va chema poliția.

Până la urmă, slujnica a ieșit, cu ochii umflați de atâta plâns. S-a așezat pe scaun și s-a uitat cum îi cad pe podea șuvițele lungi de păr.

Fatima se întorcea o dată pe lună la ea în bidonville. De îndată ce trecea pragul barăcii, maică-sa îi cerea bani, iar Fatima îi întindea leafa. Mama își trecea limba peste arătător și număra bancnotele în tăcere. Nu știa să citească, dar de numărat știa. Făcea stive mici de bancnote și le băga în sutien, împăturite în patru. Odată, Fatima a întrebat ce noimă avea fiecare stivă în parte, iar maică-sa i-a răspuns: „Vezi-ți de muncă. Nu te băga unde nu-ți fierbe oala“. În bidonville nu se schimba nimic. Nici în peisaj, nici în case, și nici măcar în conversații sau obiceiuri. Se rumegau aceleași probleme, oamenii erau chinuiți de aceleași năpaste, se plângeau de aceleași dureri, se murea de aceleași boli. Fatima a înțeles atunci că asta însemna mizerie: o lume care nu se schimbă. Burghezii, oamenii bogați și instruiți, când se întâlnesc, se întreabă mereu: „Ce mai e nou?“ Viața le hărăzește surprize. Vorbesc despre viitor și chiar despre revoluție. Cred că e posibilă schimbarea.

Uneori, mama o întreba pe Fatima cum era casa stăpânilor. Cum arăta, ce mâncau, ce mașină aveau și cum era în baie. Stăruia mult asupra băii. Slujnica era incapabilă să descrie casa. Incapabilă să intre în detalii. Ce o intriga nu era mobilierul, aparatele electrocasnice sau biblioteca din care se revărsau cărțile. Nu, ceea ce i se părea ciudat și o speria era tăcerea. Liniștea de cimitir, pe care n-o tulburau nici zbieretele copiilor, nici ploaia pe tabla acoperișului, nici urletele femeilor ocărându-se din ușa barăcilor. În timpul zilei, când stăpânii se duceau la muncă, Fatima rămânea singură în casă. În tăcere, totul căpăta o dimensiune neliniștitoare. Nu-și dăduse niciodată seama până atunci că te poți auzi trăind. Zgomotele propriului trup o deranjau. Tresărea pentru un fleac. Susurul apei în chiuveta de onix, gâlgâitul conductelor de canalizare, motorul frigiderului de import. Casa se afla într-un cartier rezidențial elegant. Pe străzile din împrejurimi nu se plimba nimeni. Se auzea doar trecerea unor mașini mari și frumoase, conduse de șoferi care îi duceau pe copii la școala franceză. Liniștea asta o chinuia. Duminica, Aïcha se întindea pe canapeaua din salon. Își așeza picioarele pe genunchii soțului și citeau. Nici măcar nu se uitau unul la altul. Uneori o chemau pe Fatima să le aducă răcoritoare, cu un clopoțel oferit de Mathilde. Iar Fatima ar fi vrut să știe de ce lectura le făcea întotdeauna sete. Când erau între ei, stăpânii vorbeau franceză, iar Fatima nu pricepea o boabă din ce-și ziceau. A încercat să țin minte niște cuvinte: „repede“, „lingură“, „la revedere“. Deși nu le vorbea limba, a fost prima care a înțeles că Aïcha aștepta un copil. Stăpâna nu mai mânca la micul dejun și se întorcea uneori de la serviciu în toiul după-amiezii să-și facă siesta. A început să cumpere cutii cu castraveciori murați pe care-i devora, și și-a schimbat marca de țigări. Fatima și-a zis că i-ar plăcea să se ocupe de un copil.

Mai degrabă decât să spele closetele și să stropească lespezile din grădină. N-ar mai sta singură după-amiezele, plictisindu-se în fața televizorului, fără să priceapă nimic din discursurile regelui pe care le retransmitea canalul național. Uneori și regele vorbea în franceză. Fatima a început să facă aluzii. Într-o zi i-a povestit Aïchei că avea doi frățiori și o soră mai mică și că se ocupase de ei când erau bebeluși. „Știu cum trebuie crescuți copiii.“ Dar Aïcha n-o asculta. „Nu pot să stau în bucătărie, i-a zis. Mirosul de carne îmi provoacă greață.“

După trei luni, Faima s-a gândit că poate se înșelase. Dar ce pricepea ea din viața acelor oameni? Poveștile cu castraveciorii și țigările n-o priveau. Degeaba se tot zgâia la Aïcha, burta nu îi mai creștea. Stăpâna își reluase gărzile la spital, nu mai refuza să-l însoțească pe Mehdi la recepții și nu-și modificase garderoba. Poate că pruncul doarme, și-a zis menajera. Auzise adesea legenda potrivit căreia fetusul putea să adoarmă în burta mamei sub înrâurirea unor farmece. Luni la rând sau chiar ani, stătea cuminte și nu se năștea decât atunci când mama se simțea pregătită să-l întâmpine pe lume. Fatima ardea de nerăbdare să-i vorbească Aïchei despre asta. Ar fi rugat-o: „Trezește-l și o să te ajut să ai grijă de el. N-o să ai nimic de făcut, iar tu și soțul tău o să puteți merge la muncă. O să mă ocup de copil de ca și cum ar fi al meu“.

Când Amin se dă jos din pat, încă nu s-a luminat de ziuă. Zorii cenușii abia se-arată, iar pe iarbă o pătură de gheață îi trosnește sub picioare. Toată iarna anului 1974 a suferit de insomnii. Situația tulbure din țară l-a cufundat într-o stare de continuă îngrijorare. În august 1972, la o lună după căsătoria Aïchei, un nou atentat a avut drept țintă Boeingul regelui. Hassan al II-lea a supraviețuit tentativei de asasinat. „O șansă la un miliard." Asta au spus computerele după ce au analizat impactul gloanțelor asupra avionului. Regele avea o șansă la un miliard să supraviețuiască. Un miracol.

De-atunci, Amin nu-și mai află liniștea. Simplul fapt că se lungește în pat, că-și pune capul pe pernă, îi stârnește o stare de acută nervozitate. Trebuie să acționeze, să producă, să inventeze. Își trage pe el un veston, își pune o căciulă de blană cu cozoroc și o apucă spre livadă pe drumul de pământ bătut. Ferma e pustie și-i vine, așa cum stă chircit pe pământul înghețat, să sloboadă un urlet de fiară. Un strigăt care să-i scoată din colibe pe țăranii îngroziți. „La muncă!", iar femeile ar da buzna, cu baticurile în mână, cu părul despletit, spre căldura umedă a serelor. Bărbații, încă desculți, și-ar pune cizmele din mers. De când murise Murad, a folosit mai mulți supraveghetori, dar nici unul nu i s-a părut îndeajuns de muncitor sau de priceput. Nu înțelegeau râvna lui Amin sau, când o înțelegeau, ochii lor căpătau o lucire ciudată, pizmuitoare și chiondorâșă, iar Amin îi dădea afară.

„Pot să fac totul singur. N-am nevoie de nimeni, își zice el, colindând aleile cu mandarini. Un stăpân trebuie să muncească mai abitir ca lucrătorii lui, dacă vrea să-și merite recolta." Smulge un fruct de pe cracă, îl decojește și, meticulos, înghite felie după felie. Scoate din buzunar un carnețel în care își notează, pentru fiecare fruct, numărul de sâmburi adunați în căușul palmei. Nu contează că n-a mâncat nimic din ajun și că aciditatea îi face rău la stomac. Dacă vrea să amelioreze soiul și să producă fructe fără sâmburi, trebuie să îndure și asta. Amin își ridică gulerul vestonului. Se freacă la ochi. Doarme atât de puțin încât i se întâmplă să aibă vedenii. Vorbește cu morții și cu cei absenți. Cu fiul lui, Selim, căruia i-a auzit vocea la telefon, primăvara trecută. Băiatul sunase cu prilejul aniversării Mathildei, dar a răspuns Amin. A rămas tăcut, înmărmurit, în ciuda „alo"-urilor disperate al fiului său. „Mă auziți?" Selim, printr-o ciudată ironie a sorții, trăiește în America, în țara aceea la care Amin atât a visat. Năzuise să facă din pământul lui o nouă Californie. Vorbește și cu Murad, a cărui stafie plutește deasupra moșiei și a cărui amintire îi împovărează inima cu remușcări. Îi cere iertare, așa cum îi cere iertare și lui Kadur, tatăl lui, care i-a lăsat moștenire acel pământ și care n-a apucat să-i vadă arborii înflorind. Amin străbate câmpul de migdali, ocolește hangarul

cel mare și ajunge la pereții de calcar îndărătul cărora sunt înmormântați fratele său Jalil și Moulaila. Îndreaptă lumina lanternei spre mormântul mamei sale și, cu toate că nu e o surpriză, cu toate că l-a văzut de mai multe ori, inima începe să-i bată năvalnic când întrezărește în întuneric silueta unui palmier. Copacul a crescut acolo, la poalele mormântului, orientat spre Mecca, și nimic, dacă nu un miracol, nu-i poate explica prezența. Amin se apropie, ia în brațe arborele și-și lipește buzele de trunchiul lui. Își spune că lucrul cel mai misterios e cel vizibil. Nu duhurile, nu strigoii, nu djinii, ci arborii și promoroaca dimineții. Poate că Mathilde are dreptate. Poate e pe cale să înnebunească.

Se simte legat de acest pământ mai mult ca niciodată. Morții lui sunt îngropați aici și, cândva, propriul lui cadavru o să putrezească sub pulberea lui. E de-al locului și nutrește o dragoste sălbatică pentru acea moșie. Amin și-a moștenit tatăl și ar fi vrut ca fiul lui să-l moștenească pe el, dar nu se poate pune cu lumea uriașă care i-a răpit odraslele. Selim la New-York, Aïcha în capitală. Are el dreptul să le poarte pică pentru că au visat la o viață mai bună? Mici fiind, în puținele ocazii când n-aveau chef să-și facă temele, Mathilde le spunea: „Trebuie să muncești strașnic dacă dorești să izbândești, dacă nu vrei să ajungi țăran“. După coșmarul falimentului și al îndatorării, a urmat cel al lipsei unui moștenitor care să-i continue munca. Această supărare îl mistuie. Nu poate concepe că toată truda, toată râvna lui să ajungă într-o zi pe mâinile unui venetic. Când va fi mort și îngropat, altcineva va păși pe aceste pământuri, cineva despre nu va ști nimic și care va distruge, probabil, totul. Aceste gânduri nu-i dau pace. Nu poate înțelege de ce are parte de atâta nerecunoștință. Uneori i se pare că pământul ăsta e blestemat și că, în loc să dea adăpost și să ocrotească, îi alungă pe toți cei care trăiau acolo. Ce rău a făcut? A avut numeroase păcate, iar între ele trufia mai cu seamă l-a împins să nu-i iubească cum se cuvine pe cei din jur. Când Selim era mic, făceau uneori skanderbeg pe masa din bucătărie, și nicicând, nici măcar o singură dată, Amin nu l-a lăsat să câștige. Știa, totuși, că asta l-ar fi umplut de bucurie pe micuț, că ar fi țopăit pe scaun strigând: „L-am bătut pe tata!“ Dar Amin nu se înduplecase. Era peste puterile lui. Un fiu trebuie să se călească și trebuie să învețe să piardă. De cât timp stă acolo, în picioare, în fața mormântului mamei sale? S-a crăpat deja de ziuă și lanterna de buzunar încă îi e aprinsă când se hotărăște să facă drumul înapoi spre casă. Primii lucrători vin din duar și îi cheamă pe câțiva dintre ei cu un gest autoritar din mână. Aici, folia de plastic de pe o seră e găurită. Acolo n-au fost stivuite lădițele cu plante care trebuiau livrate. Sunt atâtea de făcut și creierul lui vâjâie...

Se așază la birou și apucă ceainicul pe care i l-a lăsat Tamo. Abia de mai e călâi. Poate vedea prin geam fețele de masă pentru Crăciun pe care Mathilde le-a spălat și care atârnă pe o frânghie. În fața palmierului cel mare, niște alsaciene micuțe cu saboți de lemn se țin de mâini, iar niște gâște grase și albe ridică ciocul spre cer. Recitește articolul trimis de Aïcha, care relatează cercetările unui oarecare Ancel Keys despre binefacerile uleiului de măsline. Când Anchour bate în ușa cu geamuri, tresare pentru că e cufundat în lectură. După accidentul vascular cerebral, muncitorul are probleme de vorbire, așa că îi face semn lui Amin cu brațul stâng, singurul valid, să iasă. Îl înștiințează că muncitorii au construit un ditamai podiumul de lemn de cealaltă parte a drumului. În dimineața aceea au pus scaune, au înfipt steaguri, iar pe jos au întins covoare uriașe în culori sclipitoare.

— Ai idee ce înseamnă asta?

Amin clatină din cap.

— O să vină regele.

Regele care nu pășește niciodată direct pe pământ, pe iarba umedă, pe trotuarele din oraș sau pe nisipul plajelor. Regele care, de când cu atentatele, nu mai este doar călăuza și ocrotitorul, ci și alesul lui Dumnezeu, salvat prin binecuvântare cerească. Fiecare nouă zi vine cu șiragul ei de vești bune. Regele vrea să dea pâine poporului, să pună la punct drumurile, să crească salariile, să subvenționeze zahărul, să construiască baraje, să introducă o nouă zi de sărbătoare. Pe 19 septembrie 1972, într-un discurs difuzat la televizor, regele a anunțat inițierea revoluției agrare și recuperarea pământurilor colonizate. Iar azi, pretutindeni în țară, se pregătesc ceremonii de acordare a titlurilor de proprietate pentru țăranii fără pământ.

Amin iese din birou și o apucă pe drumul de pământ bătut, urmat îndeaproape de Achour.

— Du-te înapoi la muncă, îi spune. Și ai grijă să fie toți la post.

Merge până la poarta cea mare și traversează șoseaua. Mai jos sunt parcate zeci de mașini, iar jurnaliștii, cu caietele și aparatele de fotografiat în mâini, se instalează în tribune. Niște ziariști europeni și-au ridicat gulerele hainelor și își suflă în pumni. Sunt uimiți de frigul tăios de decembrie, care le pătrunde prin haine și-i face să dârdâie. Nu știu nimic despre țara asta, își zice Amin, cred că Marocul e o țară caldă. O echipă marocană de televiziune instalează o cameră de luat vederi printre travee. Amin îl recunoaște pe prezentator, un specialist

în turnee regale, de care toată țara își bate joc din pricina felului său de a sporovăi fără rost, de a umple cu vorbe goale orele în care e așteptată sosirea regelui.

Bate vântul și toată lumea își ridică privirea spre zecile de steaguri aliniate pe marginea drumului. Pânza de un roșu aprins se umflă cu zgomot de aripi, iar steaua cu cinci colțuri verzi apare și apoi dispare. În dreapta podiumului, o trupă de muzicanți în djellaba albe, cu capul ras și înfășurat în turban, își pregătesc instrumentele. Amin se suie pe zidul scund care-i împrejmuiește moșia. De-aici poate vedea cum dinspre El Hajeb sosește un camion. Zgomotul motorului naște în mulțime o agitație difuză. Orchestra se ridică în picioare și stă pregătită să cânte primele note ale imnului național. Au crezut că era regele, dar din camion nu coboară decât niște țărani, unul câte unul, toți cu djellaba noi, cu fața și mâinile curate. Sunt escortați de niște polițiști care, cu voci poruncitoare, le explică ce trebuie să spună și să facă, și cum trebuie să se poarte. Un jurnalist se îndreaptă spre grupul de țărani, vrea să-i interogheze, dar i se spune că nu e momentul. Regele poate sosi dintr-o clipă în alta, trebuie să stea la locul lui. După aceea va fi timp destul pentru întrebări. Amin îi cercetează neîncetat pe acei oameni. Își aruncă priviri complice, unii râd și se pupă pe obraji. Sunt duși și aliniați în fața unui imens portret al regelui și al fiului său, prințul moștenitor. Hassan al II-lea, cu djellaba bej și fes, țăran între țărani. Nici o legătură cu portretul agățat de Amin la el în birou. Fără costum la două rânduri de nasturi, fără batistă de mătase la sacoul din flanel, fără privire pierdută în zare, ca modelele de la Studio Harcourt. Nu, portretul acesta e complet diferit și îi amintește lui Amin de niște imagini din copilărie. Fotografia tatălui său, Kadur Belhaj, făcută la un studio din centrul orașului. Turbanul, djellaba de lână și privirea aspră a unui bărbat deprins să comande.

Cineva le ordonă muzicanților să înceapă. Pun mâna pe lăute, pe tamburine și încep să cânte o melodie obsedantă și urâtă, una dintre piesele acelea lipsite de suflet care se dau fără încetare la radio. Amin își dă seama că regele n-o să vină și se pregătește să se întoarcă acasă, să-și vadă din nou de treabă, când aude strigătele uimite ale jurnaliștilor. Departe, într-un nor de praf, se zăresc venind vreo zece călăreți, îmbrăcați ca pe vremea sultanului Moulay Ismaël. Cizme foarte subțiri de piele, turbane roșu cu verde. Își ridică muschetele și trag, în uralele mulțimii. Europenilor nu le vine să-și creadă ochilor. Pentru o clipă, uită că au venit acolo la lucru, că au un articol de scris, și se poartă ca niște copii în fața unei atracții exotice. Le-au țâșnit în fața ochilor imagini ale unui timp revolut. Marocul ancestral, cu care oamenii de-aici le-au împuiat capul, n-a murit de tot. Călăreții pe bidiviii lor se duc și se-ntorc cu iuțeală, iar animalele se cabrează în

ultima clipă. Țăranii pocnesc cu pumnul în palmă și își zic: „Toată chestia asta e pentru noi“ și zâmbesc cu mândrie.

Două Mercedesuri opresc pe marginea drumului iar din ele coboară niște bărbați. Amin îl recunoaște pe pașă și, alături de el, pe un ministru, dar nu e sigur. Își trage șosetele de lână peste pulpe și se ridică în picioare pe zidul cel scund și îngust. De-acolo îl vede mai bine pe pașă, care urcă pe podium și ia loc pe cel mai mic din cele două fotolii. Tronul cu spătar aurit rămâne gol. Publicul înțelege că regele nu mai vine și pare cuprins de o descurajare fără margini. Amin își zice: „Șleahtă de nerecunoscători! Nu vă trece prin cap că are altceva de făcut?“

Pașa ciocănește în microfon. Aparatul nu funcționează. Un tânăr în costum gri, slab și nervos, se agită în dreapta și-n stânga. În cele din urmă, pașa ia cuvântul. Amin n-aude bine ce spune, dar recunoaște tonul copiilor care au mers la școala coranică, Msid, și care au învățat totul pe de rost, cu bătăi și amenințări. Îl omagiază pe rege, slăvească-l Dumnezeu, și reforma agrară, pentru împlinirea căreia acesta s-a rugat.

— Revoluția agricolă marocană merge tot înainte! Maiestatea sa, Dumnezeu să-i ocrotească domnia, știe că țăranii sunt cei care dau măreție și prosperitate acestei țări. Iar în curând, datorită politicii sale privind barajele, vom iriga fiecare pogon de pământ. O să vă dăm înapoi ce vi se cuvine. O să-i îmbogățim pe cei sărmani, fără să-i sărăcim pe cei avuți.

Tânărul în costum gri îi întinde o hârtie. Pașa strigă un nume. În aplauzele mulțimii, se apropie un felah. Urcă la o tribună prima oară în viață, e privit, e filmat, e aclamat. Poate că mâine va fi dat la televizor, așa că felahul se întoarce, se uită drept în camera de filmat și zâmbește. Are doar doi dinți. Pașa pocnește din palme.

— Priviți ce fericit e omul ăsta! zice și îi arată felahului titlul lui de proprietate.

Aparatele de fotografiat țăcăne. Țăranul sărută peticul de hârtie, apoi sărută umărul pașei. Din mulțime se ridică chiuituri, strigăte de bucurie, se aude: „Trăiască regele!“, „Trăiască poporul!“.

Amin știe cum se va încheia totul. După ce vor fi împărțite titlurile de proprietate, se vor ridica toți odată și vor năvăli, ca un nor de lăcuste, la bufetul cu couscous și cărnuri fripte. N-are chef să vadă asta, așa încât, ca un acrobat, merge pe zid și apoi sare de partea cealaltă.

Traversează aleile cu mandarini și, sub soarele rece de iarnă, vede strălucind coaja portocalie a fructelor. Se arată o recoltă frumoasă. S-ar cuveni să se bucure: mâine va avea parte de și mai mulți bani, de și mai mult succes, de și mai multă putere. Desigur, se poate întâmpla orice. Un îngheț, o furtună, dăunători care vor invada plantele, făcându-i praf munca. Țăranul e la mâna lui Dumnezeu. Îi tot repetă asta Mathildei, dar ea nu pricepe. Îi spune că are o față suferindă. Că ar trebui să meargă la doctor și că nesomnul o să-i distrugă sănătatea. A insinuat că e nebun, paranoic, așa cum era pe vremuri fratele lui, Jalil.

În dreptul intrării la fermă, așteaptă niște țărănci, cu capetele și umerii ocrotiți de pături mari de lână. Câteva țin în mâini căpățâni de zahăr sau iepuri tineri pe care-i vor oferi Mathildei în schimbul tratamentului. În curte, fețele de masă s-au uscat, iar acum se vede mai bine culoarea rochiilor în care sunt îmbrăcate micuțele alsaciene și galbenul puternic de pe ciocurile gâștelor. Amin se apropie de țărănci, pe care prezența stăpânului le intimidează. Își trag și mai mult pătura peste față, vorbesc mai încet, își bat bebelușul pe spate, să nu mai geamă. Femeile se îndepărtează de ușă ca să-l lase să treacă, dar patronul nu intră. Nu, rămâne nemișcat, încremenit, cu picioarele proptite în țărână, de parcă ar vrea să nu se mai clintească în veci de-acolo. Femeile se uită unele la altele fără o vorbă. Ce l-a apucat să se poarte așa? O fi și el bolnav? Are ochii roșii de nesomn și-i tremură puțin și mâinile. Amin își lipește fruntea de ușa cu geam. Se uită cum Mathilde, așezată pe un scaun, bandajează încet pulpa unui tânăr. Își ridică fruntea, iar pe chip îi apare un zâmbet. Se ridică atât de repede, încât pacientul scoate un țipăt de durere. Amin o vede venind spre el și crede că e capabilă, cu surâsul acela, cu mersul acela băiețesc, să-l tămăduiască. Buzele lui îngaimă: „Acasă“. Mathilde iese în curte și o femeie se repede să-i împrumute pătura ei, dar Mathilde o respinge. „Nu mi-e frig“, zice ea și apucă mâinile înghețate ale soțului ei.

— A sunat Mehdi. Azi dimineață ni s-a născut nepoata.

Mai târziu, femeile din duar vor povesti că l-au văzut pe Amin trăgându-și soția atât de aproape de el, încât au crezut că se sprijină de ea să nu cadă. Iar acolo, sub palmierii uriași, au prins să se legene de pe un picior pe altul, în ciuda vântului înghețat de decembrie, în ciuda șoaptelor scoase de spectatoarele cărora nu le venea să creadă. Au dansat, iar unele dintre ele susțin că au văzut lacrimi curgând pe obrajii stăpânului și că au auzit-o pe Mathilde repetând în arabă:

— Ești fericit, nu-i așa?

Dacă această carte există, asta se datorează mai cu seamă prețioaselor mărturii ale oamenilor care au trăit această perioadă din istoria Marocului sau care au studiat-o. Mi-au fost de mare ajutor. Îi mulțumesc lui Zakya Daoud, pentru generozitatea, umorul și libertatea lui de expresie și de spirit. Îi mulțumesc lui Kenza Sefrioui, pentru sfaturile sale prețioase, și lui Driss Yazami, pentru omenia și integritatea sa fără cusur. Întreaga mea gratitudine se îndreaptă către Tahar Ben Jelloun, care mă învață neîncetat lucruri despre istoria mea. Îi datorez mult lui Mohammed Tozy, care mă luminează de ani de zile și îmi permite, prin munca lui colosală, să-mi înțeleg mai bine țara. Hamid Barrada, prietenul dintotdeauna, mi-a fost și acum un sprijin excepțional, ca și Perla Servan, care a acceptat de dragul meu să plonjeze în trecut. Tot așa și Pierre Vermeren, fostul meu profesor. Mulțumiri lui Dominic Rousseau, care i-a studiat pe hipioții din Maroc și a acceptat cu multă generozitate să mă lămurească în privința acelei uimitoare paranteze la Essaouira. Se cuvine să-i mulțumesc și lui Françoise Autin, pentru afecțiunea ei și pentru cercetările minuțioase pe care le-a făcut pentru mine. Și lui Fatna El Bouih, față de care nutresc o mare admirație și care a acceptat să răspundă întrebărilor mele. Îi mulțumesc lui Souad Balafrej pentru încrederea și prietenia lui. Țin de asemenea să le mulțumesc prietenilor tatei care mi-au dat semne de-a lungul scrierii acestei cărți și care, cu multă sfială și tandrețe, mi-au povestit anii lor de tinerețe alături de el. Aș vrea să-i omagiez aici pe toți cei care au avut curajul să fie martori în fața Instanței Echitate și Reconciliere[35], în privința crimelor comise în anii de plumb[36]. Raportul rezultat a constituit o sursă de informare de neocolit. Au întreaga mea admirație.

35. L'Instance équité et réconciliation (IER) este numele unei comisii marocane instituite în 2004 de regele Mohammed al VI-lea. Scopul său este de a reconcilia poporul marocan cu trecutul său din timpul domniei lui Hassan a II-lea.

36. Anii de plumb, în Maroc, corespund perioadei 1970–1999, care a fost marcată de violențe și de represiuni grave împotriva activiștilor democrați și oponenților politici ai lui Hassan al II-lea.